

Hexameron. Beati Ambrosij Mediolanensis Ep[iscop]i. Incipit feliciter / [Ambrose].

Contributors

Ambrose, Saint, Bishop of Milan, -397.

Publication/Creation

[Augsburg] : Per Iohannem Sschussler [sic] imperialis vrbis Aug'. ciuem q[uam] diligenter impressum, [ca. 5 May 1472]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/g4ehm74m>

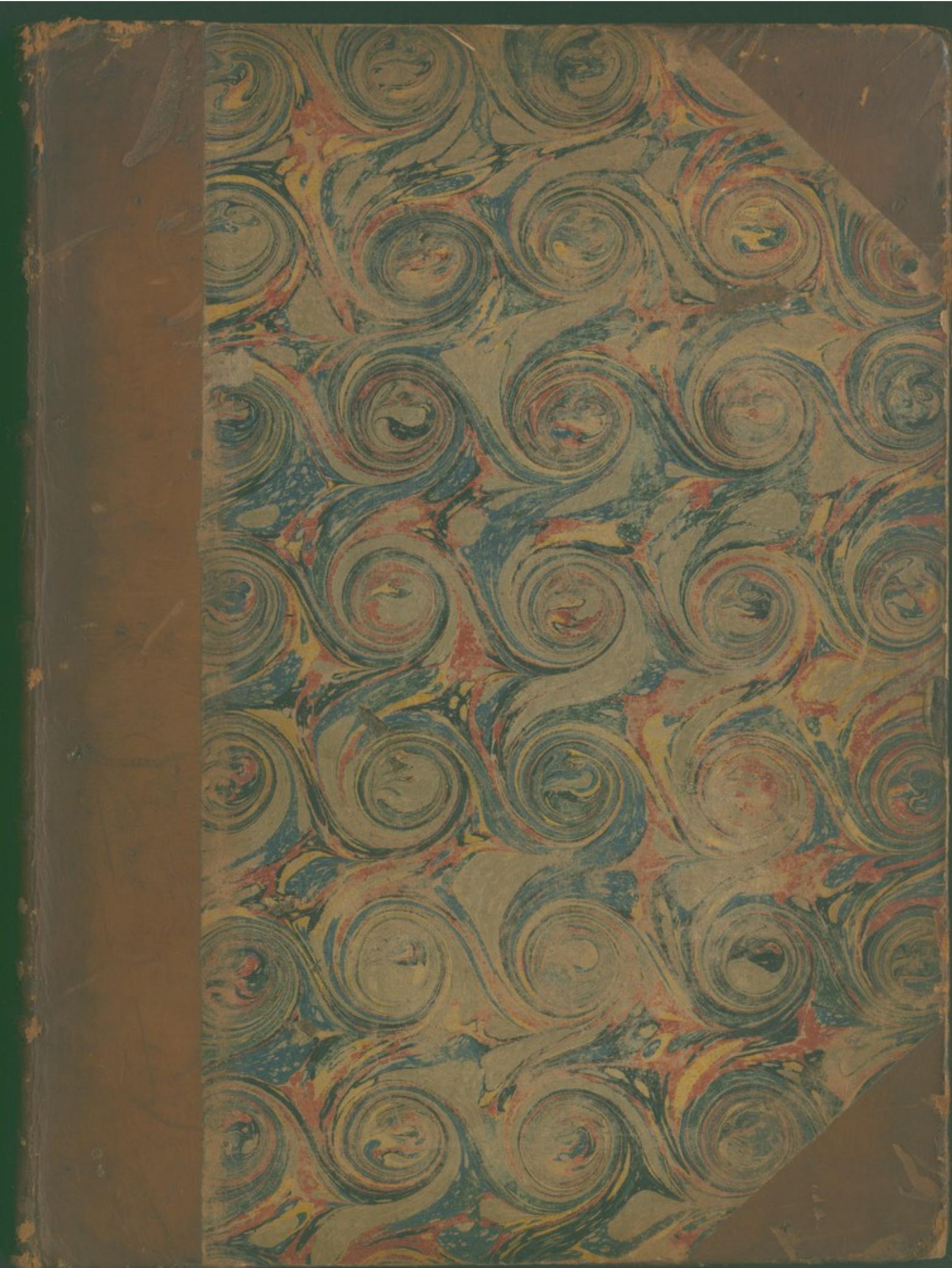
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

G
Aug
5
72

Case 1.c.15

S. Ambrosii Hexameron, black letter, hf. bound 1472

It is rare to find a better specimen of one of the early printed books.

528 Ambrosius (S.) *Opusculum quod Hexameron vocatur. Tit. Goth.. rubricated capitals, hf. cf.*

Augsburg: J. Schussler. 1472

Hain * 903

Proctor 1595

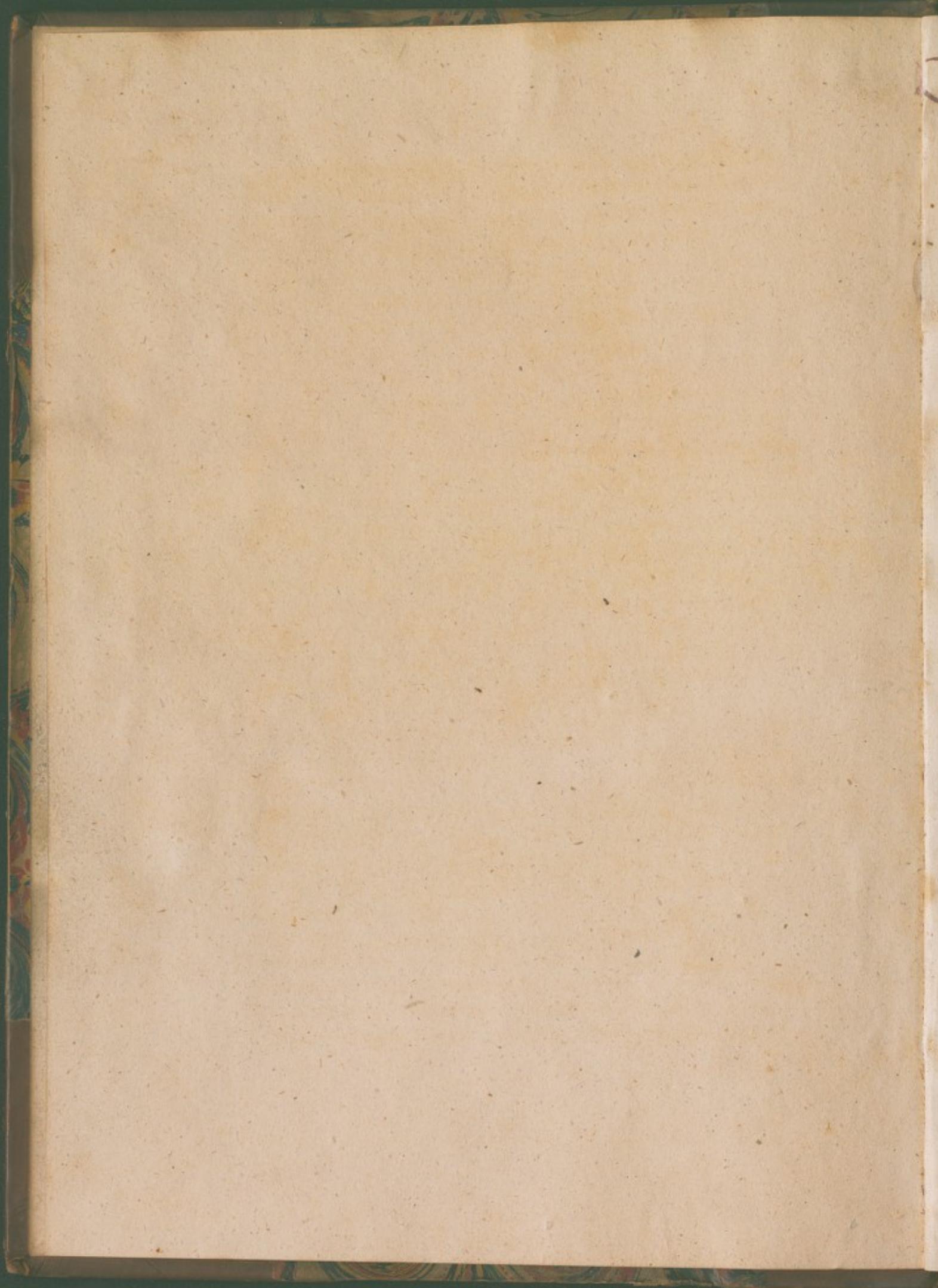
Pellechet 586

B. M. II, 329

G. K. W. 1603

P
12/1/99

22 ~~D~~ 5032

De Genesi

Hexameron beati Ambrosij Mediolanensis epi. Incipit feliciter
Dies Primus.

Antum ne opinionis assumpsisset homines ut aliqui eorum tria principia constituerent omnium deum. scilicet exemplar et materiam sicut Plato discipulus eius et ea incorrupta et increata ac sine initio esse asseuerarent deumque non tanquam artificem ac exemplar hoc est ideam intendentem fecisse mundum de materia quam vocant ylen que gignendi causas rebus omnibus dedisse asseratur ipsum quoque mundum incorruptum nec creatum a factum estimarent. Alij quoque ut Aristotiles cum suis disputandum putauit duo principia posuisse alij ponerent materiam et speciem et tertium cum his quod operatorium dicitur cui suppeteret competenter efficere quod adiundum putasset. Quid igitur tam inconueniens quam ut eternitatem operis cum dei omnipotentis diungerent eternitate uel ipsum opus deum esse dicerent ut celum et terram et mare diuinis prosequerentur honoribus. Et quo factum est ut partes mundi deos esse crederetur. quibus de ipso mundo non mediocri inter eos questio sit. Nam pythagoras unum mundum asseruit. Alij innumerabiles dicunt esse mundos ut scribit Democritus cui plurimum de philosophicis auctoritatis vetustas detulit ipsumque mundum semper fuisse et fore Aristotiles usurpat dicere. Plato autem contra non semper fuisse et semper fore presumit astruere. Plurimi vero nec fuisse semper nec semper fore scriptis suis testificantur. Inter has dissensiones eorum que potest esse ueri estimatio cum alij mundum ipsum deum esse dicant quod ei mens diuina ut putant inesse uideatur. Alij partes eius Alij utrumque in quo nec quod figura sit deorum nec qui numerus. nec qui locus aut uita possit aut cura comprehendendi. Siquidem mundi estimacionem uolubilem rotundam ardentem quibusdam incitatam motibus. sine sensu deum ueniat intelligi qui alieno non suo motu feratur. Unde diuino spiritu prudens scilicet Moyses hominum errores fore etiam cepisse in exordio sermonis sui ait.

In principio fecit deus celum et terram initium rerum auctorem mundi creationem materie comprehendens. Ut deum cognosceres ante initium mundi esse ul' ipsum esse initium vniuersorum sicut in euangelio dei filius dicentibus sibi tu quis es. respondit initium quod et loquor vobis et ipsum dedisse gignendis rebus initium et ipsum esse creatorem mundi non idea quodam duce imitatore materie ex qua non ad arbitrium suum sed ad speciem oppositam sua opera formaret. Pulchre quoque ait in principio fecit ut incomprehensibilem celeritatem operis exprimeret cum effectum proprius operationis implete quam inditium cepte explicauisset. Quis hoc dicat aduertere debemus Moyses utique ille eruditus in omni sapientia egyptiorum quem de flumine collectum filia pharaonis ut filium dilexit et subsidijs regalibus vultu omnibus secularis prudentie disciplinis informari atque instrui desiderauit. Qui cum de aqua nomen acceperit non putauit tamen dicendum quod ex aqua constarent omnia ut thales dixit et cum esset in aula educatus regia maluit tamen pro amore iustitie subire exilium voluntarium quam in tyrannidis fastigio peccati perfunctorum relictis acquirere Denique prius quam ad populi liberandi munus vocaretur naturali equitatis studio provocatus accipientem iniuriam de popularibus suis vltus inuidie sese dedit voluptatibus eripuit atque omnes regie domus deducens tumultus in secretum ethiopiae se contulit. Ibi a ceteris negotijs remotus totum diuine cognitioni animum intendit ut gloriam dei videret fatie ad fatiem. Cui testificatur scriptura quod nemo surrexit amplius propheta in israhel sicut Moyses qui scilicet deum fatie ad fatiem non in visione neque in somno sed os ad os cum deo summo locutus neque in specie neque per enigmata sed clara atque perspicua presentie diuine dignatione donatus. Is itaque Moyses aperuit os suum et effudit quod in eo dominus loquebatur secundum quod ei dixerat cum eum ad pharaonem regem dirigeret. Vade et ego aperiam os tuum et instruam te quid debeas loqui. Etenim si quid de populo dimittendo diceret a deo acceperat quatenus magis quam de celo loqueretur. Denique non in persuasione humane sapientie nec in philosophie simulatorijs disputationibus sed in ostensione spiritus et virtutis tanquam testis diuini operis ausus est dicere In principio fecit deus celum et terram. Non ille ut aethiopiae concursione mundus coiret ferum atque otiosum expectatum negotium

Neque disciplinam quandam materie quam contemplando mundū
 posset effingere. sed auctorem deum expmendum putauit. Aduertit
 enim vir plenus prudentia q̄ visibilium et inuisibilium substan-
 tiarum et causas rerum mens sola diuina contineat. Non ut phi-
 losophi disputant validiorem arborum complexionem perseuerā-
 tie iugis prestare causam iudicauit q̄ telam aranee texerent qui sic
 minuta et in substantiua p̄cipia celo ac terris darent que vt fortui-
 to coniungerentur. ita fortuito ac temere dissoluerentur. nisi in sui
 gubernatoris diuina uirtute cōstarent. Nec immerito gubernatorē
 nesciunt q̄ non nouerunt deū per quē omnia reguntur et gubnātur
 Sequam̄ ḡ eum qui et auctorem nouit et gubernatorē. nec uanis
 abdicamur opinionibus. **In principio** inquit. quam bonus ordo
 ut illud primum assereret q̄ negare consueuerunt. et cognoscerent p̄-
 cipium esse mundi. ne sine principio mundum eē homines arbitra-
 rentur. **Vnde et dauid cū de celo et terra et mari loqueret̄ ait.** Omnia
 in sapientia fecisti. Dedit ergo principium mundo. dedit etiam crea-
 ture infirmitatem ne anarchon ne increatum et diuine consortem
 substācie crederemus. **Et pulchre** addidit. fecit. ne mora in faciēdo
 fuisse estimaretur. **Ut** uel sic intelligerent homines q̄ incomprehen-
 sibilis operat̄ eēt qui tantum op̄ breui exiguoq̄ momēto sue ope-
 ratōis absolueret. ut uolūtatis effect̄ sens̄ temp̄is p̄ueniret. Nemo
 operantem uidit s̄ agnotum operatum. ubi igitur mora cum legas
Quia ipse dixit et facta sunt. ipse mādauit et creata sunt. Nec artis
 igitur usum nec uirtutis expendit qui momento sue uolūtatis ma-
 iestatem tante operationis impleuit. ut ea que non erant eē faceret
 tam uelociter ut neq̄ uoluntas operationi precurreret. nec operatio
 uoluntati. **Quiraris** opus queris operatorem quis principium tā-
 to operi dederit. quis tam cito fecerit subiecit statim dicēs. quia deus
 fecit celum et terram. **Audistis** auctore dubitare nō debes. **Dic** est ī q̄
 benedixit melchisedech abraham patrem multarum gentium dicens
Benedictus Abraham deo summo qui fecit celum et terram. **Et cre-**
didit Abraham deo et ait. **Extendo** manum meam ad deū sūmum
 qui fecit celum et terram. **Vides** quia hoc non homo inuenit sed de-
 ānunciavit. **Deus** est enim melchisedech qui est rex pacis et iustitie
 nec initium dierum nec finem habens. **Non** mirum ēgo si deus q̄

qui est sine initio. initium omnibus dedit. ut que non erant esse inciperent. Non mirum si deus qui omnia virtute sua continet et incomprehensibili maiestate vniuersa compleditur fecit hec que videntur cum etiam illa fecerit que non videntur. Inuisibilia autem his que videntur potiora esse. quis neget et cum ea que videtur temporalia sint. eterna autem que non videntur. Quis dubitet quod deus hec fecerit. qui per prophetam locutus ait. Quismersus est manu aq̄ et celum et palmo. et vniuersam terram clausam manu et Quis statuit montes in libra. et rupes in statera. et nemora in iugo et Quis cognouit sensum domini et Aut quis consiliarius eius fuit et vel q̄ instruxit eum et de quo etiam alibi legimus. quia tenet circuitum terre et terram velut nihilum fecit. **Et Hieremias ait.** Di qui non fecerunt celum et terram peribunt a terra. et de sub celo isto. Dominus qui fecit terram in virtute sua et correxit orbem in sapientia sua. et in sua prudentia extendit celum. et multitudinem aque in celo. et ad dicit. Infatuatus est homo a sciencia sua. Cui enim corruptibilia mundi sequitur. **Et** ex his putat quod diuine possit nature comprehendere veritatem et quomodo non infatuatur veritate disputationis astutia et Cum ergo tot oracula audias. quibus testificatur deus quod fecerit mundum et Noli eum sine principio esse credere. quia quasi spera mundus esse dicatur. ut principium eius nullum videatur extare. **¶** Et cum intonat quasi in circuitu omnia commoueantur et vnde incipiat vbi desinat non facile comprehendas et quod circuitus principium sensu colligere impossibile habet. neque enim sperare potes initium reperire et vel vnde ceperit globus lune. vbi desinat menstrua lune defectio. Neque vero si ipse non comprehendas idcirco non cepit aut nequaquam desinet. Si ipse circuitum vel atramento vel graphio ducas vel centro exprimas vnde ceperis. aut vbi desieris interuallo interposito. non facile vel oculis colliges vel mente reperes. et tamen et cepisse et desuisse. ipse tibi testis es. Nam et si sensui subterfugit et veritatem non subruit. que autem initium habent. et finem habent et quibus finis datur et initium datum constat. Finem autem mundi futurum ipse saluator docet in euangelio dicens. Preterit enim figura huius mundi. et celum. et terra preteribunt. et infra. Ecce ego vobiscum sum usque ad consumationem mundi. Quomodo ergo coeternum

deo mundum asserunt & et creatori omnium sociant . atq; eglem ee
disputant creaturam corpusq; naturale mundi . inuisibili illi atq;
inaccessibili nature diuine coniungendum putant & cum presertim
secundum suam sententiam non possunt negare. Quoniam cuius
partes corruptioni et mutabilitati subiacent . huius necesse e vniuer
sitate eisdem passionibus quibus proprie portiones eius sunt ob
noxie subiacere & **P**incipium igitur esse docet . qui dicit . **I**n princi
pio fecit deus celum et terram . **P**incipium aut ad tempus refertur
aut ad munerum . aut ad fundamentum & quomodo in edificanda
domo initium fundamentum e . **P**incipium quoq; et peruersioms
et deprauacionis dici posse . scripturarum cognoscimus auctoritate
Est et principium artis . ars ipsa ex qua artificum diuersorum dein
ceps cepit operatio . est etiam principium bonorum operum finis op
timus & ut misericordie pncipium e deo placere quod facias & **E**tenim
ad conferendum hominibus subsidium maxime prouocamur . **E**st
etiam virtus diuina que hac exprimitur appellatione . **E**t ad tepus
refertur si velis dicere in quo tempore deus fecit celum et terram id e
in exordio mundi quando fieri cepit & sicut ait sapientia . cum para
ret celum . cum illo eram . **A**d numerum aut si referas & ita conuenit ut
accipias . imprimis fecit celum et terram . **D**einde colles . regiones .
fines inhabitabiles . vel sic ante reliquas visibiles creaturas . dicit
nocte . ligna fructifera . animantium gna diuersa . celum et terram fecit . **S**i
vero ad fundamentum referas & principium terre fundamentum esse legi
sti dicente sapientia . **Q**uando fortia faciebat fundamenta terre & era
penes illum disponens . **E**st etiam bone principium discipline . sicut e
illud . **I**nitium sapientie timor domini . quoniam qui timet dominum
declinat errorem et ad virtutis semitam vias suas dirigit . **N**isi enim
quis timuerit deum & non potest renunciare peccato . **Q**uos eque
etiam de illo possumus accipere mensis hic mensium erit vobis . quamuis
et de tempore istud accipiatur . quia de pascha deum loquebatur qd
veris initio celebratur & in hoc ergo principio mensium . celum et terram
fecit inde mundi capi oportebat exordium . ubi erat oportuna omnibus
verna temperies . unde et annus mundi imaginem nascentis exple
sit & ut post hibnas glacies atq; hiemales caligines serenior solito vni
temporis splendore luceat . **D**edit ergo formam futuris annorum

curriculis · mundi primus exortus · ut ea lege annorum vices sur-
gerent atq; initio cuiusq; anni prouceret terra noua seminauit ger-
mina · quo primum dominus deus dixerat · germinet terra herbam
feni seminans semē secundū genus et secundū similitudinē · et lignū
fructiferum faciens fructum **E**t statim produxit terra herbam feni et
lignū fructiferum · in quo nobis et moderationis perpetue diuina
prouidentia et celeritas terre germinantis ad estimationem verne
suffragatur etatis. **N**am et si quocūq; tempore et deo iubere promptū
fuit et terrene obedire nature · ut inter hibernas glacies et hiemales
pruinās · celestis imperij feni germinans terra fetum produceret nō
erat tamen dispositionis eterne · rigido stricta gelu in virides subito
fructus laxari arua atq; horrentibus pruinis florulenta misceri ·
Ergo ut ostenderet scriptura veris tempora in cōstitutione mundi
ait · **M**ensis hic vobis initium mensum primus est vobis in mensi-
bus anni primū mensem vernū tempus appellans ¶ **D**ecebat enī
principium anni principium esse generationis · et ipsam gnationem
mollioribus auris foueri · **N**eq; enim possent tenera rerum exordia
aut asperioris laborem tollerare frigoris · aut torrens est? iniuriā su-
stinere · simul illud aduertere licet · quia iure concurrat ut eo tempore
videatur in hāc generationē atq; in hos vsus ingressus tributus q̄
tempore ex hac generatione in regenerationem legitimus est transitus
Siquidem verno tempore filij isrl̄ egiptum reliquerunt et per mare
transierunt · baptizari in nube · et in mari · **ut ap̄ls dicit** ¶ **E**t eo tpe
deum quot annis ihesu cristi pascha celebratur · hoc est animarum
transitus a vicijs ad virtutem · a passionibus carnis ad gratiam so-
brietatemq; mentis imus ; a malicie nequicieq; fermento ad verita-
tem et sinceritatem · **R**egnatis itaq; dicitur · **M**ensis hic vobis in-
itium mensum · primus est vobis in mensibus anni · **D**erelinquit
enim et deserit qui abluitur intelligibilem illum pharao principem
istius mundi dicēs · abrenuntiabo tibi diabole et āgelis tuis operi-
bus tuis et imperijs tuis · nec iam seruiet ei vel terrenis huius corporis
passionibus vel deprauate mentis erroribus · **Q**ui demersa omni
malicia vice plumbi bonis operibus dextra leuaq; munitus in offen-
so seculi huius freta studet vestigio transire · **I**n libro quoq; qui in-
scribitur de numeris ait scriptura · **I**nitium nationum amalech et

semen eius peribit. **E**t utiqz non omnium nationum primus est
 Amalech: s; quia per interpretationē Amalech rex accipit iniquoz
 iniqui autem gentes sunt. Vide ne principem mūdi huius accipere
 debeamus. qui imperitat nationibus voluntatem suam facientibz
 cuius semen peribit. Semen autem ei? impij et infideles sunt: qbz
 ait dominus Vos ex patre diabolo estis. **E**st etiā mysticum initū
 ut illud est, Ego sum prim? et nouissim? . initium et finis. Et illō
 in euangelio precipue quod interrogatur dominus. quis esset respō
 dit. initū quod et loquor vobis. Cui et secundum diuinitatem est
 initium omnium. quia nemo ante ipsum. et finis. quia nemo vlt
 ipsum. Et secundum euangeliū. initium est viarum deum in opa
 eius ut per ipsum disceret hominum genus vias deum sequi et ope
 rari opera dei. In hoc ergo principio. id est in cristo. fecit deus celū
 et terram. quia per ipsum omnia facta sunt: et sine ipso factum est
 nihil. quod factum est in ipso vita erat. quia in ipso constant omnia
 et ipse est primogenit? omnis creature. Siue quia ante omnē crea
 turam. siue quia sanctus. quia primogeniti sancti sunt. aut primo
 gentus isrl. non quia ante omnes. sed quia sanctior ceteris. **S**āct?
 autem domin? super omnē creaturam et secundū corporis susceptio
 nem. quia solus sine peccato. solus sine natiuitate. Omnis autem
 creatura subiecta vanitati est. **P**ossumus etiā intelligere. In prin
 cipio fecit deus celum et terram id est ante tempus. sicut initium vie
 nondum via. et initium domus nondum dom?. Deniqz alij dixē
 runt encephaleon quasi in capite. quo significat in breui et exiguo
 momento summa operationis impleta. **S**unt ergo et qui princi
 pium non pro tempore accipiant sed ante tempus et **v**l
 caput. ut dicamus latine summam operis. quia rerum visibilium
 summa celum et terra est. que non solum ad mundi hui? spectare
 videntur ornatum sed etiam ad iudicium rerum inuisibilium et qd
 dā argumentū eorū que non videntur: s; ut est illud ppheticū. Celi
 enarrant gloriā dei. et opera manū eius anuntiāt firmamentū.
Quod secutus apostolus alijs verbis in eandem conclusit sententiā
 dicēs. quia inuisibilia ei? per ea que facta sunt intelligunt. **A**ucto
 rem enī angelorū et dominationū et potestatum facile intelligim?
 eum. qui momento imperij sui hāc tantam pulcritudinem mundi

ex nihilo fecit eē et que non erat et de nō extantib⁹ aut reb⁹ an causis
donauit habere substantiā. **E**st ergo hic mund⁹ diuine specimen
operationis. quia dum opus videtur preferitur operator. **N**ang⁹ ut
istaz artiū. alie sūt aduolse que sūt in corporis motu. aut sono vocis
cessauit motus. aut sonus nihil superfuit nec remansit spectantib⁹.
vel audientibus. **A**lie theoretice que vigorem mentis exerceāt. alie
huiusmodi. ut cessante quoq; operationis officio. operis mun⁹ appa
reat. ut edificatio atq; textura. que etiā tacente artifice. peritiam eius
ostendant. ut operatori operis sui testimonium suffraget. **S**imilit̄
etiā hic mundus diuine maiestatis insigne est. ut per ipsum dei
sapientia manifestetur. **Q**uem vidēs ppheta simul et ad inuisibilia
oculos mentis attolens ait. **Q**uā magnificata sunt opera tua domi
ne omnia in sapientia fecisti. **N**ec ociose factum vbiq; legim⁹ quia
gentiles pleriq; qui coeternum deo mundū volunt esse. **Q**uali
adumbratione virtutis diuine asserunt eum sua sponte subsistere.
Et quamuis causam eius deū esse fateant. causam tamen factū vo
lunt. non ex voluntate et dispositionē sua. sed ita. ut causa vmbre
corpus ē. **A**dheret enim vmbra corpori et fulgor lumini. naturali
magis societate quā voluntate arbitra. **P**ulcre g⁹ ait moyses. quia
fecit deus celum et terram. **N**on dixit. quia subesse fecit. non dixit
quia causam mundo ut esset prebuit. s; fecit quasi bon⁹. q; foret
utile. quasi sapiens q; optimum iudicabat. quasi omnipotens q;
amplissimū p̄uidebat. **Q**uomodo autem quasi vmbra esse poterat
vbi corpus non erat. s; cū in corpore dei corporea adumbratio eē nō
possit. **Q**uomodo etiam incorporei luminis splendor possit esse cor
poreus. **S**ed si queris splendorem dei. filius ē imago dei inuisibilis.
Qualis ergo deus. talis et imago. **I**nuisibilis deus. etiā imago in
uisibilis. **E**st enim splendor glorie paterne. atq; eius imago substā
tie. **I**n principio inquit fecit deus celum et terram. **E**t factus ē ergo
mundus. et cepit esse qui non erat. verbū autē dei in principio erat
et erat semper. **S**ed etiā āgeli. dominationes et potestates et si aliqua
do ceperunt. erant tamen iā quando hic mūdus est factus. **O**mnia
nang⁹ creata et condita sunt visibilia et inuisibilia. siue sedes. siue
dominationes. siue principatus. siue potestates. **O**mnia inquit per
ipsū et in ipsū creata sunt. quid ē in ipsū creata. s; quia ipse ē heres

patris. eo q̄ a patre in ipsum transferit hereditas. sicut pater dicit,
 Dolce a me et dabo tibi gentes hereditatē tuā. Que tamē hereditas
 a patre transiit in filium. et in patrē reuertit̄ a filio. **Egregie itaq̄**
Apostolus et hoc loco filium dixit auctorem omnium et maiestate sua
 continentem omnia. **Et ad romanos** de patre ait. Quoniā ex ipso
 et per ipsum et in ipso sunt omnia. **Ex ipso** principiū et origo sub-
 stantie vniuersorum id ē ex voluntate eius et potestate. Omnia enī
 ex ei⁹ voluntate ceperūt. quia vnus deus pater ex quo omnia. **Etenī**
 tanquā ex suo fecit. q̄ vnde voluit fecit. **Per ipsū** continuat⁹ finis
 in ipsum. **Ex ipso** ergo materia. p̄ ipsum operatio. que ligauit. atq̄
 constrinxit vniuersa. **In ipsum** quia quādiu vult. omnia eius vir-
 tute manēt atq̄ consistunt. et finis eorum in dei voluntatē recurrit
 et eius arbitrio resoluuntur. **In principio** itaq̄ temporis celum et
 terram deus fecit tempus enī ab hoc mundo nō ante mundū. **Dies**
 autē tēporis portio ē. non principiū. **Et** quāq̄ lectionis serie possim⁹
 astruere. q̄ primo die diē fecerit domin⁹ et noctē q̄ sunt vices tempo-
 rū. et secundo die firmamentū fecerit. quo discreuit aquā q̄ sub celo ē
 et aq̄ q̄ super celū tamen satis ē ad presentē assertionē. quod ī princi-
 pio celū fecerit. **Vnde** prerogatiua generationis et causa. et terram
 fecerit in qua esset generationis substantia. **In his enī** quatuor illa
 elementa creata fecit. ex quibus generāt̄ omnia ista que mundi sūt
Elementa autē quatuor. aer. ignis. aqua. et terra. que ī omnib⁹ sibi
 commixta sunt. **Siquidem** cū et in terra ignem reperias. qui ex lapi-
 dibus et ferro frequenter excutit̄. et in celo cū sit ignitus et micans
 fulgentibus stellis polus. aqua esse possit intelligi. que vel supra celū
 est vel de illo superiore loco in terram largo frequēter imbre dimittit̄
Que pluribus colligere possem⁹. siquid ad edificationē ecclesie ista
 p̄ficere viderem⁹. **Sed** quia his occupari infructuosum negotium
 est ad illa magis intendam⁹ animum. in quibus vite sit profectus
 eterne. **De** qualitate igitur et substantia celi satis est ea p̄mere. que
 in **Esaię** scriptis reperimus. qui mediocribus et vsitatis sermonibus
 qualitatem nature celestis expressit. dicens. **Q̄** firmauerit celum
 sicut fumum. subtilem eius naturam nec solidam cupiens dedarare
Ad speciem quoq̄ eius abundat. quod ipse de celi firmamento locu-
 tus est quia fecit deus celum sicut cameram. quod infra celi ambitū

vniversa claudant. que vel i mari geruntur et terris, Quod similiter
significatur cum legitur. quia celum deus extendit. Extenditur enim
quasi pellis ad tabernacula habitationesque sanctorum. vel quasi liber
ut plurimorum scribantur nomina qui christi gratia fide et devotione
meruerunt. quibus dicitur **G**audete et exultate quia nomina
vestra scripta sunt in celo. De terre quoque. vel qualitate vel positione
tractare nichil profit ad spem futuri. cum satis sit ad scientiam. quod
scripturarum diuinarum series comprehendit quia suspendit terram
in nihilo. Quid nobis discutere. utrum in aere pendeat. an super
aquam. ut inde nascatur controversia. quomodo aeris natura tenuis
et mollior. molem possit sustentare terrenam. aut quomodo si super aquam
non demergatur in aquam grauis terrarum ruina. aut quomodo
ei maris unda non cedat. et in latera eius sese loco suo mota diffundat.
Multi etiam in medio aeris terram esse dixerunt. et mole sua immo-
bilem manere quod equali motu hinc atque inde ex omni parte propendeat
De quo satis putamus dictum a domino ad Job seruum suum quando
locutus per nubem ait. **V**bi eras cum fundarem terram. indica mihi
si habes scientiam quis posuit mensuram eius si nosti. aut quis est
qui superinduxit mensuras super eam aut super quid circuli eius confixi
sunt. **E**t infra. **C**onclusi mare portis. et dixi. **V**sq; huc venies et
non transibis. sed in te conminuentur fluctus tui. **N**onne euidenter
ostendit deus omnia maiestate sua consistere. in numero. potestate atque
mensura. **N**eg enim creatura legem tribuit. sed accipit. ut seruet
acceptam. **N**on ergo quod in medio sit terra. quasi eque lance suspenditur
sed quia maiestas dei voluntatis sue eam lege constringit ut super in
stabile atque inane. stabilis perseueret. **S**icut dauid propheta testatur
dicens. **F**undauit terram super firmamentum eius non inclinabitur
in seculum seculi. **N**on utique hic quasi tantummodo artifex deus. sed quasi
omnipotens predicatur qui non centro quodam terram. sed precepti sui
suspendit firmamento. nec eam inclinare patiatur. **N**on ergo me-
suram centri. sed iudicij diuini accipere debemus. quia non artis me-
sura est. sed potestatis. mensura iustitie. mensura cognitionis. quia
omnia non tanquam immensa pretereant eius scientiam. sed cognitioni
eius tanquam dimensa subiaceant. **N**eg enim cum legimus ego
confirmaui columnas eius vere columnis eam subnixam possum?

estimare. sed ea virtute que fulciat substantiam terre. atq; sustineat.
 Deniq; quia in potestate dei sit terre constitutio etiam hinc collige
 quoz scriptum est. **Qui** aspicit terram et facit eam tremere. **Et** alibi
 adhuc ego semel concutio terram. **Non** ergo librametis suis immo-
 bilis manet. sed frequenter dei nutu et arbitrio commouetur. sicut et
Job dicit. **Quia** dominus commouet eam a fundamentis columne
 autem eius exagitantur. **Et** alibi. **Nuda** inferna in conspectu eius
 non est morti in volucrum extendens boream p; nihilo. suspendens
 terram in nihilum alligans aquas in nubibus suis. **Columne** celi
 auolauerunt. et expauerunt. ab increpatione eius. virtute mitigauit
 mare. disciplina strauit celum. claustra autem celi timent eum. **Volun-**
 tate igitur dei immobilis manet. et stat i seculum terra secudu ecia.
 stes sententiam et voluntate mouetur et mutat. **Non** ergo fundamen-
 tis suis fixa subsistit. nec fueris suis stabilis pseuerat. sed domi n
 statuit eam firmamento voluntatis sue continet. quia in manu ei
 omnes fines terre. **Et** hec fidei simplicitas argumentis omnib; ante-
 cellit. **Laudent** alij q; ideo nulq; decidat terra. quia secundum na-
 turam i medio regionem possideat suam. eo q; necesse sit eam manere
 in regione sua nec in partem inclinari altera quando contra natura
 non mouetur. sed secundum naturam. p;dicet artificis diuini et opa-
 toris eterni excellentiam. **Quis** enim artificum ab illo non accepit
 aut quis dedit mulieribus texture sapientiam. aut varietatis disci-
 plinam. **Ergo** tamen qui profundum maiestatis eius et artis excel-
 lentiam non queo comprehendere. non disputatorijs me liberamētis
 committo atq; mensuris sed omnia i eius reposita existimo potestate
 q; voluntas eius fundamentum sit vniuersorum. et ppter eum adhuc
 mundus hic maneat. **Qd** aplice quoq; licet astruere auctoritatis ex-
 emplo. **Scriptum** est enim quia vanitati creatura subiecta est. nō
 sponte. sed ppter eum qui subiecit i spe. **Liberabitur** autem et ipsa
 creatura a seruitute corruptionis. cū gratia diuina remunerationis
 affuserit. **De** natura autem et qualitate substantie celi quid enu-
 merem ea que disputationib; suis philosophi texuerunt. cum alij cō-
 positum celum ex quatuor elemētis asserant. **Alij** quintam quādā
 naturam noui corporis atq; cōstitutionem eius iducant atq; affigāt
 ethereum esse corpus. cui neq; ignis admixtus sit. neq; aer. neq; aq;.

neq; terra. q; huiusmodi elementa suam quendam habeant cursum
atq; usum. et motum nature. ut grauiora demergant et in pnum
ferantur. vacua et leuia in superiora se subrigant. est eni ppus cuiq;
motus in spe autem circuitu ista cofundi et vim sui cursus amittere.
quoz spera in orbem suu voluit et superiora inferioribus. superioribus
quoq; inferiora mutantur. Quoz autem secundu naturam motus
mutati sunt. hoz necessario fuerunt mutari solere qlitates sustantiaz
suaru. **Q**uid igitur defendemus etherium corpus ee. ne videat corru
ptio i obnoxium e. **Q**uod eni compositum ex corruptibilibus elementis
est. necesse est resoluat. **N**am hoc ipso q; diuerse eadem sunt elementa
nature. simplicem et inuolubilem motu habere non possunt. cu se
diuersis elementoz motus impugnet vnus eni motus omnibus aptus
esse non potest. et elementis distantibus conuenire. **N**am qui leuibus
ac comodis est. fit incommodus grauioribus elementis. **I**ta q; quando
ad superiora motus celi est. necessarius terrenis grauatur. quando ad i
feriora decursus expeditur igneus vigor ille violenter attrahit. etenim
contra nature sue usum decursum cogit. **O**mne autem qd i contrarium
cogitur. no nature seruiens. sed necessitati cito soluit et in ea scindit
ex quibus videt esse compositu. in sua quaq; regionem singulis re
currentibus. **N**ec igit alij considerantes stabilia esse non posse ethe
rium corpus celi stellarumq; esse arbitrati sunt quintam quantam na
turam corporis introducentes. q; diurnam celi putaret mansuram ee
substantiam. **S**ed non ista opinio prophetice potuit obuiare sententie
qua diuina quoz omni hiesu cristi maiestas dei nostri in euangelio
comprobauit. **D**ixit enim dauid. principio terram tu fundasti domine
et opera manuu tuaru sunt celi. **I**psi peribunt. tu autem permanes
et omnia sicut vestimetu veterascent. et tanquam amictu mutabis ea
et mutabunt. tu vero idem ipse es et anni tui no deficient. **Q**uod a deo
probauit i euangelio dominus ut diceret. **C**elu et terra peribunt. uerba aut
mea no peribunt. nihil i agunt q; ppter celi asserenda ppetuitate quitu
corpore etheriu introducendu putarut cu eque uideat dissimile ceteris ad
iuncta membri vnus portionem labi corpori magis asserre consue
uisse. **S**imul illud aduerte. quia propheta dauid priore loco terra no
minauit. et postea celu credidit opus esse omni declarandu. **Q**uando
eni dixit et facta sunt nihil interest qd prius exprimas cu simul utruq;

fit factū simul ne eo saltem p̄rogatua celo diuine videat̄ adiudicata
 substantie . ut primogenite creature . priuilegio potior estimet̄ . Itaq̄
 illos suis relinquamus . contentionibꝫ qui mutuis disputationibꝫ
 se refellunt . nobis autem satis est ad salutem non disputationū cen
 trouersia . sꝫ p̄ceptorū veritas . nec argumentationis astutia sꝫ fides
 mentis ut seruiamus creatori potius quā creature . qui est deus bene
 dictus in secula .

Terra autem erat inuisibilis et incomposita . Bonus artifex
 prius fundamētū ponit . postea fūdāmēto posito edificatōis
 membra distinguit . adiungit ornatū . Posito igitur fundamento ter
 re et confirmata celi substantia . duo enī ista sūt velut caruines rerū
 subtexuit . Terra autē erat iuisibilis et icōposita . Quid ē erat ne forte
 in infinitū et sine principio extendant opinionem suā et dicant Ecce
 quia materia id est plen . sicut philosophi dicunt . etiā secundū scrip
 turam diuinā non habuit initiū . Verū hoc dicentibus respondebis
 quia scriptū ē . Erat autem chain operarius terre . et de eo qui iubal
 dictus ē habet scriptura . hic erat pater qui demonstrauit psalteriū
 et citharā et homo erat in auscitiōi regione cui nomen iob . Desinat
 ergo de verbo questionem mouere . presertim cum p̄miserit moyses q̄a
 fecit deus terrā . Erat ergo ex quo facta est . Nā si sine principio eam
 dicunt eē . iā nō solū deū sed etiam plen sine principio definiant . ubi
 nā erat sꝫ Si in loco . ergo etiā locus sine principio fuisse astruit̄ in
 quo erat materia rerū . que principiū nō habebat . Qd̄ si absurdū vi
 detur de celo credere . videte ne forte volatilem terrā debeamꝫ estima
 re . que non habens fundamentū alarum remigijs suspendebatur .
 Vnde ḡ ei alas sumemꝫ nisi forte huic deriuemꝫ prophetici sermonis
 interpretationem sꝫ A pennis terre p̄digia audiuiimus . et illud . Pe
 terre nauium penne sꝫ sed ut hic sic accipiamus in quo aere volabat
 terra . sine aere enim volare non poterat . sed aer esse adhuc non pote
 rat quia non erat . esse non poterat quia non erat sine rerum mate
 ria elementorū facta distinctio cū ipsa adhuc elemēta nō essent . ubi
 ḡ erat materia ista alay suffulta remigijs . In aere non erat . quia
 aer corpꝫ ē mundi . Corpus autē esse aerem docet lectio . quia emissa
 sagitta in locum quem iaculator intendit incisus aer statim ī seipsū
 resolutus ē . Vbi ergo erit plen nisi forte dicatur quadam dementi

intentione quia in deo erat. Ergo deus qui est inuisibilis nature atq; inuolabilis. qui lucem habitat inaccessibilem. incōprehensibilis et purissim⁹ spiritus locus erat materie mūdialis. et erat in deo mūdi portio. cum de hoc mundo non sit mens seruulorū eius. sicut habemus scriptum. de hoc mundo non sunt. sicut ego non sū de mundo. Quemadmodū ergo inuisibilia inuisibilibus et ei qui ordinem ac decorem donauit omnibus incōposita copulabant nisi forte q̄a dixit. Terra autem erat inuisibilis. et inuisibilem eam per substantiā credant. Et ideo quia aquis operata uisibilis corporeis oculis esse non poterat quemadmodū pleraq; in profundo aq̄rū sita uisum oculorū aciemq; pretereunt. Non enim deo aliquid inuisibile. sed creatura mundi creature utiq; estimatione censetur. Inuisibilis etiā terra. q̄a nondū lux. q̄ illuminaret mūdū nōdū sol. postea enī luminaria facta sunt celi. Quod si solis radius plerunq; etiā aquis operata illuminat et p̄fundo mersa splendore luminis sui prodit. quis dubitet deo ea que in p̄fundo sunt inuisibilia esse non posse. Nisi forte sic accipiamus inuisibilem terram. q̄ nondum uerbo dei et p̄tione uisitabatur. que hominem non habebat p̄pter quem dominus respiceret in terram sicut scriptum est. Dominus respexit super filios hominū si est intelligens aut requirens deum. Et alibi ait de celo iaculatus est iudiciū. Terra tremuit et quieuit. Et merito inuisibilis quia incōposita. que figuram et speciem congruentem adhuc non ceperat a p̄p̄o conditore. Et fortasse dicant. Cur enim deus sicut dixit et facta sunt. non simul ornatus cōgruos rebus surgentibus donauit elementis. Quasi non potuit celum insignitum stellis subito ut creatum ē refulgere. et floribus ac fructibus terra uestiri. Potuit utiq; sed ideo primo facta postea composita declarant ne uere increata et sine principio crederent. si species rerū uelut ingenerate ab initio nō postea addite uiderent. Incomposita terra legitur. et hīdem a philosophis eternitatis quibus deus priuilegijs honorat. quid dicerēt. si ab initio eius pulchritudo uernasset. De mersa aq̄s describitur uelut cuidā principiorum suorum addita naufragio. et adhuc a nōnullis facta non creditur. quid si decorem primogenitū uendicaret. Accedit illud qd̄ imitatores nos sui deus eē uoluit ut primo faciamus. aliq̄ postea uenustemus. Ne dum simul utrunq; adorimur. neutrum possimus

implere. Fides autem nostra quodam gradu creuit. Ideo primo fecit deus postea venustauit. ut eundem credam? ornasse qui fecit. et fecisse qui ornauerit. Ne alterum putemus ornasse. alterum creauisse. sed eundem utrunq; esse operatum. ut primo faceret. postea componeret ne alterum sine altero crederet. ¶ **H**abes in euangelio. huius rei euidentis testimonium. nam resuscitaturus lazaru dominus iussit ut iudei remoueret lapidem de sepulcro. ut mortuum videntes postea resuscitatu crederent. Deinde vocauit lazaru et resurrexit et ligatis manibus et pedibus exiit foras. Nonne poterat remouere lapidem qui poterat mortuum suscitare? Et qui potuit defuncto vitam reddeere. non potuit nexu soluere vinculoꝝ? Cui vinculis pedibꝫ gressum dedit. huic non potuit ruptis vinculis incessum reddere? Sed utiq; aduertim? qd voluit primo demonstrare mortuum. ut oculis suis crederet. deinde resuscitare. tercio iubere. ut ipsi vincula funeris soluerent ut inter ista fides infunderet infidelibꝫ. et per gradꝫ quosdam credulitas nasceret. Fecit ergo primu deus celum et terra. et ea tamen no quasi perpetua. sed quasi corruptibilis creature consummationi voluit subiacere. ¶ **U**nde et i esaiie libro ait Tollite i celu oculos vestros. et aspiciete terram deorsu. quia celu ut fumꝫ solidatu e. terra autem ut vestimentu veterescat.

Hec est terra que ante erat incomposita. Nondū. erant enim maria suo sine distincta. et ideo fago fluctu et pfudo gurgite terra mundabatur. ¶ **C**onsidera quia etia nunc palustri vligine terra inbozzere consuevit. Nec patiens est vomeris vbi infusus terris humor exundat. Erat ergo incomposita utpote solertis agricolae iara ta culturis. quia adhuc deerat cultor. Erat incomposita quia nuda gignentiu nec toris herbosa riparū. nec opaca nemoribꝫ. nec leta legetibus. nec vmbrosa supercilij montiu. nec odora floribꝫ nec gra vinctis. Merito incomposita que ornatibus indigebat. cui deerant vitium ferta gemmantiu. Ostendere eni voluit deus. quia nec mudus ipse haberet gratia. nisi eni vario cultu operator ornasset. celu ipsum intextu nubibus horrorem oculis. mesticia animis excitare consuevit. terra imbribus madesacta fastidio e. maria pcellis turbata quos no incutiunt metus. Pulcherrima est reru species. sꝫ quid esset sine lumine? Quid sine temperie? Quid sine aqꝫ cōgregatōe

quibus ante demersa poli huius habeantur exordia . **Tolle** solem
terris . tolle celo stellarum globos omnia tenebris inhorrescunt . **Sic**
erat antequam lumen huic mundo dominus infunderet . et ideo scri
ptura ait , **Quia** tenebre erant super abyssum , **Tenebre** erant . quia
splendor deerat lucis . **Tenebre** erant . quia aer ipse tenebrosus est . aq̄
ipsa sub nube tenebrosa est . quia tenebrosa aqua in nubibus aeris .
Erant ergo tenebre super abyssos , **Non** enim malas intelligen
dum arbitror potestates q̄ dominus earum maliciã creauerit . cum
vniq̄ nõ substantialis . sed accidēs sit malicia que a nature bonitate
deflexit . **Itaq̄** i cõstitutione mundi opinio malicie inter sequestreẽ
ne diuine operationi et pulcherrime creature . ea que decolora sunt ad
miscere videamur . maxime cum sequat̄ **Et spiritus** dei super
ferebatur super aquas . **Quem** etsi aliqui p̄ aere accipiant . aliqui
p̄ spiritu . quem spiramus et rapimus aure huius vitalis spiritum
Nos tamen cū sanctorũ et fidelium sententia congruentes spiritum
sanctũ accipimus . ut in constitutione mundi operatio trinitatis elu
ceat . **Premissio** enim quia in principio fecit deus celum et terram id
ẽ in xpo fecit deũ vel filius dei deus fecit vel p̄ filiũ dẽ fecit . q̄a om̄ia p̄
ipsũ facta sũt . et sine ipso factũ ẽ nihil . supererat plenitudo operatio
nis in spiritu . sicut scriptũ est . **Verbo** domini celi firmati sunt . et spũ
oris eius omnis virtus eorum **Itaq̄** quemadmodũ in psalmo doce
mur operationem verbi quod est verbum dei . et virtutem quã dedit
spiritus sanctus **Ita** hic p̄pheticum resultauit oraculum . quia deus
dixit . et deus fecit . spiritus quoq̄ dei ferebat̄ super aquas . **Ornãdo**
enim polos celi germinaturis terris **Pulchre** spiritus superferebat̄ q̄a
per ipsum habebant nouorũ partuum . semina germinare . secũdum
q̄d dixit p̄pheta . **Emitte** spiritum tuũ et creabunt̄ . et renouabis fa
ciem **Deniq̄** sp̄rus qui vicinus hebreo est et sermone consonat in ple
risq̄ . **Et** congruit . **Sic** habet et spiritus dei fouebat̄ aquas . **Id** est
viuificabat . ut in nonas congreget creaturas . et fotu suo animaret
ad vitam **Nam** etiã spiritum sanctũ legimus creatorem dicẽte **Iob**
Spiritus diuinus qui fecit me . **Sive** ergo sanctus spiritus superfe
rebat̄ super aquas **Tenebre** contrariarum virtutũ sup̄ eas esse non
poterant . vbi locũ sibi tanta gratia vendicabat . **Sive** ut quidã eo
lunt acrem accipiant respondeãt qua ratione spiritũ dei dixerit cū

satis fuerit spiritū nuncupare. **H**i ergo volunt a domino deo nostro
 quatuor primum elementa generata . celum et terram . mare aerē . eo
 q̄ cause rerum ignis et aer . terra . et aq̄ sint . ex quibz mundi species
 constat et forma. **V**bi igit̄ tenebre nequiciarum . spiritualium locum
 habere potuerunt cum auguste huiz decorē figure mundus inouerit
Nunquid simul maliciā deus creauit . **S**ed ea ex nobis orta . non
 a creatore deo condita morum leuitate generat̄ . **N**ō ullam creature
 habens prerogatiuā . nec auctoritatē substantie naturalis . sed muta
 bilitatis vicium et errorem p̄laphionis . **E**radicari hanc deus vult
 de animis singulorum. **Q**uomodo eam ipse generaret. **C**um clamet
 p̄pheta desinite a malicijs vestris. **E**t precipue sanctus dauid . desine
 a malo et fac bonū . **Q**uomodo ei initium a domino dant̄ . sed hec
 opinio feralis eorum . qui perturbandā ecclesiā putauerunt . **H**inc
 marcionis . hinc valentini . hinc pestes ille manicheoz . funesta sācto
 rum mentibz temptauerunt inferre contagia . **Q**uid nobis ipsi in
 lumine vite tenebras mortis inquirimus . **S**criptura diuina salutē
 suggerit vite odorem flagrat . ut suauitatē legens capias . non preci
 pitij discrimen incurras. **S**impliciter lege. **O** homo nō tibiipse foueā
 prauus interpret es odias . **S**implex sermo est quia fecit deus celum
 et terram. **F**ecit q̄ non erat . non q̄ erat. **E**t terra erat inuisibilis. **E**x
 quo facta est erat . et erat inuisibilis . quia exundabat aqua et operie
 bat eam. **E**t erant super eam tenebre superfuse . quia nondum erat lu
 men diei nondum solis radius . qui solet sub aquis latentia declara
 re. **Q**uid ergo dicunt q̄ deus creauit malum cum ex contrarijs et ad
 uersis nequaquā sibi aduersa generent̄ . **N**ec enim vita mortem ge
 nerat . nec lux tenebras . **N**on enim sicut mutabilitates affectum ita
 etiam generationum progressionem sunt . **I**lle ex contrarijs in contra
 ria p̄positi de flexione vertunt̄ . **I**ste non ex contrarijs in aduersa de
 fleduntur . **S**ed ex eiusdem generis vel auctoribus vel causis crea
 te in similitudinem sui referunt̄ auctoris . **Q**uid igit̄ dicimus . **S**i
 enim neq; sine principio ē quasi increata neq; a deo facta . unde ha
 bet naturam maliciam . **N**am mala esse in hoc mundo nullus sa
 piens denegauit . cum sit tam frequens in hoc seculo lapsus ad mor
 tem . **S**ed ex his que iam diximus possumus colligere quia non est
 viua substantia sed mētis atq; animi deprauatio a tramite virtutis

deuā. que in cursoꝝ animis frequēter obrepit. **N**on igit̃ ab exēciis
est nobis q̃ a nobis ipsis magis periculum. **I**ntus est aduersarius
intus auctoꝝ erroris. intus inquam clausus in nobismetipsis p̃po-
situm tuum specularē. habitum tue mentis explora excubias obten-
de aduersum mentis tue cogitationes et animi cupiditates. **T**uipse
tibi causa es improbitatis. tuipse dux flagitioꝝ tuoz atq; incētoꝝ
criminum. **Q**uid alienam naturam accersis ad excusationem tuoz
lapsuum & vtnam teipse non impelleres. vtnā non p̃cipitares. vti-
nam non inuolueres aut studijs immoderatoꝝ aut indignatōe
aut cupiditatibus que nos innexos velut quibusdam retibus tenēt
Et certe in nobis est moderari studia cohibere iracundiam coēcere
cupiditates. **I**n nobis est etiam indulgere luxurie adolere libidines
inflammare iracundiam. vel inflammati aurem acomodare. **E**le-
uari magis superbiam effundi in leuiciam q̃ reprimi humilitate
diligere mansuetudinem. **Q**uid naturam accusas **O** homo & habet
illa velut impedimenta quedam senectutem et infirmitatē. **H** senectū
ipsa in nobis bonis morib; dulciōꝝ in consilijs vtilioꝝ ad constan-
tiam subeunde mortis paratioꝝ ad reprimendas libidines firmioꝝ.
Infirmas quoq; corporis sobrietas mentis est **V**nde ait apostolus
Cum infirmoꝝ tunc potens sum. **I**tag; non in virtutibus sed ī infir-
mitatibus gloriabat̃ **R**esponsum quoq; diuinum refulsit oraculo sa-
lutari. quia virtus in infirmitate consummat̃. **I**lla cauenda que ex
nostra voluntate prodeunt delicta iuuentutis. et irrationabiles pas-
siones corporis **Q**uozū igit̃ nos sumus domini. hoz principia extri-
secus non requiramus. nec deriuemus in alios. **H** agnoscamus ea
que p̃pe nostra sunt qđ enim possumus non facere si nolumus. **D**e
electionem mali nobis potius debem; quā alijs ascribere. **I**deo
etiam in iudicijs istis voluntarios reos. non ex necessitate compul-
sos culpa stringit pena condemnat. **N**eg; enī si per furorem aliq; innocētē
perimit obnoxijs morti est. quinetiā ipsius diuine legis
oraculo si quis p̃ imprudentiā intulerit necem. accipit impunitatis
spem refugij facultatem vt possit euadere. **H**oc igit̃ de eo qđ p̃pe ma-
lum videt̃ dictum sit. **M**ala enim non sunt. nisi que crimine mentē
implicant et conscientia ligant **C**eterum pauperiem ignobilitatem
egritudinem mortem nemo sapiens mala dixerit. nec in malorum

sorte numerauerit . quia nec cōtraria istis ī bonis habent maximis
 quorum alia nobis ex natura . alia ex commoditate accidere vident
 non ociose nobis excursus iste processit . ut pbarem? tenebras et ab-
 issum simpliciter accipienda . Erant enī tenebre de obumbratōe celi
 quia omne corpus vmbiam facit quia obumbrat . vel finitima vel
 inferiora . et ea maxime que operire atq; includere videt . **I**ncludit
 autem celi polus quia celum sicut camera extendit quemadmodum
 supra demonstrauius . **N**on ergo principalis erat tenebrosa substā
 tia sed quasi vmbra secuta est mundi corpus caligo tenebray . **I**tag;
 momento diuine preceptionis mundus assurgens intra se inclusit
 vmbiam **V**t si quis in campi medio quem sol meridian? illuminet
 locum aliquem repente obsepiat . et densis ramorum frondib; tegat
Nonne quo splendor foris species loci eius effulgeat . hoc horrenti de
 super scemate gurgustium eius intus obscurus fit & aut vnde antrū
 clausum vndiq; huiusmodi locum vocarūt . nisi q; atro inhorrescat
 situ atq; offusione tenebrarum . **I**ste ergo tenebre sup aquay abissos
 erant **N**am abissum multitudinem et pfundum aquarū vici lectio
 euangelij docet . vbi rogabant saluatorem demonia . ne iuberet illis
 ut in abissum irent . **S**ed qui docebat voluntates demoniorū nō eē
 faciendas . p̄cepit illis ut irent in porcos **P**orci autem se in stagnum
 aquarū precipitarunt ut q; recusabant demonia non euaderent sed
 digno precipitio demergerentur . **E**rat ergo hec mundi incomposita
 species et forma **E**t spiritus inquit dei ferebat super aquas **¶** **E**t
 dixit de? **F**iat lux **M**erito permixtus ē spirit? dei vbi diuina incipere
 habebat operatio **F**iat inquit lux . **V**nde vox dei in scriptura diuina
 debuit inchoare nisi a lumine & **V**nde mundi ornat? nisi a luce ex
 ordium sumeret & **F**rustra enim esset si nō videret . **E**rat quidē deus
 ipse in lumine . qui lucem habitat inaccessibilem . **E**t erat lumē vox
 quod illuminat omnem hominē venientem in hunc mundū . **S**ed
 eam lucem fieri voluit . que oculis corporalibus comprehenderetur
Qui edificium dignum habitaculo patrifamilias struere deliberat
 antequā fundamentū ponat . vnde lucem ei infundat explorat . **E**t
 ea prima est gratia . **Q**ue si desit tota domus deformi horret incultu
Lux est que reliquos domus commendat ornatus . **F**iat inquit lux
 plena vox luminis nō dispositionis apparatus significat h; operatōis

resplendet effectum. **N**ature opifex lucē locutus ē. et creauit. **S**ermo
dei voluntas est. opus dei natura ē. **L**ucē creauit. **T**enebras illumi
nauit **E**t dixit deus fiat lux, **E**t facta ē lux, **N**on ideo dixit vt seque
ret operatio sed dicto absoluit negotium, **V**nde pulchre dauiticum
illud. dixit et facta sunt **Q**uia dictum impleuit effectus **A**uctor ergo
lucis deus. **L**ocus autem et causa tenebrarū mundus est **D**eus bonus
auctor ita lucem dilexit. vt mundum ipsum infuso aperiret lumine
atq; eius speciem venustaret **R**esplenduit igit̃ subito aer. et expaue
runt tenebre noui luminis claritate. **R**espexit eas. et quasi in abissos
demersit repente p̃ vniuersa mundi fulgor lucis infusus pulcre itaq;
et p̃pe dixit **F**acta est lux **S**icut enim cito lux. celum. terras. maria il
luminat et momento temporis sine vlla comprehensione reiectis sur
gentis diei splendore regionibus nostro se circumfundit aspectui. ita
ortus eius cito debuit explicari. **Q**uid miramur si deus locutus est
lucem et caliganti mundo lumen emicuit **Q**uando si quis inter aq̃s
mersus oleum ore emisit. clariora faciat ea q̃ pfundi tegebantur
oculis. **D**ixit deus non vt per vocis organa quidam sonus hmo
nis exiret nec vt lingue mot̃ celeste formaret alloquium atq; aerem
istum quidam verborum strepitus verberaret. sed vt voluntatis sue
cognitionem proderet operationis effectus. **E**t discreuit inter lucem
et tenebras. **E**t vidit deus lucē quia bona est. **D**ixit et sonum vocis
nullus audiuit. **D**iscreuit et operationis molimina nemo dephēdit
vidit et oculoꝝ eius intentionem nullus asperxit. **E**t vidit inquit
deus lucē quia bona ē. **N**ec id q̃ ignorabat vidit nec id q̃ nesciebat
ante aut non viderat comprobauit. sed bonorum operum p̃p̃um est
vt externo commendatore non egeant. sed gratiam suā cum vident̃
ipsa testentur. **P**lus est q̃ probat̃ aspectu. q̃ q̃ sermone laudatur
Suo enim vtitur testimonia. non alieno suffragio. **Q**uod si apud
nos oculis iudicium emittit̃. quibus simul et gratia venustatis. et
reꝝ mēsurā cōprehēdit̃. q̃nto magis deus om̃ia que p̃bat videt et q̃ vi
det p̃bat h̃m q̃ scriptū est **Q**uia oculi domini super iustos. **L**ucis
natura huiusmodi est. vt non in numero. non in mensura. non in
pondere vt alia. sed omnis eius in aspectu gratia sit. **P**roprijs itaq;
sermonib; naturam lucis expressit. que videndo complacet quoniā
ipsa videndi officiiū subministrat **N**ec immerito tantū sibi p̃icatorē

potuit inuenire a quo iure prima laudat, Quomam ipsa fecit ut
etiam cetera mundi membra digna sint laudibus. **V**ixit ergo deus
lucē et vultu suo illuminauit et vidit quod bona est. Non ex parte dei
sed ex generali iudicium est. Itaque non in splendore tantummodo sed in
omni utilitate gratia lucis probat. Unde et discretio fit inter lucem
et tenebras ut separata lucis natura atque tenebrarum nihil videatur
inter se habere confusum. **E**t vocauit deus diem lucem et tenebras
vocauit noctem. **U**t et nomine ipso diem noctemque distingueret. ad-
uertimus itaque quod lucis ortus. antequam solis diem videatur aperire.
Principia enim diei noctis exitum claudunt. finisque temporis et sta-
tus limes nocti et diei videatur esse prescriptus. **D**iem sol clarificat lux
facit. frequenter celum nubibus texit ut sol regat. ne ullus radius eius
appareat. lux tamen diem demonstrat et tenebras abscondit.

Et factum est vespere et factum est mane. dies unus. **Q**uerunt
quidam aliqui cum prius vespere postea mane scriptura memorauerit.
ne forte noctem prius quam diem significare videant. **N**ec aduertunt primo
quod premiserit diem dicendo. et vocauit deus diem lucem. et tenebras
vocauit noctem. **D**einde quod vespere finis diei sit. et mane finis noctis.
Ergo ut prerogatiuam et primatū natiuitatis diei daret. prius finem
diei significauit post quem secuta nox est. deinde postea finem noctis
adiunxit. **S**ousque autem noctem diei scriptura anteferre non potuit
ut et diei et noctis tempora diei appellatione concluderet et tanquam prin-
cipalis auctoritatem nominis vendicauerit. **E**t hanc scripturam esse con-
suetudinem ut potiori appellatione deputer frequentibus exemplis pro-
bamus. **S**iquidem et iacob dixit. **D**ies vite mee pusilli et mali. **E**t
iterum **O**mnes dies vite mee. **E**t dauid posuit dies annorum meorum.
Non dixit et noctes. **U**nde aduertimus ea que nunc in specie historie
tradunt vim statuisse legis in posterum. **P**rincipium ergo diei vox dei
est fiat lux. **E**t facta est lux. **F**inis diei vespere est. **I**am sequens dies ex
noctis fine succedit. **S**ententia autem dei euidentis. quia diem primo
vocauit lucem. et secundo vocauit tenebras noctem. **P**reclare etiam
vnum non primum diem dixit. **N**am secuturo secundo et tercio die
et deinceps reliquis. primum potuit dicere. et hoc ordinis videbatur
legem statuit. ut xxiiij hore diurne atque nocturne diei tantum no-
mine definiantur. **U**t si diceret xxiiij horarum mensura vnius diei.

tempus est. Sicut enim virorum generatio computat. et intelligit etiam feminatum quia neuntur secunda portionibus. ita etiam dies numerant et noctes estimantur adiuncte. Sicut igitur circuitus vnus ita vnus dies. Nam plerique etiam eodem modo vnam vnu diem dicunt quod in se quasi in vnum redeat diem. et quasi septies in se recurrat. Est autem hec circuitus figurarum a se incipere et in se reuerti. vnde et seculum vnum interdum scriptura dicit. Nam et si alijs locis secula appellat. videtur magis diuersitates statuum publicorum vel negotiorum significare. quam seculorum successiones aliquas definire. Quia dicitur vni magnus et preclarus. et alibi. Vt quid vobis querere diem domini et hic tenebre et non lux. Manifestum est enim quod male conscientia et indignis dies ille tenebrosus sit. quod fulgebat innocentia. et mens noxia cruciabit. Ceterum quod sine interpolatione noctium et successione tenebrarum dies perpetuus. ille remunerationis eterne futurus sit. scriptura nos docet. Pulchre autem vicem vtriusque vnum dicitur diem matutino eum sine concludit. ut et a luce incipere diem doceret et in lucem desinere. Non enim est integrum diei tempus et noctis. nisi fuerit expletum. vnde et nos semper quasi in die honeste ambulemus. et abijciamus opera tenebrarum. Noctem enim ad quietem corporis datam esse cognoscimus. non ad muneris alicuius et operis functionem. que somno et obliuione transcurrit. Non sit in nobis commestatio. et ebrietas. cubile. impudicia. Non dicamus tenebre et parietes operiunt nos. et quis scit si videbit altissimus. Sed sit in nobis amor lucis. et cura honestatis. ut tanquam in die ambulantes. opera nostra coram deo lucere cupiamus. Cui est honor. laus. gloria. potestas. cum domino nostro iesu christo. et sancto spiritu a seculis. et nunc et semper. et in omnia secula seculorum Amen.

Explicit dies primus. Incipit feliciter secundus

QUIE - PRIMVM VEL POTIVS
vnum. maneat enim ei prophetici prerogatiua sermonis.
ut potuimus absolui. In quo conditum celum terram
creatam aquarum exundantiam circumfusum aerem discre-
tionem factam lucis atque tenebrarum. dei omnipotentis. et domini iesu

cristi . spiritus quoque sancti operatione cognouimus . **Q**uis ergo non
 miret dissimilibus membris disparem mundum in corpus unum assur-
 gere . et insolubili concordie caritatisque lege in societatem et connexio-
 nem sui tam distantia conuenire . ut que discreta natura sunt in uni-
 tatis et pacis vinculum velut indiuidua compassione nectantur . **A**ut
 quis hec videns possibilitatem rationis infirmo ingenio rimet . **Q**ue
 omnia vis diuina incomprehensibilis humanis mentibus . et ines-
 fabilis sermonibus nostris . voluntatis sue auctoritate contexuit .
Fecit igitur deus celum et terram . et ea quasi auctor esse precepit . non
 tanquam figure inuentor . sed tanquam operator nature . **N**am quomodo sibi
 conueniunt operatoria impassibilis dei virtus . et passibilis materie
 natura tanquam altera ab altera quo indiguerint mutuantes . **N**am si in
 creata materia videtur . ergo deo creando potestas materie defuisse . et
 ab ea operationi subiacta mutuatus . **S**i vero incomposita mirum
 admodum coeterna deo materiem . decorem sibi non potuisse conferre
 que substantiam non a creatore acceperit . sed sine tempore ipsa posse-
 derit . plus ergo inuenit operator omnium . quam contulit . **I**nuenit ma-
 teriem in qua possit operari . **C**ontulit autem figuram . que decorem
 inuentis rebus afferret . **V**nde excipiendo a ceteris tanquam dies unus
 non conferendus cum ceteris tanquam dies primus est quo fundameta
 rerum omnium posita . et cause esse ceperunt . quibus mundi huius
 atque vniuersae visibilis creature fulta substantia est . **¶** **Q**uare ad secun-
 di diei admiranda opera sermo nobis prebeat quorum eminentia non
 secundum tractatus nostri possibilitatem . sed secundum scriptorum ad
 laudem referenda est creatoris . **V**os igitur queso . ut naturaliter estima-
 re . que dicimus probabiliter ac simplici mente et sedulo ingenio pen-
 sare dignemini . non secundum philosophie traditionem . et inanem
 seductionem . suauora verisimilia colligentes . sed secundum regulam
 veritatis . que oraculis diuini sermonis exprimitur . et contemplatione
 tante maiestatis fidelium pectoribus infunditur . quia scriptum est . **C**on-
 firma me in verbis tuis . **N**arrauerunt mihi iniusti exercitationes . sed
 non sicut lex tua domine . omnia precepta tua veritas . **N**on ergo se-
 cundum elementorum naturas sed secundum christum . qui omnia que volu-
 it fecit abundans plenitudine diuinitatis sue . **C**onsideremus que facta
 sunt . et nature possibilitatem interrogemus . **N**eg enim cum in euangelio

leprosum curaret. cecis visum refunderet. populus q̄ aderat et specta-
bat illum medicine ordinē recognouit. sed potestatem domini mira-
tus. dedit vt scriptum est deo laudem. **N**eḡ secundum numeros egip-
tior̄ et in concursus siderum mensuras elementor̄ extendit manum
suam moyses. vt diuideret mare rubrum. s̄ diuine imperio potesta-
tis obtemperans. **V**nde et ipse ait. **D**extera manus tua domine glo-
rificata est in virtute. dextera manus tua domine cōfregit inimicos
Illo igit̄ sancta plebs eleua mentem tuam. et totum animum tuum
eo confer. **N**on sic deus videt quemadmodum homo deus in corde
homo in facie. **N**on sic igit̄ homo videt quemadmodū deus. **A**udi
quia deus vidit et laudauit. **N**oli igit̄ tuis oculis estimare. q̄ facta
sunt. opinionib̄ q̄ colligere. sed que deus vidit et p̄bauit. ea tu retra-
ctanda non putes. **E**t dixit deus fiat firmamentū inter mediā
aquam. et sit discernens inter aquam. **E**t factū ē sic. **A**udi verba dei
Fiat dicit. **I**ubentis est non estimantis. **I**mperat nature non possi-
bilitati obtemperat. non mensuras colligit. nō pondus examinat.
voluntas eius mensura rerū ē. sermo eius finis est operis. **F**iat inq̄t
firmamentum inter mediam aquam. **F**irmum est omne q̄ statuit deus
Et satis pulchre premisit. **F**iat firmamentū anteq̄ subiceret inter
mediam aquā. vt tu prius crederes firmamentū ex precepto dei factū
qm̄ de aquarū proflua qualitate dubitares. **S**i naturam elemētōr̄
consideres. quomodo inter aquas solidatum ē firmamentū. **I**lle p̄
fluunt. illud constringit. **I**lle currunt. hoc manet. **E**t sic inquit
discernens inter aquam. **S**ed aqua confundere non discernere
solet. **Q**uomodo iubet q̄ scit secundum elementor̄ rationem esse
contrarium. **S**ed cum sermo eius. ortus nature sit iure vsurpat da-
re legem nature. qui originem dedit. **S**ed prius consideremus quid
sit firmamentum. s̄ vtrum ipsum sit q̄ in superioribus celum appel-
lauit. an illud. et si duo celi an plures. **N**am sunt qui vnū celum eē
dicant nec alterius celi faciendi cum esset vna ilen. vt ipsi aiunt po-
tuisse suppetere substantiam. **Q**uoniā cū omnis superiori celo esset ex-
pensa. **N**ihil reliqui fuit. q̄ ad edificationem secundi celi terciū ue p̄-
ficeret. **A**lij vero innumeros celos. et mundos esse asserunt quos ir-
rident sui. **N**on enim nobis cum illis maior qm̄ cū suis pugna est
qui geometricis numeris. et necessitatibus contendunt p̄bare quod

aliud celum esse non possit. nec pati naturam ut aut secundum aut
 tertium sit. nec operatoris virtutem idoneā. ut multos celos faceret
Et quis non hanc eorum artificem facundia irrideat. qui cum ex vna
 atque eadem causa plura eiusdem generis ab hominibus fieri posse non
 abnuant de creatore omnium dubitent. vtrum plures celos facere po-
 tuerit de quo scriptum est Dominus celos fecit et alibi, Omnia que
 cunq; voluit fecit. **Q**uid enim difficile ei. cui velle fecisse est. **F**luitat
 igitur illis impossibilitatis ratio. cum de deo disputant. cui vere dicitur
 quia impossibile tibi nihil est. Itaque nos non solum secundum. sed etiam terci-
 um celum. esse negare non possumus. cum apostolus raptus se ad tertium
 celum scriptorum suorum testificatione confirmet. **D**avid autem celos celorum
 in illo laudantium dominum constituat choro. **Q**uem imitantes philo-
 sophi septem stellarum et solis et lune globorum consonum motum introduce-
 runt. **Q**uorum orbibus vel potius globis connexa memorant omnia
 quos sibi innexos. et velut insertos versari retro. et contrario ceteris
 motu ferri arbitrantur. eorum in pulsu et motu ipsorum orbium dulcem
 quendam et plenum suavitatis et gratissimi modulaminis sonum reddi.
 quoniam scissus aer tam artificii motu et acuta cum grauibus temperate
 ita varios equabiliter concentus efficiat. ut omnem supergrediatur
 musici carminis suauitatem. **H**uius rei fide si requiras atque expectas
 sensu nobis et auditu probari hesitant. **N**am si vera forent quomodo
 tanto motu orbium concrepante. cum ille celestis orbis. cui affixos ferunt
 stellarum cursus qui sine intermissione voluunt concitatiozem habeat
 conuersionem atque acutum sonum excitet. hic autem lunaris grauissimum
 non audiret a nobis. cum leuiores audire soleamus. **F**idem ergo eius
 disputationis si testimonio nostro. et auditus munere exigamus pro-
 bari referunt obscuruisse aures nostras. et hebetiorem nobis sensum
 audiendi factum. preter illam a principio nostre generationis concep-
 ti sonitus consuetudinem. **E**t exemplum asserunt. eo quod nilus fluuiorum
 maximus eo videlicet loco ubi se ex altissimis montibus in catadita
 illa precipitat. magnitudinem fragoris sui aures accolarum obstruat.
 ut audiendi munere carere dicantur. **S**ed facile his ipsa respondet ve-
 ritas. **N**am qui tonitrua audimus nubium collisione generata tanto-
 rum orbium conuersiones. qui maiore utique sicut motu fieri estimantur
 ita vehementiores sonitus excitarent non audiremus. **A**ddunt

113
pieterea ideo sonum hunc nō peruenire ad terras. ne capti homines
per suauitatem eius atq; dulcedinem. quem celerrimus ille celozum
efficit motus ab orientalibus partib; vsq; in occasum. p̄p̄a negocia
atq; opera derelinquerent. et omnia hic ociosa remanerent quodam
humane. ad celestes sonus mentis excessu. At ea que sunt aliena a
studio nostro et a diuine lectionis serie. his qui foris sunt relinqm̄
nos inhereamus scripturarū celestium magisterio. ¶ **Propositū** igit̄
nobis est. quia dixit deus. **Fiat firmamentum in medio aque. et sit**
discernens inter aquā et aquā. Et hinc tractatus utrum hoc firma-
mentum appellet q̄ ante iam fecit de quo scriptū est. **In principio**
fecit deus celum et terram. Nec fallit. q̄ aliqui ante nos ita acceperūt
eo q̄ supra creatū auctore deo. et conditū celum scriptura expresserit.
hic expositionem operis creationisq; diffuderit. ut ibi quasi summa
operis breuiter comprehensa sit. hic operationis qualitas per ipsas
concurrētium rerū digesta sit species. Sed mouet nos quia et nomē
aliud significat. et species solidior. et causa discernit. et p̄sona coope-
ratoris adiungit̄. Sic enī scriptum est. **Et disceruit deus inter mediū**
aque que erat sub firmamento. Et inter mediū aque. que erat super
firmamentum. Et primo uoluit id destruere. q̄ frequenti scriptura-
rum lectione inolitū nostris et impressū est mentibus. quia aqua
super celos esse nō possit. dicentes rotundū esse orbem illū celi cuius
in medio terra sit. et in illo circuitu aquā stare non posse. q̄ necesse
est defluat et labat cum de superiorib; ad inferiora decursus ē. Quo-
modo enī aqua super orbem stare ut aiunt potest. cū orbis ipse uol-
uat. Nec est illa uersutia dijalectice. **Da mihi unde tibi respondeā.**
Quod si non det. nullū uerbū referē. petunt sibi concedi axem celi
torqueri motu circito orbem autem terre eē immobilem ut astruant.
aqua super celos esse nō posse. q̄ omnes eas uolendo se axis effū-
deret. Quasi uero ut concedā illis q̄ postulant. et secunduū eoz opi-
niones. illis respondeā. negare possint. in illa altitudine. et p̄fundo
et longitudinem esse et latitudinem. quā nemo potest comprehendere
nisi is qui implet in omnem plenitudinem dei ut ap̄lus ait. **Quis**
enim facile potest esse diuini operis estimator. Est ergo latitudo in
ipsa celi altitudine. sunt etiā ut de his dicamus. que scire possumus
pleraq; edificia foris rotunda int; quadrata. et foris quadrata int;

rotunda. quibus superiora plana sint in quibus aqua herere solet
 Que tamē ideo dicimus. ut aduertant opiniones suas. opinionibz
 verisimiliozibus reuinci posse. et desinant tantū opus dei humane
 operationis. et nostre possibilitatis. cōtemplatione metiri. Nos autē
 scripturarū seriem atq; ordinem querimus sequim. et opus contēpla-
 tione estimam. auctoris. quid dictū sit. et quis dixerit. et cui dixerit
Fiat inquit firmamentū in medio aque. et sit discernens inter aq̄s
Audio firmamentū fieri preceptū quo diuideret aqua. et ab inferio-
 re superior discerneret. **Quid** hoc manifestius. **Qui** iussit discerni
 aquā interiecto et medio firmamento prouidit quemadmodū diui-
 sa atq; discreta manere possit. **Sermo** dei virtus nature est. et diuē-
 nitatis substantia. quoad velit eā manere. que statuit sicut scriptū ē
Statuit ea in seculum seculi. preceptū posuit et non preteribit. **Et**
 ut scias quia de istis aquis hoc dixit quas tu negas posse in superio-
 ribz celi eē. audi superiora. **Laudare** eū celi celoz et aque q̄ sup celoz
 sūt laudent nomen domini. **Nonne** quasi aduersanti tibi dixit. quo-
 niā ipse dixit et facta sunt. ipse mandauit et creata sunt. **Statuit** ea
 in seculū seculi preceptū posuit et non preteribit. **An** non videt tibi
 auctor idoneus. qui legem suo operi dare. **Deus** est qui dicit. vene-
 rabilis natura inestimabilis magnitudine immensus ī reemunera-
 tionibus incomprehensibilis in operibus **Cuius** altitudinem sapiē-
 tie quis infestigare facili. **Iste** dicit filio. id ē dicit bra:bio suo dicit
 virtuti sue. dicit sapientie sue. dicit iusticie. **Et** fecit filius quasi potēs
 fecit quasi virt. dei. fecit quasi sapientia dei. fecit quasi iusticia diui-
 na. **Cum** hec audis. quid miraris si supra firmamētū celi potuit tā-
 te maiestatis operatione vnda suspendi. **De** alijs hec collige. de his
 que viderunt oculi hominū. **Quomodo** ad iudeoz transitū si ratio-
 nem queris se vnda diuiserit. **Non** solet hoc esse nature. ut aqua se
 discernat ab aqua. et in p̄fundo interfusiones aquaz terre medio se-
 parent. **Gelauerunt** inq̄ fluct. et firmamenti specie cursū suū in so-
 lito sine frenarunt. **Nonne** potuit etiam aliter hebreozum populum
 liberare. **Sed** tibi voluit ostendere. ut eo spectaculo etiam illa que
 non vidisti estimare eē credēda. **Jordanis** quoq; reflexo amne in suū
 fontem reuertit. **Herere** aquam cū labit et sursum redire insuperiora
 sine vllō repagulo impossibile habet. **Sed** quid impossibile ei qui

dedit posse quibus voluit & Dedit posse infirmitatibus. ut infirmis
dicat. Omnia possum in eo qui me confortat. Dicant certe quem
admodum aer cogat in nubem. utrum pluuia nubibus generet an
sinu nubium colligat. Videmus plerumque exire nubes de montibus
¶ Quero utrum de terris ascendat aqua. an ea quae super celos est largo
imbri descendat & Si ascendit. utique contra naturam est. ut ascendat
in superiora que grauior est. et potest aere cum aer subtilior sit. Aut
si conciti orbis totius motu rapit aqua & sicut uno orbe rapitur. ita
summo orbe difundit. Si fundi ut volunt non desinit. utique non de
sinit rapi. Quia si axis celi semper mouet. et aqua mouet et aqua
semper haurit. Si descendit manet ergo iugiter supra celos quae habet
unde descendat. Deinde quid obstat si confiteamur. quia aqua supra
celos suspensa sit & Nam quo verbo dicunt terram in medio esse suspē
sam et immobilem manere. cum utique grauior sit quam aqua. Qua ra
tione possunt dicere non precipitari aquam orbis illius celestis conu
sione que super celos est. Sicut enim terra inani suspendit vel pon
dere librato undique immobilis perseverat. ita et aqua aut grauioribus
aut equis cum terra ponderibus examinatur. Ideoque non facile suffu
dit mare terris. nisi cum iubet exire. Deinde cum ipsi dicant volui
orbem celi stellis ardentibus refulgentem. nonne diuina prouidentia
necessario prospexit. ut in medio orbis celi. et supra orbem redundaret aqua
que illa feruentis axis incendia temperaret & Propterea quia exun
dat ignis et feruet etiam aqua exundauit in terris. ne eas surgentis
solis et stellarum micantium ardor exureret et tenera rerum exordia in so
litus vapor lederet. Quanti fontes fluij lacus irrigant terras quae
eas internus quidam ignis vaporat. Unde enim aut arbores germi
narent aut frumenta vel sata prumperent. vel herba coquerent nisi
ea interior quoque ignis animaret. qui etiam de saxis frequenter excu
tit et de ipso sepe dum cedit ligno exilit & Ergo sicut necessaria est ig
nis creatura ut ordinata et disposita permaneant celique clementia tem
peret aquarum rigorem. Ita etiam aquarum redundantia non superflua
nec alterum altero consumeret. Quia nisi conueniens utriusque men
sura sit sicut ignis aquam exsiccat. ita et aqua restinguit ignem. Ideoque
pondere et mensura examinauit uniuersa. Numerata enim sunt ei
et stillicia pluiarum. sicut in libro iob legimus. Sciens vel rerum

facilem defectum fore vel solutionem vniuersitatis. Si alterum ex
 suparetur ab altero. ita vtriusq; temperauit dispendia. vt neq; plus
 ignis excoqueret neq; exuberaret aqua. q̄ imminutio fieret vtriusq;
 moderata. que et superfluū detraheret. et necessariū reseruaret. Itaq;
 cum tanta de terris erumpant maximoz fluenta amniū. nilus effu-
 so egiptum stagnans flumine. danubius de occidentalibus partib;
 barbaroz atq; romanos interfecans populos donec ponto ipse con-
 dat. **R**henus de iugo alpium vsq; in oceani profunda cursus suos
 dirigens romani memorandus aduersum feras gentes mur² impe-
 rij. **P**adus maritimoz commeatiū italicis subsidijs fidus in uector
 rhodanus rapido concitus cursu turreni equoris freta scindit in quo
 nō mediocre fert nauigantiū periculum dum inter se maris fluctu^s
 et amnis fluenta decernunt itēq; de septentrionali pte fasis caucaseis
 montibus fusus cum pluribus alijs in euxinum se precipitat mare
Prolixum est singuloz persequi fluiuior nomina. qui vel in nostrū
 mare deriuant^r vel exinaniunt^r oceano. **C**um tanta igit^r vbertas
 aquaz sit. tamen plerunq; terra meridiane plage torret arborib;^s
 atq; estu soluta fatiscit in puluerem. miserandi agricolae labore con-
 sumpto. **V**t frequenter ad potum ficatis puteis arido gurgite substi-
 dium vitale deficiat. **E**t erit quidem quando dicat abisso deserta eri^s
 et omnes fluiuos sicabo. sicut per **E**saia^m futurū annunciauit. **S**ed
 etiā antequā ille dies adueniat. diuino prestitutus arbitrio non mi-
 nimum inter seipsa elementoz natura decernit. **C**rebro itaq; aut in
 inundationibus mundus hic quatit^r aut nimio estu et ariditate vexat^r
Noli igit^r incredibilem opinari aquaz multitudinē. sed respice ad
 vim caloris. et incredulus non eris. **M**ultū est qđ ignis absorbet vel
 qđ ex illo nobis debet eē manifestū cum medici vasa quedam angu-
 sta ore pleniora desup. intus concaua leui lucerne concepto lumine
 affigunt corpori. quemadmodū calor ille omnem in se rapiat humo-
 rem. **Q**uis igit^r dubitet qđ ignitus ether. et magno fruens vapore
 inflammaret atq; exureret omnia. nisi lege quadam sui cobiberetur
 auctoris. vt nec flumina. nec lac². nec ipsa maria vim eius possent
 restringere. **E**t ideo desuper aqua impetu quodā descendens in tā-
 tos plerunq; imbres rumpit. vt flumina lacus repente repleantur
 ipsa maria exundēt. **V**nde frequenter et solem videm² madidū atq;

rozantem . In quo euidentis dat indicium qđ alimentum sibi aquar
ad temperiem sui sumpserit . **T**antum autem inest illis impugnāde
veritatis studium . ut solem ipsum negent calide natē esse eo qđ albo
sit . non rubicundus . aut rutilus in speciem ignis . et ideo aiunt qđ
nec igitus natura sit . et siquid habet caloris ferunt ex nimio motu
conuersionis accidere . **Q**uod ideo dicendū putant . ut nihil videat
humoris consumi . quia calorem quo humor vel minuit vel plerū
qđ exhaurit non habet naturalem . **S**ed nihil agunt cū ista cōponūt
quia nihil interest . vtrum ex natura calorem quis habeat an ex pas
sione aliqua atqđ ex causa . quia ignis omnis consumptor humoris
est vel huiusmodi materie quā flamma consuevit exurere . **N**am siue
ex lignis . haud quāqđ semiustuatis . sed int̄ se collisis ignis excussus
excipiat folijs eque flammā adolet ac si de igne accendat facem siue
de flamme lumine lumen accendat . eadem species et natura ē lumi
nis . ac si illud non naturalis ignis adoleuerit . sed quem accidens
causa generauerit . **V**el hinc saltem contemplant solis calorem qđ diū
sa ei deus cōstituit cursus sui loca et tempora . ne si semper in hisdem
moraret locis . cotidiano ea vapore exureret . **M**are ipsum ideo ferūt
ipsi salsum atqđ amaram aquā habere qđ ea que fluuijs in freta in
fluat calore assumat . **T**antūqđ vapore diurno consumi . quantū cor
tioie ex diuersis fluuijz cursibus inuebat . **Q**uod ex solis quadā di
iudicatione fieri phibet . qui qđ purū ac leue est sibi rapit . qđ graue
atqđ terrenum . relinquit . **E**x quo remanet salsum illud . atqđ aridū
qđ sine vsu . et suauitate potandū sit . **S**ed reuertam̄ ad ppositū . **F**iat
firmamentū inter medium aque . **N**on moueat sicuti iam dixi . quia
supra celum ait . hic dicit firmamentū . **N**am et dauid ait . **C**eli enar
rant gloriam dei et opera manuum eius annuntiat firmamentum .
Hoc est mundi opus . cum videt suum laudat auctorem . **I**nuisibil
enim maiestas eius . per ea que vident agnoscit . **E**t videt mibi no
men celozū cōmune eē . quia plurimos celos scripta testificat . **N**omē
autem esse speciale firmamentū . **S**iquidē et hic ita habet **E**t vocauit
deus firmamentū celum . **V**t videat supra generaliter dixisse . **I**n p̄n
cipio celū factum . ut omnem celestis creature fabricā comprehenderet
Dic autem specialem firmamenti huius exterioris soliditatem . qđ dī
cit celi firmamentū . sicut legimus in hymno p̄pheticō . **B**enedictus

es in firmamento celi, **N**am celum quod grece dicitur latine quia impressa stellarum lumina. velut signa habeat. tanquam celatum appellatum sicut argentum quod signis eminentibus refulget celatum dicimus. **U**t autem dicitur quod videatur quod videtur riget terre que obscurior est vranos nuncupatur. quia lucida est tanquam visibilis. **V**nde puto et illud dictum. volatilia celi semper vident faciem patris mei qui in celis est. **E**t volantia circa firmamentum celi. eo quod potestates que sunt in illo visibili loco spectent. hec omnia et subiecta suis habeant conspectibus. **D**enique celum clusum dictum est temporibus helie quando in achab et iezabel per fidiam regnabat. cum populus regalis ac religio desereret. eo quod nemo ad celum oculos erigebat. nemo eius auctorem venerabat sed signa et lapides adorabant. **V**nde hoc colligimus quod et in maledictionibus populi israel dixit deus. **E**rit tibi celum super caput tuum aereum et terra tua ferrea. quando precium perfidie iudei populus iudeorum intemperie celi et terre infecunditate multatur. **D**e celo enim causa fertilitatis. **D**enique et moyses benedictiones tribuit ioseph a finibus celi et rore et abyssis fontium deorsum venientibus et secundum horam a solis cursu et a venientibus mensibus. et a vertice montium et collium eternorum dedit. eo quod moderatione celestium terrarum fecunditas nutriatur. **F**erreum ergo celum quod nullum exuat humorem. quando nullis nubibus imber rumpitur. **E**st etiam ferreum celum subobscurus aer. pressus atque nubilosus. colore ferrugineo. **Q**uando rigore frigoris stringitur terra. tunc veluti super caput nigrum humor suspensus videtur. et per momenta imminere. **P**lerumque etiam glacialibus ventorum flatibus. rigentes aque solidantur in niuem et rupto aere nix funditur. **N**eg enim firmamentum hoc potest sine aliquo rumpi fragore aut penetrari. **I**deo et firmamentum dicitur quod non sit inualidum nec remissum. **V**nde et de tonitruis que concepto intra finem nubium spiritu. cum se vehementer eruptura illiserit magno concrepant sonitu ut ait scriptura. **F**irmans tonitrua. **A** firmitate ergo firmamentum est nuncupatum. vel quod divina virtute firmatum sit sicut scriptura nos docet dicens. **L**audate eum in firmamento virtutis eius. **N**ec preterit retulisse aliquos celos celorum ad intelligibiles virtutes firmamentum ad operatorias et ideo laudare celos vel enarrare gloriam dei et opera manuum eius annunciare firmamentum. **S**ed non

107
quasi spiritalia sed quasi opera mundi enarrant. quæadmodum sup̄
dixim⁹. Alij quoq; purificatorias virtutes interpretati sunt. aqua
que super celos sunt. Accipimus hec quasi ad tractat⁹ decorem. nob̄
tamen non alienum videt. atq; absurdum. si aq̄s veras p̄pter illā
causam. quā diximus intelligamus. Nam et ros. et gelu. et frig⁹. et
est⁹ secundum hymnum p̄pheticum benedicunt dominum. benedicit
et terra. et illam non ad intelligibiles naturas referim⁹. sed ad veri
tatem. Laudant etiam dracones dominum. quia natura eorū et sp̄s
cum videt. non minimum vel decoris offundit. vel inesse rationis
ostendit.

Quid vidit deus quia bonum est. Facit fili⁹ qd̄ vult pat̄. laudat
pater. qd̄ facit filius. Nihil in illo nature degeneris inuenit
cui⁹ op⁹ a paterna non degenerat voluntate. Vidit vtriq; non ocul
corporalibus intendit. sed definiuit plenitudini gratie conuenire. vt
mibi eius iudicium cognoscere. Nos enim solemus etiam de his q̄
diuina sunt disputare. Et quid mirum. si de opere retractare possint
qui de ipsius operatoris generatione faciunt questiones. Ipsum iu
dicium vocant. ipsum inequalē atq; degenerē asserere conant. Ideo
legis et dixit deus et fecit deus. Eodem pater et filius maiestatis ho
norant nomine. Et vidit deus quia bonum. Dixit tanq; omnia que
pater vellet scienti. et vidit tanq; omnia que filius faceret scientia te
nens et efficiens operatione consorti. Vidit deus quia bonū. Non
vtriq; cognouit qd̄ nesciebat. sed p̄bauit qd̄ sciebat. Non quasi incog
nitum placuit opus. quia nec quasi incognitus pater. qui compla
cuit in filio. sicut scriptum est. Hic est filius meus dilectus in quo m̄
complacui. Scit autem semper filius voluntatem patris et pat̄ filij
et audit patrem semper filius. et pater filium. per vnitatem nature
voluntatis atq; substantie. Deniq; testat hoc in euangelio suo filius
dicens ad patrem. Sciebam qd̄ semper me audis. Imago est enim in
uisibilis dei filius. omnia patris quasi imago exprimit. omnia eius
quasi splendor glorie illuminat nobis atq; manifestat. Videt et fili⁹
opus patris sicut et pat̄ filij. sicut ipse domin⁹ declarauit. Non pot
fili⁹ facē a se quicq; nisi qd̄ viderit facientē p̄z videt qd̄ faciētē p̄z
et vidit p̄ secretū inuisibilis nature et audit similiter. Deniq; ait. sicut
audio et iudico. et iudicium meum verum est. quia non solū solus

sed ego et qui misit me pater. **Hoc** mysticum est. illud morale. **V**idit mihi p̄babit mihi. **Q**uod deus p̄bavit tu reperbensibile ne dixeris. **Q**uonia q̄ deus mundavit. tu commune ne dixeris. scriptum tibi esse meministi. **E**rgo bonum dei nemo blasphemet. **S**i firmamentū bonum. quantomagis bonus eius creator. **E**tiam si arriam nolint eunomiani reclamant radicis degeneris fructus deterior e. **V**idit inquit deus quia bonū. **S**olent artifices singula prius facere et postea habili commissione conectere. **V**t qui vultus hominum vel corpora excutiunt de marmore. vel ere fingunt. vel ceris exprimunt. nō tamē sciunt quemadmodum sibi possint membra singula cōuenire. et q̄d gratie afferat futura connexio. et ideo. aut laudare non audent. aut p̄ parte laudāt. **D**eus vero tanq̄ estimator vniuersitatis preuidens que futura sunt quasi perfecta iam laudat. que adhuc i primis operis exordio sunt finem operis cognitione preueniens. **N**ec mirum apud quem rerum perfectio non in consummationem operis sed in sue predestinatione est voluntatis. **L**audat singula quasi conuenientia futuris. **L**audat plenitudinem singulorum venustate compositā. **I**lla est enim vera pulchritudo et insingulis membris esse q̄d deceat et in toto. **V**t in singulis gratia in omnibus forme conuenientis plenitudo laudeat. **S**ed iam etiam secundus nobis claudat dies. **N**edum opus astruimus firmamenti. infirmiores eos qui audiunt dicē di p̄lixitate faciamus dum in noctem s̄mo p̄ouciē. que adhuc carē lune stellazq̄ lumine. nondum enim luminaria creata sunt celi. obscuritatem possint afferre remeantibus simul. vt cibo potuzq̄ curenē corpora. ne animis epulantibus fragilitas carnis. de nocturno quoq̄ ieiunio queratur.

Explicat Dies Secundus.

Inapit Dies Tercius.

Ques tertius nobis hodie in sermone nascat. Qui or-
est in lectione preclarus. Dies qui terrā a naufragio
liberavit dicente deo. Congreget aqua que est sub celo
in congregationem vnā. De quo prefationē adoziri
placet. Congreget aqua. Dicitur est. et cōgregata est. Et frequēt
dicit congreget populus. et non congregat. Non mediocris pudor
est imperio dei insensibilia elementa parere. et homines non obedire
quibus sensus ab ipso tributus auctore est. Et fortasse hic pudor fece-
rit ut hodie plures conueniretis. ne quo die congregata est aqua in
congregationem vnā. eo die populus nequaquam congregatus
in ecclesiam domini videret. Nec hoc solum obedientis aque exēplū
habemus. Nam et alibi scriptū est. Viderunt te aque deus. viderūt
te aque et timuerunt. Neque enim verisimile non videt de aquis di-
ctum. quando alibi quoque idem ppheta ait. Mare vidit et fugit. ior-
danis conuersus est retrorsum. hoc enim vere factum quis ignorat.
quod ad hebreorum transitum mare fugerit quando se vnda diuisit. tran-
siit populus vestigio puluerulento. vestigio perisse mare credens.
fugisse fluctus. Denique credidit hoc egiptius et ingressus est. sed ill-
redit vnda que fugerat. Nouit ergo aqua et congregari et timere et
fugere. quando deus precipit. Hanc imitemur aquā. et vnā congre-
gationem domini. vnā ecclesiam nouerimus. Congregata est hic
quondam aqua ex omni valle. ex omni palude ex omni lacu. Vall-
est heresis. vallis est gentilitas. quia deus est montium non vallium.
Denique in ecclesia exultatio est. in heresi et gentilitate fletus et meror.
Vnde ait Disposuit in valle fletus. Ex omni igitur valle cōgregatus
est populus catholicus. Iam non multe congregationes sunt. sed
vna est congregatio. vna ecclesia. Dicitur est et hic congreget aqua
ex omni valle. et facta est congregatio spiritualis. et factus est vnus
populus ex hereticis ex gentilibus. repleta ecclesia ē. Vallis est scena
vallis est circus. vbi currit mendax equus ad salutem. vbi humili-
et abiecta contentio. vbi litium feoda deformitas. Ex his igitur qui cir-
co inherere consueuerant fides creuit ecclesie cottidianus cetus auget
Palus est luxuria. palus est intemperantia. palus ē incontinentia.
In qua volutabra libidinum sunt. bestiarum murmura. latibula pas-
sionum. Vbi versantur quicumque inciderint et non emergunt. Vbi

labunt pedum vestigia. fluitant singulorum incessus. **V**bi fulice se dum
lauant polluant. ubi flebiles desuper gemitus columbarum, **V**bi pig
testudo cenoso heret in gurgite. **D**enique aper in palude. ceruus ad fon
tes. **E**x omni igitur palude ubi quasi rane veterem querelam canebat
congregata est fides. congregata est puritas animi mentisque simpli
citas. **C**ongregata est aqua ex omni lacu et ex omni fouea. ut nemo
fodiat foueam fratri suo in qua ipse incidat. sed omnes se inuicem
diligant omnes se inuicem foueant et quasi unum corpus diuersa
se membra sustentent. **Q**uos non mortiferi cantus et acromata scen
corum que mentem emolliant ad amores. sed concentus ecclesie et conso
na circa dei laudes populi vox et pia vita delectent. **Q**uibus non
purpurea peripetasmata. non aulea preciosa spectari voluptati sit.
sed hanc pulcherrimam mundi fabricam hanc distantem inter se ele
mentorum copulam. celum sicut cameram extensum ut inhabitante.
in hoc mundo tegat. terram ad operandum datam. diffusum aerem
clausa maria. populum hunc diuine operationis organum. **I**n quo
diuini modulamen resultet oraculi. et dei spiritus intus operetur. tem
plum istud sacrarium trinitatis. sanctitatis domicilium. ecclesiam san
ctam in qua refulgent aulea celestia de quibus dictum est. **D**ilata
locum tabernaculorum tuorum et auleorum tuorum clauos fige. ne par
cas. longiores fac funiculos tuos. et palos tuos confirma. **A**dhuc in
dexteram et sinistram extende. **E**t semen tuum gentes hereditate
possidebit et ciuitates desertas inhabitabis. **H**abet et ergo aulea quibus
attollit bonam vitam. peccata tegit. culpam obumbrat. hec est ecclesia
que super maria fundata est et super flumina preparata. **S**upra vos
enim confirmata est. et preparata. qui sicut flumina puro in eam fonte
mundi decurritis. **D**e quibus dictum est. **E**leuauerunt flumina
domine. eleuauerunt flumina vocem suam. a voce aquarum multarum.
Et addidit. **M**irabiles elationes maris. mirabilis in excelsis dominus.
Bona flumina hausistis enim ex illo phenni et pleno fonte a quo flu
itis quibus fluitis. qui ait vobis. **Q**ui credit in me sicut dixit scriptura.
flumina de ventre eius fluent aque viue. hoc autem dicebant de spiritu
quem incipiebant accipere. quibus credituri erant in eum. **S**ed iam iam quasi
boni iordanes reuertimini mecum in originem.

Congregetur inquit ergo aqua que sub celo ē in cōgregationē
vnā. et appareat arida. **E**t factum est sic. Fortasse parum
crederit aliquis superioribus sermonib⁹ nostris. quib⁹ tractauim⁹
inuisibilem ideo fuisse terram. q̄ aquis operta tegeret. ut corporeis
oculis non posset videri. **A** se enim p̄pheta retulit. hoc est ad nostram
conditionem. non ad diuine maiestatem nature. que vtiq; omnia
videt. **S**ed ut aduertatis quia non quasi nostri ingenij probandi
gratia. sed nostre causa instructionis suscepimus. hunc tractandi la-
bozem. ad stipulantem nobis lectionis serie testificamur. **Q**ue aperte
probat. post congregationem aque. que erat super terram. et post
deriuationem eius in maria apparuisse aridam. **D**esināt nobis ḡ
dialecticis disputationibus mouere negocia. dicentes. **Q**uomodo
terra inuisibilis. cum omni corpori naturaliter. species et color in sit
Omnis autem color sit subiectus aspectui. **C**lamat dei vox. **C**ōgget
aq̄. et appareat arida. **E**t itez sc̄pt̄a dicit. **C**ongregata est aqua in
congregationem vnā. et apparuit arida. **Q**uid opus fuit iterare
nisi occurrendum questionibus indicasset p̄pheta. **N**onne videtur
dicere. non dixi inuisibilem secundum naturam. sed secundum sup
fusionem aquarum. **D**eniq; addidit sublato velamine apparuisse
aridam. que ante non videbat. **I**terum quoq; questiones alias
asserunt dicentes. **S**i in congregationib⁹ diuersis. aqua erat. quo
modo si ille congregationes in superioribus erant. non defluebat
aqua. ad eum locum ad quem postea domini imperio deriuata est.
Natura enim aquarum sponte in inferiora p̄labitur. **S**i in vero ī
inferioribus erant ille congregationes. quomodo contra naturam
suam aqua ad superiora conscendit. **I**taq; aut secundum nat̄ale
cursus imperio non eguit. aut contra nat̄am imperio p̄ficere non
potuit. cui questionī facile respondebo. si mihi ipsi ante respondeant
ante preceptum domini. hanc aquarū fuisse nat̄am. ut laberet ut flu
eret. **N**on enim ex usu hoc habet. ceterorum elementorū. sed speciale
et p̄p̄um. non ex quodam ordine. s̄ magis ex voluntate. et operatio
ne dei summi. **Q**uid iusserit deus audiunt. **V**ox autem dei efficiens
nat̄a est. eam vocem effectus operationis impleuit. **C**epit labi aqua
et in vnā confluere congregationem. que ante erat diffusa p̄ tra
et plurimis receptaculis inherebat. **C**ursum ei⁹ ante non legi motū

eius ante nō didici. nec oculus meꝝ vidit nec auris audiuit. stabat
 aqua diuersis locis. ad vocem dei mota est **N**onne videt quia natu
 ram ei huiusmodi vox dei fecit. et secuta est creata preceptū et vsum
 fecit ex lege ꝛ **P**rima enim constitutionis lex. formam in postꝛꝛ dere
 liquit. **D**enigꝛ semel diem fecit. et noctem. **E**x illo manet vtriusqꝛ
 diuturna successio. et diuturna reparatio **I**ussa est etiam aqua cꝛere
 ī congregationem. **E**x illo currit fontes labuntꝛ in fluuios. **I**n freta
 currunt flumina. lacus deriuantꝛ in maria. **I**psa se aqua ꝓcedit. vr
 guet. et sequitꝛ **V**nus est ductus. vnum corpus. **E**t cum sit altitudo
 diuersa. indiscreta tamen dorſi eius equalitas, **V**nde et equor appel
 latum arbitror. qꝛ superficies eius equalis sit. **R**espondi secundum
 illorum ꝓpositum. **I**lli nunc respondeant mihi. si vngꝛ viderunt fon
 tes ex inferioribus scaturire de pavimento aquam surgere. **Q**ui
 eam cogit ꝛ **V**nde ꝓrumpit ꝛ **Q**uemadmodū nō deficit ꝛ **Q**uomō
 fit vt ꝓma solidiora vndam vomant ꝛ nec secundum occulte secreta
 nature. **C**eterum quis ignorat qꝛ rapido plerunqꝛ impetu. in ima
 descendens. **I**n superiora se subrigat. atqꝛ in superalium montis at
 tollat. **P**lerunqꝛ etiam canalibus manu artificis deriuata. quantū
 descēderit. tantum rursus ascendat ꝛ **I**tagꝛ si vel impetu suo ferē. vel
 artificis ingenio deriuata contꝛ natam suā ducit et eleuat miramini
 si diuini operatione ꝓcepti. aliquid ad vsum natę eius accessit qꝛ in
 vsu ante non fuerit ꝛ **D**icant nunc mihi. quomodo tanqꝛ in vtrę
 congregauerit aquas maris. vt scriptū est. quomodo eduxerit de pe
 tra aquam ꝛ **Q**ui potuit de petra educere aquam que non erat nō
 potuit aquam educere que erat ꝛ **P**ercussit petram et fluxerunt aque
Clamat dauid et torrentes inundauerunt. **E**t alibi. **S**uper mōtꝛꝛ
 stabunt aque. **H**abes in euangelio. **Q**uod cum grauis esset ꝓcella
 et magnus ī mari motus. ita vt trepidarent apostoli naufragij peri
 culum excitauerint dormientem in puppe dominū h̄esum. et surgēꝛ
 imperauit vento et mari. **S**edata tempestas est refusa tranquillitas
Qui potuit imperio mare totū sedare. non potuit aquas imperio
 mouere ꝛ **A**t qui ī diluuiō sic accipimus qꝛ eruperint abissi fontꝛꝛ.
 et qꝛ induxerit postea spiritū. et siccauerit aquā **S**i nolunt obedisse
 natam vsunqꝛ elementi imperio dei esse cōuersum. vel hoc concedāt
 potuisse immisso vento aquas currere. qꝛ cottidie videmꝛ in mari

ut inde aq̄ crāt vn̄ flauerit vent̄. **S**i t̄p̄e moȳsi excitato austro va-
lido siccātū ē mare eodē modo siccari nō potuit. cōggatō aq̄ et ī ma-
re p̄fluere aq̄ q̄ p̄lea diuisa ē a p̄fūdo ē. h̄ discāt nat̄az posse cōūti.
q̄ndo p̄t̄ aq̄s fluxit. et fery aq̄s sup̄natauit. **Q**uō utiq̄ heliseus orādo
facē meruit nō ip̄ādo, **S**i ī helise⁹ fery leuauit cōē nat̄az. xp̄⁹ aq̄s
mouē nō potuit ē h̄ mouit. q̄ potuit dicē. lazare veni foras et mortuū
suscitauit. **D**e⁹ enī q̄ iubet fecit. **I**taq̄ pari exēplo dētm accipe. cōg-
get aq̄ et cōggata ē. **D**icēdo autē cōgget. nō solū mouit eā de loco h̄
etiā statuit ī loco. ut nō p̄ffueret h̄ maneret. **H**oc itaq̄ maioris mi-
raculi ē q̄mō omēs cōggatiōēs ī vnā cōggatiōē defluxerūt. et vna cō-
ggatio nō ad īpleta sit. **N**ā et scripta hoc int̄ mirabilia cōstituit dicē
eo oēs torrētes eūt ī mare. et mare nō adimplet. **V**trūq̄ ī ex p̄cepto
dī. ut et fluat aq̄. et nō sup̄fluat. **C**ircūscripta ī ip̄o sito sine maria
claudūt. ne sup̄fusa tr̄is iundēt oīa. et destitudo aruoz cultu mun⁹
t̄rene fecūditatis īpediāt. **C**ognoscāt ī diuini eē p̄cepti opationisq̄ ce-
lestis. **A**it enī dñ⁹ p̄ nubē ad iob int̄ alia. etiā de maris claustro. po-
sui ei fines apponēs. claustra et portas. **D**ixi autē ei. **V**sq̄ huc venies
nec transgredieris. h̄ ī teipso cōtērent̄ fluctus tui. **N**ōne ip̄h̄ videm⁹
mare frequēt̄ vndosū. ita ut ī altū fluat̄ et. tāq̄ mōs aq̄ p̄rupt⁹ in-
surgat vbi ip̄tū suū ad lit⁹ illiserit. ī spumas r̄solui. ī pagul̄ q̄bdā
barene humil̄ r̄pulsū h̄m q̄ scriptū ē. aut nō timebitis me dicit dñs
qui posui barenā fines mari ē. **I**n firmissimo itaq̄ omīū vil̄ sabulī
puluē vis maris ī tēp̄state cobibēt. et velut habenis q̄bdā celestis
īperij p̄scripto sibi sine r̄uocat̄. violēt̄iq̄ eq̄ris mor⁹ ī sese frangit atq̄
ī reductos sin⁹ suos scindit. **C**eterū nisi vis statuti celestis. īberēt. q̄d
obstaret q̄n p̄ plana egipti. q̄ maxime humiliozib⁹ iacēs vallib⁹ cā
peltris asserit̄ mare rub⁹ egiptio pelago misceret̄. **D**eniq̄ docēt h̄ q̄
voluerūt hec duo sibi maria cōnectē. atq̄ ī se trāsfūdē. se soltris sane
egipti⁹ q̄ atiq̄oz fuit. et vari⁹ med⁹ q̄ maioris cōtuitu potētie ī effectm
voluit adducē. q̄d ab īdigena fuerat āte tēptatū. **Q**ue res īdicio ē q̄
sup̄i⁹ ē mare īdicū. ī q̄ mare rub⁹ q̄ equoz egiptiū. q̄ īferi⁹ abluic
Et fortasse ne lati⁹ se mare effūdēt. d̄ sup̄iorib⁹ ad īferiora p̄cipitans.
ideo molimina sua rex v̄tq̄ reuocauit. **Q**uero nē cū dixēt. colligat̄
aq̄ ī collectiōē vnā. q̄mō diffusas p̄ lac⁹ paludes. stagna aq̄s. et sup̄-
fusas vallib⁹. et cāpis annib⁹q̄ planiorib⁹ locis t̄rētib⁹ fōtib⁹ atq̄

fluminibus una potuerit recipere collectio. a quo una collectio cum hodie
 quae diuisa sunt maria & **N**am et oceanum mare dicunt et tyrrhenum et adriaticum
 cum et ionium. et egyptium. et pontum et propontidem. elespantum. et cuxinum. egeum io-
 nicum. atlanticum plerique etiam ethiopicum et septentrionale caspium appellant ma-
 re. **V**nde consideremus scripturae uerba. quae librato sunt trutinata examine. colligi-
 gat inquit aqua in collectionibus unam, **V**na aqua iugisque et continua congregatio est
 huius diuisi maris. ut quodam descriptionibus forelibus ait. **N**amque portus ma-
 ris nostri sunt amplissimus. **M**eritoque in diuisis locis. diuisa sunt nomina. quae uo-
 cabula aquae ex regionum uocabulis adhaeserunt. **V**na autem congregatio aquae
 riu. eo quod iugis uocata. atque continua. ab ionico mari usque ad gavitani
 horam litoris et inde in mare rubrum. extrema circumfuso orbe terrarum includit oce-
 ano. **I**nteriusque tyrrhenico adriaticis haud longe caetera maria miscentur. nomina
 bene distincta non fluunt. **V**nde pulchre habes. quae de congregatio aquae
 uocauit maria. **I**ta et una est generalis collectio quae dicitur mare. et multe
 collectiones quae maria per regionibus nuncupantur. **S**icut enim multe terrae. ut afri-
 ca. hispania. thracia. macedonia siria. egyptus. gallia. atque italia. per
 regionum appellantur uocabula. et una est terra ita multa dicuntur per locorum appel-
 lationibus maria. et unum est mare. sicut ait propheta dicens. **T**ui sunt caeli
 et tua est terra. orbem terrarum. et plenitudinem eius tu fundasti. aquilonem et mare tu
 fecisti. **E**t ad iob ipse dominus ait. **C**onclusi autem mare portus. **N**unc quod una
 collectio diximus. illud occidit. utrum cum per omnes fere terras. et super terram fuerit
 diffuse aqua per uallestria alie per ualles et per riuos agrorum. uocata motum pla-
 nicumque caporum modo equis effusa congregatio una potuerit omnes illas aquas reci-
 pere atque exinanire terras. quae ante fusio puniusum fluminis stagnabant. **N**am si
 ita operata erant omnia. non enim diceret uisa est terra. nisi recte uellet locis omnibus
 monstrare. **S**i diluuium noe tempore abscondit et motus quando aqua. iam et super
 celos et infra firmamentum fuerat facta discretio quantum magis dubitae non
 potest etiam motum uoces illa superfusione latius se. **Q**uo in illa omnis aqua
 riuum diuisa deriuata est. **Q**uae receptacula eam tam continuam atque conexam ab-
 sorbere potuerunt. **D**e quo multis nobis potest homo suppetere. primum quia potuit
 creator omnium. et ipsarum terrarum spacia diffundere. quod aliquando ante nos confirman-
 tes. propheta posuerunt sententia. **E**rgo quod facere potuerit non permittito. quod fe-
 cerit quod apte scripturarum auctoritate non didici quasi secretum pretereo ne for-
 te etiam hinc alias sibi questionibus requirant. assero tamen secundum scripturas quae
 potuit locorum humilia. et caporum aperta diffundere. sicut ipse ait. **E**go autem

te ambulabo et montes planos faciã. **P**otuit etiã ip̃a aquar̃ vis p̃:
fũdiorã ea facere que infecerat. tanto fluctuũ motu. tantoq̃ estu cõci
tationis elementi. qui cottidie vna pelagi torquere et harenas vertere
soleat de p̃fundo. **Q**uis deinde sciat iquantũ se illud magnũ et inausũ
nauigãtibz atq̃ intemptatũ nautis fundat mare. qđ buttãnias fre
menti inducit equore. atq̃ in ulteriora. et ip̃is fabulis inaccessa se
ta se porrigit. **Q**uis deinde nõ colligat quãtũ lucrino et aureno in
italia tiberiadi quoq̃ in palestina et ei lacui qđ inter palestina et egip
tum arabie deserta p̃cedit. portubzq̃ diuisis augusti atq̃ traiani cete
risq̃ puniũsũ orbem infusũ. adviderit mare. **S**ed sũt etiã nõ con
fusi lac̃ et stagna qđ nõ miscẽt fluctibz. vt lari. et benac. albanus
qđ aliq̃ p̃les qđmõ vna cõgregatio aq̃ar̃. **S**ed quẽadmodũ dicit qđ
fecit deũ duo luminaria. id ẽ solẽ et lunã. cũ sint vtriq̃ et stellaz lumi
na. ita et vna aq̃ congregatio dicit cũ sint plũme. **N**eg̃ enĩ annu
merant qđ nõ cõferunt. **S**ed vt videt̃ quoniã de mari loq̃bam̃ aliq̃n
tum exũdauimz. ad p̃positũ reũtam̃. et cõsideremz. qđ sit qđ ait dñz.
Cõgreget̃ aq̃ in vnã cõgregationẽ. et appareat arida. et non dixerit
terra. **Q**đ p̃clare positũ. qđ nõ aduertat. **T**erra enĩ pot̃ et luto ẽ p̃
mixta aq̃s madida. cuius species sup̃fusis aq̃s non appareat. **A**rida
aut̃ nõ solũ ad genz. s̃ etiã ad specie trãz refer̃. vt sit vtil̃ sicca habi
lis. et apta culturis. simul p̃spectũ ẽ ne videat̃ sole magis qđ dei pre
cepto ẽ siccata. qđ arida facta ẽ anteq̃ sol crearet̃. **V**nde et dauid di
scernens mare et terrã. ait de domino deo. **Q**uoniã ip̃s ẽ mare et
ipse fecit illud. et aridã. manus eiũ fũdauerũt. **A**rida enĩ exp̃ssio natẽ
ẽ terra appellatio simplex. qđdam negociũ qđ in se habeat p̃petatẽ. **S**icut
enĩ animal generis significatio ẽ cui inẽ p̃pũ aliqđ. et excellẽs. ratio
nabile aut̃ p̃pũ ẽ hominis. ita et terra pot̃ cõmuniter dici vel scatenf
aq̃s. vel deserta et inuia. et sine aq̃. **E**rgo et illi que scatet aq̃s inẽ
vt habeat ariditatẽ. **R**emota enĩ aq̃ icipit ẽ arida. sicut habes scrip
tum. **P**osuit flumina i des̃to. et exitus aq̃ in siti. **H**oc ẽ de terra aq̃
sa aridã fecit. **H**abet g̃ terra p̃paz q̃litatẽ suã sicut et singula elemẽta
habẽt. **N**ã et aer humidã q̃litatẽ. et aq̃ frigidã. et ignis calidã. **E**t
hoc ẽ p̃ncipale p̃pũ elementis singul̃. qđ ratione colligimz. **C**õprehẽ
dere aut̃ sensibilit̃ et corporalit̃ siue limus. velut cõnexa et cõposita
reperimz. vt sit trã arida et frigida. aq̃ frigida et humida. aer calidz

et humidus. ignis calidus et siccus. et sic sibi per has iugales qualitates
singula miscentur elementa. **N**am terra cum sit arida et frigida qualitatis con-
ditur aequa per cognationem qualitatis frigide et per aquam aeri quia humidus est aer.
Ergo aequa tanquam brachijs quibusdam duobus frigoris et humoris. altero ter-
ram altero aerem videtur amplecti. frigidum terram. aerem humido. **A**er quoque me-
dius inter duo copugnata per naturam. hoc est inter aequum et ignem utrumque illud
elementum conciliat sibi. quia et aequum humore et igni calore coniungit. **I**gnis
quoque cum sit calidus et siccus natura. calore aeri anneditur. siccitate autem in con-
munionem terre ac societatem refundit. **A**terque ita sibi per hunc circuitum et
chorum quendam concordie societatisque conveniunt. **V**nde et gratia dicuntur
quae latine elementa dicuntur. quod sibi conveniant et concinant. **N**unc autem per prophetam
si sumus quia scripta ait. quod deus vocaverit terram aridam. hoc est quia quod princi-
pale eius est nuncupavit proprietate naturae. **N**aturalis enim proprietate siccitas est
terris. haec est prerogativa servata est. **P**rin cipaliter ergo siccitas subest etiam ut
sit frigida. sed non preferuntur secunda primis. **U**t autem humida sit aequa affi-
nitatem sortitur. **E**rgo illud suum. istud alienum. suum quod arida. alienum quod
humida. **A**uctor itaque naturae quod primo donavit hoc tenuit. quia istud ex
natura illud ex causa. **D**e principalibus igitur non ex accidentibus terre debu-
it proprietate definire. ut secundum prerogativam qualitatis eius informaretur natura
cognitio. **E**t vidit deus quod esset bonum. **N**on preterimus quia aliquid nec in hebreo
putant esse. nec in ceteris interpretationibus. quia congregata est aequa in collectio-
nes suas. et apparuit arida. **E**t vocavit deus aridam terram et collectio-
nem aequam suas vocavit maria. **C**um enim dixerit deus quia factum est sic satis esse pu-
tant vocem operatoris ad celebrare operationis indicium. **S**ed quia in alijs
quoque creaturis habet definitionem perceptionis et repetitum operationis. vel in-
dicium. vel effectum. ideo nos non putamus absurdum. id quod prohibet additum.
Etiam si ceteris interpretibus. vel veritas doceat suppetere. vel auctoritas.
Multa enim non ociose a septuaginta viris hebraice lectionis addita et
adiuncta comperimus. **V**idit ergo deus quia bonum mare et pulchra species
sit huius elementi vel cum surgentibus albescit cumulis. ac vorticibus undarum
et cautes. niuea rotantur aspergine. vel cum equare crispantur elementationibus auribus
et blando serene tranquillitatis purpurascentem praefert colore. quae eminentibus spectantibus
frequentem offundit quando non volentis fluctibus vicina turbidit litora sed
velut pacificis ambit et salutem amplexibus quoque dulcis sonus quoque iocundus
frago quoque grata et consona resultatio. **E**rgo tamen non oculis estimatum

172
treatē decorē arbitror. h̄ sc̄dm̄ rationē opationis iudicio operatōris
cōuenire. et cōgrue definitū. **B**onū igit̄ mare. p̄mū q̄ā tras necessa
rio suffulcit humore. q̄bz̄ p̄ venas q̄sdā occulte succū quēdā haud inu
tilē subministrat. **B**onū mare tanq̄ hospitiiū fluuioꝝ fōs imbrū de
riuatio alluionū inuectio omeatuū. q̄ sibi distātes populi copulāt
q̄ p̄elioꝝ r̄mouent̄ pericula. q̄ barbaric̄ furoꝝ claudīt. **S**ubsiōiū in
necessitatib̄ refugiiū in picul. ḡtia ī voluptatib̄ salubritas valetu
dinis. sepatōꝝ cōiūctio. itineris cōpendiū. transfugiū laborātū. subsi
diū vectigaliū. sterilitatis alimētū. **E**x hoc pluuia in terras transū
diē. **S**i q̄dē de mari aq̄ radijs solis haurit̄. et q̄ subtile eius est rapit̄
deinde q̄nto altiū eleuat̄ tantomagis etiā nubiū obumbratione fri
gescit. et imber fit q̄ non solū terrenā temperat siccitatē. h̄ etiā ieiuna
arua fecūdat. **Q**uid enumerē īsulas q̄s velut monilia plerūq̄ p̄tex
it̄. **I**n q̄bz̄ hi q̄ se abdicāt intēperātie secularis illecebris fido cōtinētie
pposito eligūt mūdū latere. et vite huiū declināē dubios amfractus
Mare ē ergo secretū tēperātie. exercitiū cōtinētie ḡuitatis successus por
tē securitatis. tranq̄llitas seculi mūdi huiū sobrietas. cū fidelib̄ viris
atq̄ deuotis incentiū deuotionis. vt cū vnday lenit̄ alluētū sono
certēt cantē psallētū. plaudāt insule tranq̄llo fluctuum sc̄toꝝ choro
p̄mnis s̄ctoꝝ p̄sonet. **V**nde mihi et om̄e pelagi pulchritudinē cōpre
hendā quā vidit opator. **E**t q̄o pla. **Q**uid alius ille cōcent. ē ple
bis. **V**nde bene mari plerūq̄ cōparat̄ eclesia. q̄ p̄mo in ḡoietis ppli
agmine. totis vestibul vndas vomit. **D**einde moratione totiū pleb
tanq̄ vnois refluētib̄ stridet. tū respōsorijs psalmoy. cāt̄ viroy mu
lieꝝ virginū. puuloy. cōson. vnday fragoy resultat. **N**ā illud quid
dicā q̄ vnda peccatū abluīt. et sc̄i spiritū aura salutis aspirat. **D**et
vob̄ dñ̄ illa successuū flumina p̄speroy ligno d̄re tuto portu cōsistē
et neq̄tie sp̄ritual̄ ḡuiora q̄ ferre possum. temptamēta nescire. **F**idei
ignozare naufragia. habē pacē p̄fūdā. **E**t siquādo aliq̄o sit q̄o ḡuey
nob̄ seculi huiū excitet fluctū. euigilantē p̄ nob̄ habre gubēnatorem
dominū hiesū. q̄ verbo imperet et potestates mitiget trāquillitatem
maris refūdat. **C**ui ē honor et gloria p̄petuitas a seculis et nunc et
semper in omnia secula seculoy **A**men.

O Ascendente aqua cōueniebat ut species terre daret et gratia
 ut inuisibilis et incōposita desineret esse. nam pleriq; etiā
 hoc dicunt esse inuisibile quod specie non habet. Et ideo
 accipiunt terram inuisibilem fuisse non quia videri nō possit a sum-
 mo deo vel angelis eius, Nam adhuc homines creati non erant vel
 etiam pecudes sed quia sine sua specie erat. Species autem terre est
 germinatio et viriditas agri. vnde ut visibilem eam et compositam
 faceret deus ait. ¶ **Germinet terra herbam virentem feni seminans**
 semen secundum genus suum et lignum fructiferum faciens fructū
 secundum genus suū cui? semen suū in ipso sit. audiamus verba ve-
 ritatis quorum series salus est audientū. Prima enim illa vox dei
 singulis creaturis impertita gignendis lex nature est que terris in
 omnem eū remansit future successione datura. prescriptum quē-
 admodū vel generandi vel fructificādi in reliquum vsus aolesceret
 ¶ Prima itaq; generatio est quando nascentia videntur erumpere
 deinde cum erumperit et profecerit germen fit herba, Herba quoque
 vbi paruulum processerit fit fenum; q̄ utilis q̄ vehemens vox ger-
 minet terra herbam feni. Hoc est ipsa per se germinet terra; nullum
 alterius querat auxiliū non cui?quam indigeat ministerio. ¶ **Volēt**
 enim pleriq; dicere nisi clemēti? solis calor tepescerit terras et quod-
 ammodo radijs suis fouerit nō potest germinare terra. et propterea
 gentes diuinum honorem deputant soli quod virtute caloris sui ter-
 rarum penetret sinus sparsa q̄ foueat semina vel rigentes gelu ve-
 nas arborum relaxet. audi ergo deum velut hanc vocem emittētem
Conticescat ineptus sermo hominū q̄ futur? ē fatiscat vana opinio
 antequā solis fiat luminare herba nascatur. antiquior sit eius pro-
 gatiua q̄ solis. Ne error hominum conualescat germinet prius terra
 quam fetus solis accipiat. sciant omnes solem auctorem non eē na-
 scentium dei clemētia terras relaxat id indulgentia prumpere facit
 fruct? Quomodo sol viuendi vsus ministrat oriundis quando illa
 prius diuine operationis viuificatione sunt edita q̄ sol in hos viuē-
 di vsus veniret iunior ē herbis iunior feno. Et forte miretur aliq; q̄
 cur prius pecori pabulum q̄ cibus homini sit creatus in quo pri-
 mum pfundum dei debemus aduertere quod etiam minima queq;
 nō negligat sicut in euangelio sapiētia dei dicit. **Respicite volatilia**

1172
celi quoniam non serunt neq; metunt. neq; cōgregant in horrea. et
pater vester celestis pascit illa. nōne vos plures estis illis? Cum enī
illa pascuntur dei gratia nemo sibi debet de sua industria et virtute
blandiri: deinde quia simplicem victum et naturalem cibum. reli-
quis cibis debuit anteferre. hic enim sobrietatis cibus est. reliqui de-
liciarum atq; luxurie. hic communis omnibus animantibus cibus
ille paucorū. **E**xemplum itaq; frugalitatis. magisteriū parsimonie
est. **H**erbe simplicis victu holeris q; vilis aut pomi contentos esse
omnes oportere. quem natura obtulit. quē liberalitas dei prima do-
navit. ille salubris ille utilis cibus. qui morbos repellat qui resecat
cruditates. nullo hominum opertus labore. sed diuino effusus mu-
nere. sine fāctione fruges. fructū sine semine tam dulcis tam gratus
vt etiam repletis voluptati atq; vsui sit. **D**eniq; ad primas dat? mē-
sas. ad secundas remansit. **Q**uid autem creature huius atq; am-
miraculum et sapiētie operatricis argumentum exprimam? **I**n hac
enim germinum specie et illo virentis herbe munere. imago est vite
humane et nature conditionis q; nostre insigne quoddam spectat
et speculum elucet. **I**lla herba et flos feni figura est carnis humane.
sicut bonus diuinitatis interpret organo. sue vocis expressit dicens
clama. quid clamabo? **O**m̄is caro fenū et om̄is gloria hominis
vt flos feni. **A**ruit fenum et flos decidit. verbū autem domini ma-
net in eternum. **D**ei sententia vox humana est. deus dicit clama. sed
in ipso. **E**saias loquitur. ille respondet. quid clamabo? et tanquam
quid loqueretur audisset adiunxit. **O**m̄is caro fenū et vere. viret enī
gloria hominis in carne quasi fenum. et que putatur esse sublimis
exigua q̄si herba est prematura vt flos. caduca vt fenum. germinat
vita viriditatem in speciem. nō ī fructu soliditatē hilarioris vite. q̄si
flos pretendens iocunditatem. breuiore spacio occasura. sicut herba
feni quod priusq; euellatur arescit. **Q**ue enim firmitudo in carne. q̄
salubritas potest esse diuturna? **H**odie videas adolescentem validū
pubescentis etatis. virtute florentē. grata specie. suauis colore. crastina
die tibi facie et ore mutatus occurrit et qui tibi pridie lautissimus de
core forme visus est gratia. alio die visus est tibi miserandus egri-
tudine alicuius infirmitate resolutus. plerūq; aut labor frāgit. aut
inopia macerat. aut cruditas vexat. aut vicia corrūpunt. ā senect?

debilitat : aut euiratos deliciae reddunt . luxuria decolorat . Nonne
 verum est quia aruit fenum et flos decidit . Alius ab auis atavis
 q̄ nobilis et maiorum honestatus infulis . profapie veteris clarus
 insignibus amicis habundans . stipatus clientibus . et v̄: runc̄ lat̄
 rectus producens secum maximam ac reducens familiam . repente
 aliqua accidentis periculi mole turbatus destituitur ab omnibus . a
 socialibus derelinquitur . impugnatur a proximis . Ecce verum est
Quia sicut fenum vita hominis prius q̄ euellatur arescit . Est etiã
 qui dudum v̄bertate affluens copiarum . liberalitatis fama . per ora
 volitans singulorum . clarus honoribus . preminens . potestatibus .
 tribunaliibus celsus solio sublimis . beatus populis estimatus . dum
 preconum clamore deducitur : subita rerum conuersione . in eũ car-
 cerẽ rapit̄ quo alios ipse detruserat et . iter reos suos imminētis pene
 deflet erumnã . Quantos pridie caterua plaudentium . et inuidio-
 sa fauentis populi pompa domum frequens deduxit : et nox vna
 gloriose . illum splendorem deductionis . aboleuit . ac repentinus la-
 teris dolor . effulsis gaudijs . luctosã grauis successione meroris ad-
 miscuit . Huiusmodi igitur est gloria hominis . sicut flos feni . Que
 etiam cum defertur . nihil operibus adiungit : in qua nullus fruct̄
 acquiritur et cum amittitur euanescit : omnem scenã hominis . et
 quam desuper obumbrabat repente destituens ¶ . Et quam in-
 tus amabat atq̄ v̄tinã imitaremur hanc herbã . de qua domin̄
 ait ¶ . **S**erminet terra herbã feni . seminans semen secundum
 similitudinem . **S**eminemus igitur semen secundum genus suum .
 quod sit genus . audi dicentem . Oportere nos querere illud diuinũ .
 si quo modo illud tractare possimus aut inuenire . Quãuis non lō-
 ge sit ab vno quoq̄ nostrum . In ipso enim viuim̄ . et sum̄ . et mo-
 uemur sicut quidam nostrum inquit dixerunt . cuius et genus sum̄
 secundum hoc genus seminemus semen . non in carne sed in spiritu
Non enim carnalia sed spiritalia seminare debemus . qui ad vitam
 peruenire volum̄ eternã . Que sit autem similitudo nō ignoras
 quia ad imaginem et similitudinem factus es herbã generi respōdit
 suo . tu non respondis generi tuo : **T**riticĩ granum sparsum terre ge-
 neris sui gratiam reddit . et tu degeneras : **F**rugēs non adulterant
 sui sinceritatem tu adulteras puritatem anime . vigorem mentis .

1077
corporis castitate. Non agnoscis opus esse te cristi & Manibus suis
ut legimus te ille formavit & et tu manichee alterum tibi assciscis aucto
rem. Pater deus dicit ad filium. Faciamus hominem ad imaginem
et similitudinem nostram. et fotiniane dicit. quia in constitutione
mundi adhuc non erat christus. et tu eunomiane dicit. quia dissimi
lis est patri filius & Nam si imago non dissimilis utique huiusmodi ex toto
exprimens patrem. quem pater substantie sue unitate signavit. Pater
dicit faciamus. et tu cooperatore negas & Quod dixit pater filius fecit
et tu equalem negas. in quo complacuit patri & Germinet inquit terra
herbam feni secundum genus. In omnibus que dicuntur nascentia
terre primum germen est. ubi se paululum sustulerit fit herba. postea
fenum inde fit fructus. Sunt nascentia que de radice germinant ut
arbores. que non sunt sate. que ex aliarum arborum radice nascuntur
In barundine videmus quomodo in extremo eius velut quodam fit nodus
e latere. et inde alia barundo germinat. Est ergo in radice quedam
vis seminaria et insitua quoque in superioribus germinant Aliis quoque
a radice. aliis diuerso munere series successionis acquirunt. inest enim
nascentibus singulis. aut semen. aut virtus aliqua seminaria. et ea
secundum genus ut quod nascitur ex ea. simile eorum que sata sunt vel
quorum de radice fit germinant. de tritico triticum. de milio milium. de
piro pirum albo flore prumpit. castanea quoque surgit de radice casta
nee Germinet inquit terra herbam feni secundum genus et continuo
parturiens terra. novos se in partus fudit et induit se amictum viridi
tatis gratiam fecunditatis assumpsit. diuersisque compra germinibus
proprios suscepit ornatus. Miramur quod tam cito germinauerit &
quanto maiora sunt miracula si spectes singula. quemadmodum
vel iacta in terram semina resoluantur. Que nisi mortua fuerint nul
lum fructum afferant. Si vero fuerint quadam sui morte resoluta
in superiores fructus resurgant & Suscipit igitur granum tritici putris
gleba et sparsum cohibet occasio ac velut materno terra gremio fouet
et comprimunt. Inde cum se granum illud resoluere herbam germinat gra
ta ipsa iam species herbescens viriditatis que statim genus satui
similitudinem sui prodit. ut in ipso sue stirpis exordio cuius generis
herba sit recognoscas. atque in herbis fructus appareat & paulatimque
adolescit. ut fenum culmumque pubescens erigitur et assurgit. Ast ubi se

geniculata iam spica sustulerit . vagine quedam future frugis parantur
in quibus granum formatur interius ne tenera eis primordia aut frigore le-
dat . aut solis estus exurat . aut ventorum inclementia . vel imbrium
vis . seu decutiat . Succedunt quidam ordines specie mirabili arte for-
mati . vel ad speciem grati . vel ad tutam nexu quodam inter se natu-
ralis colligationis astricti . quam providentia diuina formauit . et ne
frugis numerosi pondere . velut quedam cedat fultura culmorum vagi-
nis quibusdam ipse culmus includit . ut geminatis viribus frugem
possit multipliciter sustinere . ne impar oneri curuet in terram . tum
supra ipsam spicam vallum struit aristarum . ut quasi quadam in arce pre-
tendat ne auium minorum moribus spica suis exuat fructibus . aut
vestigijs preterat . **Quid dicam** quemadmodum clementia dei humane pro-
spererit utilitati . **Feneratum** restituet terra quod acceperit et usurarum
cumulo multiplicatum . homines sepe decipiunt . et ipsa fenatorum suum
forte defraudant . terra fidelis manet . **Et** si quando non soluerit . si forte
auerfata fuerit frigoris inclementia aut nimia siccitas aut immensa
vis imbrium . alio anno superioris anni damna compensant . **Ita**
et quando prouentus spem destituit agricolae . nihil terra delinquit .
Et quando aridet ubertas fecunde matris se partem effundit . ut nunquam
vllum dispendium suo inferat creditori . **Que** vero species pleni agri .
qui odor . **Que** suauitas . **que** voluptas agrorum . **Quid** dig-
ne explicare possum . si nostro utamur alloquio . **Sed** habemus
scripture testimonia . quibus agri suauitatem benedictioni et gratie
sanctorum aduertimus comparatam . dicente sancto **Isaac** **O**dor filij
mei sicut odor agri pleni . **Quid** igitur describam purpurascens
violas . candida lilia . rutilantes rosas . depicta rura . nunc aureis nunc
varijs nunc luteis floribus in quibus nescias utrum species amplius
florum an vis odora delectet . **P**ascuntur oculi grato spectaculo . lon-
ge lateque odor spargitur . cuius suauitate complemur . **V**nde diuine do-
minus ait . **Et** species agri mecum est . **Cum** ipso est enim . quam ipse
formauit . **Q**uis enim alius artifex qui possit tanta rerum singularum
exprimere venustatem . **C**onsiderate lilia agri quantus sit candor
in folijs . quemadmodum stipata ipsa folia ab imo ad summum videantur
assurgere . ut scyphi exprimant formam . ut auri quedam species
intus refulgeat que tamen vallo in circuitu floris obsepta nulli pateat

iniurie; Siquis hunc florem decerpat. et sua soluat in folia. que tãu
est artificis manus que possit lilij speciem reformare & Quis tantu
imitator nature. ut florem hunc reintegrare presummat. Cui do
minus tantu testimoniũ dedit ut diceret nec salomon i omni gloria
sic vestiebatur. sicut vnũ existis. **Rex** opulentissim⁹ et sapientissim⁹
inferior iudicatur. quã huius floris pulcritudo est. **Quid** enumerẽ
sucus herbarũ salubres. quid virgultorũ ac foliorum remedia. **Ter**
uus eger ramusculos oleæ mandit. et sanus fit. **Locustas** quoq; fo
lia oleæ arrosa liberant ab egritudine. **Rubi** folia supiacta serpenti
interimũt eum. pulices non tangent te. si absinthij herbã cum oleo
coquas et eo te perunxeris. **Sed** forte dicat aliquis. **Quid** quod cũ
vtilibus etiã letalia et perniciofa generantur & **Cum** tritico qđ inter
alimenta vite noxiũ reperitur. et nisi preuisũ fuerit cõsuevit salutẽ
nocere. **Inter** alia quoq; nutrimenta vite elleborũ dephendit a con
ta quoq; fallunt frequenter et decipiunt colligentem & **Sed** hoc ita ẽ
ac si reprehendas terram. quia non omnes homines boni. **Sed** qđ
plus ẽ accipe quia nõ omẽs boni ãgeli in celo. sol p̄ nimio calore spi
cas torret. adurit autem gignentũ prima exordia. luna quoq; viã
tibus iter demonstrat. latronũ p̄dit insidias. **Num** igitur dignũ
est ut in his. que vtilia sunt post habentes conditoris gratiã cõfite
ri p̄pter aliqua alimentorũ noxia creatoris p̄ spiciẽte derogem⁹ q̄si
vero omnia gule causa debuerint p̄creari. aut exigua sint que ven
tri nostro diuina indulgentia ministrauerit. **Definite** omnib; no
bis esce sunt et note omnibus que. et voluptatẽ generent et corporis
salubritatem **Singula** autem eorum que generantur e terris. specia
lem quandam rationem habent. que p̄ virili portione complet vni
uerse plenitudinem creature. ergo alia esui. alia alijs nascuntur vsui
nihil vacat. nihil inane germinat terra. **Et** quod tibi putas inuti
le. alijs vtile ẽ immo ipsi tibi frequenter alio est vsu vtile. quod escã
non adiuuat. medicinã suggerit. et sepe eadem que tibi noxia sunt
auiibus aut feris innoxium ministrant pabulũ. **Denig** sturni vel
cuntur coniu. nec fraudi est eis. quoniã qlitate sui corporis. vene
num succi letalis euadunt. **Frigida** enim vis eius est succi qđ subtilib;
poris in cordis sui sedem ducentibus pre coci digestionem p̄ueniũt.
priusquã vitalia ipsa p̄emptet **Elleborũ** autẽ periti loquũt escam

esse et alimoniam coturnicum eo q̄ naturali quodā tēpamento sui corporis vim pabuli nocentis euitent, **E**tenī si rationem medicīne plerūq; ad salubritatem humani quoq; corporis temperat. cui videt esse contrariū. quantomagis pprietatē nature ad cibū pficit. quod medica manu conuertit ad salutem. **P**er mandragorā quoq; sōn? accersit frequenter vbi vigiliarū egrī afflictantē incomodo. **N**am quid de opio loquor. quod etiam nobis cottidiano ppe vsu innotuit quōz dolores eo grauissimi interiorū sepe viscerū sopiunt. nec illud p̄tereo q̄ conio plerunq; furores libidinū maruerūt. et **E**lleboro vetuste passiones egrī corporis sunt solute. **N**on solum igit̄ nulla in his reprehensio creatoris ē. s; etiā incrementū est gratiarum. **S**i q̄dē quod ad periculū putabas eē generatū. ad remedia tibi salutis operat. **N**am et illud quod periculi est per p̄uidentia declinat. et id q̄ salutis. p̄industria non amittit. **A**n vero oues et capre. ea que tibi noxia sunt declinare didicerūt. et solo odore p̄ quod naturale misterium cum sint rationis expertes. **R**ationem tamen euadendi piculi. vel tuende salutis agnoscunt noxia queq; pariter ac p̄futura distingunt. ita vt plerunq; cū armata venenis tela senserint. notas petere herbas atq; his remedium vulneri dicant adhibere. **C**ibū ill ergo medicina ē. vt resiliere sagittas videas e uulnere. et fugere. vena non serpere. **D**eniq; ceruis cibus v̄enenū ē. **C**oluber ceruū fugit leonem interficit. draco elefantem ligat. cui? ruina mors victoris ē. **E**t ideo sūme vtrunq; certat. vt ille pedem alliget in quo casus v̄icti sibi nocere non possit. iste ne posteriore extremus pede ā calle capiat angusto. vbi vel ipse se non queat retorquere. et draconem q̄ui p̄terere vestigio vel sequentis elefanti auxilium nō habere. **E**rgo si irrationabilia animalia noxunt quibus sibi aut medicentur herbis aut subsidijs opem afferant. homo nescit cui ratiōabilis sensus innascit. aut tam alienus a vero ē. vt que cuiq; apta sint vsui minime deprehendat. **A**ut ita nature ingratus bonis. vt quam taurini haustus sanguinis letalis ē homini p̄pterea putet laboriosū animal aut nasci nō debuisse. aut sine sanguine debuisse generari. cui? virtus ad cultū agrorum utilis. aut ad vsū plaustrorū abilis ad alimoniam suavis. diuerso munere fulcit agricolas. quibus deus sibi bona sua noxunt vniuersa donauit dicens. **G**erminet terra herbam feni

472

Spirans semen secundum genus & Non solum enim spontaneam
alimoniam comprehendit. que in herbis et radicibus atq; arborū re
liquisq; fructibus. h̄ etiam ea que industria comparatur et cultu ru
sticani laboris acquiritur, Quam decorum autem q̄ non statim
fundere terras semen iussit et fructus. h̄ primum germinare deinde
herbescere campos statuit. postea secundum pprietatem sui generis
semen adulescere. ut nunq̄ arborū vacaret gratia. que grato pmū
decorum vernarent. postea fructuum suggeret utilitatem. Sed forte
quis dicat quomodo secundum genus terra profert semina. cum ple
runq; semina iacta degenerent. et cum bonum triticū fuerit semina
tum de colore eius species et inferior forma reddatur & Sed hoc siquā
do accidit. non ad translationem generis. sed ad egritudinem quādā
et inequalitatē seminis videtur esse referendum. Non enim desinit
esse triticum si aut igne aduratur. aut imbre madidetur. sed specie
magis quam genere. colore quoq; et corruptione mutatum, Deniq;
frequenter madidata frumenta in sui generis speciem reuertunt. si
aut sole aut ignibus torreantur. aut diligentib; commissa culturis
aeris temperie trrarumq; feracium ubertate foueant. Itaq; reparat̄
in sobole q̄ degenerauerat in parente. Vnde non picditamur ne p̄
ceptum illud dei cui? vsus nature inoleuit. in reliquum successione
vicio destitutū sit. cum hodieq; in seminibus generis sui sinceritatis
reseruetur, Nam lolium et reliqua adulterina semina que frugib;
sepe miscentur zizania nūcupari Euangelij lectione cognouimus. h̄
ea pprium quoddā genus habent. nō ex tritici semine in aliud gen?
seminis decolora mutatione translata degenerem traxere naturam.
Deniq; hoc docet dominus dicens. Simile est regnum celozū homi
ni qui seminavit bonum semen in agro suo. Cum autem dormirēt
homines. venit inimicus eius. et super seminavit zizania inter triti
cum, Aduertimus utiq; quod zizania et triticum ut nominibus ita
et genere videatur esse discreta. Deniq; et serui dixerunt ad patrem
familias. domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo. vnde
ergo habet zizania & Et ait illis. Inimic? homo hoc fecit. Aliud enī
semen est diaboli. aliud semen est cristi. q̄ seritur ad iusticiā, Deniq;
aliud fili? hominis. Aliud diabolus seminavit. a deo diuersa nata
vtriusq; seminis. ut strari? seminator sit, Quod seminat xps regnū

est dei. quod seminat diabolus peccatū est. Quomodo igitur potest
 vnus generis esse regnum atq; peccatum? Sic est inquit regnū dei
 quemadmodum si homo iactet semen super terram. Est et homo qui
 seminat verbum. de quo scriptum est. Qui seminat verbum super
 terram. **H**ic homo verbum seminavit sup̄ terram quando dixit. ger-
 minet terra herbam. et subito terrarum germina pullularunt. diuer-
 seq; rerum species refulserunt. **H**inc pratorum virens gratia abun-
 dantiam pabuli ministravit. inde camporum spica flauescens ima-
 ginem pelagi fluctuātis cōmotionem segetis vberiores expressit spōte
 omnes fructus terre suggestit. et sic arata sine cultore esse non pote-
 rat. **N**ondum erat formatus agricola. inarata tamē opimis mel-
 sibus redundabat. et haud dubium an maiore prouentu. siquidem
 nec cultoris desidia terrarum destituere poterat vbertatē. **N**unc enī
 fecunditas vnicuiq; pro merito laboris acquiritur vbi cultus spectat
 agrorum et negligentia vel offensa aut diluuijs pluuiarum aut ter-
 rarum ariditatibus. aut grandinis iactu. aut quacūq; ex causa soli
 vberis sterilitate multatur. **T**unc autem prouentu spontaneo terra
 fructus locis omnibus inuehebat. quoniam his perceperat qui vni-
 uersorum est plenitudo. **V**erbum enim dei fructificabat in terris nec
 vlllo adhuc erat damnata maledictio. **A**ntiquiora enim mundi na-
 scentis exordia. quam nostra peccata sunt. et recentior culpa ppter
 quā condemnati sumus in sudore vultus nostri panem manducare
 sine sudore alimenta nescire. **D**eniq; hodieq; fecunditas terre. veterē
 affluentiam spontaneo vsu fertilitatem operatur. **Q**uam multa sūt
 enim que adhuc sponte generātur. sed etiam in his ipsis que manu
 queruntur. magna ex parte manent nobis diuina beneficia. vt fru-
 menta ipsa quiescentibus inferantur. **Q**uod pposite lectionis docet
 exemplum dicente domino. **Q**uia sic ē regnum dei. quemadmodū
 si homo iactet semen super terram et obdormiat inquit. **E**t exurgat
 nocte et die et semen germinet. et increseat. dum nescit ille. **V**ltro enī
 terra fructificat primo herbam deinde spicam. deinde plenum triticū
 ī spicam. et cum produxerit fructum statim mittit falcem. quōz adest
 messis. **D**ormienti igitur tibi o homo et nescienti fructus suos vltro
 terra producit. dormis et surgis. et frumenti p noctem incremēta mi-
 raris. **H** Diximus de herba feni. nunc dicamus de ligno fructifero

1377
faciente fructum secundum genus. Cuius semen eius in ipso. Dixit
et facta sunt. et subito ut supra floribus. herbarumque viriditatibus. Ita
hic nemoribus terra vestita est. Concurrerunt arbores. cōsurrexerunt
silue. vertices repente montium fronduerunt. Hinc pinus. hinc cu-
pressus in alta se extulerunt cacumina. cedri et picee cōuenerunt. Abies
autem quoque non contenta terrenis radicibus. atque acrio vertice. etiā
casus marino tuto subitura remigio. nec solū vēris hētiā fluctibus
creatura processit. nec non et laurus assurgens odorem suum dedit.
nunquā suo exuenda velamine. Umbrose quoque ilices verticem p-
tulerunt inhorrendam comam hibernis quoque temporibus seruature.
Hoc enim in singulis priuilegium natura tenuit in reliquum quod sub
iectu mundi surgentis accepit. et inde manet sua ilicibus prerogatiua
manet cupressibus. ut nulli eas venti crinis sui honore despolient.
Surrexerant ante floribus immixta teneris sine spinis rosa et palcē
rim? flos sine ulla fraude vernebat. postea spina sepsit gratiā floris
tanquā humane speculum preferens vite. que suauitatem p-
fectio- nis finitimis curarum stimulis sepe compungat. Vallata est enim
elegantia vite nostre et quibusdam sollicitudinibus obsepra. ut tristi-
cia adiuncta sit gratie. Vnde cum vnusquisque aut suauitatis ratio-
nis aut prosperioris cursus successibus gratulatur. meminisse eū culpe
conuenit per quam nobis in paradisi amenitate florētibus spine mē-
tis animique sentis. iure condemnationis ascripti sunt. Irrutiles igitur
licet o homo aut splendore nobilitatis. aut fastigio potestatis. aut ful-
gore virtutis semper tibi spina proxima ē. semper inferiora tua respi-
ce super spinas germinas nec p-
lixa gratia manet. Breui vnusquis-
que decursu etatis flore marcessit. sane ut caduca tibi noueris com-
munia esse cum floribus. ita etiam leta cum vitibus. quibus generat
vinum quod cor hominis letificat. Atque utinā o homo huius generis
imiteris exemplum. et ipse tibi leticiā iocunditatemque fructifices. et in
teipso suauitatis tue gratia est. ex te pullulat in te manet. intus tibi
id est in teipso querenda iocunditas tua est consciencia. et ideo ait
bibe aquam de tuis vasis. et de puteorum tuorum fontibus. Primum
omnium nihil gratis florentis odore vitis. siquidem de flore earum
sucus expressus poculi genus conficit. quod et voluptati et saluti sit
Deinde quis non miretur vitem usque in arboris summum cacumē

prumpere quam velut quodā amplexu fouet . et quibusdā brachijs
 ligat et circumdat lacertis pampinis vestit fertis coronat vuarum q̄
 ad imitationem vite nostre . **P**rimum viuam defigit radicē deinde
 quia natura flexibilis et caduca est . quasi brachijs quibusdam ita
 clauiculis . quicq̄ comprehendit stringit . his que se erigit et attollit
Huius est similis plebs ecclie . que velut quadam fidei radice plantaē
 et reprimatur humilitatis ppagine . De qua pulcre ait ppheta . Vineā
 de egipto transtulisti et plantasti radices ei⁹ arbuta eius cedros dei
 et replesti terrā . Operuit montes umbra eius . et arbuta eius cedros
 dei . **E**xtendit palmites eius vsq; ad mare . et vsq; ad flumē ppagines
 eius . **E**t per esaiam ipse dominus locutus est dicens . Vineā facta ē
 dilecto in cornu ī loco vberi . et maceria circūdedi et circūfodi vineā
 sozech et edificauī turrin in medio eius . **C**ircumdedit enī eam velut
 vallo quodam celestium pceptorum et angelorū custodia . immittit
 enim angelus domini in circuitu timentium eum et posuit in ecclia
 velut turrin apostolorū et pphetarum atq; doctoz qui solent p ecclie
 pace pretendere . **C**ircumfodit eam quando exoneravit terrenarum
 mole curarum . **N**ihil enim magis mentem onerat quā isti⁹ mūdi
 sollicitudo . et cupiditas vel pecunie vel potentie . qđ tibi demonstratur
 ī euangelio cum legis qđ ī illa muliere que habebat spiritū infirmi
 tatis inclinata erat . ut sursum respicere non possit . **C**uruata enim
 erat eius anima . que inclinabatur ad terrena compendia et celestem
 gratiam non videbat . **R**espexit eam **I**hesus et vocauit et statū mu
 lier onera terrena deposuit . his cupiditatibus etiam illos honeratos
 fuisse demonstrat . qđ ait . venite ad me omēs q̄ laboratis et honerati
 estis et ego vos reficiam . **E**rgo illa anima mulieris q̄si circumfossa
 respirauit et erecta est . **S**ed eadem vitis vbi circumfossa fuerit reli
 gatur et erigitur ne reflectatur ī terram . alia ppagantur . redeuntur
 alia sarmenta . **R**eciduntur que inani effusione luxuriāt ppaganē
 ea que bonus agricola iudicauerit fruduosa . **Q**uid ego adminicu
 lozum ordines iugationisq; describam gratiam . **Q**ue vere atq; mani
 feste equalitatem docent in ecclia esse seruandam . ut nemo se diues ā
 honorat⁹ extollat nemo pauper decidat ignobilisq; desperet . **O**mib⁹
 sit in ecclia par atq; vna libertas . omnibus impertiatur iusticia com
 munis et gratia . **I**deo turrin ī medio ē q̄ exemplū de illis rusticanis

de illis circumferat piscatoribus qui virtutū arcem tenere meruerūt
Quorum exemplis nostris irrigatur affectus. neque humi vilis et de-
spicibilis iaceat sed vniuscuiusque mens ad superiora se subrigat. ut
audeat dicere. nostra conuersatio in celis est. **V**nde ne aliquibus pro-
cellis scilicet possit reflecti. et tempestate reduci clauiculis illis et circulis
quasi amplexibus caritatis proximis quosque complectit et in eorum con-
iunctione requiescunt. **C**aritas igitur est que nos superioribus nequit ce-
losque inserit. **Q**ui enim manet in caritate. deus in eo manet. **V**nde
et dominus ait. **M**anete in me et ego in vobis. **S**icut palmes non
possunt fructum afferre a se nisi manserint in vite. sicut et vos nisi in me
manseritis. **E**go sum vitis vera et vos palmites estis. **E**uidenter in
exemplum vitis ad nostre vite institutionem arcessendum esse
signauit. que primum veris tepescit temperie germinare perhibet
deinde ex ipsis sarmentorum articulis fructum emittere. de quibus oriens
viva formatur paulatimque augetur immaturi partem retinet acerbita-
tem nec potest nisi matura iam et cocta dulcescere. vestitur interea
viridantibus papinis vinea quibus et aduersum frigus omnemque in-
iuriam non exiguo munere subsidio et a solis ardore defenditur quod
autem eo vel spectaculo gratius vel fructu est dulcius. **V**idere sarta pen-
dentia velut quedam speciosi ruris monilia carpere quas vel aureo co-
lore vel purpureo remittentes. **I**acintos ceterasque gemmas fulgere ex-
istimes. coruscare lapides indicos albarum emicare gratiam gemarum
nec aduertis ex his admoneri te homo. ne immaturos fructus tuos
dies supremus inueniat. aut plene tempus gratis opera in parata
deceat. **A**cerbus enim fructus amarior esse consuevit. nec potest
dulce esse nisi quod ad amaritudinem perfectionis adoleuerit. **H**inc iuro pro-
fecto nec frigus horride noctis. nec sol iniquitatis. nocere consuevit
quia obumbrat ei gratia spiritalis. et omnia mundane cupiditatis
et corporee libidinis restringit incendia defendit ardores. laudent te
quicumque conspiciunt et agmina cœle velut quedam palmitum sarta mi-
rentur. **S**pectent singuli pulchra animarum monilia. delectentur in ma-
turityte prudentie splendore fidei. confessionis decore. **I**usticie
pulchritudine obertate misericordie. ut dicat tibi. vxor tua sicut vitis
habundans in lateribus domus tue. eo quod redundantiam vitis fructi-
fere copiose munere liberalitatis imiteris. **S**ed quod ego in sola vite

imozior cū omnia genera arborum vtilia sunt alia ad fructū nata
 alia ad vsum data ē Nam et quibus non est fructus vberior tamē
 vsum preciosior est ¶ Cedrus suspendendis tectorum apta culminib⁹
 eo q̄ huiusmodi materies et p̄cera sit spacijs. nec onerosa parietib⁹
Lacunaribus quoq; commādisq; fastigijs abilis ē cupressus **V**nde
 et ecclia dicit in canticis. **T**rabes domorum nostrarum cedri in lacu
 naria nostra cupressina inesse declarans decoza sui ornamenta fasti
 gij qui quasi trabes verticem ecclesia sua virtute sustineāt et fastigiū
 eius exornent ¶ **L**aurus et palma ad insigne victorie lauro victo
 rum capita coronantur. palma manus victricis ornatus est. **V**nde
 et ecclesia ait. **D**ixi ascendam in palmā tenebo altitudines eius. que
 eminentiam verbi. videns et spirans q̄ ad eius altitudinem possit
 ascendere. et scientie summitatē dicit ascendam ī palmam. vt omnia
 relinquat inferiora et ad superiora contendat ad braviū cristi. vt sua
 ues eius fructus carpat et gustet. **S**uavis enim virtutis est fructus
Populus quoq; coronis arbor vmbrosa vidricibus et salix lenta vi
 tibus abilis vincendis quid aliud mystice declarant nisi bona cristi
 esse vincula. q̄ nocere non soleant vincula gratie. vincula caritatis
Vt vnusquisq; suis vinculis gloriatur. sicut gloriabatur et paulus di
 cens ¶ **P**aulus vinctus hiesu cristi. his ligatus vinculis dicebat. q̄s
 nos separabit a caritate cristi vinculis abstinentie. vinculis caritatis
His ligatus vinculis. etiam **D**avid ait **I**n salicibus in medio eius
 suspendimus organa nostra ¶ **B**uxus quoq; elementorum a picib⁹
 vtilis exprimēdis leui materia vsum manus puerilis informat vñ
 ait scriptura. **S**cribe in buxo simul vt admoneat te ipsa materia q̄
 sēp viret nec vnquā folijs exiit suis ne vnq; spēs tue dissimulatiōe
 nuderis h̄ sēper tibi per fidē germinet spes salutis **Q**uid ḡ enumerē
 quanta varietas arborum. q̄ diuersus in singulis et pulcher orna
 natus. q̄ patule fagi. q̄ proceres abietes q̄ comantes Pinus. q̄
 vmbrose ilices. q̄ populi bicolores. q̄ nemorosa et rediuiua casta
 nea. que simul vt excisa fuerit tanquā siluam ex se pullulare con sue
 uit quemadmodum in ipsis arborib⁹. etas aut senilis aut nouella
 dephenditur ē **I**unioribus enim exiliores rami antiquioribus vali
 dioza et nodosa sunt brachia illis folia leuigata atq; diffusa istis or
 diaza et aspera **S**unt etiam arbores que senili atq; mortua radice.

1113
successionem sui si forte cesantur. reparare non nouerunt. **A**lie quibus
aut iuuentus viret. aut natura fecundior est. quibus exsilio lucro
potius. quam detrimento sit ut per plures sui reuiuua successione reno-
uent heredes. **E**st etiam quod mireris. ipsis sexus in pomis est. di-
cretio sexus in arboribus. **N**am videas palmam que dactylos generat
plerumque inclinantem ramos suos et subiacentem et concupiscentie
atque amplexus speciem pretendentem ei arbori. quam marem palmam
appellant pueri rusticorum. **I**lla ergo palma feminea est. et sexum suum
subiectionis specie confiteatur. **V**nde cultores locorum preiaciunt ramis
eius dactylosum vel palmarum semina masculorum. quibus illi feminee
arbori. velut quidam sensus perfusionis infunditur. et experiti concu-
bitus. gratia representatur. quo munere donata rursus erigit et eleuat
ramos suos. et in veterem statum comam suam rursus attollit. **D**e ficu
quoque eadem est opinio. ideoque plerumque secundum domesticam et fructiferam
ram ficum agrestem ficulneam ferunt inserere eo quod cito fructus secunde
illius et domestice ficus. vel aura temptati vel estu defluere ferantur
in terram unde haud ignari huius remedii grossis arboris agrestis
alligatis. ad illam feracem arborem. medentur eius infirmitati ut pos-
sit fructus proferre. **I**amque iam si defuerint remedia lapsuros
Quo admonemur velut quodam enigmate nature. non fugere eos quia
nostra fide. et consortio separati sunt. eo quod et gentilis qui fuerit ac-
situs. quo grauior fuerit assertor erroris. eo vehementior possit fidei
defensor existere. **E**t si quis de hereticis conuertatur velut confirmet eam
partem. in quam se commutata opinione contulerit. maxime si habeat
aliquid directum nature. ut viuida possit eius esse sententia. si admini-
culetur ei attentio sobrietatis. obseruantia castitatis. profunde ergo circa
eum sit studium tuum. ut similitudine fructifere illius ficus de presen-
tia et coniunctione agrestis illius arboris. tuam possis corroborare virtu-
tem. **I**ta enim nec tua dissoluet intentio. et diligentie fructus et gratia
reuerentiam. **Q**uam multa sunt autem. que doceant naturalem duri-
tiam posse diligentie studio temperari. **Q**uibus affert cultus ruralis
exemplum. **N**am plerumque cito floret malagranata. et fructum afferre
non possunt nisi congruis peritorum remedijs medicis excolantur
plerumque suus vanescit interior. et foris species ei pretendit. que non
immerito comparatur ecclesie. ut habes incanticis ad ecclesiam dictum. et cortex

malipumici gene tue et infra Floruit vitis flouerunt malagranata
 Ecclētia enim et bonum fidei fulgorem confessionisq; præcedit tot mar
 tirum sanguine speciosa et q̄ est amplius cristi cruore dotata simul
 plurimos intrasse fructus vsu istius pomi sub vna munitione cōser
 uans et virtutū negotia multa complectēs. Sapiens enī in spū ce
 lat negotia ¶ **A**migoalis quoq; hoc genere medicari fuerunt agri
 cole. ut ex amaris dulces fructus fiant ut terebient eius radicem ar
 boris et in medium inserant surculum eius arboris quem greci
 nos piceam dicimus. Et quo facto succi amaritudo deponit
 Ergo si agricultura conuertit stirpiū qualitatem nonne studia do
 ctine et discipline attentio mitigare possunt quasilibet egritudines
 passionū? Nemo ergo positus vel in adolescentie vel intemperantie
 lubrico de sui conuersione desperet. Singula plerūq; in meliores
 vertunt vsus nō possunt hominū corda mutari? Docuim⁹ nō solū
 inter diuersi generis arbores esse fructuum diuersitates Sed plerūq;
 in eadem specie arborū compugnare sibi fructus. **A**lia enim species
 masculorū alia feminarum fructuū sicut de dadilis supra diximus
 Quis autē possit cōprehēdere varietatē speciē gratiāq; pomorū sin
 gularum quoq; utilitatē arborū fructuum suorumq; appetatē que
 cuiq; rei apta videantur quemadmodū egris visceribus hominum
 amariora poma medicentur et inflationem asperitatemq; interio
 rem temperent quemadmodū rursus humorū aspera pomorum dul
 cibus temperentur Deniq; ea medicina antiquior que herbis cura
 re consuevit et succis nec ulla firmior sanitas quam que salubrib;
 reformatur alimentis. Vnde secundū naturā docemur quia nobis
 sola esca medicina est. **H**erbis certe vlcera aperta claudunt. herbis
 curant interna Ideoq; medicorū est opus herbarū potestates nosce
 re Hinc enim mesendi vsus inoleuit Sed ut ad simplicia poma re
 uocemus stilū. **A**lia sunt que coquunt sole alia que testis aut cortici
 bus clausa cōplent mala et pira ouarū quoq; genera omnia nuda
 obiecta sunt soli. **N**uctis autem et nocte nucleiq; fructus et testa oper
 tus et cortice et aliter tamen ex ipso calore solis nascit atq; nutrit et
 quantum pine densitate nucleus abscondit tanta deinde pudentia
 domini ut ubi mollior fructus ibi folij crassitudo validior tegimentū
 tuendo deferat poma quod videmus in fructu ficulnee. **D**eliciosa

itaq; validiorib; minuenda sunt. ut et ipse qđ domin; per hieremiā
docet dicens. Sicut ficus istas bonas recognoscā translatos iuba
quos emisi de loco isto in terra chaldeorum in bona. et confirmabo
oculos meos sup illos i bona. **T**anquam delicatos enī velut quodā
misericordiē sue validiori sepsit tegmine. ne teneri fructus maturius
intertrent. **D**eniq; de ipsis etiā in posterioribus dicit. Delicati mei
ambulauerunt vias asperas quibus infra ait. **C**onstantes estote filij
et p̄clamate ad deum. **N**oc enim solum aduersum omnes p̄cellas
atq; iniurias inuolabile tegmē impenetrabile munimentum ē ubi
ergo teneri fructus ibi crassiora tegmina et munimēta folior; **C**onc
autem ubi validior fruct; est ibi teneriora folia. ut malus arbor do
cet. **F**ructus enim validus nō multo indiget p̄cedionis auxilio. nā
ipsa p̄cedionis crassioris umbra pomo nocere plus possit. **D**eniq;
doceat nos p̄cipin; nature gratia et diuine sapientie interna misere
ria. **V**idemus enim ita scissum atq; diuisum. ut trium foliorū specie
videat ostendere. **I**ta pars media distincta est ut nisi inferioribus be
reret separata. spectantibus videret. **E**a autem ratio videt seruata
nature. ut et solem facilius admittat et ombriam obteyat. **D**eniq; p̄
cerius media pars eius extendit et in ipsa summitate tenuat ut plē
pulcritudinis q̄ tegumentū preferat. **E**tenim brauij speciem videtur
effingere significans qđ vna inter p̄cidentes ceteros fructus habeat
principatum cui tacito quodā iudicio nature sed euidenti iudicio in
nascitur species et prerogatiua victorie. secum igit; habet brauium
suū. quo et munimen sibi p̄bet aduersum iniurias vel aeris pariter
imbrūq; violentiā et impedimentū nō affertur ad recipiendū solis
calore quo tepēfacta alitur colorat; auget. **F**iculne quoq; folium eg
p̄e ut pampinus quadrifida interscindit diuisione. qđ eo clarius vi
detur quo maius est folium. **H**anc non ita ut pampinus vel ora
omni v̄l summitate crispanti. **S**icut enī an ficulnee folio crassitudo
validior. **I**ta i p̄cipino spēs elegātor. **C**rassitudo igit; folij p̄ficiat ad
tempestatis iniuriam repellendā. intercessio ad fructus gratiā vapo
randi. **D**eniq; hoc genus pomū grandinem nō cito maturitatem sen
tit cito. quia et latere videt; aduersum iniurias et patere ad gratiā.
Quid ergo foliorū describā diuersitates. quemadmodū alia rotunda
alia lōgiora. alia flexibilia. alia rigidiora sūt. alia nullis facile v̄tis

labentia. alia que leui motu decutiantur aurarū . **I**nexplicabile est singularū rerum exquirere p̄petates . et vel diuersitates earū manifesta testificatione distinguere vel latentes occultasq; causas ī deficientibus aperire documentis . **V**na namq; atq; eadem est aqua et ī diuersas plerunq; sese mutat species . aut intra harenas flaua . aut intra cautes spumea . aut ītra nemora viridantior . aut īnē floruleta discolor . aut intra lilia fulgentior . aut intra roseta rutilantior . aut in gramine liquidior . aut in palude turbidior . aut in fonte p̄spicior . aut in mari obscurior . assūpta locor quibus influat colore decurrit . **R**igorem quoq; pari ratione commutat . ut intra vaporantia ferueat . īnē umbrosa frigescat . sole repercussa exstuet . niuib; irrigata glaciali humore canescat . **Q**uemadmodū autē sapor eius ipse cōuertit . ut nūc aspior . nūc amarior . nunc uehementior . nunc austerior . nunc dulcior . p̄ specierum quibus infusa fuerit qualitate variet̄ . **A**sperat̄ in maturiorib; succis tūso cortice nucis folijsq; cōtritis amara sit . absinthio vino uehementior . austerior . alio . grauis est . veneno melle dulcescit . **S**i vero ei lentiscū terebinthi quoq; fructū . vel nucis interior pars miscatur in olei mollem naturam facile transfundit̄ . **C**um sit autem nutritrix omnium . virgultorū diuersos singulis usus ministrat . **R**adices alas . vel nubibus fusa descendat . discretas dat omnibus vires . radicē impinguat . caudicem p̄uebit . **R**amos diffundit . folia virescere facit . fructuum alie semina . pomum augere consuevit . **E**rgo cū eadem sit nutritrix . alia arborū genera tristiores ferunt succos . alia dulciores . alia tardos . alia p̄maturorū . **I**pse quoq; inter se discrepant suauitates . **A**lia suauitas in vinea . alia ī olea . alia in ceraso . alia in ficu . in malo discreta . dispar ī dactilo . **T**actus ipse aque alibi lenis . alibi aspior . plerunq; pinguior . est . pondere quoq; distat frequenter . ut specie . **N**ā plerisq; locis grauior . plerisq; leuior estimat̄ . **N**on mirū igit̄ si cum ipsa in se discrepet . discrepent etiā inter se lacrimae arborū . que eiusdē aque alluione generant̄ . et cum vna sit omnibus causa . diuersorū singulorum usus diuersa natura est . **A**liā vim habet cerasi arboris lacrima . alia lentisci . **D**isparē quoq; balsami guttam . odorā onētis ligna sudare p̄dunt̄ . diuersum quoq; lacrimarū genus . virgulta regularū in egipto ac libia . quadā in nature secretioris illacrimant . **Q**uid autem tibi referam . clementem licet esse sermonem . q̄ electrū

lacrima virgulti sit et in tante materie soliditatem lacrima dure scat
Nec leuibus id astruit testimonijs • quando folia aut surculoz minu-
tissime portiones • aut exigua quedam animantium genera in electro
sepe reperiant que videntur cum adhuc gutta esset mollior recepisse et so-
lidata tenuisse . **S**ed quid ego vili sermone decerno cum alta atque pro-
sa ratione nature • cum iste sermo vno alacri ingenio Naturam autem
omnium prudentia diuina formauerit . **V**nde velut habentis quibus-
dam verborum cobibenda diffusio est ne quod salomoni specialiter sapien-
tie munere diuinitus videtur esse collatum usurpatorie videamur ex-
ponere differentias arborum et virtutes radicum • et quecumque sunt
abscondita et impunita sicut scriptum est • que nec ab ipso tamen mani-
festa prouident • ut mihi videatur cum disputare potuisse de virgultorum
generibus non potuisse tamen plenius • et omnes creature explicare
rationes . **Q**uod si irriguis aquarum plerumque et segetes leniores sunt
et virides saba et ortorum multiplex suscitatur et resuscitatur gratia • si
viridantibus toris fluuiozum exundantium • ripa decoratur quid ad
verbum domini quod omni aquarum cursu redundanti subito creatura
virgultorum omnis effloruit et **F**estinarunt campi non commissa sunt
frugem edere ignorata orti olerum genera florum • miracula germi-
nare ripe fluminum se vestire mirretis • perauerunt arbores cito sur-
gere cito se in florem induere victum hominibus pecori babilum mini-
strare . **F**ructus communis est omnibus • usus quoque datus omnibus
Simul utrumque arbores germinarunt . **A**liud quoque vesceremur • aliud
quod refrigerante umbra defenderemur a sole • **C**ibus in fructu usus
amenitatis est in folio **T**amen quia prescia erat prudentia creatoris
quod fructum sibi maxime hominum auaritas vindicaret • reliquis pro-
videt animantibus • ut specialem his donaret alimoniam **I**taque esca-
bis non mediocri est in folijs est • corticibusque siluestribus . **E**a quoque
ad usum medendi proficerent id est laci lacrimae surculi pariter mini-
strata sunt **I**taque illa que post experimento usu • exemplo utilia cogno-
uimus ea a principio creature cui usui apta donabat prescientia ma-
iestatis diuine de sinu terrarum iussit exire **E**t quia iussit dominus
ut germinaret terra herbam feni virentem • et lignum fructiferum
faciens fructum secundum genus suum • **C**uius semine eius in medio
ne forte quis dicat in multis arboribus neque fructum neque semine mundi

et putet diuinum in aliquo vacillare preceptum. ut a veritate sit
dubium illud aduertat. quia nequaquam fieri potest. ut nō aut semi-
nibus. ut autē vniuersa gignentia. aut habeāt aliqua. que videantē
cum virtute seminū conuenire. Itaq; si quis diligenter intendat. ma-
nifesta testificatione poterit comprehendere. Nihil videntē seminis
habere salices habent tamen ī folijs granum quoddā qđ habeat vir-
tutem seminis. ut eo commisso terris. tanquā posito surgat arbor de
surculo et tanquā de semine se exsuscitet. De grano itaq; illo radix p̄-
mum calefcit de radice pullulat non solum salicis sed etiam reliqua-
rum ad similitudinē huiusmodi generis arborū silua. Habent autē
et radices virtutē seminis. Vnde pleriq; ea satione incrementū sui
nemoris ppagauerunt. Magna dei virtus in singulis. Nec miretur
quis si in virgultis magnam dei dixi eē virtutem. Siquidem mag-
nam suam in locustis virtutem esse dixit et bruchus. eo qđ diuine ma-
iestatis offensa magno moderamine sterilitatis iudaice atq; inopie
solueret. Magna enim virtus patiētia. magna virtus p̄uidētia. In-
digni etenim erant qui vterent fecunditate terrena qui terrarum lese-
rant creatorem. Et vere magnus qui miserabili fame nefas tante ī-
pietatis vlciscit. Itaq; si magna virtute dei. sterilem bruchum gene-
rauit terra q̄ntomagis magna virtute q̄ fecunda sunt p̄creat. Quis
pineam videns. nō stupeat tantam diuino precepto artem inolitā
impresamq; nature quemadmodum ab ipso centro distantib; licet
mensuris. pari assurgat glutino. quo p̄pos fouet fructus. Itaq; per
circuitum eadem species et ordo seruat. Et quidam in singulis pla-
gis nucleorū partus excubat. atq; in orbē redit fructu et gratia. Itaq;
in pinea ista imaginem sui naturam videt exprimere que a primo
illo diuino celestiq; mandato priuilegia accepta custodit. et partus
suos quadam annorum vice et ordine reseruat. donec consumatio
temporis impleat. Sed ut in hoc fructu gratam specie sui signat. ita
etiam in miricibus id ē humilibus virgultis figuram improbe calli-
ditatis expressit. Sicut enim duplici corde viri vbiq; presto sunt. et
gratiam simplicitatēq; apud bonos pretendunt et viciosissimis glu-
tinant. ita etiam et in aquosis et in desertis contrario quodam vsu
hec virgulta nascunt. vnde et Hieremias dubia moy atq; insincera
miricibus comparauit. Germinet inquit terra herbam virentem et

statim omnes surgenti germine terra completa est. Et homini dicitur
dilige dominum deum tuum. et non est caritas dei omnium infusa visce-
ribus. Surdiora corda hominum sunt quam duritia saxorum. Terra in
debitos fructus nobis ministrat dum obsecundat auctori. Nobis debi-
tum munus negamus. dum non veneramus auctorem. Vide in par-
uis que prudentia sit dei. **E**t quia comprehendere non potes mi-
rare. quomodo alia semper florentia reseruarit. alia mutationes ha-
bere voluerit expoliationis et amissionis. In cana nuium. pruinas fri-
gorum. viriditatem suam arua conseruant. et cum ipsa tecta sint gelu-
partus sui tamen aut exigua speciem viriditatis obtexunt. In ipsis
quoque generibus arborum. que diuturnis frondibus vestiuntur. non
mediocris distantia est. Seruat indumentum suum semper olea vel
pinus. sed tamen folia sua sepe commutant. nec ea quasi diuturna
sed quasi succedentia preterunt sue arboris pulchritudini perpetue integri-
tate vestitus. vicem muneris obumbrantes. Palma autem virens
semper manet. conseruatione et diuturnitate. non in mutatione folio-
rum. Nam que primo germinauerit folia. ea sine ulla substitutionis
successione conseruat. Imitare ergo eam o homo ut dicat et tibi statu-
ra tua similis facta est palme. Serua viriditatem puericie tue et illius
innocentie naturalis quam a primordio recepisti. ut plantatus secus de-
cursus aquarum. fructum tuum in tempore tuo habeas preparatum et
folium tuum non defluat. Hanc viriditatem gratie semper florentis in
christo sicut secuta ecclesia dicit. In umbra eius confugi concupimus et sedi.
Hanc prerogatiua doni virentis acceperant et apostoli. quorum nec fo-
lium unquam potuit elabi. ut eorum etiam verba curaret egrotos. Obum-
brabat enim firmitati corporis fides mentis. et florentia merita vir-
tutum. Mane ergo plantatus in domo domini. et in atrijs eius sicut
palma floreas. et ascendet in te gratia ecclesie. et sit odor narium tua-
rum sicut mala. et fauces tue sicut vinum optimum. ut inebrieris in
christo. Bene autem admonuit ille versiculus repetere pene intra missum
quia diximus precepto domini. vitem etiam pullulasse. quam postea
post diluuium a Noe inuentam esse cognouimus. Sic enim habes quod
Noe agricola erat terre. et plantauit vitem. et bibit de vino eius et
obdormiuit. Non ergo noe est auctor vitis. sed plantationis. Neque
enim nisi eam reperisset ante generatam plantare potuisset. Cultor:

ergo non auctor est vitium Deus autem qui sciret quod vinum sobrie
 potatum sanitatem daret. augeter prudentiam. immodice sumptum
 ad vicia causas daret craturam dedit. abundantiam humano ar-
 bitrio reseruauit. ut parsimonia natura esset magisterium sobrietatis
 abundantiam noxiam lapsumque temulentie sibi ascriberet humana
 conuitio. Denique et ipse est inebriatus noe. et obdormiuit conso-
 pit a vino Itaque per vinum patuit deformitati. qui per diluuium excre-
 uit ad gloriam. Sed dominus et in eo creature sue gratiam reserua-
 uit. ut eius fructum nobis conuerteret ad salutem. ac pro eum nobis
 peccatorum remissio pueniret. Unde pie Isaac dixit. odor Jacob odor
 agri pleni. id est naturalis odor. Quid enim pleno rure suauius est
 Quid vitis odore iocundius est Quid fabe flore gratius est Unde quis
 ingeniose quis ante nos dixerit. non vitem aut ficum patriarcha
 olebat aut frugem. sed virtutum spirabat gratiam. Ego tamen et odor
 ipsum terre simplicem atque sincerum. pro gratia benedictionis accipiam
 quem fraus nulla contempsit. sed veritas indulgentie celestis infundit.
 Denique inter benedictiones sacratissimas computat. ut tribuat nobis
 dominus arore celi. vim vini. olei atque frumenti. Cui est honor et
 gloria perpetuitas in seculis et nunc et semper et in omnia secula
 seculorum Amen.

INCIPIT DIES QUARTVS

VI VINDEMIAM COLLIGIT

Quodam conubio copulare. Si tanto labore vicia quesita in vase
 coalescant. Matutinos quoque solis ortus liquiss spectare desiderat
 emundat oculos suos nequid pulueris neque pigmentorum. oculis eius
 insideat. quo intuentis habet obtut. ne ve aliqua caligo. nebulosa
 corporeos visus spectantis obducatur. Nobis in lectione experientis est
 sol qui ante non fuerat. Primum iam diem sine sole transiuimus.
 secundum sine sole transegimus. Tercium sine sole confecimus. quarto

die iubet deus fieri luminaria. solem et lunam et stellas. Sol incipit
emunda oculos mentis. **O** homo animiq; interioris obtutus. **N**eg
festuca peccati. aciem tui prestringat ingenij. et puri cordis turbet
aspectu. **E**munda aurem ut vase sincero scripture diuine nitida flue
ta suscipias. neq; ingrediat cōtagio. **P**rocedit sol magno iubare die
magno mundum complens lumine. vaporās colore. **C**auē o homo
solam eius perpendere magnitudinē. ne nimius fulgor eius. visus
tue mentis obcecet. ut qui e regione et radiū intendit. repercusso luē
oēm subito amittit aspectum. **A**c nisi in ceteras partes vultū suum
oculosq; cōuertat. estimat se nil videre et intuendi munere esse frau
datum. **S**i vero deflctat obtutu integrum. sibi officium perseuerat
Cauē igit ne et tuum radius eius exorēs confundat affectū. et ideo
pri⁹ firmamētū celi aspice. qđ ante solē fctūz ē terrā aspice que anteq;
sol pōiret. cepit esse visibilis atq; composita. germina eius aspice an
teriora solis luē. **A**nterior rubz qm sol. antiqor hēba qm luna. **N**oli
ergo deum credere. cui vides dei munera eē prelata. **T**res dies trans
acti sunt. et solem nemo quesuit. et luminis claritas abundauit. ha
bet enī et dies suā lucē que pdecessor ē solis. **N**on igit te splendori sol
tanto temere committas. **O**culus ē enim mundi iocunditas diei. celi
pulchritudo. nature gratia. prestantia creature. **S**ed quando hunc
vides auctorem eius considera. quando hunc miraris. lauda prius
ipsius creatorem. **S**i tam gratus ē sol. consois et particeps creature
qm bonus est ille sol iusticie. **S**i tam veloc iste. ut rapidis cursibz
die ac nocte lustret omnia. quantus ille qui vbiq; est semper. et ma
iestate sua complet omnia. **S**i admirabilis qui iubet exte qm sup
admirationem. qui dicit soli. et non exorīt ut legimus. **S**i magn⁹
est qui per horaz vices. locis aut accedit aut decedit cotidie. qualis
ille qui etiam cum se exinaniret ut nos eum possemus videre. **E**rat
lumen verum. qđ illuminat omnem hominem venientem in hunc
mundum. **S**i prestantissimus qui obiectu terre patit sepe defectus
quante maiestatis qui ait. **A**d huc ego semel. et ego mouebo terrā. **E**t
illum terra abscondit. istius motum nō potest sustinere. nisi volun
tatis eius substantia fulciat. **S**i ceco dampnū est. huius solis gratiā
non videre quantum peccatori dānum veri luminis munere defrau
datum. ppetue noctis tenebras sustinere. **E**rgo cum vides solem

attende terram . que ante fundata est . attende herbam feni que prestat
 ordinis priuilegio . attende ligna . que plaudunt q̄ priora luminibz
 celi eē ceperunt . Nunquid merita feni maiora q̄m solis . Aut nūq̄
 potior ligni prerogatiua ē . Absit ut insensibilia tanti muneris pre-
 feramus ministerio . Quid igit̄ preuidet altitudo sapientie . et scientie
 dei . ut prius inciperent ligna esse q̄m illa duo luminaria mundi . et
 quidam celestis oculi firmamenti nisi ut cognoscerent omnes diuine
 testimonio lectionis . terram sine sole esse posse fecundam ē . Nam que
 potuit sine sole prima rerum semina germinare . potest utiqz semina
 accepta nutrire et p̄p̄o fotu sine calore solis partus edere . Hoc igit̄ vo-
 ce quadam suoz munerum clamat natura . Bonus quidē sol sed mi-
 nisterio non imperio . Bonus mee fecunditatis adiutor . sed non crea-
 tor . Bonus itaqz meorum alitor fructuum . sed non auctor . Interdū
 partus meos et ipse adurit . frequenter mihi et ipse damno est . Pleris-
 qz me in locis indotatam relinquit non sum ingrata . conseruo in
 usum data mihi mecum labori est mancipatus . mecum subiectus ē
 vanitati . mecum corruptionis subditus est seruituti . Mecum conge-
 miscit et cōparturit . ut veniat adoptio filiorū . et huamam generis
 redemptio quo possimus et nos a seruitio liberari . Mecum assutens
 laudat auctorem meū . himnum dicit domino deo nostro . Vbi ma-
 ior est gratia . ibi mecum est ei cōmune consortium . Vbi sol benedi-
 cit . ibi terra benedicat . Benedicunt ligna fructifera . benedicūt pecora
 benedicunt volucres mee in mari positus illum nauta accusat . me
 desiderat . in montibus illum pastor dedinat . ad mea germina . ad
 meas festinat arbores . quibz exestuans obumbret̄ ad meos fontez
 sitiens et lassus accurrit . h̄ ne oculoz tibi exiguū videat̄ eē testimoniū
 et emunda aurem . admoue eam celestibus oraculis . duobus enim et
 tribus testibus stat omne verbum . Audi dicentem . **Fiant lumi-**
naria in firmamento celi . ad illuminationem terre . Quis hoc dicit ē
Deus dicit . Et cui dicit nisi filio ē Deus q̄ pat̄ dicit fiat sol . et filius
fecit solem . Dignum erat enī ut solem mūdi . faceret sol iusticie . Ipse
 q̄ eū in lumē adduxit ipse eum illuminauit . ipse ei donauit fundē
 di luminis potestatem . Factus est ergo sol . ideo et ipse seruit . quomā
 dictum est . **Fundasti terram et permanet . dispositione tua permanēt**
dies . quoniam omnia seruiūt tibi . Etenim cum dies seruiat . quomō

non seruit sol · qui factus est in potestate diei & Quomō non seruit
luna et stelle · que facte sunt in potestate noctis & Etenim quāto ma
iorem his gratiam creator donauit · ut aer solito amplius · solis cla
ritate resplendeat · dies serenius luceat · noctis illuminent tenebre p
lune stellazq; fulgo:em & Celum velut quibusdam coronatum flori
bus · ita ignitis luminarib; emicet · ut paradiso putes vernante de
pidū spirantiū rosaz viuis monilib; renitere Quāto igitur ampli
us his decoris · videt esse collatum tanto amplius debet · Cui enī pl
committit · plus debet · et ideo bene a plerisq; ornamentū celi est nū
cupatum · eo q; sit stellaz monile preciosum · Atq; ut sciamus · quia
fertilitas terrarum · non calori solis ascribit · sed indulgentie diuine
deputat ait ppheta · Omnia a te expectant ut des illis cibum in tē
pore Dante te illis celligent sibi · aperiente te manum tuam · vniuer
sa implebunt bonitate · **Et infra** · Emittes spiritū tuum et creabunt
et renouabis faciem terre · **Et in euangelio** · Considerate volatilia
celi · quia neq; serunt neq; metunt et pat vester celestis pascit illa · nō
ergo sol · aut luna · fecunditatis auctores sūt · sed deus pater · per domi
num hiesum omnia liberalitate fertilitatis impartit · Pulchre autem
exposuit nobis ppheta quid sit qd ipse ait · quia fecit solē in potesta
tem diei · et lunā i potestatem noctis Nam in isto psalmo centesimo
tercio de quo supra diximus scripsit · Fecit lunam i tempora · sol cog
nouit occasum suum · Cum enim dies horas suas complere ceperit ·
sol debitum sibi agnoscit occasū · Est ergo i diei potestate sol · et luna
in potestate noctis Que tempoz vicibus obedire compellit · et nunc
implet lumine atq; euacuat · Licet pleriq; hunc locū mystice de cristo
et ecclesia v · deant accipere · qd agnouit cristus ppij corporis passiōe
qui ait · Pater venit hora clarifica filium tuū · ut illo occasu suo oib;
vitam donaret eternā · qui ppatue mortis urgebant occasū · et ecclesia
tēpora sua habeat persecutionis videlicet et pacis · Nam videt sicut
luna deficere · sed non deficit obumbriari potest · deficere non potest · q
aliquorum quidem in persecutionibus discessione minuit · ut marti
rū confessiōib; impleat · et effusi p cristo sanguinis clarificata victo
rijs · maius deuotionis et fidei sue toto orbe lumen effundat · Namq;
luna luminis in minutionem · habet nō corporis · Quando p vicij
menstruas · deponere videt suum lumen · ut mutuet a sole · Qd facile

puro acre atq; perspicuo. quando nulla eum obducit nebula caligantem
 facit colligi potest. Orbis enim integer manet luna et si non similiter
 totus. ut pars eius effulgeat. et qualis videri solet. cum plenus est
 luminis. talis est magnitudine. sed per umbram quandam lumine suo
 ut viduatus apparet. **I**nde cornua eius refulgent. quia corpus eius
 diffundit. sed velut deficienter portionis luce sinuat. **M**ouere autem
 potest quod ait. Fiant luminaria ad illuminationem super terram que
 discernant inter diem et noctem. quia et supra iam ubi lumen fecit
 dixerat. **S**eparauit deus inter lucem et tenebras. **E**t factus est
 vespere. et factum est mane dies vnus. **S**ed consideremus quia
 aliud est lumen diei. aliud lumen solis et lune. et lumen stellarum eo quod
 sol ipse radijs suis fulgorem diurno lumini videatur adiungere. quod
 vel ortus diei potest prodere vel occasus. **N**am ante solem lucet quidem
 sed non refulget dies. qui amplius quoque meridiano sole resplendet
Quod ostendit propheta dicens. **E**t euocet sicut lumen iusticiam tuam et iu-
 dicium tuum sicut meridiem. **N**on solum enim luminis sed etiam in
 meridiano lumini sancti iusticiam comparauit. **D**einde non solum
 vnum signum sed etiam duo voluit esse diurne discretionis atque nocturne
 ut et lux discretionem faciat et solis exortus et iterum lucis defectus.
 et stellarum ortus in occasum diei distinguat et noctis exortum. **N**am
 ubi sol occiderit manet adhuc tamen aliquid reliquiarum diei donec
 tenebre terram operiant et tunc luna oritur et stelle. et de nocte quidem
 aperte liquet quia luna et stellarum illuminatio noctis spacia testantur.
 siquidem per diem fulgore illum lunarem stellarumque omnium sol exortus
 abscondit. **D**e die autem vel ipsa solis flagrantia docere nos potest
 diuersam diurni luminis et solis esse naturam et ipsam speciem esse dis-
 cretam. **S**implex enim lucis est species ut lumen prebeat. **A**t vero sol non
 solum virtutem illuminandi habet. sed etiam vaporandi. **I**gneus est
 enim. **I**gnis autem illuminat et exurit. **V**nde deus volens moysi ostē-
 dere sue operationis miraculum. quo moysen ad obediendi studium pro-
 vocaret. atque ad fidem inflammarer eius affectum ignis visus est in rubo
 et rubus non exurebat. sed tantum splendere ignis species videbat.
Alterum igitur munus ignis vacabat. alterum operabat. **V**acabat ex-
 unctionis vis operabat illuminationis. **I**deo stupebat moyses. quod
 contra naturam suam ignis non exurebat rubum qui etiam vehementiorē

materia exurere cōsuevit Sed domini ignis illuminare solet exurere non solet. Ac forte dicas. Quomodo scriptum est. ego sum ignis consumens & Bene ammonuisti, Non solet consumere nisi sola peccata. In retributionibz quoq; meritorū colligimus diuidi ignis naturā. ut alios illuminet alios exurat. illuminat iustos exurat impios. Nō eosdem quos illuminat exurit. et quos exurit illuminat. h̄ illuminatio eius iēxtinguibilis est ad perfundionem bonorum. exustio uehemens ad supplicium peccatorum. Sed reuertamur ad discretionem diei ac noctis. Oriente diei lumine nox fugat. decedente die nox infundit. Non est enī luci societas vlla cum tenebris. Siquidem naturali lege hoc dominus in prima operatione constituit, Etenim quando lumen deus fecit. et discretionē fecit inter lumen et tenebras. Deniq; in ipso die iam sole infuso terris. videmus vmbra vel hominis vel virgulti alicuius a lumine separari. ut mane ad occasum dirigat. vespere retorquet in orientē meridianis horis in septentrionē inclinēt. Lumini tamē nō confundit atq; miscet. sed cedit et refugit. Similit̄ et nox cedere videt̄ diei. et se ab eius lumine declinare. Est enim ut peritiores p̄barunt qui nobis vel etate vel munere precucurrerunt vmbra terre. Naturaliter enī vmbra corpori adheret atq; adiungit̄ a deo ut etiam pictores vmbra corporum priusquā pinxerit nitant̄ expr̄mere. idq; artis esse asserant nō intermittere vim nature. et q̄si naturalis iuris preuaticator habeat. cuius pictura non etiā vmbra suam expr̄imat. Ergo sicut in die cum e regione solis aliquod corp̄ occurrit. ex ea parte qua lumine repercutit vmbra subsistit. sic cum decedente die e regione luminis eius. aut solis terre obiectus occurrit obumbrat̄ aer. Vnde liquet qd noctem faciat vmbra terrarum. Fecit ergo solem et lunam et stellas. et prestite in illis mensuras temporū solis diurnas lune stellisq; nocturnas. ut iste augeat diei gratiā ille vmbra tenebrasq; illuminent. et sint in signa et in tēpora et in dies et in annos. Diuisa tempora paresq; mensuras habēt p̄ mensium vicibz sol et luna cum stellis. et sunt in signa. Non possumus negare qd ex sole et luna signa aliqua colligant̄. Nam et dominus dixit et erunt signa in sole et luna et stellis. et querentibus apostolis signū aduentus eius respondit. Sol obscurabit̄ et luna non dabit lumen suū. et stelle cadent de celo. Nec dixit fore signa future consumationis.

si conueniens debet cure nostre mensura seruari. Denique non nulli
 natiuitatum temptauerunt exprimere qualitates. qualis futurus sit
 vnusquisq; qui natus sit. cum hoc non solum vanū sed etiā inutile
 sit querentibus impossibile pollicentibus. Quid enim tam inutile.
 q̄ vt vnusquisq; persuadeat sibi hoc esse q̄ natus est. Nemo enī de-
 bet vitam suam statum moresq; mutare enitī quo melior fiat. Sed
 mea psuasione neq; p̄bum potes laudare nec condemnare imp̄bū
 qui necessitati sue natiuitatis respondere videat. Et quomodo dñs
 aut bonis premia p̄posuit aut improbis penas. si facit necessitas di-
 sciplinam. et conuersationē stellaz cursus informat. Et quid ē aliud
 q̄ hominē de homine exuere. si nihil moribz nihil institutioni nihil
 studijs derelinquit. Quam multos videmus ereptos criminibus
 atq; peccatis in meliorem statum esse reuersos. Recepti sūt apostoli
 et cōggati expectatoribz. Non utiq; natiuitatis sue hora sed xpi cog-
 sanctificauit aduentus. et hora dominice passionis recepit a morte
Latro damnatus capitis ille cum domino crucifixus. non beneficio
 natiuitatis sue sed fidei confessione ad paradisi eterna gaudia trans-
 iuit. Ionam in mare non vis natiuitatis sed dissimulatio diuine
 preceptionis precipitauit offensa. eundēq; cet̄ excipiens ad iudicium
 futuri misterij post tridū reuoluit. et p̄pheticē merito gratie refer-
 uauit petrum de carcere imminenti morte perimendū angelus cristi
 non stellaz series liberauit. Paulum cecitas conuertit ad gratiam et
 percussus a vipara turbatumq; naufragio nō remedia natiuitatis
 sed deuotionis merita seruarunt. Quid de illis dicimus. qui eoz pre-
 cibus cum fuissent mortui resurrexerunt. Vtrū illos sua natiuitas
 an apostolica gratia resuscitauit. Quid op̄ fuit vt ieiunijs se per-
 iculisq; committerent. si quo volebant natiuitatis beneficio poterāt
 peruenire. Quod si credidissent. dum expectant fatum necessitatē
 nunq; ad tantam peruenirēt gratiam. Inutilis igit̄ ista psuasio
 Quid q̄ etiā impossibile. Nam vt de eoz aliquo disputatione
 sumamus reuarguendi gratia non probandi Magnā vim dicit̄ eē
 natiuitatis eamq; minutis quibusdam et ceteris colligi oportere mo-
 mentis ac nisi verius colligat summā esse distantia Brevi enī atho-
 mo exiguoq; momento distare natiuitatem inopis et potentis egen-
 tis et diuitis. innocentis et noxij et plerunq; eadem hora generari.

longeuitati debitum • et prima puericie etate moriturum si reliqua
disparia sint et puncto aliquo discreta. Hoc quemadmodum possunt
colligere respondeant, **C**onstitute partum femine **O**bstetricis utique cum
prima cognoscat explorat vaginam quanti vita colligitur • attendit utrum
masculus sit an femina . **Q**uod vis inter has moras preterire momen-
ta pone mathematicum preparatum . **N**unquid potest vir interesse
puericio et dum mandat obstetrici audit chaldeus • ponit horoscopi-
um in alterius sortem, **I**am nati fata migrarunt. **D**e altero querit et al-
terius genitura proponit , **P**one veram eorum esse opinionum de nati-
uitatum necessitatibus non potest esse vera collectionem . **P**uncta
transeunt • fugit tempus irreparabile , **N**on est dubium quod tempus in
athomo et in momento et in ictu oculi sit **A**dduco: ut credam quando
omnes in athomo in momento et in ictu oculi resuscitantur • ut ap-
pulet dicens **E**cce misterium vobis dico **O**mnes quidem insurge-
mus non omnes autem immutabimur. **I**n momento oculi in ictu
in nouissima tuba. **C**anet enim tuba et mortui resurgent incorrupti
et nos immutabimur. **I**n effusione et susceptione oppositioque pignoris
inter fletum eius et nuncium quot athomi transierunt et **E**t ut hoc sim-
pliciter ista texuerim, **N**am ut ipsi vitalem illum signorum duodecim
circuitum in duodecim partes diuidunt. **E**t quia triginta diebus sol
duodecimam partem spere eius que in enarrabilis habet egreditur
quo girus solis anni circuitu compleat in triginta portiunculas que
metras greci vocant • vnamquaque duodecim illarum distribuunt por-
tionum. **I**psam quoque portiunculam in sexaginta vices conferunt rursum
vnumquodque de illis sexaginta sexagesies secant . **Q**uam incomprehen-
sibile est in quo tot sexagesimo sexagesime portiuncule natiuitatis
momenta constituent **E**t qui singulorum signorum sit aut motus aut
species in natiuitate nascentis. **V**nde cum impossibile sit tam subtiles
minutias temporis comprehendere , **E**xigua autem minutia inuebat
vniuersitatis errorem • totum negotium plenum est vanitatis • disputa-
tores eorum que sua sunt nesciunt quomodo aliena nouerunt et **Q**uid
sibi immineat ignorant • possunt alijs que futura sunt denunciare et
Ridiculum est credere • quia si possent sibi potius prouiderent . **I**am
illud quam ineptum ut si quis signo arietis ortum esse se dicat ex usu pecudis
estimeat prestantissimum consilio quod in grege huiusmodi emineat pec-

aut locupletior eo q̄ vestitum habeat aeris naturalem et quot annis
 lucrum capiat indumenti eorū viro illi familiaria videant̄ questuū
 esse compendia. **S**imiliter et de tauri et piscium signis argumētant̄
 ut ex natura vilium animantiū celi motuū et signorū interpretandas
 existiment potestates. **T**ibus ergo noster viuendi nobis decreta con-
 stituit et alimenta nostra nobis idem aries taurus et piscis morum
 imprimunt disciplinā. **Q**uomodo igit̄ de celo nobis causas rerū et
 substantiā vite huius arces sunt. cū ipsis celestib⁹ signis causas mo-
 tus sui ex qualitatibus esse vilis impartiant̄. **L**iberalē aiunt signo
 ortū arietis eo q̄ lanā suā aries nō inuitus deponat. et huiusmodi
 virtutem malunt vilis animantis nature deputare qm̄ celo vnde
 nobis et serenitas fulget et pluuia sepe descendit. **L**aboriosos et pati-
 entes seruitij quos nascentes taurus aspexerit. quia animal laborio-
 sum et asuetum iugo spontanea seruituti colla submittens. **P**ercusso-
 rem quoq̄ cuius natiuitatem scorpius in sua parte complexus sit.
 et malicie venerare vomentem eo q̄ animal venenatū sit. **¶** **Q**uid
 igit̄ auctoritatē viuendi daturū te signorū celestiuū dignitate p̄tendit̄
 et de nugis quibusdā argumentū assertionis assumis. **N**am si de
 animalibus assūpte huiusmodi morū p̄petates celi motibus impri-
 mūtur et ipsum videt̄ bestialis nature potestati esse subiectū ex qua
 causa vitalis substantie quas hominibus impartiret accepit. **Q**uō
 si hoc abhorret a vero multo magis illud ridiculū v̄ri eos subsidio de-
 stitutos hinc fidem sue disputationis arcessere. **¶** **D**einde illud confi-
 deremus. q̄ planetas illa ea signa apellant quaz̄ motibus formari
 asserunt vite nostre necessitates. **S**iuē igit̄ ut nom̄ sonat semper va-
 genē siue ut ipsi dicūt. q̄ concito motu ferant̄ et decies millies ī diē.
Aut si hoc incredibile videt̄. multiplicem speciem numeri sui comū-
 sione commutēt. **F**ide caret. q̄ tam vago sui errore et tam celeri mo-
 tu fixam nobis atq̄ immobibem viuendi substantiā sortemq̄ decez-
 nant. **F**erunt tamen non esse equales omniū motus. sed aliorū motū
 celeriores aliorū tardiores esse circuitus. ut in eadem hora et videant
 se frequenter et frequenē abscondant. dū aliud ab alio preterit̄. **A**iunt
 autē plurimū referre. vtrū ortū generati benefica signa videant an
 malefica et noxia. et in eo natiuitatis esse distantia q̄ benefica signi
 aspectus plurimum conferat. malefici et noxij plurimū noceat. **S**ic

enim eadem signa . que venerant apellare consueuerunt . **N**ecessè eni
habere eorum vti nominibus . quorū vtorū assertionibus . ne ignorata
magis quā vacue facta atq; destructa sua argumenta commemorent
Itag cum illum vagum celēmg motū . non queant comprehendere
sepe fit . vt puncti per illā . et momenti incomprehensibilis subtilitatē
ponant beneficij signi aspectū . **V**bi grauis atq; nocituri incurrat
offensio . **E**t quid mirum . si homines ludunt vbi signa innoxia
blasphemant . **Q**ue si natā noxia esse credunt . **D**eus ergo sūm?
arguit . si fecit qđ malum est . et fuit imphitatis operator . **S**i vero ex
sua voluntate putant assumpsisse qđ noceat . insonibus et nullius
adhuc facinoris pessimi sibi conscijs quibus pena ascribit antequā
culpa . quid tam irrationabile qđ etiā irrationabilium bestiarū exce
dat immanitatem vt vsus fraudis . aut gratie non meritis hominū
deputet sed signorū motibus defraat . **N**ihil inquit ille deliquit . sed
noxia eum stella conspexit . et si vis occurrit . auertit se paulu
lum et erumnā abstulit et crimen aboleuit . **S**ed hec eorū sapientia tele
araneae comparat . in quā si culex . aut musca incidit exuere se non
potest . **S**i vero validior animantiū vllum genus incurrisse visū est
pertransiuit et calles rupit infirmos atq; inanes laqueos dissipauit
Talia sunt retia chaldeorū . vt in his infirmi hereant validiores sen
su . offensionem habere non possint . **I**tag vos qui validiores estis .
cum videtis mathematicos dicite telā araneae texunt . que nec vsū ali
quem potest habere nec vincula . **S**ic tu non quasi culex aut musca
lapsum tue infirmitatis incurras . sed quasi passer aut colūba casse
inualidos spētis volat? celeritate dissolvas . **E**tenim quis prudētū
credat . qđ signorū motus . qui ad diem sepe mutant . et multipliciter in
se recurrunt insignia defraant potestati . **N**am si ita esset quante
ad diem regalium natiuitatum expriment figure . **C**ottidie ergo re
ges nascerent . nec regalis in filios transmitteret successio . sed semper
ex diuerso statu . qui vis imperialis acquirerent potestatis . ourentur
Quis igit regum genituram filij sui colligit . si ei debeat imperium
et non ppo successionem regni in suos transcribit arbitrio . **L**egim?
certe qđ abia genuit asaph . et asaph genuit iosaphat . et iosaphat
genuit iozam . et iozam genuit oziam . et reliqua omnis vsq; ad capti
uitatem . per reges generis . **P**ariter et honoris ducta successio est .

Nunquid quia reges fuerunt . signis celestibus formandos motus
 suos imperare potuerunt & Quis enim hominum potest in his ha-
 bere dominatum & Deinde si ad necessitatem generalem non ad in-
 stituta morum . actus nostri factaq; referant . cur leges p̄posite sunt .
 iura etiam p̄mulgata quibus aut pena improbis decernit . aut secu-
 ritas deferit innoxijs & Cur non venia dat̄ reis . cū utiq; ut ipsi aiūt
 non sua voluntate . sed ex necessitate deliquerint & Cur laborat agri-
 cola . et non magis expectat uti inelaboratos fructus . p̄uilegio sue
 natiuitatis . inuehat receptaculis horreorum & Si ita natus est ut
 ei diuicie atq; opes affluant utiq; operiat̄ ut sibi spontaneos reddat
 sine v̄llo semine atq; opere terra parturiat . non vomerem aruis im-
 p̄mat . non curue manū falci ad moueat . non legende vinzemie sub
 eat expensā . sed v̄ltro ei in omēs serias fluentia vina fundant̄ sp̄ote
 ei oleum nullis inserta caudicib; siluestris oleo bacca defudet . nec dif-
 fusi equoris transfretaturus periculū p̄pe salutis sollicitus mercator
 horrescat . Cui ocioso pot̄ . quadam ut aiunt sorte genitā diuitiaz
 thesaurus illabi . Sed nō hec est vniuersoz sententia . Deniq; impiḡ
 depresso aratro . terrā s̄cndit . agricola nudus arat . nudus serit . nu-
 dus sole feruenti . tostas in area terit fruges . et negotiator impatiens
 flantibus euris in tuto plerunq; nauigio sulcat mare Vnde impor-
 tunitatem eoz temeritatemq; condemnans . p̄pheta ait ¶ Erubescere
 sidon dixit mare . Hoc est si pericula nos non mouent . vel pudor cō-
 primat verecundia confundat . Erubescere sidon . in qua null; virtuti
 loc; . nulla salutis cura . nulla iuuentus p̄ excubijs patrie bello debi-
 ta . armisq; exercitata sed omnis sollicitudo de questu . omne studiū
 mercature . Semen inquit mercatorū sicut messis . Que autem mer-
 ces homni cristiano . si nō ex voluntate . sed ex necessitate curas suas
 et opera cōponit & vbi enī directa necessitas ibi inonorata inoustrā

Multa diximus . plura volumus . nequis ea que a nobis de
 illoz assertionibus vsurpan̄ . ad refellendum . ad recognoscen-
 dum assumpta arbitret̄ . Nam que pueri risimus . ea senes comme-
 morare qd̄ possumus & Nunc ad ea que secundū lectionem sup̄sūt .
 dirigamus stilum ¶ Sint inquit luminaria in signa et in tempora
 et in dies . et in annos ¶ De signis dixim; ¶ Tempora autem quid
 sibi nisi mutationum vices Hiemps . ver . estas atq; autumnus & In

istis ergo temporibus. aut velocior est transitus solis. aut tardior. alia enim prestringit radijs suis. alia inflamat caloribus. Itaque cum sol in meridianis partibus immoretur. hiemps nobis procul est. Nam cum sol longius abest. terra rigescit gelu stringitur frigore et pluma noctis umbra terras operit. ut multo prolixiora sint noctis spatia. quam diei. Hinc causa oritur. ut hibernis flatibus nimia vis niuium. pluuiarumq. fundat. Cum vero ex meridianis decedens partibus supra terram redit. noctis ac diei exequat tempora. et quo magis moras suis adiungit cursibus. eo paulatim temperiem aeris. huius reducit et reuocat aurarum clementiam. Que fouens omnia repetendos cogit in partus. ut terra germinet. ac resoluta succis semina reuiuiscant. virescant arbores. ad perpetuam quoque conseruandi generis eorum que vel in terris sunt. vel in aquis gaudent annuis fetibus successio propagat. Est ubi ad estiuas conuersiones. in septentrionem se subrigit. spatia diurna producunt. noctes vero artat ac stringit. Itaque quod magis usu assiduo aeri huic copulatur atque miscetur. eo amplius et aerem ipsum vaporat et terrarum exsiccat humorem. adulescere facit semina. et tanquam in succos virtutes maturefcere poma siluay. Tum quia flagrantior est minores umbras facit in meridiano quonia ex alto hinc illuminat locum. Unde et sinagoga dicit in canticis cantatorum. Annuncia mihi quem dilexit anima mea. ubi pascis. ubi manes in meridiano ne forte fiam circumamicta. super greges sodalium tuorum. Hoc est annuncia mihi criste quem dilexit anima mea. Cur non potius quem diligit. Sed sinagoga dilexit. ecclesia diligit nec unquam circa christum suum mutat affectum. Ubi inquit pascis ubi manes in meridiano. Sequi te cupio quasi alumna. que quasi copulata ante retinebam. et greges tuos querere. quia amisi meos. In meridiano pascis. hoc est in ecclesie loco. ubi iusticia resplendet. ubi fulget iudicium. sicut meridies ubi umbra non cernitur. ubi maiores dies sunt. quod eis sol iusticie. tanquam estiuis mensibus diutius immoretur. Denique dies domini non est breuis sed magnus. quia scriptum est Donec veniat dies domini magnus. Unde et iacob ait Omnes dies vite mee quos ago maligni et breues. Est enim maligna lux dubia. Ergo dies breues dubie lucis sunt. et umbrosi. dies magni sine umbra sunt. ut plurimi in aliquibus locis feruentioribus. usu exemplorum cognouerunt. Sinagoga itaque in diebus

breuibus et malignis. cuius tipum gerit plerumq; iacob in persona
 sua exprimit. vel populi eius ombra[m] habebat plurimam. que solē
 iusticie non uidebat. et uidebat illum non ex alto sup[er] caput suum.
 sed ex meridiano illuminantem quando hiemps illi erat. **E**cclēsie
 autem dicit. hiemps abiit discessit sibi flores uisi sunt interea. temp[us]
 messis aduenit. **A**n te aduentum cristi hiemps erat. post aduentum
 cristi flores sunt ueris et messis estatis ex meridiano ergo et ex gentiū
 conuersione illum illuminantē uidens obumbrat. **P**opulus autē
 gentium. qui erat confusions gentilis. qui et sedebat in tenebris.
 lucē uidit magnā. **Q**ui sedebant in regione ombre mortis. l. o. ē. e.
Magna lux diuinitatis qm̄ nulla umbra[m] mortis interpolat. **I**deoz
 ex alto hunc illuminat. quia et hoc scriptum ē dicente **Z**acharia. **I**n
 quibus uisitauit nos oriens ex alto. illuminare his qui in tenebris
 et in umbra. m. s. **E**st sane et aliqua salutis umbra. non mortis ut
 est illa **S**ubumbra alarum tuarum p[ro]tege me. **U**mbra quidem q̄a
 corporis est umbra quia crucis. sed umbra salutis. q̄a i ea erat pecca
 torum remissio. et resurrectio mortuorum **E**xemplum ergo accipere
 possumus. **Q**uia hiemales dies breues. et umbras maiores habent
 estiuū dies maiores sed umbras minores habent. **M**edio quoq; die
 minor umbra quā vel in principio est diei. vel fine. et hoc apud nos
 in parte occidentis. **C**eterum sunt qui p[er] duos totius anni dies sine
 umbra fuerint partibus meridianis. eo q̄ solem habentes super v[er]ti
 cem suum v[er]o igit[ur] per circuitum illuminent. vnde et ascij dicuntur
 greci. **P**leriq; etiam fuerūt sic e regione ex alto fieri solem. ut p[er] angu
 stam puteorum aquam que in p[ro]fundo est uiderint refulgere. **E**sse
 autem dicunt in meridiano. qui ascij uocant. eo q̄ ombra[m] ex utro
 q; latere transmittant. **U**mbra enim e regione solis ambulantis
 post tergum est. ut puta si contra orientem pergas matutinis horis.
 si contra meridianā plagam contendas medio die. si contra occiden
 tem in occasu diei **E**x tribus igit[ur] partibus sit tibi obuius ex oriente
 ex meridiano ex occidente. **M**ane et sero post tergum ē. meridie quoq;
 a latere. **N**e uero a septentrione nunquam est sol. et ideo umbra. **S**i
 contra septentrionem dirigas. siue mane siue sero. siue meridie non
 potest esse post tergum sol. **S**unt enim in hoc quem nos incolim[us]
 orbe terrarum circa meridiem positi. qui in australē plagā uideant

umbra[m] transmittere, Hoc autem fieri dicunt summo estu. cum a
aquilonem sol dirigit,

Opostea nos autumnus excipiens. infringit quidem estiuam
magnitudinē. Sed paulisper relaxato ac deposito calore. per
temperiem mediū moderaminis. sine fraude. nos atq[ue] vlla nox a fla-
tibus tradit hiemalibus, Sicut inquit etiam in dies non ut faciant
dies. sed ut in eis habeant principatum. ut ortum diei vberiore sol
illuminet gratia. ut per totum diem designandi eius habeat potesta-
tem. cursus sui munere Sic accipiunt nō nulli q[uo]d ait p[ro]pheta Solem
in potestatem diei. lunam et stellas. in. p. n. Circumferunt enī lumē
In annos quoq[ue] orinati sunt sol et luna. Luna p[er] tricentos dies.
duodenis vicib[us] suum cursum conficiens. consummat annū scōm
hebreos aliquibus diebus adiectis. secundū romanos. bissexto semel
intra quinquēniū. vnius diei adiectione celebrato. ¶ Solsticial
quoq[ue] annus est. cum sol expleto per omnia signa circuitu in id vñ
principium sui cursus sumpsit recurrit Annua enī fert[ur] totius spacij
esse perfundio. ¶ Fecit ergo duo deus hec luminaria. que magna
possumus accipere. non tam alio[rum] comparatione magna q[uam] suo
munere ut est celum magnum. et mare magnū. Nam et sol magn[us]
qui complet orbem terrarū suo calore. vel luna suo lumine. nec solū
terras. sed etiam aerem hunc et mare celiq[ue] faciem. que in quacunq[ue]
parte fuerint celi. illuminant omnia et eque spectant a cunctis. ut
ea tanquam suis tantum regionib[us] immolari. et sibi tantum adēē
atq[ue] lucere singuli populi credunt. cum similiter luceant vniuersis.
ut nemo his propiorē. alium q[uam] ipse est arbitret[ur]. ¶ Exemplum
magnitudinis eorum euidentis. q[uo]d omnibus hominibus orbis lune
idem videt[ur]. Nam etsi interdum augeat lumen eius atq[ue] minuatur
tamen eadem nocte qualis mihi apparet talis et omnibus. Nam si
longe positis minor videret[ur] propius constitutis maior refulgeret
p[ro]deret angustiarum et exiguitatis indicium. Etenim reliqua alia
longe positi minora arbitramur. p[ro]pius contuentes maiora credim[us]
Quo magis finitimus fueris eo tibi eius rei quā cernis magnitudo
cumulat[ur]. Solis radius nulli p[ro]pior nulli longinquior est. Similiter
et lune globus equalis est omnibus. Similis sol et indis. et britanis
eodem momento videt[ur] cum orit[ur]. nec cum vergit in occasum minor

apparet orientalibus q̄ occidentalibus . nec occidentalibus cum oriē
inferior q̄ orientalibus estimat̄ . **Quantum** distat inquit oriens ab
occidente **Hec** sibi inuicem distant . **Sed** sol a nullo distat . nulli p̄sen
tior nulli remotior est . **Neq̄** te moueat q̄ tanq̄ cubitalis tibi orbis
videt̄ solis cum oriē . sed considera quantum intersit spacij int̄ solem
et terras . q̄ aspectus nostri infirmitas sine magno sui non potest
transire dispendio **Caligat** aspectus noster . nunquid sol caligat aut
luna **Angustus** noster obtutus . **Nunquid** ideo angustiora efficit
que vident̄ **Species** minuit̄ . non magnitudo detrahīt . **Neq̄** enī
infirmitatis nostre passiones passioni luminarium debem̄ ascribē
mentē noster aspectus . **Noli** ergo fidele eius estimare iudiciū . **Sit**
celestium minor spectaculi figura . non sui forma . **De** summo vertice
montium si subiectum oculis tuis campum spectare desideras . atq̄
illic armenta pascentia . nonne formicarum similia corpora iudicab
Si mare spectes specula aliqua littorali . nonne tibi nauū maxime
inter ceruleos fluctus et vela candentia refulgentes velut columbarū
volitantium specie eminus posito vident̄ obtexere **Quid** **Ipse** i
sule q̄ mare diuidunt terrarū arua diffundūt qm̄ angusto estimant̄
sine conduci . quemadmodum rotunda apparent de asperis . spissa
de raris **Has** ergo infirmitates visus tui pende . et eoz que astrui
mus fidem ex teipso arbiter iustus accersi . **Sed** vis magnitudinem
solis non solum oculo mentis sed etiam corporis estimare . considera
quanti stellaz globi axem celi videant̄ intexere et innumeris insig
nire luminibus . non queunt tamen tenebras noctis et celi nubila
detergere **Simul** vt sol ortus sui signa premiserit . omnes stellarum
ignes sub vnus luminaris fulgore vanescūt . aperit̄ aer celiq̄ facies
purpurascenti rubore perfundit̄ . **Adhuc** spirans exordium etiam
momentanea celeritate pleni luminis micat . splendor et surgentis sol
p̄ma aura dulcis aspirat **Dic** mihi queso nisi magn̄ esset orbis
quomodo magnum posset illuminare orbem terrarum **Quid** aut̄
de tanto loquar tēperamēto et moderamine conditoris . qui eam mē
suram numeri solis attribuit . vt neq̄ vapor eius igneus . vt videt̄
terrarum venas sucos rerumq̄ species infusus exureret . neq̄ iterum
per mundi tanta spac̄a refrigeratus nullū terris semen caloris inbe
reret . sed iriunam atq̄ inopem fructuum derelinquens ad nullam

fertililitatis gratiam vaporaret, Similia de lune ratione conueniunt
que de conforate eius ac fratre memorauimus. Siquidem in id se in
dunt misterium in q̄o et frater. ut illuminet tenebras foueat semina
augeat fructus Dabet etiam plerq; a fratre distincta. ut quem toto
die calor humorem terre exsiccat eundem ex quo noctis tempore roꝝ
reponat. Nam et ipsa luna larga roꝝis asserit Deniq; cū senior noꝝ
est et luna pnoꝝ. tunc largioꝝ ros fert arua perfundere. et pleriq; sub
aere quiescentes quo magis sub lumine fuissent lune. eo plꝛ humoꝝ
ris se capite collegisse senserunt. Vnde et in canticis dicit cristus ad
ecclesiam. Quoniam caput meum plenum est roꝝe. et crines mei
guttis noctis Tum deinceps minuit et auget. ut minor sit cum resur
git noua cum sit immutata cumulet. In quo grande misteriuꝝ. Na
et defectui eius compatiunt elementa et pgressu eius que fuerint ex
manita cumulant. ut animantium cerebrum maritimum humi
da Siquidem pleniores obstare reperiri ferunt Multaq; alia cū globꝛ
lunaris adolescit De arborum quoq; internis idem allegant qui hoc
usu p̄po compererunt Videmus ergo ortum eius et defectum rationis
esse nō infirmitatis. Nunq; enim tantam rerum mutationem daret
nisi prestantem virtutem haberet et gratiam a conditore collatam.
Aerem quoq; nō nulli etiam docti et cristiani viri allegauerunt lune
ex ortu solere mutari. Sed si id mutationis lunaris quadam fieret
violencia. ad omnes eius ortus intexeret nubibus celum pluuie fū
derent. Deniq; cum ante dies paucos esset sermo de pluuia que fore
utilis diceret ait quidā Ecce neomenia dabit eā. et q̄uis cupidi esse
mus imbrium. tamen huiusmodi assertiones veras esse nolebam.
Deniq; sum delectatus q̄ nullus imber effusus est. donec precibus
ecclesie datus. manifestari nō de initijs lune eum sperandū eē. sed de
p̄uidencia et misericordia creatoris Sane euripi cū exundent vndiq;
secundum reliquas species lune. Et acceptos fluctus refundant. vel
etiam ipsi magno ferant impetu ī ortu tamē eius stant placidi quoꝝ
ad vsq; luna sine lumine est At vero vbi eam dieꝝ accessus reuenerit
tunc in suos cursus refluos reuertunt. Tanta potestas quoq; lune
que in oceano esse phibet quia cum reliquis diebus ordinem suum
seruare dicat. lunari ex ortu. euidentis mutationis sue fertur in dicitū
dare. ut mare ipsum occidentale. ī quo spectat ampotis solito ampliꝛ

accedat ac recedat. et maiore estu ferat tanq̃ lune quibusdam aspi-
 rationibus retrorsum trahat. Et iterum hisdem in pullum ac retra-
 ctum in mensuram pp̃am refundat. ¶ **V**nde si miraris quomodo de-
 fectum luna patiat. cum tanta vi mutationis sue. **C**onsidera et in eo
 magnum esse misterium qd̃ eius exemplo cognoscis. o homo nihil
 rerum humanarum esse posse. et mundane totius creature. qd̃ non
 aliquando resoluat. **N**am si etiam luna cui tantum dominus comi-
 sit ministerium. ut illuminet orbem terrarum. et crescit et deficit oia
 que ex nihilo orta vsq; ad perfectionem venerunt. et iterum pfecta
 minuunt. **C**elum enim et terra preteribunt. **C**ur no id moderationis
 assumimus ut neq; in aduersis abijciamus animum. **Q**ui enim
 omnia fecit ex nihilo facile te quoq; potens est ad summa et pfecta p-
 uehere. **E**t rursus non extollam in prosperis neq; in potestate aliqua
 nos diuitijsq; iactem. neq; in viribus corporis. aut pulchritudine
 gloziemur in quo facilis est corruptio. crebra mutatio. sed manentem
 in futurum animi gratiam psequamur. **N**am si te lune contristat occa-
 sus. que se semp reparat. ac reformat. multo magis contristari debet
 si anima profecto virtutis impleta cum fuerit postea p̃ incontinenciam
 metis. atq; iniuriam. a suo deflexa pposito. studia sua sepe comutet
 qd̃ est insipientie atq; inscientie. **V**nde et scriptura ait. **S**tultus ut
 luna mutat. et ideo sapiens. non cum luna mutat. sed permanebit
 cum sole. **V**nde non luna particeps est stulticie. quia non luna mu-
 tat ut stultus. sed stultus ut luna. **D**eniq; semen iusti. sicut luna per-
 fecta in eternum manet. et testis in celo fidelis. **A**liud est enim fungi
 ministerio. aliud circumferri ingenio et sensus in firmitate fixam no
 habere sententiam. **L**una p te laborat. et ppter voluntatem dei sub-
 dita est. **V**anitati enim creatura subiecta est. non sponte. sed ppter
 eum qui subiecit in spe. **I**lla ergo non sponte mutat tu sponte muta-
 ris. **I**lla congemiscit et parturit. in sua mutatione. tu non intelligis
 et gratularis semper. **I**lla tuam redemptionem frequenter expectat
 ut a communi totius creature liberet seruitio. tu et tue redemptioni
 et illi libertati affers impedimentum. **T**ue ergo non sue stulticie est
 qd̃ dum expectaris et nec sero conuerteris. adhuc et illa mutat. **N**oli
 g° lunam oculo tuo corporis estimare. s̃ m̃tis viuacitate. **D**imittit luna
 ut elementa repleat. **H**oc e vere grande misterium donauit hoc ei qui

omnibus donauit gratiam. exinaniuit eam. ut repleat. qui etiam
se exinaniuit ut omnes repleret. Exinaniuit enim se. ut descenderet
nobis. Descendit nobis ut ascenderet omnibus. Ascendit inquit
super omnes celos ut impleret omnia. Itaq; qui exinanitus uenerat
de plenitudine sua apostolos adimpleuit. Unde vnus ex his dicit
Nam de plenitudine eius nos omnes accepimus. Ergo annuncia
uit luna misterium cristi **N**on mediocris in qua signum posuit suū
Non mediocris que tipū habet dilecte ecclesie. Qd̄ significat p̄beta
dicens **O**riet̄ in diebus eius iusticia. et. h. p. v. e. l. Et in canticis dñs
de sponsa sua ait. **Q**ue nam hec est p̄spiciens. tanq̄ diluculum. spe
ciosa sicut luna electa ut sol. Et merito speciosa sicut luna ecclesia
que toto mundo refulsit. et tenebras huius seculi illuminans dicit.
Nox precessit. dies autem. a. Pulchre ait p̄spiciens quasi suos. De
superiore p̄spectans sicuti habes Dominus de celo p̄spexit sup filios
hominum **P**rospiciens ergo ecclesia. sicut luna defectus habet et or̄
frequentes. sed sub defectibus suis creuit. et his meruit ampliari. dū
p̄secutionibus minuit. et confessorum martirijs coronat̄. Hec est
vera luna que de fratris sui luce p̄petua. lumen sibi immortalitatis
et gratie mutuat̄. Fulget enim ecclesia non suo sed cristi lumine. et
splendorē sibi accersit de sole iustitie ut dicat. **V**iuo autem iam non
ego. uiuit autem in me cristus. Beata plane que tantum infigne
meruisti **U**nde non tuis neomenijs. sed tipo ecclesie beatam dixerim
In illis enim seruis. in illis diligeris. Quam ridiculum autem. q̄
te pleriq; credūt homines magicis carminib; posse deduci. **A**nily
iste fabule. ac vulgi opiniones **Q**uis enim opus dei tanto misterio
deputatum. arbitret̄ chaldeis superstitionib; posse temptari. **L**aps̄
fit ille. qui se transfiguratur in angelum lucis. et deductus uoluntate
p̄pa. non carminum potestate. Sane et in hoc quasi ecclesia putari
posse de loco tuo. et statione deduci. **M**ulti temptant ecclesiam. sed sa
gacitatis eius carmina nocere non possunt **N**ihil incantatores ua
lent. ubi cristi canticum cottidie decantat̄. **D**abet incantatorem suū
dominum hiesum p̄ quem omnia incantantium magorum carmi
na. et serpentium uenena euacuauit. et ipsa sicut serpens exaltatus
deuorat colubros **E**gyptiorum ferale licet carmen immurmuret et he
betat̄ in cristi nomine. **S**ic et elimam magum. paulus non solum

lage artis infirmitate . sed etiam oculorum amissione cecavit . Sic
petr^{us} simonē alta celi magico volatu petentē . dissoluta carminum
potestate deiecit et stravit . ¶ **P**ulchre igitur ut arbitror . cessit dies
quartus .

Quomodo igitur quartum plerique consuerunt cauere . et inutile
putant hoc numero aliquid ordini quo tota noua luce mundo
emittitur . An sinistris sol cepit auspicijs . Et quomodo alijs potest
bona signa dare . Qui sibi eligere diem . sui nesciuit exortus . Aut
quomodo signa eius probant . cuius ortum non probant . Quid etiam
de luna dicimus . que et quarto die cepit . et quartam decimam diem
signat salutis . An displicet numerus quo celebratur misterium re
demptionis . Ideo demones dedinandum esse persuadent numerum
eum . quo eorum destructa nequicia est . Ideo gentiles nihil ad ortum
esse asserunt . quia sciunt tunc primum artes suas vacare cepisse .
et populos gentiles demigrasse ad ecclesiam . Lunam certe quarta
si pura fuerit . neque obtusis cornibus dare reliquis diebus usque ad
exactum mensem iudicium serenitatis existimant . Nolunt ergo his die
exortijs inchoare quibus serenitas inchoatur . Sed iam cauendum
est ne nobis in sermone dies quartus occidat . Cadunt enim ombre
maiores de montibus . lumen minuitur . umbra cumulat .

Explicit Dies Quartus .

Incipit Feliciter Quintus .

Territa diuersis terra germimb? virebat omnis. Celū
quoq; sole et luna geminis vult? sui lumimb? stellaz
in signitum decore fulgebat. supererat elemētū terciū
mare scilicet. vt et ipsi gratia viuificationis diuino p
ueniret munere. **E**therio enim spiritu omnes terrarum fetus alunt
Terra quoq; semina resoluens vniuersa viuificat. et maxime tunc
primum verbo dei iussa viridescere viuificationis sue munere pul
lulabant. **V**acabat aqua et a diuine operationis feriata beneficio
videbat. **D**abet adhuc creator qd illi conferat. quo munia terrarū
possit equare reseruabat ei. vt et ipsa ppū illi et speciale aliquid pro
gratiue collati sibi muneris vendicaret. **V**iuificauit prius terra. sed
ea que spiritum spirantem animam non habebant. **A**qua iubet
ea proucere que viuentis anime vigorem dignitatemq; pferrent. et
sensum tuende salutis et fugande mortis acciperent. **D**ixit itaq;
deus proucant aque reptilia animarum viuentium secundum gen?
suum. **E**t volatilia volantia secundum firmamentum celi. **V**enit
mandatum et subito vossos fundebat in partus generare fluij viui
ficare lacus. mare ipsum cepit diuersa genera reptilium parturire
et secundum genus effundere qd cūq; formauerat. **N**on exigui gur
gites. non cenose paludes vacabant. quin omnia data sibi creando
assumerent potestatem. **P**isces exilibat de flumine desine pludebat
in fluctibus. conche saxi ostree adhibebant pfundis. adolescebant
ebini. **V**e mihi. ante hominem cepit illecebra. habundantia copiaz
nostre mater luxurie. ante hominem delicie. **P**rior ergo hominum
temptatio qm nata. **S**ed nihil creata deliquit alimenta deoit non
vicia pscriptit. **N**ec communia tibi deoit. ne tibi aliqua velut ppa
vindicares. **T**ibi fructus suos terra proucit. tibi scaros et accipitres
et omnes fetus suos generant aque. et his non contentus interdcta
tibi alimenta gustasti. **A**d inuidiam tuam omnia congerunt. vt p
uaricatio tue auuiditatis oneret. **S**ed neq; qd multe species et noia
sint possum? enarrare. que omnia momento diuine pceptionis ani
mata sunt. simul cohibat forma corporis et operabat anima. vitalis
etiā vigor reliq; virtutis. **R**epleta erat terra germimb? mare imple
tum animantibus. **I**bi insensibilia pullulat. hic sensibilia versant
In terris quoq; aqua suas sibi vendicat portiones. **L**ambūt terrā

pisces aquarum et ex ea sibi predam requirunt. **Culices** quoque et ranu-
 culi circa genitales strepunt paludes. et ipse audierunt domini ma-
 datum dicentis. **Producant** aque reptilia animarum uiuentium.
Scimus quia reptilia dici genera serpentium. eo quod super terram repant
 sed multo magis omne quod natat reptandi habet vel speciem vel naturam
Nam etsi in profundum que se demerserint aquam uideant fundere.
 tamen cum supra innatant repunt toto corpore quod suptrahunt quodam
 dorsa aquarum. **Vnde** et dauid ait. **Hoc mare magnum et s. m. i. r.**
q. n. e. n. Quinetiam cum plerumque pedes habeant. et ambulandi
 usum eo quod sint amphibia que vel in aquis vel in terris uiuant ut
 sunt focae crocodilli equi fluuiales quos ipopotamos uocant eo quod hi
 generantur in nilo flumine. tamen cum in alto aquarum sunt nonambu-
 lant sed natant. nec uestigio utuntur pedis ad incedendum. sed tanquam
 remo ad reptandum. **Siquidem** et nauis acta remis labitur. et aqua
 sulcat carina. **Producant** aque reptilia dixit dominus **Breuis** sermo
 sed uehemens et late patens communem minimis et maximis naturam
 infundit. **Eodem** momento prouicit balena quo rana eiusdem ope-
 rationis nascitur. **Non** laborat in maximis deus. nec fastidit in mini-
 mis. nec doluit natura parturiens delphinus sicut non doluit cum exi-
 guos murices clodeasque prouiceret. **Aduerte** o homo. quanto plura
 in mari quam in terris sunt. **Numera** si potes omnia piscium genera
 vel minorum vel etiam maximorum. sepios polypos licostratos
 carabos caneros. et his innumerabilia sui generis. **Quid** dicam
 genera serpentium **Dracones**. niurenas. anguillas. nec pretermittam
 scorpiones ranas testudines **Mustelas** quoque et canes maritimos certe
 immania. delphinus focas leones. **Quid** atroxam etiam merulas
 turdos pauos quoque. quorum etiam colores in auibus uidemus expressos
 ut nigri merule pauus diuerso colore dorsa et colla depicti sunt. turdi
 alio uarij. et cetera quorum sibi terre species et nomina uendicarunt.
Nam prius ista in mari ceperunt. diuersisque fluminibus. **Siquidem**
 aqua prior animarum uiuentium reptilia diuino nutu imperata
 prouicit. **Adde** hanc gratiam. quod ea que timemus in terris amamus
 in aquis. **Etenim** noxia in terris in aqua innoxia sunt. atque ipsi
 angues sine veneno. **Leo** terribilis in terris. dulcis in fluctibus. **Mu-
 rena** quam ferunt aliquid habere noxium. esca preciosior est. rana

horrens in paludibus decora in aquis omnibus fere p̄stat alimētis
Plura siquis vult agnoscere. a diuersis locorum piscatorib⁹ querat
Nemo enī potest omnia comprehendere **C**anes sane et in mari caue
qs et in ecclesia molestos esse docet. et cauendos apostolos dicens. ca
uete canes. cauete malos operarios **M**ustele grauis in terris odor in
aquis suauis **T**errena se nouit v̄ndicta fetoris v̄lasci. hec non mi
nozem habet gratiam capta. q̄ libera. **N**eg te in bonorū nostra p̄
persecutione thimalle dimittam. cui a flore nomen inoleuit. seu tice
ni v̄nda te fluminis seu ameni atthesis v̄nda nutrierit flos es. **D**eni
q̄ sermo restatio: q̄ de eo qui gratiam redoleuit suauitatem foetis
vt piscem olet aut florem. **I**ta idem pronunciatus est piscis odor eē
qui floris. **Q**uid specie tua gratius ē **Q**uid suauitate iocundius
Quid odore flagrantius ē **Q**uid mella flagrant. hoc tu corpore tuo
spiras. **Q**uid loquor coruoz. quid etiam luporum teneritudines ē
Nescit hos lupos agnus timere **T**anta est aquarum gratia. quantū
vitulos fugiunt et leones. vt his p̄pheticum illud dictum de ecclesie
sanctitate iure conueniat. **T**unc lupi et agni simul pascent̄. leo et
bos simul paleas manducabunt. **N**ec mirum quandoquidē etiam
in ecclesia aque illud operant̄. vt p̄donū abluta nequicia cū inno
centibus comparet̄. **Q**uid etiam purpuroz memorē. que ornant re
rum conuiuia amictus imbuunt ē **A**quarum est igit̄ q̄ in regib⁹
adorat̄. aquarum est species illa que fulget **A**dde porcos maris etiā
iudeis gratos. quia nihil commune est q̄ non aqua abluat. et ideo
communes eos sicut in terra. editos estimare non possunt **I**nnume
ri itaq̄ vsus innumera genera piscium. **A**lij oua generant. vt va
rij maiores. quos troctas vocant. et aquis fouenda committūt. aq̄
igit̄ animat. et creat et adhuc mandati illius primi. vsq̄ nunc tanq̄
legis p̄petue munus exequit̄. blanda quedam mater animantium.
Alij viuos fetus edunt de suo corpore. vt mustele et canicule. et cete
ingentia. delphines. et focē. aliaḡ cete. huiusmodi que cum ediderint
partus. siquid forte insidiarum terroresq̄ presenserint circa catulos
suos quemq̄ moliri. quo tueant̄ eos vel tenere etatis. **D**auorem ma
terno affectu comprimant. aperire ora et innoxio partus suos dente
suspendere. interno quoq̄ recipere corpore. et genitali ferunt̄ aluo ab
scondere **Q**ui human⁹ affectus hanc pisciū pietatem possit imitari

Et oscula nobis satietati sunt. illis non satis est aperire viscera. natoque recipere ac reuocare integros. atque interim foris quosdam sui caloris animare. et spiritu alere suo. duosque in corpore vno viuere. donec aut securitatem deferant. aut corpore suo obiecto natos. suis defendat periculis. **Q**uis hec videns et si possit obtinere. non tante piscium pietati cedat? **Q**uis non miretur et stupeat. ut seruet nata in piscibus? quod non seruat in hominibus? **P**lerique ex suspitione nouercalibus oribus appetitos suos occiderunt filios. alie infame. ut legimus partem propositos comederunt. humanis pignoribus mater sepulchrum facta est **P**iscium proli parentis vterus. sicut murus vallo quodam intimorum viscerum pignora inoffensa conseruat. **D**iuersa igitur genera piscium diuersos usus habent. **A**lij oua generant. alij viuos pariunt atque formatos et quia oua generant. non nidos texunt ut aues non diu turni fetus laborem induunt non cum molestia sua nutriunt. **C**ecidit ouum. quod aqua gremio quosdam nate sue quasi nutrix blanda suscepit. et animal celeri foris reddidit. **C**ontinuo enim tactu parentis animatum ouum cecidit. et piscis exiuit. **T**um deinde quam pura et inuiolata successio. **N**ullus alteri sed suo generi miscetur. **T**himallus thimallo lupus lupo. **S**corpina quoque castitatem immaculati conuulsi generi suo seruat. **I**taque habet pudicitiam generis sui sed venenum generis sui non habet. **N**on enim percutit scorpina sed reficit. **N**esciunt igitur alienigenarum piscium adulterina contagia. sicut sunt ea que coeunt. asinorum equarum. que inter se genera magna cura hominum petrant. **V**el rursus cum equus asine miscetur. que vera sunt adulteria nate. **N**am vtrique maius est quod in nate colluuiione committitur. quam quod in persone iniuria. et hoc homo ista procuras interpretis adulterij iumentalis. et illud animal preciosius putas quod adulterinum est quam quod verum. **I**pse genera aliena confundis. diuersaque misces semina. atque ad veteros coitus. plerumque cogis inuitus. et hoc industriam vocas. **H**oc quidem de hominibus facere non potes. ut diuersi generis commixtio fetum possit excludere. tollis homini quod natus est. et virum de viro equis abscessaque corporis parte sexum negas spationem efficias. ut quod negauit nata in hominibus implet audacia. **Q**uam bona autem mater sit. etiam hinc considera. **T**u hec o homo docuisti abdicaciones patrum in filios separationes omnia offensas. discite que sit parentis et

117
filiorum necessitudo. **V**iuere pisces sine aqua non queunt. nec a
sue parentis consortio separari. neq; a sue alitricis discerni munere
Et fit hoc nata quadam. vt separari moriantur illico. Non enim
vt omnia huius aeris viuunt spiramine. quia hauriendi spiritus.
et respirandi nata his non suppetit. Alioquin sub aquis. semper
non possent viuere. non capientes spiritus infusionem. Quod est
nobis spiritus illis est aqua. Sicut nobis spiritus. ita illis aqua
uiuendi ministrat substantiam. Nos interduso comeatu spiritus.
quia ne breui quidem spacio possumus exsordes esse vitalis spiritu
statim extinguimur. Pisces quoq; sublati de aqua sine substantia
vivi ee sui non possunt. et causa manifesta est. quom nobis pulmo
per thoracis laxiora penetrabilia recipit spiritum. et cum sit ipse pleris
q; penetrabilis spiritus infusione interiorum calorem refrigerat. Tho
rax enim vt suscipit alimenta ita superflua ciborum et succos salubres
sanguinemq; discernit sic pulmo peruius. vnde facilius ad eum pot
aspiratio spiritus peruenire. Pisces vero brancias habent. quas nuc
plicat et colligunt. nunc explicat atq; aperunt. In hanc ergo col
lectionem et apertionem dum suscipit aqua. et transmittitur. ac pe
netrat. respirationis munus videntur implere Propria igitur nata
est piscium. nec communis cum ceteris specialis usus. et a ceteris vi
uendi quedam. separata ac secreta substantia ppter ea no nutriunt
neq; vt terrena animalia manus humane tactu et alimento et de li
nimento aliquo delectantur. Sed etiam si seruantur i viuarijs suis
uiuunt.

Quid autem dicam de densitate dentium? Non enim vt bos
aut ouis ex vna parte dentes habent. sed vtraq; pars armata est de
ntibus. quia in aqua sunt. et si diutius cibum versarent et non cito
transmitteret eum. aquarum alluione de dentibus eorum esca pos
set auferri ac dilui. Ideo densos et acutos habent. vt cito incidat cito
conficiant cibum facile et sine aliqua mora et dilatione transmutat.
Demig non ruminant. solus tamen scarp. in his ruminare pbibeet
vt ferunt quib; aut euentus aut usus fuit aut studium talia comp
hendere. Vane nec ipsi a suis potentie euasere violentiam et auari
cie subiecti. vbiq; inferiores sunt. Quo quisq; infirmior eo prede
patet. et pleriq; quide herbis pascunt. ac minutis vermibus. Sunt

tamen qui inuicem se deuorent. et sua carne pascantur, **Q**uiner apud illos esca maioris est. rursus ipse maior a validiore rapit et fit esca alterius predatoz alieni. **I**tagz vsu venit. ut cum ipse alium deuorauerit ab alio deuoretur et in unum ventrem uterq; conueniant cum uoratore ppo deuoratur sitq; simul in vno viscere. prede vindictęq; consortium. et ipsis postea spote hec forte accreuit iniuria. sicut in nobis non ex natura cepit. sed ex auaricia. aut quia ad vsu hominum dati sunt. **I**n signum quoq; facti sunt ut in his nostrorum morum vicia videremus. et caueremus exempla. nequis potior inferiorem inuaderet datus in se potentiori exemplum iniurie. **I**tagz qui alterz leuit sibi laqueum parat. in quem ipse incidat. et tu piscis es qui viscera inuadis aliena. qui demergis infirmum. qui cedentem persequeris vsq; in profundum. **C**auere ne dum illum sequeris. incidas ipse in validiorem. et deducat te in alienas insidias qui tuas vitat. priusq; tuam expectet crumnam. qui te persequentem ppam reformidabat. **Q**uid interest. inter diuitem improbe cupiditatis ingluuie absorbentem infirmorum patrimonium. et silurum minorum piscium viceribus aluum replentem. **D**efunctus est diues. et nihil ei sua spolia profuerunt. immo magis eum rapiarum suarum detestabiliorem fecit infamia. **C**aptus est silurus. et inutilis preda detecta est. **Q**uanti in eo reperiunt. qui alios deuorauerunt. **E**t tu diues habes in sinu tuo alterius predatorem. **I**lle habebat facultates pauperis quas inuaserat. tu enim opprimens duo patrimonium tuis facultatibus addidisti. et adhuc tanto non satiaris augmento. **E**t dicis qd alios vdicaueris cum eadem committas que vlcisceris iniusto. iustior. et iniquo iniquior. et auaro auarior. **V**ide ne idem te qui piscem illum finis inueniat. hamum caue. caue retia. **S**ed presumis de potentia. qd nemo tibi possit resistere. **P**resumebat et silurus. qd hamum sibi iaceret nemo tenderet retia. et si incidisset vniuersa dirumperet et tamen fusciani non euasit. aut nexus vinculi validioris incurrit. quibus se non posset exuere. **S**ine dubio et hominum iniquitas quo grauiora commiserit eo magis scelere suo tuta esse non poterit quin aliquando dissoluat. qd scelerum precio constat difficile posse mutari. **P**iscis ergo es o homo. **A**udi quia piscis es. **S**imile est regnum celorum reti. misso in mare. qd ex omni genere piscium

congregauit. Cum autem esset impletum. duxerunt id ad litus. et
sedentes elegerunt optimos in uasis suis. malos autem foras miserunt.
Sic erit in consummatione seculi. Exhibunt angeli. et separabunt
malos de medio iustorum. et mittent eos in caminum ignis. Sunt
ergo boni et mali pisces. boni seruantur ad precium. mali statim ardent.
Bonum piscem nec retia inuoluunt. sed eleuant. nec hamus in
necat. atque interficit. sed precioso sanguinis uulneris perfundit. In
cuius oris confessione bonum precium reperitur. quo tributum apostolicum
et census christi possit exsolui. Sic enim scriptum est dicente domino.
Reges terre a quibus accipiunt tributum uel censum. et a filiis suis
an ab alienis. Et respondente Petro ab alienis. ait dominus. Vade
ad mare et mitte hamum et cum piscem. qui primus ascenderit tolle.
et aperto ore eius inuenies ibi stateram. Illum sumens dabis pro me
et te. Noli igitur o bone piscis hamum petri timere. non occidit sed con
secrat. Noli quasi uilem te contemnere quia uides corpus infirmum
habes in ore tuo. quod et pro petro et pro christo offeras. Noli petri retia
timere. cui dixit dominus. duc in altum. et laxato retia. Non enim in
sinistram partem mittit. sed in dextram. sic iussus a christo est. Noli
timere sinum eius. quia dictum est ei. ex hoc homines eris uiuificans.
Ideo misit retia. et complexus est stephanum. qui de euangelio primo
ascendit. habens in ore suo stateram iusticie. Unde in confessione con
stanti clamauit dicens. Ecce uideo celos apertos. et filium hominis
stantem ad dextram dei. Pro hoc pisce stabat dominus hieus. Sciebat
enim esse in ore eius precium sui census. Denique glorioso martirio
et petri iudicium. atque doctrinam. et christi gratiam locuples assertor
impleuit. Nec te moueat. quod pro mari euangelium posui. Euangelium
est in quo christus ambulauit. Euangelium est in quo licet titubaret
petrus. quando negauit. tamen per dexteram christi fidei munimentum
stationis inuenit gratiam. Euangelium est de quo martyr ascendit.
Euangelium est mare. in quo piscantur apostoli. in quo mittitur rete.
quod simile est regno celorum. Euangelium est mare in quo figurantur
mysteria. Euangelium est mare in quo hebreus euasit. egyptius inter
emptus est. Euangelium est mare in quo sponsa christi ecclesia. et di
uine gratie plenitudo. que super maria fundata est. sicut dixit propheta
Ipse super maria fundauit eam. Exili super undas o homo. quia

piscis es. non te opprimat seculi istius fluctus. Si tempestas est pete
 altum et profundum. si serenitas. lude in fluctibus. si pcella caue ab
 scopuloso littore. ne te i rupem furens estus illidat. Scriptum est eni
Estote astuti sicut serpentes, Et quia de serpentibus astutis ppositu
 exemplum est. simus astuti. circa querenda. et obseruanda coniugia
Diligamus nobis tributa consortia. etsi hi q longinquis fuerant ortu
 sui tempore regionibus separati conuenirent. etsi vir ad perigrina
 contenderit. nulla longinquitas. nulla absentia complacita minu
 at caritatem. Eadem lex absentes presentesq; conneat idem nate
 vinculum inter distantes. et consistentes conuugalis caritatis iura
 constrinxit eodem iugo benedictionis vtriusq; colla sociant. etiam
 si alter obeat separatarum regionum longa diuortia. qui non cor
 poris ceruice. sed mentis iugum gratie receperunt. **V**ipera neq;
 simum genus. genus bestie. et super omne quod serpentine est generis
 astutior. ubi coeundi cupiditatem assumerit. murene maritime no
 tam sibi requirit copulam vel noua pparat pgressaq; ad litus sibilo
 testificata presentiam sui ad coniugalem amplexum illum euocat.
Murena autem mutata no deest. et venenate serpenti expetitos vsq;
 sue impartit coniunctionis. **Q**uid sibi vult sermo huiusmodi. nisi
 ferendos esse mores coniugum. **E**t si absens est eius operienda pre
 sentia sit licet asper fallax in conditus lubricus temulentus. **Q**uid
 peius veneno. qd in coniuge murena non refugit. **V**ocata non de
 est. et serpentis sedula caritate complectit. **I**lle tua mala portat et le
 uitatem feminea facilitate. tu virum tuu no potes mulier sustinere
Ad am per **E**uam deceptus e. no eua per adam. **Q**uem vocauit ad
 culpam mulier. iustum est vt eum gubernatorem assumat. ne iteru
 feminea facilitate labat. **S**ed horridus et incultus est. **S**emel placuit
Nunquid vir frequenter est eligendus. **C**omparem suum et boy
 requirit et equus diligit. et si mutei alius et tamen trahere iugum
 nescit compar alterius et se no totum putat. **T**u iugalem repudias
 tuum et putas sepe mutandum etsi in uno defueit die suspecta riu a
 lem. **E**t statim in cognita causa quasi cognitam pudoris exqueris
 iniuriam. **V**ipera absentem requirit absentem vocat. et blando pro
 clamat sibilo. atq; ubi aduentare comparem senserit. venenum euo
 mit. reuerentiam marito deferens verecundata nuptialem gratiam.

Tu mulier aduenientem de longinquo maritum contumeliosus repellit
Vipera mare prospectat · explorat iter coniugis · tu iniurijs viam
viro obstruis. **T**u litium moues venena non reicis. **T**u coniugalis
amplexus tempore dirum virus exestuas · nec erubescis nuptias · nec
reuereris maritum · sed etiam tu vir. **P**ossumus etiam sic accipere ·
Depone tumorem cordis asperitatem morum · cum tibi sedula uxor
occurrit. **P**ropelle indignationem cum blanda coniunx ad caritatem
prouocat. **N**on es dominus sed maritus · non ancillam sortitus es sed
uxorem. **G**ubernatorem te deus esse voluit sexus inferioris non pre-
potentem. **R**ede studio vicem · reode amori gratiam. **V**ipera vene-
num suum fundit · tu non potes duritiam mentis deponere · sed ha-
bes naturalem rigorem · debes temperare eum contemplatione coniu-
gij · reuerentia coniunctionis. **P**otest et sic. **N**olite querere viri alienum
thorum · nolite insidiari aliene copule. **G**raue est adulterium nature
iniuria. **D**uos primum fecit deus. **A**dam et **E**uam · hoc est virum
et uxorem · et uxorem de viro · hoc est de costa adam. **E**t iussit ambo
esse in vno corpore et in vno spiritu. **Q**uod vnum separas corpus
vnum spiritu diuidis nature adulterium est. **H**oc docet murene et vipe-
re non iure generis · sed ardore libidinis expetitus amplexus. **D**isci-
te o uiri · qui alienam permouere querit uxorem cuius serpentis sibi
asciscere contubernium. **C**ui etiam comparandus ipse serpenti sit.
Festinat ad viperam que se ingremium viri non directo tramite ve-
ritatis sed lubrico deuij amoris infundit. **F**estinat ad eam que vene-
num suum resumit ut vipera que fert coniunctionis peracto mune-
re venenum quod euomuerat rursus haurire. **A**dultera enim vipera est.
Non et salomon ait. **Q**ui qui fuerit temulentus cum per vinum
libido feruere consueuerit tanquam a colubri ictu extendit · et tanquam a cor-
nuta diffundit illi venenum. **E**t ut scias quia de adultera dixit.
Oculi tui cum viderit alienam · os tuum loquetur peruersa. **N**ec quis-
quam velut contraria posuisse nos credat · ut et ad bonum et ad malum
vipere huius exemplo uteremur · cum ad institutionem utrunque pro-
ficat · si erubescamus aut fidem non exhibere dilecto cui exhibet ser-
pens aut relinquentes escam coniugij lubrica · et nocitura salutari-
bus preferamus quod facit qui cum serpente miscet. **E**t quia de
astutia cepimus sermone · sermonem subtexere · quia vnusquisque

fratrem suum circumuenire et decipere nitit̄. et in nouas se fraudes
 componere. ut quem vi obtinere non potest circumscribat dolo et fu-
 co quodam artis obducatur. **F**raudulentū illud polyppi ingenium non
 preteribo. qui vasoso in litore petram nat̄ affigit ei. atq; ei? nebu-
 loso ingenio colorem subit. et simili specie terga obducit plurimos
 piscum sine vlla suspitione fraudis allapsos dū nota non p̄cauent
 et saxū opinant̄. cassib? furtiue artis includit. et sinu quodā sue car-
 nis intercipit. **H**ic spontanea venit preda et talibus capit̄ argumē-
 tis. qualia sunt eorū qui ingenium suū sepe cōmutāt et diuersas nocē-
 di artes mouēt ut singulorū mentes sensusq; p̄temptent cū continen-
 tibus sint continentia predicātes. in coitu intemperatiū tanq̄ deuij
 ab studio castitatis et demersi intemperatiē volutabris. eorū citius
 labunt̄ dū declinare non norūt nec cauere qđ noceat. dū grauior sit
 et magis noxia improbitas benignitatis obumbrata velamine. **E**t
 ideo cauendi sunt. qui crines sue fraudis et brachia longe lateq; di-
 spargūt vel specie inouūt multiformē. **E**t isti enī polyppi sūt. nexu
 plurimos habentes. et callidorū ingeniorū vestigia. q̄bus irretire pos-
 sint quicqđ ī scopulos sue fraudis inciderit. **C**ancer qđ q̄s cibi gratia
 p̄strigias struit. **N**amq; et ipse ostreo delectat̄. et carnes ei? epulū sibi
 q̄rit. **S**ed quia ut appetens cibi. ita p̄spiciēs periculi ē. quoniā diffi-
 cilis ē venatio tū piculosa difficil̄ q̄a testis validiorib? esca includit
Nā velut muris q̄busdā mollitiē carnis p̄cepti imperial̄ interpre-
 nata muniuit. quā medio testay qđā sinu cācauo nutrit ac fouet. et
 q̄si in qđā valle diffūdit **E**t ideo cassa oīa sūt rēptamta cancri q̄ ape-
 rre clausū ostreū nulla vi pot̄. et piculosū ē si chelas ei? inducat ad
 argumēta cōfugit. et insidias noua fraude molit̄. **I**taq; q̄a oīa ḡna
 delectatōe mulcent̄. explorat siquādo ostreū in remotis ab oī vento
 locis contra sol̄ radios dipticū illū suū aperiat. et reseret claustra te-
 stay ut libero aere visceris sui voluptatē quādā capiat et tūc dāculo
 calculū immitēs impedit conclusionē ostrei. ac sic aperta claustra re-
 perit̄ tuto inserit chelas. visceraq; iterna depascit̄. **S**ūt igit̄ homiēs
 qui cancri vsu ī aliene vsū circūscriptionis irrepāt et infirmitatē p̄pe-
 virtutis astu qđā suffulciāt. fratri dolū necāt et alteri? pascātur erū-
 nā **T**u autē p̄pis esto contētus. et aliena te damna nō pascāt **B**onū
 cibus est simplicitas innocentie sue bona habens insidiari nescit.

alienis. nec auaricie facibus inardescit. cui lucrum omne ad virtute
dispensium est. ad cupiditatem incendium. Et ideo beata est. si bona sua
nouerit cum veritate paupertas et omnibus preferenda thesauris. quia
melius est exiguum cum timore dei. quam thesauri magni sine timore dei.
Quantum est enim quod hominem alat. aut si queris quod etiam alij abundet ad
gratiam. id quod non multum est. Melior est enim hospitalitas in holeribus cum
gratia. quam vitulorum pinguium cum discordia. **V**ramur ergo ingenio ad quod
rendam gratiam et salutem tuendam. non ad alienam circumscribendam innocentiam
Licet nobis uti exemplis maritimis ad perfectum nostre salutis non ad
alienum periculum. **E**chinum animal exiguum. vile ac despicabile mari-
timum loquor. plerumque index fuisse tempestatis. aut tranquillitatis annuntium
solet esse nauigantibus. Denique cum procellam ventorum presenserit calculum validum
arripit eumque velut saburram vehit. et tanquam anchoram trahit ne excutiat
fluctibus. Itaque non suis se librat viribus. sed alieno stabilit et regit
potere. Quo indicio naute. velut signum fuisse perturbationis capessunt
et sibi precauent ne eos imparatos impuisus tempe inueniat. Qui ma-
thematicus. qui astrologus. qui ve chaldeus. potest fidei cursus. sic celi motus
et signa comprehendere. Quo ingenio ista collegit quod doctore percepit.
Quis ei fuit tanti interpretis augurij. Sepe homines confusio aeris
videt et sepe fallunt. quod plerumque eam sine tempestate discutiant. echinus
non fallit. echinum nequaquam sua signa pretereunt. **V**n exiguu animal tanta
ta scientia. ut fuisse pronuncie. Quo magis in eo nihil est. quam tantam possit
habere prudentiam. Crede quod per indulgentiam dei. rerum omnium creatorem
id quod prescientie huius mundi acceperit. **E**t enim si fenem deus sic vestit ut mi-
rem. si pascit volatilia. si parauit coruo escam. pulli enim eius ad deum cla-
matur. si mulieribus dedit texture sapientiam. si araneam quam tam subtiliter ac do-
cte casses suspendit in foribus sapientie non relinquit immunem. si ipse
virtute equo dedit et soluit de ceruice eius formidinem. ut exeat in campo
ut occurrentes regibus irrideat odorem bellum eminentem excite sonum tube. **S**i
hec irrationabilia plerumque et alia insensibilia. ut fenem ut lilia repleuit
sue dispositione sapientie. quod dubitamus quod etiam in echinum contulerit huius
gratia prescientie. **N**ihil enim in exemplo ratum. nihil dissimulatum reliquit. omnia
videt quod pascit omnia. omnia replet sapientia. quod omnia in sapientia fecit. ut scriptum
est. **E**t ideo si echinum visitationis sue exortem non pretermisit. si eum considerat
et futurorum informat indicij tua non considerat. **I**mmo vero considerat

sicut testat eī diuina sapientia dicens, Si respicit volatilia. si patit
 illa. nōne vos pluris estis illis? Si fenū agri qđ hodie ē. et cras ī di
 banū mittit. de? sic vestit. quātomagis vos minime fidei? An ve
 ro sine qđā dote nate manē piscib? etiā illā putam? gratiā. qđ vnū
 qđq? gen? pisciū p̄scripta sibi domicilia habet. que sui generis. null?
 excedat nō incurset alien? Quis geometra his diuisit habitacula
 nullis rūpenda tēporib? Sed geometrā audiui? thalassometram
 nūq? audiui?. Et tamē pisces mēsurā suā norūt nō muris vrbū
 portisq? p̄scriptā. nō edificijs domoz. nō agrorū finib? limitatā. s; mē
 surā eī. qđ oporteat vt tantū satis sit vnicuiq? qntū ad vsū habūdet
 nō qntū auiditas qđā īmoderata sibi vindicet. Lex qđā nate ē tātū
 qre qntū efficiat ad victū. et alimentoz mō sortē censere patmonij.
Hoc gen? pisciū ī illo sinu maris alti? et gignit? illud ī alio. Veni
 g? nō reperies cōfusa gna pisciū. s; qđ hic habūdat alibi deē. Itē ille
 sin? maris cefalos alit. lupos ille. ille saxalites. locustas ali?. Nō est
 libera vagādi potestas. nec tam īclusa montib? copia aut flumi?
 inelabentib? transit? īpedit?. s; vsus nata īpressus tāq? pate finib?
 vnūquēq? se retinere. et vlt? incolas p̄dare facit suspectū. **N**e nobis
 longe alia sententia mutare exilio domos incolaz fastidio teneri. ad
 uenaz captare gratiā trāsserre terminos p̄petuos qđ posuerūt patry
 nri. agz ad agz iūgē. domū ad domū. Defecit terra hominib? sēnūt
 et maria. **R**ursus p̄ singulorū libidine incidit terra. mare infūdīt. vt
 īsulas faciāt vt possideāt freta spacia maris sibi vōdicāt. iuē mācipij
 pisciū q̄ iura sic vernaculorū cōdicōe seruicij sibi subiecta omemorāt
Iste īquit sin? maris me?. ille alteri?. diuidūt elemēta sicut potēty
 his ī fructib? ostree nutunt. his ī viuatio piscis idudīt luxurie. nec
 mare efficit nisi apothecas habeāt ostreaz. Itaq? etates eaz numerāt
 et pisciū receptacula instruūt. ne cōuiuū diuitis mare nō possit im
 pleri. **N**am vicini nomē qb? audiūt aurib?. qb? ocul? intuent? pos
 sessiones eoz. quēadmodū noctes diesq? excogitāt vt aliqđ p̄ximi au
 ferāt. Nunqđ soli inhabitabitis sup terrā? **C**lamat p̄beta? **C**og
 noscit hec dñs. vindicte reseruat. Quātū aliena a piscib? auiditatis
 rapina. Illi natalia capiāt secreta et vlt? orbis terraz terminos mare
 norūt. qđ nulle īmpolāt insule nec tra. aliq? ītiacet vel vlt? vlla
 sit posita. **I**llic igit? vbi diffusū late mare omē spectādi vsū vtilitati?

1417
gratiam nauigandi interdudat audaciam cōdere se ferunt cete illa
impressa genera piscium equalia montibus corpora vt tradiderunt
nobis. qui videre potuerunt. illic quietum euū exigunt. discreta ab
insulis et ab omni maritimarum urbium contagijs separata. In
suas regiones et habitacula distributa. manent in his inoffenso ui
cinorum limite nec vago transitu mutationes querunt locorum.
sed tanq̃ patrium solum diligunt. et in his immorari dulce arbitra
tur. **Q**ue ideo elegerunt vt solitariam vitam remota possint arbi
troz interpellatione transigere. **S**unt tamen aliqua genera piscium
que non ingenij facilitate loca mutant. sed fouendi partus necessita
te quem oportuno atq̃ legitimo pcurantes tempore ex plurimis lo
cis a diuerso maris sinu innumerū velut communi consilio conue
nientes cōiuncto agmine aq̃lonis flatū petunt. et ad illud septentrio
narium mare piscium quadam nature lege contendunt. **D**icas si
ascendens videas reuma quoddam esse. **I**ta prouunt fluctusq̃ in
tersecant p̃ pontidem in euxinum portum violento impetu pro
fluentes. **Q**uis piscibus hec annunciat loca precepta tempora &
Quis tribuit dispositionem viandi comitandi ordinem metas. et
tempora reuertendi & **H**omines sunt imperatorem habent cuius ex
pectat imperium. procedit tessera pponuntur edicta p̃uincialibus
vt conueniant. tribunis militum littere diriguntur. dies statuit. et
pleriq̃ ad dies statutos occurrere non queunt. **Q**uis imperator pi
scibus precepta dedit & **Q**uis doctor hanc tribuit disciplinā & **Q**ui
metatores itinera disponunt & **Q**ui duces iter dirigunt. vt nullū
desit occurfus. **S**ed agnosco quis ille sit imperator. qui ordinatione
diuina sensibus vniuersorum suum infundat imperium. qui tacitū
mutis animantibus naturalis discipline ordinem tribuat. nec solū
magna penetret. sed etiam per minima queq̃ se fundat. **D**iuine legi
piscis obsequitur. et homines contradicunt. **P**iscis sollempniter obit
mandata celestia **A**n contemptibilis tibi videtur qui mutus est rati
onisq̃ expers & **S**ed vide ne tu tibi magis incipias eē contemptu. si
irrationabili irrationabilior deprehendaris. **Q**uis autem rationa
bilis hoc piscium transitu. cuius rationem quidem verbis non ex
plicat sed factis loquitur & **P**ergunt etiam estatis tempore ad fretū
ponti eo q̃ reliquo maris sinu hic sinus dulcior sit. **N**on enim tam

diu sol ei fretu quamdiu ceteris immoratur. ea que fit causa ut non
 omnē aquam exhauriat que dulcis atq; potabilis sit. **Q**uis autem
 ignoret qđ etiam ea que maritima sunt aquis plerunq; dulcibus de
 lectentur. **D**eniq; dum flumina sequunt et ad superiora ascendunt
 frequenter alieni pisces generis capiuntur in fluuijs. **C**um hec igit
 causa pontum illis faciat gratiorem. vel qđ estus temperet sollempnif
 illic flatus aquilonis. tum oportuniorem ceteris iudicant. in quo et
 partus possint generare pprios enutrire. qđ teneri fetus laborem alie
 ne regionis ferre vix possint quos illic fouet aeris blanda clementia
Itaq; peracto munere omnes simul eo quo venerant agmine reuer
 tuntur. **Q**ue nam ista sit ratio consideremus. **O**biectus est ponti
 sinus boree ceterorumq; ventorum violentissimis flatibus. **V**nde
 grauis illic procella furit et tempestates mouentur ita ut de p̄fundo
 harena versatur. **C**uius rei fluctus harenosus indicio est. qui vento
 rum motu insurgens altus. tum pondere grauior. haud dubie nō
 solum nauigantibus sed etiam maritimis ipsis animantibus intol
 lerabilis habeat. **A**ccedit autem illud. qđ cum plurima et maxima
 ponto flumina misceantur. cum hiberno tempore sinus ipse frigidi
 or e torrentium rigescat allapsu. **P**ropterea enī pisces tanq; arbitrij
 fluentorum estate illic ad spirantis aure clementiam tractare consue
 runt. cuius amenitate perfundi rursus hiemis aspera declinare con
 tendit. et septentrionalis plage seua fugientes. in reliquos se sinus
 conferunt. in quibus aut ventorū mollior sit placiditas aut soleat
 solis vernare temperes. **N**ouit igit piscis pariendi tempus. qđ p̄
 magno misterio dixit salomonis sapientia. **N**ouit tempus eundi
 atq; redeundi. **N**ouit tempus perfunditionis et lactationis et nouit
 ut queat falli. quia non rationis estimatione et disputationis argu
 mento utitur sed inspirationis nature. que vera est magistra pieta
 tis. **D**eniq; omnes animantes scriptura habent pariendi tempora. **h**omo
 solus indiscreta atq; confusa. **R**eliqua genera clementia tēpo
 ris querunt. mulieres sole partus suos idementer effundunt **V**aga
 enim et temperans libido generandi vagam pariendi etatem exhi
 bet. **P**iscis tanta maria transmittit ut utilitatem aliquam generi suo
 querant. nos quoq; diffusa equora transfretamus. **S**ed quanto
 honestius. qđ successionis amore quā qđ pecunie auaritate suscipit

1117

Deniq; illis ad pietatem nobis ad questum transmissio deputatur. Illi sobolem preferunt omnibus mercibus cariorem. nos mercem longe imparem ad periculi vicē misera lucri cupidine reportamus. Itaq; illi patriam repetunt nos delinquimus. illis natando incrementum generis acquiritur. nobis minuitur nauigando. Quis igitur neget diuinitus illis infusum ingenium esse huiusmodi atq; virtutem cum videat illos ad aquilonem tam sollempnem obeunde fecunditatis peregrinationem viuaci ingenio componere. alios in exiguo corpore tantum validitatis assumere. ut maximas nauium plenis currentes velis in medijs fluctibus listant. sicut breuis pisciculus. echinus tanta facilitate memoratur nauem ingentē statuere. ut quasi radicatum mari herere videas nec moueri. Aliquantū enim immobilem seruat. An et huic putas sine creatoris munere tantum potuisse superere virtutis. Quid gladios loquar. aut ferras. aut canes maritimos. aut balenas tigenas. Quid etiam aculeum turturis centrum et hoc mortue. Sic enim vipere os si quis calcauerit recens dumtaxat grauius qm̄ venenum nocere perhibetur. et immedicabile vulnus serpere. Ita etiam turtur aculeo suo mortua. plus qm̄ viua periculi asferre memoratur. Lepusculus quoq; timidum animal in terris. in mari formidabile. citam et que non facile possit auferri corruptelam inuehit. Voluit enim te creator nec in mari satis ab insidiantibus esse securum. ut propter pauca que noceant. quasi in excubijs positus arma fidei semper. et scuto deuotionis accinctus a domino tuo debeas salutis sperare presidium.

GEniamus athlanticum mare. Quam ingentia illic et infinite magnitudinis cete que liquando supernatant fluctibus adnatae mare insulas putes. montes altissimos sumis ad celum verticibus eminere que non inacta nec litonibus. sed in athlanticis maris profundo feruntur videri. ut eorum conspectu nauite a nauigandi in illis locis presumptione reuocentur nec secreta elementorum adire sine summe mortis timore vsurpent. Sed iam assurgamus ipsi de profundo maris. et aliquantulum sermo noster emergat. atq; ad superiora se subrigat. spectemus ea que vsitata multis et plena sunt gratie. quo-

modo aqua in salis vertatur soliditatem. ut ferro sepe cedatur. quod de brittanis salibus nihil mirum. Qui speciem marmoris validi et de metalli niueo candore resplendent salubres corpori cibo et potui nimis grati quomodo etiam non indecorus lapis corallium in mari herba sit. si in aerem transferat lapidis firmitate solidetur. Unde etiam hostreis preciosissimam margaritam. natura infixit. quomodo eam maris aqua in tam molli carne solidauerit. Que difficile apud reges inueniuntur. ea in littonibus quasi vilia iacent vulgo et in saxis asperis et cautibus colliguntur. Aureum etiam vellus aqua nutrit. et lanam immemorati speciem metalli gignunt littora. cuius colorem nullus adhuc eorum qui fucis diuersis obducunt vellera. imitari potuit adeo nature maritime gratiam humana implere nescit industria. Scimus quia sollicitudine vellera ouium etiam minus pretiosa curentur. sint licet optima nequaquam tamen his fucus innascitur. Hic naturalis color est. quem nullus adhuc fucus equauit. Hoc quoque piscis est vellus sed et ipsi murices qui insigne dant regium sunt maritimi. et que pratorum gratia. vel hortorum amenitas potest cerulei maris equiperare picturam. vel aurum licet in pratis flores refulgeant. Auri quoque fulgorem in mari lana resplendet. et illi cito marcescunt ista diu durata seruat. Lilia in hortis eminunt nitent vela in nauibus. Dic odor. illic ventus aspirat. Que utilitas in folio. In nauibus quanta commertia. Lilia suauitatem narium vela hominum salutem inuehunt. Adde pisces salientes et delphinas lucentes. adde rauco sonantes fluctus murmure. adice currentes naues ad littora. vel de littonibus exeuntes. ut cum e carceribus mittunt quadage. quanto studio spectantium et amore certatur. Equus tamen inuanum currit. non inuanum nauigia. ille inuanum quia vacuus. ista ad utilitatem quasi plena frumenti. Quis his gratius. que non verberare agunt. sed vectorum spiramine ubi nemo refragatur. sed omnes fautores sunt. ubi nemo vincitur. quicumque peruenerit. sed omnes pupes que perfecte fuerint coronant ubi palma merces salutis victoria precium regressionis est. Quam etiam distat inter directos cursus ac reflexos. Isti perpetuantur. hi resoluuntur. Adiunge remigijs contexta littora. quibus vexillum exeundi aura de celo est. Itaque aurige plausum inanem referunt. hi

711
soliunt vota seruati. Quid de iona dignum loquar. quem cetus ex
cepit ad vitam reddidit ad prophetandi gratiam. **E**mendauit aqua
quem terrena reflexerant. psallebat in utero ceti. qui merebat in tri
Et ut vtriusq; redemptio non pretereatur elementi. terrarum salu
in mari ante precessit. quia signum filij hominis signum ione. Sic
iste in utero ceti. sic hiesus in corde terre in vteri medio. **M**aus ta
men i mari pietatis exemplum. qm exceperunt pisces quem homi
nes refutarunt. et quem homines crucifixerunt pisces seruauerunt.
Petrus quoq; in mari tituabat. sed non labeatur. et confessus in
fluctibus quem negauit in terris. **I**tag; illic quasi deuotus. manu
apprehenditur. hic quasi oblitus aspectu censorio conuenitur. **S**ed
iam rogemus dominum. ut sermo noster quasi ionas eiciatur in
ram. ne diutius in salo fluctuet. **E**t bene iam exiuit cucurbita. que
obumbret nos a malis nostris. sed et ipsa procedente sole arefacta
admonet requiescendum. ne in terra estuare incipiamus ingenio.
Et nobis etiam verba deficiant. **C**erte plusq; niniuitis data est in
aquis remissio peccatorum. **E**t cum paululum conticuisssem iterum
sermonem adorsus aio. **S**e. **F**ugerat nos fratres. ac.

2

Vgerat nos fratres dilectissimi necessaria de natura auium
disputatio. et sermo huiusmodi nobis cum ipsis auibus euo-
lauerat. **F**it enim natura quadam ut hij qui aliquid intuentur vel
dicendo exprimere volunt eorum qualitate quam vel intuentur vel loquuntur
assumant ut et cum pigrionibus immoremur et cum velocibus celeri
rapiamur aspectu. **S**tilo quoque aut tardiore utamur aut rapidiore
itaque dum caueo ne mari demersa pretereant et aquis opta me late-
ant effugit omne volatile quia dum indignatos imos gurgites ser-
uato: aërios non respexi volatus nec umbra saltem penne me prepetis
reclinauit que in aquis relucere potuit. **V**erum ubi omne negotium
expeditum putauit et absolutum esse me credidi et diem quintum co-
summatum arbitratus sum. **V**enit in mentem auium que cum eunt
cubitum quasi pacto lete munere ethera cantu mulcere consueverunt quod
velut solemniter surgente et occidente die instaurare consueuerunt ut
decurfi vel adoriendi nocturni iuxta ac diuturni temporis laudes suo
referant creatori. **M**agnam igitur incentiuum excitande nobis deuotio-
nis amiseram. **Q**uis enim sensum hominis gerens non erubescat sine
psalmodiarum celebritate diem claudere cum etiam minutissime aues so-
lemni deuotione et dulci carmine ortus diei ac nocturnum persequantur.
Redat in nobis volaticus sermo qui pene fuerat ex oculis elapsus et aequo
modo alta petens volatus suos obduxerat nubibus nisi quod oculos
ablatis aqua dum de gurgite leuamus ad celum speculati vacuum aeris
volatibus ferri ad necessitatem stili putauimus esse reuocandum. **E**ritis
vos iudices qui estis aucupes verbi. **U**trum consultius euolasset an
utiliter in vestra retia sit relapsus. **N**ec vereor ne fastidium nobis
obrepat in volatilibus requirendis quod non obrepat in gurgitibus
perscrutandis aut aliquis nobis in disputatione obdormiat cum pos-
sit auium cantibus excitari sed profecto qui inter mutos pisces vigila-
uerat non dubito quod inter canoras aues somnum sentire possit qui tali
ad vigilandum gratia prouocetur. **N**eque vero vile putetur quod po-
tuit pretercurre cum sit tertia pars in animantibus creature. **T**ria enim
genera animantium esse non dubium est. **T**errenum. **V**olatile. **A**quatile.
Denique sic scriptum est. **P**roducant aque reptilia animarum uiuen-
tium secundum genus et volatilia volantia super terram secus firma-
mentum celi secundum genus. **R**euocent ad superiora sicut obliuisci viatores

qui cum inconsulto preterierint in sua reuertentes vestigia. in curie
sue multo repetito itineris labore suscipiunt. est tamen etiam bonus
viator qui dispendium regressionis reliqui itineris compendiosa ce-
leritate compenset ut mihi faciendum arbitror. maxime cum de au-
ibus sermo sit. que solent oculos hominum volatus operatione pre-
stringere. Quid enim conuenit in his demorari in quibus celeritas
placere consuevit? **A**uis igitur atque inusitatus in tali genere scriptio-
nis sermo noster canoris auibus resonet ac resulet. **V**nde mihi
cigneae carmina que etiam sub graui mortis imminentis terrore dele-
dantur? **V**nde mihi illos naturalis modulorum cantilene quibus etiam
paludes sonore cantus edunt dulcissimi suauitem? **V**nde mihi psi-
taci voces dulcedoque merularum. utinam saltem luscinia canat que
dormientem de somno excitet. **E**a enim auis signare solet diem surge-
ntis exortum. et effusionem diluculo deferre leticiam tantum si illorum
suauitas deest. sunt gementes turtures et rauce columbe tum etiam
cornix plena voce pluuiam vocat. unde rurale auiarium sermone
quo possum? scientia quam nos rustici docuerunt persequamur?
Et quomodo de aquatibus et reptilibus diximus arduum est ut subito
ad aues celi sermo noster ascendant. et ideo de his auibus prius dicam?
que circa aquas maris fluminumque versantur cum quibus possum? emergere.
Itaque ab alpione sermonem adiciamus. **E**st ea auis maritima
que in littoribus fetus suos edere solet ita ut in harenis oua de-
ponat medio fere hiemis. nam id temporis fouendis habet deputatum
partibus. quando maxime insurgit mari littoribusque uehementior
fluctus illiditur. quo magis repetunt placiditatis solemnitate. auis
huius elucet gratia. **N**amque ubi undosum fuerit mare positus ouis
subito mitescit. et omnes cadunt ventorum procelle. flatusque aurarum
quiescunt. ac placitum ventis stat mare. donec oua fouet alcion sua.
Septem autem dies fetus sunt. quibus decursis educit pullos. fetusque
absoluit. et ilico alios quoque septem adiungit dies. quibus emurriat
partus suos donec incipiant adulescere. **N**ec mireris tam exiguum nu-
trimenti tempus. cum absolutio fetuum. tam paucorum dierum sit.
Tantam autem gratiam minuscula auis diuinitus indultam habet
ut hos quatuordecim dies. nautici presumpse serenitatis dies obser-
uent. quos et alcionidas vocant. Quibus nullos motus procellose

tempestatis horrescāt. ¶ **N**onne vos pascereb? pluris estis ait dom-
 nus. Si igit̃ auis minuscule cōtemplatione insurgit mare et repēte
 comprimit. atq; aspera hiemis inter graues procellas tempestatesq;
 ventoz deterget. celi nubila fluctusq; componit s; elementis omnib?
 subito infusa tranquillitas quantum presumere debeas o homo. ad
 imaginem d̃i factus agnoscis. si tamen auicule istius fidem. studio
 deuotionis imiteris. illa tempestates videns insurgere seuire vētos
 inter hiberni seuā. nō reuocatur neq; reflectitur s; impellitur. deniq;
 in littore sua oua constituit vbi ea relabente fluctu madida. adhuc
 harena suscipiat s; nec insurgentes fluct? quos immurmurare atq; al-
 labi videat reformidat. **E**t ne putes q; ouorum videatur habere cō-
 tēptum. continuo vbi deposuerit oua nidificiat s; et suos partus cor-
 pore fouet. nec salutē pprie alluionem littoris p̃timefcit. s; secura de
 d̃i grā ventis se committit et fluctibus. et parum est hoc. **A**d iungit
 totidem alios ad nutriendum dies. nec interm turbata tot diebus
 infidi maris tranquillitatē veretur. temptatq; meritum suū nature
 iam solemnitate fundatum. **E**t teneros fetus non latibulis aliq̃bus
 abscondit. aut tectis. nec includit cauernis. sed nudo et rigēti omittit
 salo. nec defēdet a frigore. s; diuino votu quo magis cetera despiciat
 tutiores fore existimat. **Q**uis nostrū paruulos suos nō vestimentis
 tegat tectisq; abscondat. **Q**uis nō claudat eos septis cubiculorum. **Q**uis
 non ita diligenter vniq; fenestras obstruat s; ne qua possit
 aura penetrare. **M**erito quos tam sollicite induimus ac fouemus.
 exuimus eos clementie celestis in volucro. **A**lcion vero quos nudos
 proicit eos diuino vestit indumēto. ¶ **N**ec vos preteribo mergi q̃b?
 ab assiduitate mergendi nomen hoc hesit. quomodo sepe mergentes
 aurarum signa colligitis. et preuidentes futuram tempestatem p̃pe
 medio reuolatis ex equore ad littorum tuta cū clamore ostenditis. **Q**uomodo
 etiam fulice que maritimo delectantur p̃fundo. refugie-
 tes posteaquam presenseritis commotionē maris inuado luditis. **E**t
 ipsa ardea que paludibus inherere consuevit. notas deserit sedes.
 imbres q; formidans super nubes volat. vt procellas nubiū sentire
 non possit. ¶ **C**onsideremus volucres maris quemadmodum imi-
 nentem ventorum motu. ad tutiora et tunc temporis dulciora sibi
 stagna se conferant. atque in abscondito terrarum sinu. incognita

sibi alimenta rimentur. **N**octurnas autem quis non miretur ex-
cubias anserum qui vigilias suas etiã cantus assiduitate testantur
Denique eo etiam romana capitolia a gallo hoste seruarunt, **V**erito
illis debes roma quod regnas. di tui dormitabant. vigilabant anseres
Ideo illis diebus anseri sacrificas et non ioui. Cedunt enim di vestri
anseribus a quibus se sciunt esse defensos. et ne ipsi ab hoste caperentur
Dulce autem post descriptionem piscium. de his auibus que assuete
sunt aquis sermo successit. quia et ipse similiter usu natandi et mu-
nere delectantur. **V**nde prima cognatio videtur auibus istis esse cum
piscibus. quoniam natandi quoddam commune videtur utriusque ge-
neri esse consortium. **S**ecunda quoque cognitio. omnibus auibus et
piscibus est. eo quod volantis usus species sit natantis. **S**icut enim ager
natando piscis incidit. ita avis aerem volatu celeri secat atque utriusque
generi similiter caude suppetit alarumque remigium ut pisces ad pro-
le alis subrigant. atque ad ulteriora procedant. caudeque gubernaculo
vel quo velint facile se conuertant vel impetu quoddam e regione
iter suum dirigant. **A**ues quoque aeri volatibus suis velut aquis
innatant et quasi quedam extendunt brachia. cauda quoque se vel
ad superiora subrigunt vel ad inferiora demergunt. **V**nde quoniam
in nonnullis. idem usus et species. ideo de aquis utriusque generis.
natiuitas diuina. preceptione processit. **D**ixit enim deus producant
aque reptilia animarum viuentium secundum genus. et volatilia
volantia secus firmamentum celi secundum genus suum. **N**on im-
merito igitur quia de aquis genus utriusque producit. natandi pro-
prietas utriusque suppetit. **V**ane cum et coluber lubricus omnesque
serpentes. **I**deo enim serpenti est nomen inditum. quia non possunt
ambulare sed serpere. **D**racones quoque simili modo pisces plerisque
sine pedibus sunt. nullum auium generis officio pedum caret. quia
omnibus victus e terris. et ideo pedum munere fulciuntur quia huius
modi ad escam querendam indigent ministerio. **I**taque alie volucres
unguibus armanter ad raptum ut accipitres. ut aquile. que rapinam
venationis exercent. alie vel ad incedendum sibi parandum usu mi-
nisterioque utuntur accomodo. **V**num nomen autem auium sed genera diuersa
que quis possit. aut memoria. aut cognitione comprehendere.
Vnt itaque aues que carne vescuntur. **I**deo his ungues aspi-

propter insidias explorandi . curuatum atq; acutum os . velox vola-
tus quoniam rapto viuunt . vt possint facile corripere preda[m] qua[m]
secuntur prope[re] . vel ore . vel vnguibus euiscerare .

Vnt etiam aues que reperto nascuntur semine , **A**lie diuerso
et fortuito cibo . Est etia[m] diuersitas copularu[m] quaru[m] gra[m] caret
fere que intendunt rapinis . Nam propter auuiditate[m] predandi de nec
ipsis intra se conuenit et ideo declinant sui coplam . Refugit enim
auaricia consortium plurimorum . deinde coniunctio plurimorum
facile ipsa se proderet . His ergo auibus nihil est copulatorium .
preter iugale consortium **E**rgo aquilis accipitribusq; hic vsus vite
Contra vero palumbes grues sturni corui atq; cornices etiam turdi
gaudent plurimoru[m] conexione . **A**lia quoq; auium genera endozia
que manent in locis semper . alia aduenticia que obeunt regiones
alias et peracta hieme reuertuntur .

Vnt que hieme redeunt . estate peregrinantur a nobis . siue q[ui]
alia hiemis tepore ad calidiora se conferant siue q[ui] plerag[ue] rur-
sus estate in his locis exigant . que ameniora nouerunt . **T**urdi demig[ue]
autumni fine hiemis confinio . q[ui] exacta estate se requirunt . q[ui]bus
nos in hospitali immanitate molimur insidias . et diuerso genere nuc[un]-
quidam insida decipula decipere nuc[un] visco eos fallere . nunc laqueis eos cap-
tare contendimus .

Come reditus . vexillum veris attollit . grues qui alta petunt
amant frequenter peregrinari . alie aues ad manum se subiciunt et
mense herili assuescunt tactuq; mulcentur . **A**lie reformidant . alie
eisdem quibus homines domicilijs delectantur . alie secretam in deser-
tis vitam diligunt que reliquedi sibi videtur difficultatem . libertatis
amore compestant . **A**lie vocibus obstrepunt . **A**lie canoro delictantur
suauig[ue] modulamine . **Q**uedam ex natura . **A**lie ex institutione
diuersarum vocum obloquuntur discrimine . vt hominem putes lo-
cutum fuisse . cu[m] locuta sit auis . quam dulcis merularum q[ui] expressa
vox phitaci est . **S**unt etiam alie simplices vt columbe . alie astute
vt perdices . gallus iactantior . pauo speciosior . **S**unt etiam vite
in auibus et operu[m] diuersitates . vt alie ament in commune consulere
et collatis viribus velut quandam curare rempublicam . et tanq[ua]m
sub rege viuere . **A**lie sibi quisq[ue] prospicere imperium recusare . et

si capiantur indigno velint exire seruitio. **A**b his igitur ordinamur qui nostro usu imitatione dederunt. In illis enim pollicia quedam et militia naturalis in nobis coacta atque seruilis quam iniussi et voluntario usu. **G**rues in nocte sollicitam exercent custodiam dispositos vigilantes cernas et ceteris consortibus generis quiescentibus. alie circueunt et explorant. nequa in hinc parte temptentur. atque omnem deferunt impigro sui vigore tutelam. Post ubi vigiliarum fuit tempus impletum perfundata munere in somnum se premissis clangore componit. ut excitet dormientem. cui vicem muneris traditura est.

At illa volens suscipit sortem nec usu nostro inuita et pigriori sono renuntiat. sed impigre suis excutitur e stratis vice exequitur. et quam accepit gratiam pari cura atque officio representat. Itaque nulla discretio quia deuotio naturalis. ideo tuta custodia. quae voluntas libera. Nunc etiam volantes ordinem seruant. et hinc moderatio omnem laborem alleuant ut per vices fugantem duci sui muneri. Precedit enim vna ceteris prestituto sibi tempore et quasi ante signa precurrit. deinde conuertitur et sequenti sorte ducendi agminis cedit. Quid hoc pulchrius et laborem omnibus et honorem esse commune. nec paucis arrogari potentiam. sed quasi in omnes voluntaria sorte transcribi. et antique hoc reipublice munus. et instar hoc libere ciuitatis est. Sic a principio acceptam a natura exemplo auium polliciam homines exercere ceperunt. ut communis esset labor. communis dignitas per vices singuli pariter. curas discerent obsequia imperiaque diuidere. nemo esset honoris exorsus. nullus immunis laboris. hic erat pulcherrimus rerum status. nec insolecebat quisquam perpetua potestate nec diuturno seruitio frangebatur. quia et sine inuidia erat. ordine muneris et temporis moderatione delata promotio. et tollerabilior videbatur communi cadebat custodia. Nemo audebat alium seruitio premere cuius sibi successuri in honorem mutua foret subeunda fastigia. nemini labor grauis quem dignitas secutura releuaret. sed postquam dominandi libido vendicare cepit indebitas et susceptas nolle deponere potestates. posteaquam militia non ius commune cepit esse sed seruitus. posteaquam non ordo factus est suscipiendae potestatis sed stultitiae vendicandae cepit etiam ipsa laboris functio durius sustineri. et que non ex voluntaria cito locum relinquit incuriae. hominesque

inuiti subeunt vigiliarum munia • quam egre vn̄quisq; in castris
 piculū excubat • qđ tuendū sibi regali preceptione committit. p̄poni
 tur pena desidioe et tamē plerunq; obrepit in curia nō seruantur ex
 cubie. **N**ecessitas enim que inuito imponit obsequiū • affert plerūq;
 fastidium. **N**ihil est enim tam facile quod non habet difficultatem
 quod facias inuitus. **E**rgo et iugis labor auertit affectū • et cōtinua
 ac diuturna potentia gignit insolentiā. **Q**uem inuenias hominū
 qui sponte deponat imperium et ducatus sui ponat insigne • fiatq;
 volens numero postrem⁹ exprimo. **D**os autem nō solum de primo
 h̄ etiam de medio • sepe conscendimus • et primos discubitus in cōui-
 uio vendicam⁹ ac si semel delatum fuerit • volum⁹ esse perpetuum.
Ideo inter grues equinimitas in laboribus est • humilitas in potesta-
 tibus. **A**mmonentur vt exerceant custodia vices • non ammonent̄
 vt de potestate decedant • quia ibi naturalis quies somni • interpellē-
 da • hic voluntarie sedulitatis gratia prestolanda est. **C**iconias fe-
 rūt collecto agmine p̄ficis si q̄ pergendū putant • et simul plerūq;
 circa orientem locis inuehi • et quasi tessera militari • pariter omnes
 moueri. **E**xercitum credas cum signis suis pergere sicut auis
 viandi comitandiq; et p̄eundi ordinem seruant. **C**oturnices
 autem deducunt eas ac dirigunt • et velut quibusdam turmis stipa-
 tricibus prosequuntur • adeo • vt adiumenta quedam bellantib; ad
 uersus inimicas aues conferre credantur • et p̄rijs periculis bella
 aliena suscipere. **C**uius rei inditium est • quia mille per interuallum
 aliquo temporis residere in illis locis reperiuntur et quia cum vul-
 neribus reuertentes • manifesta quadam sāguinis sui voce ceterisq;
 loquuntur indicijs grauium se certaminum subisse conflictū.

Quis igitur illis penā desertionis indixit • quis derelictē militie
 supplitia p̄scripsit formidulosa • vt nllā p̄sequēdis hospitalib;
 turmis subtrahere sese nitat̄. h̄ certatim omnes deductionis munere
 officioq; fungantur. **D**iscant homines hospitalia seruare iura • et
 ex auib; cognoscant • quid religionis hospitibus sit deferendum
 que obsequia deputanda. **Q**uibus cornices etiam pericula sua ne-
 gare non soleant. **H**is igitur nos ianua claudim⁹ • q̄b; aues etiā
 anias suas p̄ferūt et quos ille p̄sortio p̄secūt̄ discrimis eos tecti p̄hi-
 bemus hospitio. **Q**uorum gratia ille bella suscipiunt • his nos bella

frequenter inferim?

Mentior si non causa sodomitani hec fuit supplicij . aut egipti? furor genti hospite dum bellū conatur inferre hospitalitatis penas infide naufragio plebis exsoluit. Quam vero rationabiliū excedat pietatem aut prudentiam huius auis clementia considerandum . quoniā nemo post exemplum quidem irrationabiliū quisq; nostrum imitari potuit . Nam depositi patris artus per longeuū senectutis plumarū tegimine . alarum remigio nudatum . circum stans soboles pennis p̄p̄ijs fouet . Et quid dicam collatio cibo pascit . quando etiam ipsa reparat nature dispendia . ut hinc atq; inde subleuantes senē fulcibz alarum suarū ad volandum exercent et in pristinos vsus desueta iā reuocent pij patris membra .

Quis nostrum leuare egrum non fastidiat patrem . Quis fessū senē suis humeris imponat . qđ i ipsa historia . ius credibile habet . Quis ut pius sit . nō hoc seruulis mādat obsequiū . et at vero auibus non est graue . quod pietatis est plenum . non est honorosum . quod soluit nature debito . non recusant aues pascere patrē quod etiā p̄scripta necessitate . sub terrore penarum . pleriq; hominū recularunt . ¶ **A**ues non scripta s; nata lex stringit . Aues ad hoc munus nulla precepta conueniunt . s; gratie naturalis officio . aues non erubescunt reuerendi senis mēbra portare . ¶ **E**st etenim uectura pietatis quod eouq; frequenti testificatione p̄crebruit . ut congrue mercedem remunerationis inuenerit . Nam romanorum vsu pia auis vocat̄ . et quod vix vni imperatori consulto senatus delatū dicitur . hoc iste aues in cōmune meruerunt . Habent ergo aues iste decreta patrū . ac p̄p̄ie isigne clemētie . pios enī filios patz p̄p̄ oportuit iudicio predicari . Habent etiā vniuersorum suffragia . nā retributio beneficiorū antipe largosis nominat̄ . ¶ **P**elargos enī ciconia dicit̄ . virtus itaq; ab his nomen accepit . cū relatio gratiarū ciconie vocabulo nuncupat̄ . ¶ **H**abemus auarie sobolis . erga cultū patrios . pietatis exemplū . Accipiam? nūc matre sedulitatis in filios grande documentum .

Nirundo minuscula corpore s; egregia pio sublimis affectu . q̄ indigna rerum omnium . p̄ciosiores auro nidos struit quia sapiēter nidificat . nidus enim sapientie . p̄ciosior est auro

Quid enim sapienti? quã et vt volandi vaga vbertate ponat
 et hominũ domicilijs paruulos suos et tecta commendet. vbi
 sobolem nullus incurset. Nam et illud pulcrum. vt a primo ortu
 pullos suos humane vsu cõuersationis assuescant. et prester ab ini
 micarum auium insidijs tutiores. Tum illud p̄clarum qua gratia
 domus sibi sine v̄llo adiutore tanquã artis perita componat. Legit
 enĩ festucas ore eas q̄ luto illinit vt cõglutinare possit. quia lutũ
 pedibus deferre nõ potest. sũmitatem pennarũ infundit. vt facile his
 puluis adherere. et fiat limi? q̄ paulatĩ festucas v̄l minutos surculos
 sibi colligat. atq; herere faciat. Eo genere nidi totius fabricã struit. vt
 quasi pavimenti solo pulli eius intra edes suas. sine offensione ver
 sentur. ne pedem eius aliquis interserat p̄ rimulas texturarum. aut
 teneris frigus irrepat. Sed hoc industrie indicium p̄ commune
 multis auibus. illud vero singulare in quo est p̄clara cura pietatis
 et prudentis intellectus. et cognitionis insigne. tum quedam medice
 artis pitia q̄ siq; pulli ei? fuerint cecitate suffusi oculos siue cõpũcti.
 habet quoddã medeĩ genus. quo possint eorum lumina intercepto
 vsui reformare. **N**emo igitur de inopia queratur. q̄ vacuas
 pecunie p̄prias edes reliquerit. **P**auerior est hirundo que vacua
 eris abundat industria. edificat nec impedit. tecta attollit. et nihil
 aufert. s̄ p̄ximi indigentia et paupertate ad nocendum alij cõpellit
 nec ingraui filiorum imbecillitate desperat. Nos vero et paupertas
 afficit. et inopie necessitas vexat. et plerõsq; indigentia cogit in fla
 gitium impellit in crimen. lucri q̄q; studio in fraudes versam? in
 genium aptam? affectum. atq; in grauissimis passionibus spẽ depo
 nimus. fractiq; aĩo resoluimur impuidi et inertes iacemus cum de
 diuina miseratione tũ sperãdum amplius sit. cum p̄soria humana
 defecerint.

Descant homines amare filios ex vsu et pietate cornicum. que
 etiam volantes filios comitatu sedulo p̄secunt et sollicitè ne
 tenere forte deficiãt cibum suggerunt. ac plurimi temporis nutriẽdi
 officia non relinquũt. At vero femine nostri generis cito ablaclãt
 etiã illos quos diligũt. aut si ditiores sunt lactare fastidiunt. Pau
 periores v̄o abijciunt paruulos et exponunt. et dep̄henso abnegãt
 Ipse quoq; diuites ne p̄ plures patrimoniũ suũ diuizat. in vtero

pprios necat fetus. et parricidalibus fucis in ipso genitali alio pignora
sui ventris exinguunt. priusque aufertur vita. quam traditur. Quis
docuit nisi homo filios abdicari? Quis reperit tam immitia patrum
iura? quis in nature fraternae consortia fratres impares fecit? Vnius
diuitis filij. diuersa sorte ceduntur alii? totius paterne sortis ascriptioni
bus mundatur. alius opulente hereditatis patrie. deplorat exhau-
stam atque inopem portionem? Nunquid natura diuisit merita filiorum?
Ex pari omnibus tribuit quod ad nascendi. atque viuendi. possint habere
substantiam. Ipsa vos doceat. non discernere patrimonio. quos titu-
lo germanitatis equalis. Et enim dedistis quibus communiter esse quod
natis non debetis his ut id communiter habeant in quod a natura sub-
stituti sunt inuidere. **A**ccipitres feruntur in eo duram aduersum
pprios fetus habere inclementiam. quod ubi eos aduerterint temptare vo-
latus primordia nidis eiciunt suis continuoque eliminant ac si morientem
appullant pennis atque precipitant. verberant alis. coguntque audere
quod trepidant; nec ullum postea his deferunt munus alimonie quod mi-
rum tantum si rapere assueti. nutrire fastidiunt? Consideremus ad
hoc eos esse generatos ut etiam aues ad cauendum formido exerceat nec pal-
sim curas relaxent. sed pericula perdonibus declinanda prospiciant. Deinde
cum his natura quoddam perdonandi munus inoleuerit magis a tenero
pulos suos instituere videntur ad perdonam. quam partem abdicare com-
pendijs. Cauent ne in tenera etate pigrescant. ne soluantur delicijs
ne marcessant ocio. ne discant cibum magis expectare quam querere.
ne nature sue deponant ingenium alias vigorem. Intermittunt stu-
dia nutriendi. ut in usus rapiendi audere compellant.

Hquila quoque plurimo sermone usurpat quod suos abdicet fetus
sed non utrumque verum. ex pullis duobus quod aliquid fieri putauerunt
germinandorum alimentorum fastidio. sed id non arbitror facile cre-
dendum. presertim cum Moyses tantum testimonium pietatis in pul-
los suos. huic deserit aui. ut diceret. Sicut aquila protegit nidum suum
et super pullos suos confidet. et expandit alas suas. et assumpsit eas.
et suscepit eos super scapulas suas. Dominus solus ducebat eos. Quo-
modo ergo expandit alas suas. si occidit alterum? Unde puto non
auaricia nutriendi eum inclementem fieri. sed examine iudicandi sem-
per enim fertur probare quos genuit. ne generis sui iter omnes aues

quodam regale fastigium degeneris partus deformitas decolorat. Itaque
 asseritur quod pullos suos radijs solis obijciat atque in aeris medio pro
 paruulos vngue suspendat. ac si quis repercusso solis lumine intrepidam
 oculorum aciem in offenso tuendi vigore seruauerit. his probatur quod
 veritatem nature sinceri obtutus constantia demonstrauerit. sin vero
 lumina sua prestrictus radios solis inflexerit quasi degener et tanto
 indignus parente reicitur nec estimatur educatione dignus. qui fuit
 indignus susceptione. Non ergo eum acerbitate nature. sed iudicij
 integritate condemnat. nec quasi suum abdicat. sed quasi alienum re-
 cusat. Hanc tamen ut quibusdam videtur regalis auis inclementiam
 plebeie auis excusat clementia.

Quis enim cui fulica nomen est quod grece dicitur fene susceptum illum
 siue abdicatum siue non agnitum aquile pullum. cum sua prole
 connectit atque intermiscens suis. eodem quo propositos fetu matris sedu-
 litatis officio et pari nutrimento subministrato. pascit et nu-
 trit ergo fene fulica alienos nutrit. **M**os vero nostros inimici cru-
 delitate pericimus. **A**quila vero si proicit non quasi suum proicit sed
 quasi degenerem. non recognoscit. **N**os quod petus est. quos nostros
 recognoscimus abdicamus.

Et veniamus ad turturem. quam lex dei. velut castae hostiae mu-
 nus elegit. Denique cum dominus circumcideretur oblata est quia
 scriptum est in lege domini. ut darent hostiam par turturum aut duos
 pullos columbarum. **H**oc enim est verum sacrificium christi pudicitia
 corporalis et gratia spiritalis. **P**udicitia. ad turturem refertur et ad
 columbam gratia. fertur etenim turtur. ubi vigilias propter fuerit amissione
 viduatus propterea thalamos et nomen habere coniugij. eo quod primo
 amor defellerit eam dilecti morte deceptam quod et infidelis ad perpetuitatem
 fuit et amarus ad gratiam. qui plus doloris ex morte. quam suauitatis
 ex caritate generarit. **I**taque iterare coniunctionem recusat nec pudoris
 iura. aut complaciti viri resoluit federa. illi soli suam caritatem recu-
 sat. illi custodit nomen uxoris. **D**iscite mulieres quanta sit vidui-
 tatis gratia. que etiam in auiibus predicatur. **Q**uis igitur has leges
 tuturi dedit? **H**ominem quero non inuenio. **H**omo enim nullus
 ausus est. quando nec paulus ausus est leges tenende viduitatis pre-
 scribere. **D**enique ipse ait. **V**olo ergo iuniores nubere filios procreare

matresfamilias esse nullam occasionem dare aduersario. Et alibi.
Bonum illis si sic maneant quod si se non contineant nubant, **M**elius
est enim nubere quam viri. **O**portet paulus in mulieribus quod in turturibus
perseuerat. Et alibi iuniores hortatur ut nubant quia mulieres nostre
turturum pudicitiam vix implere possunt. Ergo turturibus deus
hunc inuovit affectum. hanc virtutem continentie dedit qui soli potest
prescribere quod omnes sequantur. **T**urtur non vult flore iuuentutis non
temperat occasionis illecebra, **T**urtur nescit primam fidem irritam
facere quia nouit castimoniam seruare prima coniugij sorte premissa.
Diximus de viduitate auium. eamque ab illis primum exortam
esse virtutem. **N**unc de integritate dicamus. que in plurius quidem
auibus ita esse asseueratur. ut possit esse in vulturibus deprehendi.
Regant enim vultures indulgere concubitu. et coniugali quodam
usu nuptialisque copule sorte misceri. atque ita sine ullo masculorum
concupere semine. et sine coniunctione generare natos que ex his in
multam etate longeuitate procedere. ut usque ad centum annos vite eorum
series producat. nec facile eos angusti cui finis excipiat. **Q**uid autem
qui solent nostra ridere misteria cum audiunt quod virgo generauit. et
impossibilem in nupte cuius pudorem nulla viri consuetudo temeras-
set existimant partum esse impossibile putatur in dei matre quod vultu-
ribus possibile non negat. et auis sine masculo parit et nullus refel-
lit. et quia desponsata virgo maria peperit pudori eius faciunt questio-
nem. **N**onne aduertimus quod dominus ex ipsa natura plurima ex-
empla ante premissit. quibus suscepte incarnationis decorem probaret
et asserueret veritatem. **N**unc age que aues velut quandam republi-
cam curare videantur expediam atque vite huius etates agere sub legi-
bus. **D**ic enim reipublice usus est. leges omnibus esse communes.
atque obseruare eas deuotione communi. vno omnes teneri vinculo
non alij ius esse. quod alius sibi intelligat non licere sed quod liceat licere
omnibus. et quod licet omnibus licere. esse etiam communem reuerentiam
patrum. quorum consilio. respublica gubernetur. commune omnibus
vobis domicilium. communis conuersationis officium. vnum prescrip-
tum omnibus vnum esse consilium. **M**agna hec. sed quanto in api-
bus prestantiora que sole in omni genere animantium. communem
omnibus sobolem habent. vnam omnes incolunt mansionem vni?

patrie claudunt limine. in commune omnibus labor communis ab
 communis operatio communis usus et fructus est communis volatus. quod
 plura sunt. **C**ommunis omnibus generatio. integritas quoque corporis
 virginalis. omnibus communis et partus. quod neque villo concubitu
 miscentur. nec libidine resoluntur. nec partus quod iunguntur doloribus. et
 subito maximam filiorum examinem emittunt e folijs atque herbis ore suo plene
 legentes. **I**psae sibi regem ordinant. ipse sibi populos creant et licet
 posite sub lege sunt tamen libere nam et prerogativam iudicij tenent. et
 fide devotionis affectum quia et tanquam a se substitutum diligunt et ta-
 nto honorant examine. **R**ex autem non sorte ducitur. quia in sorte curat
 est non iudicium. et sepe irrationabili casu sortis. melioribus ultimis
 quodque profert neque imperite multitudinis vulgari clamore signat quod non
 merita virtutis expendit. nec publice utilitatis emolumenta rimat
 sed mobilitatis nutat incerto neque privilegio successionis et generis rega-
 libus thronis insidet. siquidem ignarus publice conversationis cau-
 tus atque eruditus esse non poterit. **A**dde adulationes atque delicias. quod
 teneris atque inolitae etatibus. vel alacre ingenium eneruare consueverunt
 tum institutiones spadonum. quorum plerique suo magis questui. quam
 usui publico regis animum inclinant. **A**pibus autem rex nature.
 claris formatur insignibus. et magnitudine corporis prestans et spe-
 cie. tum quod in rege precipuum est. morum mansuetudine. nam et si habet
 aculeum tamen eo non utitur ad vindicandum. **S**unt enim leges na-
 ture. non inscripte literis sed impressae moribus. ut leviores sint ad pu-
 niendum. qui maxima potestate potiuntur. sed etiam apes ille que non
 obtemperaverint legibus regis penitenti condemnatione se multat
 ut immoriantur aculei sui vulnere. **Q**uod psarum populi hodieque servare
 dicuntur. ut pro commissi precio. ipsi in se prope mortis exequantur sententiam
Itaque nulli sicut reges psarum tam gravissimas in subditos habent
 leges non invidiosas non ipsi sarmatarum tantam quantum apes reuerentiam deuo-
 tionis observant. ut nulle e domibus exire audeant. non in aliquos
 prodiere pastus. nisi rex fuerit egressus. et volat sibi vindicaverit prin-
 cipatum. **P**rocessus est autem per rura recolentia ubi in balantis
 orti flores. ubi fugiens rivus per gramina. ubi amena riparum
 illic ludus alacris iuventutis. illic campestre exercitium. illic curarum
 remissio. **O**pus suum suaue de floribus. de herbis dulcibus succamina

castroꝝuꝝ prima ponunt . . Quis enī est aliud fauus . nisi quedam
castroꝝuꝝ species . Deniq; ab his presepibus apum fucus arcetur
que castra quadrata . tantū possunt habere artis et gratie . quantū
habent crates fauorū . in quibus minute . ac rotunde cellule . cōnexiōe
sui inuicem fulciunt . Quis architectus eas docuit ex agonia illa cel
larum ī discretam laterum equalitatem componere . ac tenues inter
domoꝝuꝝ septa . ceras suspendere . stipare mella . intexta florib; horrea
nectare quodā distendere . Cernas omnes certare de munere alias in
uigilare querēdo victualia . alias sollicitā castris adhibere custodiā
alias futuros explorare imbres et speculari concursus nubiuꝝ alias
de floribus ceras fingere . alias roꝝem infusum . floribus ore colligere
nullam tamen alienis insidiare laboribus . et rapto vitam querere
atq; utinā raptorum insidias non timerent . Dabent enim spicula
sua et inter mella fundunt venenum . si fuerint laceffite . animasq;
ponunt in vulnere ardoꝝe vindicte . Ergo medijs castroꝝuꝝ vallib;
humor ille roꝝis infundit . paulatimq; processu temporis in mella
cogit . Cum fuerit liquidus ab exordio . et coalitu cere . florūq; odore
flagrare mellis incipit suauitate . Merito quasi bonā operariā scri
ptura apem predicat dicens vade ad apem et vide quomō operaria
est . Operationem quoq; quā venerabilem mercaꝝ . cuius laborem re
ges . et mediocres . ad salutem sumunt . appetibilis est autem omnib;
et clara . Audis quid dicat ppheta . Mittit utiq; te ut apicule illius
sequaris exemplum . imiteris operationē vides q̄ laboriosus q̄ ḡtus
sit fruꝝtus eius . ab omnib; desiderat et querit nec p̄ personarū diuer
sitate discernit . sed indiscreta sui gratia regibus . pariter atq; medio
cribus equali suauitate dulcescit . nec solū voluptati . sed etiā saluti ē
Fauces obdulcat . et curat vulnera . internis quoq; medicamentū in
fundit vlceribus . Itaq; cum sit infirma robore apis valida ē vigore
sapientie et amore virtutis . Deniq; regem suum summa p̄tectione
defendunt . et perire p̄ eo pulcrum putant . incolomi rege . nesciunt
mutare iudiciū . mentem inflectere . amisso . fidem seruandi mune
ris derelinquūt . atq; ipse sua mella diripiunt q̄ is qui principatum
habuit muneris interemptus ē . Itaq; cū aues alie vix in anno edāt
singulos fectus apes geminos creant et duplicāt ceteris fecunditate
preponderant .

Consideremus nunc quid sit quod ait propheta. Producant a que
 reptilia animarum viuentium et volatilia volantia super terram
 secundum genus et secus firmamentum celi. Cur super terram dixerit cer-
 tum est quia victum de terra querunt. Secus firmamentum autem celi
 quomodo cum aquile ultra ceteras aues volent et tamen non secus
 firmamentum celi sed quia grece ^{παντα} dicitur quod latine celum appellamus
 autem ^{παντα} id est a vidento ideo quod aer per

spicuuus sit et ad videndum purior in aere volitantia genera dixit ani-
 mantium. Et ne moueat quod ait secus firmamentum celi non prope fir-
 mamentum posuit sed abusiue eo quod comparatione etherei illius corpo-
 ris iste aer quem possumus oculis comprehendere quasi crassus et den-
 sior vicem habeat firmamenti.

Nunc quia diximus que volatilia
 quam naturam habeant vel gratiam. Et ea pauca de multis. Neque enim
 vacat vniuersa describere cum sint similia atque eiusdem generis tamen
 aues ipse quam inter se diuersitatem habeant consideremus. Inueni-
 mus enim cornicis pedes velut quibusdam digitis distantibus separatos
 atque diuisos.

Conuo quoque atque pullos aliter etiam formatos a na-
 tura pedes auium que carne vescuntur quasi curuatos atque inusita-
 tos velut ad predam paratos ea vero que natandi habent usum et con-
 suetudinem latos pedes habent et membrana quadam illos digitos pedum
 sibi copulatos atque coniunctos. In quo admirabilis patet ratio na-
 ture ut et illa ad volandum vel ad rapiendum cibum usu accomodo
 fulciantur et ista ad natandum adiumenta habeant competentia quo
 melius possint aquis supernatare et quasi remis quibusdam ita pedibus

Quis membrane illius extensione latioribus aquarum fluentia propulsent
 Ignis quoque cur prope collo vitatur in promptu est ut quia est
 paululum pigrior corpore nec facile potest aquarum inferiora
 penetrare ceruicem extendat ad predam que quasi preuia reliqua corporis
 esca quam inuenerit rapiat atque eruat de profundo. Adde et illud quia sua-
 uior et magis canorus per prope colla destinguitur et longio-
 re exercitatione purior longe resultat quam dulcis etiam in exiguo cica-
 dis gutture cantilena quare cantibus medio estu arbusta rumpuntur
 eo quod magis canore meridianis caloribus quo puriorem aerem id tem-
 poris attrahunt spiritu eo cantus resonant clariores. Nec apes ipse
 insuaue quoddam canunt. Habent enim gratiam in rauco illo vocis

sue in murmure suauitatem quam nos fracto tubarum sonitu. lentius
primum videmur imitari quo crepitu ad excitandos animos. in vi
gorem nihil aptius estimatur et hoc illis gratia manet. cum pulmonē
respirandiq; munus atq; usum nequaquam habere possent. sed aërio veluti
spiramine. Denique si quis eas vel fucos profundat oleo prope necant
eo quod obstructis poris aërium spiramen illud haurire non possunt conti
nuo si quis acetum his superfundat illico reuiuiscunt. eo quod vis ace
ti cito illos poros quod concretione olei obstruunt. humore fertur aperire
Et quia de volatilibus dicimus non putamus alienum ea complecti.
que de verme indico tradidit historia. vel eorum relatio qui videre
potuerunt. Fertur hic corniger vermis. conuerti primum in speciem
caulis. atq; in eam mutari naturam. inde processu quodam fieri bo
bilius. Nec eam tamen formam figuramq; custodit. sed lapsis et latiori
bus folijs pennas videt assumere. Ex his folijs. mollia illa seres
depedunt vellera. que ad usus sibi propositos vendicarunt. Vnde et do
minus ait. Quid existis in desertum videre. hominem mollibus vesti
mentis indutum. Ecce qui mollibus vestimentis in domibus re
gum sunt. Cameleon quoque diuersas species. fertur vario colore metri
ri. Lepores certe quod de proximo facile cognouimus hieme albescere.
estate in suum colorem redire. non dubium est. hec ideo libaui. ut ad
commutationis fidem. que in resurrectione futura est. etiam ista exem
pla nos prouocent. sed ita ut commutationem illam dicamus quam
apostolus euidenter expressit dicens. Omnes quidem resurgemus. non
omnes autem immutabimur. Et infra ait. Et mortui resurgent incor
rupti et nos immutabimur. Oportet enim corruptibile hoc induere in
corruptelam et mortale hoc induere immortalitatem plerique enim com
mutationis genus. et formas quas non acceperant interpretati neque
quod presumptio in debite in congrua usurpatione caruerunt.

Auis quoque in locis arabie prohibet degere. atque ea usque
ad annos quingentos longeva etate procehere. que cum sibi finem
uite adesse aduerterit. Facit sibi thecam de thure et mirra et ceteris
odoribus. in quam impleto uite sue tempore intrat et moritur. De cuius
humore carnis. vermis exurgit. paulatimque adolescit ac processu sta
tuti temporis. induit alarum remigia. atque in superioris auis speciem for
mamque reparat. doceat igitur nos hec avis vel exemplo sui in resurrectione

nos credere. que et sine exemplo et sine rationis perceptione ipsa sibi
 insignia resurrectionis instaurat. **U**tque aues propter hominem sunt
 non homo propter aues. **S**i igitur exemplum nobis. quia auctor et crea-
 tor auium sanctos suos in perpetuum perire non patitur. qui autem
 unicam perire non passus est. sed resurgente eam sui semine voluit
 propagari. **Q**uis igitur huic annuntiat diem mortis. ut faciat sibi
 thecam et impleat eam bonis odoribus. atque ingrediat in eam. et mo-
 rietur illic ubi odoribus gratis. fetor funeris possit aboleri. **F**ac et
 tu homo tibi thecam expolians veterem hominem cum actibus suis
 nouum indue. **T**heca tua vagina tua christus est qui protegat. et absco-
 dat in die malo. **V**is scire que theca pretio est. **F**aretra inquit mea
 protegit eum. **T**heca ergo tua est fides. imple eam bonis virtutum tuarum
 odoribus. hoc est castitatis misericordie atque iustitie. et in ipsa pene-
 tra fidei suauis factorum prestantium odore. redolentia totus ingredere
 ea te amictum fide. exitus vite huius inueniat. ut possint ossa tua
 pinguescere et sine sicut ortus ebullit cuius cito semina suscitant. nosce ergo
 diem mortis tue sicut cognouit et paulus qui ait. **C**ertamen bonum cer-
 tauimus cursum consummamus. fidem seruamus. reposita est mihi corona
 iusticie. **I**ntrauit igitur in thecam suam quasi bonus fenix quam bono
 odore repleuit martirij. **I**nterrogabo te. tu autem responde mihi.
Vnde vultures hominum signis quibusdam annuntiare consueue-
 runt. quo inditio docti atque instructi sunt. ut cum bellum lacrimabile
 intra se aduersus aduersas instaurant. multo predicte volucres sequantur
 agmine. et eo significant quia multitudo hominum casura sit bello
 futura preda vulturibus. **Q**uod utique ex specie instructionis humane
 quadam videntur ratione colligere. **N**isi ad locustam quoque gratia di-
 uina penetravit. que cum agmine conferto regionis huius occupauerit
 latitudinem. innoxio primum ferit habitaculo. nec fructus in
 hospitali depascit nisi diuine signum preceptionis acceperit. **S**ic enim sicut
 in exodo legimus ea quoque celestis ultionem offensionis exequitur.
 pie ministrat vindictam. hanc quoque auis deuorat seleucis. sic enim greco
 hec auis nuncupatur nomine ad remedium data malorum. que locusta
 consuevit inferre. cui creator inexplabilem dedit deuorandi naturam
 ut insatiabili pastu plagam quam supra diximus possit extinguere.
Sed quod est hoc et dum sermonem producamus etiam et nocturne aues

circumvolant et in edipso in quo finiendum sermonem admonent.
sui quoque assumenda commemoratione prouocant, Repetunt diuer
se aues auiana sua. quas vesper nocte cogit decedere. et se in latibu
lis suis abouit canoro occasum diei carmine psequentes ne immu
nes babeatur gratiarum. quibus creatorem suum omnis creatura
collaudat. Habet etiam nox carmina sua quibus vigilias hominum
mulcere consuevit. Habet et noctua suas nocturnos cantus.

Quid autem de lusciniā dicam. que peruigil custos cum oua
quodam sinu corporis et gremio fouet. in somnē lōge noctis
laborem cantilene suauitate solat. ut mihi videatur hec summa ei
esse intentio quo possit non minus dulcibz modulis qm̄ foru corpo
ris animatu animare in fetus oua sua q̄ fouet. Hanc imitat̄ tenuis
illa mulier s̄ pudica i vsū mole lapidē brachio trahens. ut possit ali
mentum panis suis paruulis non deesse. nocturno cantu mestum
paupertatis mulcet affectum. et quāuis suauitatem lusciniā non
possit imitari imitator. tamen eam seculitatis pictatis,

Noctua ipsam quemadmodum magnis et glaucis oculorum
pupillis nocturnarū tenebrarū caligantem non sentit horro
rem et quo fuerit obscurior eo contra vsū auium ceterarū inof
fensos exercet volatus. Exorto autem die et circumfuso splendore
solis visus eius hebetatur quasi quibusdam erret in tenebris. Quo
indicio sui dedarat esse aliquos. qui cum oculos habeant ad vidēdū
videre non soleant. et visus sui officium solis fungant̄ in tenebris.
De cordis oculis loquor quos habent sapientes mundi et non vidēt
in luce nil cernunt in tenebris ambulānt dum demoniorū secreta
tenebrōsa rimantur. et celi alta videre se credunt describentes ratio
mundum mensuram aeris iphē colligentes. Porro autē a fide deuij
perue cecitatis tenebris implicant̄ habentes in pximo diem cristi et
lumen ecclēsie et nil videntes. aperūnt os quasi sciētes omnia acuti
ad vana. hebetes ad eterna. et longe disputationis amfractu puden
tes insc̄ij p̄e insc̄icie. Cēitate itaq̄ dum cupiunt fidilibus euolare
sermonibus quasi noctue in lumine euanescunt.

Espertilio animal ignobile a vespere nomen accepit. est aut
volatilis eadem q̄ quadrupes et dentibus vti quos in alijs
auibz reperire non soleas. Parit ut quadrupedia non oua s̄ pulley

viuentes • volitat autē in aere auium more. sed crepusculo vespertino
 consuevit effundi. Volitat autem non aliquo pennarum sed mem-
 brane sue sulca remigio quo suspensa velut pennarum volatu circū-
 fert atq; vegetatur. Habet et illud hoc vile animal qđ sibi inuicē ad-
 hereret. et quasi speciē botrionis als botri ex aliquo loco pendēt. ac
 si se vltima queq; laxauerit omnes resoluunt. Qđ sit quodā munere
 caritatis. que difficile in hominibus huiusmodi reperit.

Et etiam galli cantus suavis in noctib; nec solum suavis s; etiam
 utilis. qui quasi bonus cohabitator et dormientem exci-
 tat et sollicitum admonet. et viantem solat. p̄cessum noctis cano-
 ra significatione p̄stans. Hoc canēte latro suas relinquit insidia.
 Hoc. ipse lucifer excitatus oritur celumq; illuminat. Hoc canēte me-
 sticiam trepidus nauta deponit. omnisq; crebro vespertinis flatibus
 excitata tempestas et p̄cella mitescit. Hoc deuotus affectu exilit ad
 precandum legendi quoq; munus instaurat. Hoc postremo canente
 ipse ecclesie petra culpam suam diluit quā priusq; cantaret gallus
 negando contraxerat. Istius cantu spes omnib; redit. egris leuat
 incommodum. minuit dolor vulnerum. febrū flagrantia mitigat
 reuertit fides lapsis hiesu titubātes respicit. errantes corrigit. Deni-
 q; dominus respexit petrum et statim error abscellit. pulsa ē negatio
 secuta confessio. Qđ non fortuito accidisse. sed ex sententia domini
 lectio docet sic enim scriptū est. quia dixit ihs ad simonē. Non canta-
 bit gallus priusq; me ter abneges. Bene fortis in die petrus nocte
 turbat et ante gallicantum labit. et labit etiam tercio. vt scias non
 inconlulta effusione sermonis esse p̄lapsum. sed mentis quoq; muta-
 tione turbatum. Idem tamen post gallicantum fit fortior. etiā dign⁹
 quem x̄ps aspiciat. Oculi domini sup iustos. Agnouit venisse reme-
 dium post qđ iam errare non posset. et in virtutē ab errore mutat⁹
 amarissime fleuit. vt lacrimis suis deleter errorem.

Respice nos quoq; domine hiesu criste vt et nos p̄p̄a recogno-
 scamus errata soluamus pijs fletibus culpam mereamur in-
 dulgentiam peccator. **I**deo consulto sermonem p̄traximus vt no-
 bis gallus cantaret et loquentibus subueniret quo si quod delictū ob-
 repisset in verbo. culpam criste donares. Da queso lacrimas petri
 nolo leticiam peccatoris. Fleuerunt hebrei. et per mare sunt vndis

debilitantibus liberati. letatus est pharao. quod hebreos tenebat inclusos
et mari meris cum populo suo occidit. Exultauit et iudas in mer-
cede proditionis sue. sed ipsi se mercedis laqueo strangulauit. Fleuit
errorem suum Petrus. et meruit ut aliorum aboleret errores. Sed
iam tempus est quo finire et claudere sermonem debeamus. Tempus
est quo melius tacetur. aut fletur. Tempus est quo celebratur in-
dulgencia delictorum.

Nobis quoque gallus iste mysticus. in sacris cantet quonia iam
Petri gallus in nostro sermone cantauit. Flet pro nobis petrus
qui pro se bene fleuit. et in nos pia christi ora conuertat. Adaperet hiesu
domini passio que cotidie delicta nostra condonat. et munus remis-
sionis operatur. Bonus dominus dimittere ieiunos non vult. ne quis
deficiat in via. Si ille dicit misereor huius turbe. quia triduum est
quod perseverant mecum. et non habent escam. et dimittere eos ieiungo
nolo ne deficiant in via. Cuius intenta sermoni Maria. apparatus
recusabat epularum. quantomagis nos considerare debemus. quia
non multi sunt. qui in verbo dei viuunt. et ideo refectio corporis de-
sideratur. Certe illius triduo. nostrum hoc postridie laboriosus est
et ideo qui cum auibus lusimus. cum gallo cantauimus. iam domini
canamus misteria. et ad corpus hiesu conueniant aquile. peccatorum
ablutione renouate. Iam enim cetus ille magnus. verum nobis io-
nam reddidit. et gratulemur quod factus est nobis vesper. dies quintus
et fiat mane dies sextus.

EXPLICIT DIES QUINTVS DE

REXVO EXORDIIS INCIPIT DIES

SEXTVS AMBROSII EPISCOPI

SEXTVS. DIES. ISTE. EST
quo mundane creature origo concludit. et ideo etiam
sermonis nostri. quem de rerum exordiis assumpsimus
finis paratur. qui etsi per quinque iam dies non medio-
cri labore nobis processerit. tamen hodierno die maiore curarum ac-
cessit fenore. quia in hoc et superiorum dierum. periculum est. et totus

summa certaminis . Etenim si in fidibus aut cantibus et athletarum
 contentionibus crebris . licet et maximis ludicris . tamen superiores
 dies sine ullo corone transigunt dispendio . **P**ostremus autem dies
 habet sortem corone . in quo et decernendi periculum est . et cedendi oppro-
 brium . et vincendi premium . quantomagis in hoc tanto agone sa-
 pientie tanto non paucorum . sed uniuersorum iudiciorum hodie no-
 bis velut quedam certaminis corona preceat . maior sollicitudo angit
 ne et superiorum effundamus laborem dierum . et presentis subeamus
Neg enim dicendi eadem condicio . que canendi atque ludandi . cum
 in illis ludus offensionis . in isto lapsus mortis sit **I**llic si pecces spec-
 tantium fastidium est . **H**ic damnum est audientium . **A**ssistite igitur
 mihi tanquam corone iudices . et ingredimini mecum in hoc magnam
 et ad mirabile totius visibilis theatrum creature . **E**tenim si his qui
 explorans nouorum aduentus hospitem . toto eos circumducit vobis
 ambitu . prestantiora que et opera demonstrans . non mediocrem
 locat gratiam . quantomagis sine fastidio accipere debetis . quod velut
 quadam sermonis manu . per hanc communem vos circumduco pa-
 triam . et singularum rerum species et genera demonstro . ex omnibus
 colligere cupiens . quantum vobis creator uniuersorum gratiam vbe-
 rior . quam uniuersis donauerit et vobis igitur hec corona proponit . vobis
 hodie cupio vestro iudicio coronare . **N**on enim vos athletarum modo
 marcentia ferta deposcimus . sed viride vestre sanctitatis examen . quo
 decernatis per omnes quidem creaturas prudentiam penetrare diuini-
 nam . sed cum ceteris vobis commune corporea fragilitatis esse consorti-
 um . pro ceteris tamen vos animi virtute constare . que sola nihil habet
 commune cum ceteris .

Nunc age naturas bestiarum dicamus . et hominis generationem
Audio enim iam dudum . aliquos in insurrare dicentes . quamdiu
 aliena discimus . et nostra nescimus . **Q**uamdiu de reliquis animantibus
 docemur scientiam et nosmetipsos ignoramus . **I**llud dicat quod mihi
 prestat . ut me ipsum nouerim . **E**t iusta est questio . sed ordo seruandus est
 quem scriptura contexit . simul quia non possumus plenius nos
 cognoscere . nisi prius que sit omnium natura animantium cognos-
 uerimus .

Producat inquit terra . animam uiuentem secundum genus .

quadrupes. et serpentes. et bestias terre. secundum genus. et pecora secundum genus. et omnia reptantia terre ad genus. **E**t fecit deus bestias terre. et omnia pecora ad genus. et omnia reptantia terre ad genus. **E**t vidit deus quia bona. et ait. **F**aciamus hominem. **H**oc loco non ignoro. quosdam bestiarum et pecorum et serpentium terre species alio retulisse. ut hec ad immanitates criminum stulticiam pecorum. nequiciam cogitationum referent. **E**go autem simplices naturas uniuscuiusque generis accipio. nec vereor neque me pauperis conuiuie presumptioni conferendum putet. qui studio humanitatis complurgis roget nec his quicquam nisi viles. et usitatos apponat cibos. ut tenui mente pauperis apparat. plus reprehensionis incurrat ex fastidio conuiuiarum quam grate referat ex hoc hospitalitatis affectu. **N**ec enim beliseum. amici quasi malum conuiuam. agrestia apponentem olera refutarunt. **S**imile vanis relationibus exquisitum illud. et accuratum opificare conuiuium est in quo sasanis aut turturis species apponitur. et in his pullus manducatur. aut pullus inferre. et hostreis est fratus. aut spondulis. aut poculum bibere. quod diuerso colore. aut odore in alienos mutet sapores. maritima terrenis. terrena maritimis faciunt. **H**oc est reprehendere prudentiam creatoris. qui nobis ad victum omnia ministravit quod non ulla miscuerit. **S**ed hec dulcia primo videntur et postea sunt amara. **I**n quo enim copiosior fuerit luxuries eo prouociosior intemperantia est. **D**eliseus autem amara apposuit sed postea facta sunt dulcia. **D**enique qui ante in illo cibo mortem putabant. postea in eo suauitatis. et vite gratiam sunt adepti. **N**ec rursum formidini est. **N**e plures videar immutasse. quam possum pascere et vobis penes deficient verborum meorum. quia et beliseus est merito inimitabilis. nobis imitandus fide. non considerauit. quantum panes haberet. sed quos haberet diuidere omnibus voluit. et sufficere omnibus iudicauit. **I**taque decem panes orbeacios diuidere in plebem iussit ministro. **E**t dixit minister **Q**uid dabo hoc in conspectu centum virorum? **E**t respondit. **D**a et manducet quoniam hec dixit dominus. **M**anducabunt. et relinquent.

Hoc igitur vestra faciet abundare pauperis lingue conuiuium. nec vereor ne ieiunia edatioris vos faciant. quo minus repleti et esurientes ac vacui reuertamini. sicut scriptum est. **C**onfirmat

iustos dominus. et in diebus famis saturabunt. Multo pulchrius
 est ordeatios panes. non erubescere. et apponere quod habeas quam ne-
 gare. Heliseus qui sibi nihil a pullis abundauit deliquit. Heliseus
 ergo ordeatios panes non erubuit apponere. nos erubescimus sim-
 plices intelligere creaturas. quae simplicibus et suis declarantur uocabulis
 Caelum legimus. caelum accipiamus. terram legimus. terram intelligen-
 mus frugiferam. Quid mihi querere. que sit eius mensura circuitus.
 quam geometre centum octoginta milibus stadiorum estimauerunt et
 Libenter fateor me nescire. quod nescio immo quod scire nil proderit Melius est
 genera terrarum scire quam spacia que circumfuso mari interiectis bar-
 barorum regionibus suffusa. atque inuisa paludibus. humo quemad-
 modum possumus comprehendere. quod impossibile esse hominibus
 scriptura demonstrat dicente deo. Quis mensus est manu aquas et
 caelum palmo. et uniuersam terram clausa manu et Quis statuit mo-
 tes in libra. et rupes in statera. et nemora in iugo Et infra. Qui te-
 net girum terre et habitantes in ea sicut lucustas. qui statuit caelum
 ut cameram et Quis igitur equalis sibi. cum deo potestatem audeat et
 scientiam uindicare ut que deus maiestatis esse suae pro signauit ora-
 culo. hec sibi homo ad cognitionem suppetere posse presumat et Certe
 moyses eruditus erat in omni sapientia egyptiorum. sed quia spiritum
 dei accepit. quasi minister dei inanem illam. et usurpatoriam philoso-
 phie doctrinam ueritatis ratione posthabuit et ea descripsit mihi. quae
 nostrae spei accommoda iudicauit. quod fecerit deus terram quod prouerit
 terram iuxta dei omnipotentis imperium. operationemque domini hiesu
 uirgulta de terris. Et omnem animam uiuentem secundum genus
 At non ille putauit dicendum quantum de spacio aeris occupet umbra
 terre cum sol recedit a nobis. diemque abducit inferiora. axis illuminat
 et quemadmodum in regionem mundi huius. incedens lune globus
 eclipsim faciat quoniam que nihil ad nos quasi nihil profutura prete-
 rit Vidit enim in sancto spiritu. non illas marcescentes iam sapien-
 tiae uanitates sequendas. que rebus inexplicabilibus mentem nostram
 occupant. luduntque operam sed ea potius describenda que ad uirtutem
 spectarent profectum. Inhereamus igitur prophetis dictis. nec spiritus
 sancti. quasi uilia. despectui habeamus alloquia. Producat in-
 quit terra animam uiuentem. pecorum. et bestiarum. et reptilium. Quid

argumenta moralia ubi evidentur creaturarum terrestrium natura formatur &
Currit enim in constitutione mundi per omnem creaturam dei verbum
ut et subito de terris omnia que statuit deus animantium genera
producantur et in futurum lege prescripta secundum genus sibi similitu-
dinemque uniuersa succedant ut leo leonem generet tigris tigridem
bos bouem cignus cignum aquila aquilam. Semel preceptum in
perpetuum inoleuit nature. Et ideo ministerij sui obsequium prebere
terra non desinit ut presce animantium species reparabili generis
successione in nouas reparentur etates. ¶ Sed vis ad usum hominis
deriuare que genita sunt & Noli veritatem unicuique generi nature
prope denegare et multo magis ea ad gratiam aptabis humanam primam
quia omnia genera pecorum bestiarum piscium in aluum natura pro-
strauit ut alia ventre repant alia que pedibus sustinentur. diuersa
magis quadripedo corporis gressu et velut affixa terris videas esse
quam libera. Si qua erigendi se non habeant facultate de terra victum
requirunt et ventris in quem deflectunt solas sequuntur voluptates
Cave o homo pecudum more curari cave in aluum te non tam cor-
pore quam cupiditate deflectas. Respice corporis tui formam et speciem
congruentem celi vigoris assume. Si sola animalia prona pascantur
Cur te in medio sternis ipse quem natura non strauit & Cur eo delecta-
ris in quo nature iniuria est & Cur noctes et dies cibo intentus pe-
corum more terrena depalceris & Cur illecebris corporalibus deditur
ipsum te inhonoras dum ventri atque eius passionibus deseruis & Cur
intellectum tibi adimis quem tibi creator attribuit & Cur te iumentis
comparas a quibus te deus voluit segregari dicens. Nolite fieri sicut
equus et mulus quibus non est intellectus & Aut si te edacitas equi
intemperantiaque delectat et adhinire ad feminas voluptati est dele-
ctet infreno maxillas tuas clamore restringi. Si crudelitas te pascit
ferarum hec rabies est que propter seuitiam trucidantur. Vide ne in te quod
crudelitatis tue vertatur immanitas. Diger asinus et expositus ad pre-
dam sensuque tardior quid aliud docet nisi nos viuatiores esse debere
nec desideria corporis animique pigrescere confugere ad fidem que onera
grauia alleuare consueuerit & Fraudulenta vulpis foueas se lati-
bulisque demergens nonne inuidio est infructuosum esse animal odioso
dignum propter rapinam despectui propter infirmitatem. ¶ Et ideo

incautum sue salutis dum insidiat alienis .

Perdicem astutam que aliena oua diripiat . hoc est perditis alterius et corpore foueat suo . sed fraudis sue fructu habere non posse quia cum eduxerit pullos suos amittit eos quia ubi vocem eius audierint que oua generauit relicta ea ad illam naturali quodam munere et amore conferunt quam veram sibi matrem ouorum generatione cognouerint significantes hanc nutricis fungi officio illam parentis . Itaque incassum propter fraudis labores . ac fraudis sue precio multatur . Unde et hieremias ait **Clamauit perdix . et congregauit que non peperit id est oua congregauit . clamauit quasi ouans . sue fraudis effectu . sed vidit operam . quia impenso labore . alij educat . quos ipsa diuturno forniculitatis animauerit .** ¶ Huius imitator est diabolus qui generationes creatoris eterni rapere contendit . et siquos insipientes et sensus christi carentes vigore . potuerit congregare . fouens eos corporalibus illecebris ubi primum christi vox paruulis fuerit infusa . discedunt atque ad eam se conferunt matrem . que pullos suos . sicut auis materno amore complectitur . Congregauit enim diabolus gentiles . quos non creauerat . sed ubi in euangelio suo vocem christus emisit . ad eum se potissimum contulerunt . quos sub umbra alarum suarum . ipse suscepit et matri dedit ecclesie nutriendos .

Oeo nature sue superbus . ferocia . aliarum ferarum generibus miscere se nescit . sed quasi rex quidam plurimorum dedignatur consortium . Qui etiam cibum fastidit besternum . etiam ipsas sue esse reliquias auersatur . Que autem ei se sociare . audeat fera . cuius vocis cantus naturaliter inest terror . ut multa animantium que per celeritatem possent impetum eius euadere rugientis eius sonitu . velut quodam vi attonita atque ita deficiat . ¶ Nam de pardis specie nec scriptura siluit quod varietate coloris . motus varios anime sue prodat . Dicit enim hieremias . **Si mutabit ethiops pellem suam . et pardus varietatem suam .** Non solum enim de figura . sed etiam de mobilitate furoris istud accipitur . eo quod tenebrosus et inquietus ac mobilibus infide mentis atque animi mutationibus decoloratur . populus iudeorum boni propositi iam gratiam tenere non possit nec ad emendationem ullam correctionemque remeare . qui semel ferinam induerit immanitatem . Est tamen etiam in natura quadrupedum quod imitari nos sermo adhortatur

pheticus, Quo exemplo caueam? desidia. exiguitate vel i firmitate
corporis a virtuis studio non reflectamur aut reuocem ab vlli? pro
fici magnitudine.

Exigua est enim formica. que maiora suis audet viribus neg
seruitio ad operandum cogit. sed spontanee proposito prospicien
tie futura alimentorum subsidia. sibi prestruit. Cuius ut imiteris i
dustriam. scriptura te admonet dicens Confer te ad formicam o pig
et emulare vias eius. et esto illa sapientior. Illa enim nullam culturam
possidet. neque eam qui se cogitat habens. neque sub domino agens quem
admodum sibi preparat escam. que de tuis laboribus messem sibi re
condit. et cum tu plerumque egeas illa non eget. Nulla sunt ei clau
sa horrea. nulle impenetrabiles custodie. nulli inuiolabiles acerui.
Spectat custos furtagum prohibere non audet. Aspicit sua damna pos
sessor. nec vindicat. nigro conuectatur agmine preda. per campos
feruent semite comitatu viantum. et que comprehendi angusto ore
non possunt. humeris grandia frumenta trudunt. Spectat hec dominus
messis. et erubescit tam parca. pie industrie negare compendia.

Quid autem de canibus loquar. quibus insitum est natura quam
dam referre gratiam et sollicitas excubias pro dominorum salute pre
tendere. Unde ad immemores beneficij. et desides atque ignauos. cla
mat scriptura. Canes muti nescientes latrare. Sunt ergo canes qui
nouerint latrare pro dominis. nouerint sua tecta defendere. Unde et
tu discere vocem tuam exercere pro christo. quando ouile ecclesie incursum
lupi graues. discere in ore tuo. verbum tenere. ne quasi mutus canis
commissam tibi fidei custodiam. quodam preuaricationis silentio de
seruisse videaris. Talis canis viator et comes angeli est. quem rapha
bel in libro prophetico. non otiose sibi et tobie filio ad iungendum puta
uit quando perrexit ut asinam cum fugaret firmaret copulam coniu
galem. Memoris enim affectus gratia pellit demonium stabilitur con
iugium. Mute enim specie bestie sanctus Raphael angelus tobie iu
uenis. quem tuendum receperat ad relationem gratie erudiebat affe
ctu. Quis enim non erubescat gratiam bene de se merentibus non
referre. cum videat etiam bestias refugere crimen ingrati. Et ille imp
tite alimonie seruant memoriam. tu non seruas salutis acceptam.

Rasa insidians. licet ut scriptura ait. est enim plena fraudis

fera. tamē fertur informes vtero partē edere. s; natos lingua fingere atq; in speciem sui similitudinemq; formare. **N**on miraris in fera tam pij oris officia. cuius pietatis naturam exprimit. **S**i igit vrsa partē suos ad sui fingit similitudinē tu filios tuos instituere tui similes non potes. **Q**uid q; etiam medendi industriā non premitit. **S**iquidem graui affecta cere. et consauciata vulneribus mederi sibi nouit. s; herbe cui nomen ē flomus. vt greci appellant vlcera subijciē sua. vt solo curenē attactu. **V**erpens quoq; a pastu fenculi cecitatē repellit exceptam. **I**tag; vbi oculos obouci sibi senserit. nota remedia petit. nec fraudatē effectu

Estudo visceribus pasta serpentis cum venenū sibi aduerterit serpente organo medicinā sue salutis exercet. et cū sit volutabris palustribus mersa. curare se tamen ppo nouit antidoto certog; auxilio sanitatis. **P**otestates herbar; etiā ipa se scire com;bat. **V**ideas etiam vulpem lacrimula pinus medentem sibi. et tali remedio imminētis spacia mortis pferentē. **C**lamat ipse dominus i hieremie libro **T**urtur et irūdo agrī passerēs custodierunt introitus sui tempora. populus autē meus non cognouit iudicia dei. **N**ouit irūdo quando veniat. quando etiam seuitat. **N**ouit etiam pia auis annū dare aduentus sui testimonio veris iudiciū. **N**ouit etiā formica explorare serenitatis tempora. **N**am cū aduerterint madidatos imbre fruct; suos humescere explorato diligentius aere quando iugē possit seruare temperiē aceruos referat suos et de cauernis foras suis humeris exportat. vt iugi sole ppa frumenta siccant. **D**eniq; haud quag; omnibus illis diebus rumpi de nubibus imbres videbis. nisi cum fruges suas horreis p;is formica reuocauerit. **B**oues impendēte pluuia ad presepia se tenere nouerunt. **I**dem vbi naturali sensu mutationem celi collegerunt foras spectant. et vltra presepia ceruices extendūt suas. vna omnes specie vt p;dire se velle testent. **Q**uis sub aduentu hiemis inexplēbilis ad escam insaciabiliter herbam rapit. eo q; presentiat asperitatem hiemis futuram. vt se prius herbe pabulo farciat. qm gelu aduertente. omnis herba deficiat.

Echinus iste terrenus. quem vulgo; ericiū vocant. siquid insidiar; presenserit spinis suis claudit. atq; in sua arma se colligit. vt quicunq; eum contingendū putauerit vulneret. **I**cēq; echin?

futuri prouidens geminas sibi respirandi vias munit. ut quando boream flaturum collegerit. septentrionalem obstruat. quando noto cognouerit detergi aeris nubila. ad septentrionalem se conferat. ut flatus declinet obuios. et e regione nocituros. Vnde dignam vno propheta laudem detulit dicens. Quam magnificata sunt opera tua dñe omnia in sapientia fecisti. Omnia penetrat diuina sapiētia. implet omnia. idq; locupletat ex irrationabiliū sensibz. qm̄ ex rationabiliū disputatione colligit. Validius est enī tam nature testimonium. q̄ doctrine argumentū. Cui animanti incognitum est. quemadmodū suam tueat salutem. si virtus suppetit resistendo. si velocitas fugiēdo si astutia precauendo.

Quis eas vsum medendi. herbarūq; docuit habere noticiam et homines sumus. et sepe herbis fallimur. et quas plerūq; salubres putamus. noxias reperimus. Quotiens inter dulces epulas cibus letalis irrepsit. Et inter ipsas aulicorū excubias ministrozū vitalia regum feralis esca penetrauit. Fere norunt solo odore noxia. et p̄futura discernere. nullo preuio. nullo preguustatore carpit herba nec ledit. Melior enim magistra veritatis natura est. Nec sine vllius magisterio suauitatem sanitatis nostris infundit. nostris sensibus eandem doloris acerbiter. docet esse fugiendā. Dinc vita dulcior mors amarior. Nec commendat lene catulos suos. et immitē feram materno mollit affectu. Nec tigridis interpellat ferocitatem. et imminētem eam prede reflectit. Namq; vbi vacuū rapte sobolis cubile repererit. illico vestigijs raptoris insistit. At ille q̄uis equo vedus fugaci. Videns tamen velocitate fere se posse preuerti. Nec euadendi vllum suppetere sibi posse subsidium. thecam huiusmodi fraude molliit. Vbi se contiguum viderit speram de vitro p̄icit. At illa imagine sui ludit. et sobolem putat. reuocat impetum colligere fetū desiderans. Rursus inani specie retenta. totis se ad cōphendēdū cōtē viribus fundit et iracundie stimulo velociē fugienti imminet. Iterū ille sperē obiectu sequentem retardat. nec tamen seculitatem matris memoria fraudis excludit cassam versat imaginem. et quasi lactata fetus residet. Sic pietatis sue studio decepta. et vindictam amittit et plem.

Quod nobis scrip̄ta affert. que dicit. Filij diligite patres vros

parentes nolite ad iracundiam prouocare filios vestros. Natura hoc bestijs infundit. ut catulos p̄pos ament. fetus suos diligāt. Nesciunt ille odia nouercalia. nec mutato concubitu parentes a sobole deprauant. neq; nouerunt preferre filios posterioris copule. superioris autem negligere. nouerūt pignora sua. nesciunt caritatis differētiā odiorū incentiua offensionum discrimnia. Simplex natura ferarum est. nescit veritatis calumnias. Sic enim temperauit omnia deus. ut quibus minus rationis daret. plus indulgeret affectū. Que fera p̄ catulis suis non ipsa potissimum se offerat morti. Que fera fetus suos innumeris licet obsessa cuneis armatorū. non suis visceribus tegat. Ingruat licet telorum seges. illa tamen paruulos suos muro corporis sui septos immunes prestat periculi. Quid dicit homo. qui mandatum negligit. naturā obliterat. et filius patrem despicit. pater abdicat filium. et hoc putant ius esse. vbi damnat fecunditas. se potius pater damnat qui facit irritū esse q̄d genuit. et hoc putat auctoritatis esse. vbi sterilitatis natura multat.

Exortem rationis canem esse nemo dubitauerit. tamē si sensus eius vigorem consideres. censes eum sentiendi sagacitate vim sibi rationis ascribere. Deniq; q̄ pauci i gymasijs constituti qui totā in discendo vite longeuitatem contriuerint. vix potuerunt cognoscere ut silogismorum coniunctiones contexerent. hoc naturali. canes eruditione comprehendere facile poterit estimari. Nam vbi vestigiū leporis cerui ve repererit atq; ad diuerticulum semite venerit et q̄dā viarum competū q̄d partes in plurimas scindit. obiens singulorū semitarum exordia tacitus secum ipse pertractat. velut silogisticā vocem sagacitate colligendi odoris emittens. aut in hanc partē inquit deflexit. aut in illam. aut certe in hunc se amfractum colligit. sed nec istam nec illam ingressus est. **S**uperest igit. ut in istam se p̄tē sine dubitatione contulerit. Qd homines vix p̄lixa composite artis meditatione componūt. hoc canibus ex natura suppetit. ut ante mendacium dep̄bendāt. et postea falsitate repudiata inueniant veritatē. Nonne totos dies conterūt philosophi p̄positiones sibi i puluerem diuidentes. qui ratio sibi describunt singulas et ex tribus. cū vnā earū veram esse necesse sit. duas p̄mo interficiunt tanquā mendatio congruentes. et sic i ea. q̄ relicta est vim veritatis inherere definiūt.

Quis tam tenax potest esse beneficij. et memor gratie. quandoq̄dem
p̄ domino etiam in latrones insilire nouerūt. et extra neq̄ accessu
p̄hibere nocturnos et mori p̄ dominis et cōmori cum dñis suis sine
parati Sepe etiā necis illate euidentia. canes ad redarguendos regy
indicia p̄diderunt. ut muto eorum testimonio plerunq̄ sit creditum
Antiochie ferunt in remotiore parte vrbis. crepusculo necatū
virum. qui canem sibi adiundum haberet. **O**diles quidam p̄dan
di studio. minister ceois extiterat. **T**ectus idem tenebroso adhuc diei
exordio. in alias partes concesserat. **I**acebat in humatū cadauer fre
quens spectantium vulgus astabat canis questu lacrimabili domini
desolebat erumnā. **F**orte is necem intulerat. ut se habet versutia
humani ingenij quo conuersandi in medio auctoritate presump̄ta
fidem asscisceret innocentie. ad illam circumspectantis ppli accessit
coronam. et velut miserans a p̄pinquauit ad funus. **T**um canis se
questrato paulisp̄ questu dolens arma vltionis assūpsit. atq̄ appre
hensum tenuit. et velut epologo quodam. miserabile carmē immū
rans. vniuersos conuertit in lacrimas. fidem p̄bationis detulit. q̄
solum tenuit e plurimis. nec dimisit. **D**eniq̄ p̄urbatus ille q̄ tam
manifestum rei indicem neq̄ odij inimicitiaq̄ neq̄ inuidie. aut in
iurie alicuius. poterat obiectione euacuare. crimen diutius nequit
refellere. **I**taq̄ q̄ erat difficilius vltionem persecutus est. quia defen
sionem prestare non potuit. **Q**uid nos dignum nostro referim?
creatori. cuius cibo vescimur. et dissimulam? iniurias. et sepe inimici
dei. eas quas a deo accepimus epulas exhibemus.

Quid agniculis simplicius. quos minuscule paruulorū compa
ram? infantie s̄ sepe ex his in magno grege agnicul? pouilia
tota vagantur errat a matre. et cum eam reperire non possit balatu
frequenti absentē incitat ut responsure vocem excitet q̄ ab eius sono
errabunda replicet vestigia. multis licet verset in milibus ovium re
cognoscit vocem parentis festinat ad matrem. lactis quoq̄ materni
notos sibi fontes requirit quamuis cibi desiderio teneat. et potus trans
currit tamē aliena vbera grauida licet humore lactis exundant solā
matrem requirit. solius sibi materni vberis pauperes sucos signifi
cat habundare. **I**lla quoq̄ inter multa agniculorum milia solum
filium nouit. vnus q̄uis plurimorum balatus. eadem species s̄ illa

tamen fetum suum discernit a ceteris. et solum filium tacito pietatis testimonio recognoscit. Pastor erat in discretionem ouium agriculus in agnitione matris nescit errare. Pastor fallit specie. sed ouis pietate non fallit. **V**nus odor omnibus. sed tamen habet natura odorem suum domesticum. quem soboles arcem cara speciali quadam videtur appetate redolere. habet suos usus natura. et sensus domesticos. **V**ix infantulo dentes ceperunt prumpere etiam nouit sua arma temptare nondum catulo dentes et tanquam habeat ore pro se querit vlcisci. Nondum ceruo cornua. et tamen fronte preluit atque ex ea que nondum expertus sit tela mimitur.

Lupus si prior hominem vidit. vocem eripit. et despicit eum tanquam victor vocis ablata. **I**dem si se primum senserit deponit ferociam non potest currere. **L**eo gallum. et maxime album verecundum. **C**apra vulnerata. vitam perit. et de vulnere sagittas excludit. **N**on norunt et bestie remedia sua. **L**eo eger stimam querit ut deuoret. quod possit sanari. **L**eopardus capre agrestis sanguinem bibit et vim languoris euitat. **O**mnis fera egra canis hausto sanguine curat. **V**r sus eger formicas deuorat. **C**eruus olea ramulos mandit. **E**rgo norunt fere experere ea que sibi prorsum sunt. tu ignoras o homo remedia tua. **T**u nescis quomodo virtutem eripias aduersario. ut te tanquam prouentus lupus effugere non possit. ut oculo tue mentis eius perfidiam deprehendas. et prior cursum. verborum eius impedias impudentiam eius. et acumen disputationis obtundas. **Q**uod si te ille preuenierit vocem tibi auferet. et si obmutueris. solue amictum tuum ut sermonem resoluas et si in te surrexerit lupus. petram cape et fugit. **P**etra tua cristus est. si ad cristum confugias fugit lupus. nec terrere te poterit. **H**anc petram quesituit petrus. cum titubaret in fluctibus. et inuenit quod quesituit. quia dexteram amplexus est cristi.

Quid dicam allio homines delectari. et illud ad escam sumere quod et leopardus fugit. **D**enique sic ubi allium aliquis conficandum putauerit leopardus inde exiit nec resistit. **C**uius venenata fera odorem non potest sustinere. **I**d tu pro cibo sumis. et visceribus infundis internis. **I**nterdum doloribus sumas. sed medicas. **P**ro medicamento non pro cibo sumas. sumas ab egrotantibus. non ab epulantibus. **M**edicamentum queris. et ieiunium fugis quasi maius aliud remedium.

reperire possis. Ieiuni hominis sputum si serpens gustauerit mori
Vides quanta vis ieiunii sit. ut ex sputo suo homo terrenum serpentem
interficiat. et merito spiritualem. Quam dominus et minusculis
infudit prudentiam. Turtur nidus suos ne lupo pullos suos in-
curset squille folia superiacet. nouit enim quod huiusmodi folia lupi fu-
gere consuerunt. Nouit vulpecula quomodo posteritatem foueat
suam. et tu ignoras. tu negligis. quomodo aduersum lupos neque
spiritualis posteritatem vite huius habeas tutiorem.

Reuertamur ad seriem creature. et consideremus qua ratione
dominus alijs bestijs angustiora colla formauerit. ut leonibus
atque tigris v. s. q. alijs plura. ut elephantis et camelis. non
evidens causa est. quia illis feris. que carne vescuntur. non erat opus
plexitate ceruicis. Non enim in terras pascendi gratia. ceruicem atque
ora deiciunt. sed aut ceruum inuadunt. aut bouem. aut ouem discer-
punt. Camelus vero cum sit altior. quomodo herbis minutissimis
pasceret. nisi longiora. usque ad terram colla. ad usum pascionis ex-
deret. Itaque camelus pro ratione. proceritatis sue plura colla sortitus
est. Equus pro ratione. bos quoque simili modo. hec enim pascuntur herbis
Elephantus autem etiam prominentem pro muscidem habet. quia
cum sit eminentior cunctis. inclinare se ad pascendum non potest
Itaque pro muscida eius ad colligendum cibum. vult ministerio. Ea
immani bestie largi potus infundit humorem. ideoque concaua est que
ad restringendam tante belue sitim. plenos lacus hauriat. ut collecto
flumine possit vnoare potantem. Ceruix sane minor est. quam possit
tanti corporis moles. ne ea quoque oneri magis esset quam vsui. ideoque
nec genua inflectit. quia rigidioribus opus fuit cruribus quo velut
columnis. tanta possit membrorum machina sustineri. calcaneum
leuiter incuruat. rigent cetera pedum a summo ad imum. nec sicut
nos in ancylas nos sepe deponimus. ita etiam se bestia potest tanta
deflectere. meritoque neque voluendi. neque recubandi vsu cum ceteris ani-
mantibus potest habere communem. Fulcitur hinc inde trabibus maxi-
mis. ut in somno aliquantulum. sine periculo reflectat. quia pes
eius. nulla artuum coniunctione distinguit. Mansuetis igitur veluti
quecunq; fulbra eorum. quibus hic vsus est parantur ingenio. feris autem
et agrestibus. quia nemo huiusmodi. quibus sustentari queant fulbra

substernit. hinc venit usus periculi. Namq; arbore nisi aut costa
 fricant. aut in somnos sese relaxant. que non nunq; victa atq; infle-
 xa tanto corpore frangit. atq; ille qui sese in eam refuderat corruit.
 nec erigere atq; eleuare se potest. ibiq; iacens interit. aut gemitu suo
 proitus sternit. dum ventre ceterisq; iuxta mollioribus ad vulnus
 patet. Nam dorsu eius. ceteraq; exteriora. non nulla facile solent tela
 penetrare.

Unt autē qui ppter ebur has illas insidias parēt. ut arborq;
 eas quib; se applicare asueuerint. ex alia parte. qua frequen-
 tior usus eis sit. aliquantulū recidant. ut reflectente se elephanto. pō-
 dus membrorum eius sustinē non possint. ruīnam quoq; eius acer-
 sant. Sed si quis ista reprehendit. reprobet etiam altitudines edi-
 ficiorum. quia citius grauem minantē ruīnam. et difficilius lapsa re-
 parant. Verum si illa. aut ppter pulchritudinē. aut ppter speculā
 frequenter attollimus. hec quoq; in elefantis pbare debemus. quia
 magnum rebus bellicis usum ministrant. Inde gens persarum fe-
 rox bellis. valida sagittis. omnig; telorum iactu. qui de superioribus
 ad inferiora validiore nisu tela torquentur. acies eorum velut gradiē-
 tibus turribus septa pcedit. In medijs campis tanq; de muro dimi-
 cant. et velut in arce quadam et specula collocati spectant magis bel-
 la. q̄ subeunt. ita alieni a periculo vident. tuti molib; bestiar. qui
 enim eos adire audeat. cum desuper iaculis facile figat inferius ele-
 fantoz conerat. incursum Deniq; cedunt illis acies et armatoz cunei
 et castra illa quadrata soluunt. Intollerabili namq; impetu i hostes
 ruunt ut nullo agmine bellatoz. nulla constipatione militum. nullo
 clipeoz retardent obiectu. velut quidam mobiles montes versantur
 in prelijs et ut colles. alto eminent vertice. mugitus fragore omniū
 perturbant confidentiam. Quid his faciat quāuis lactis validus et
 manu p̄mptus. cum sibi septus armatoz populus gradientium. ut
 murus occurrat. Quid faciat eques. cum equus eius perterrefact.
 tante bestie immanitate diffugiat. Quid faciat sagittarius cum de
 super ferrata viroz corpora. iaculi idum sentire non possint. Bestia
 quoq; nec nuda facile penetrabilis. ferro sit et munita locis. obui-
 as sine sui periculo acies secet. conerat turmas. Itaq; ut immensa
 edificia ita elefanti. fundamentis validioribus sustinent. alioquin

imparibus fulti pedibus. inter breuem laberent etatem. Nunc aut
et trecentis et amplius ferunt annis vitam prouocare. quia omnia sibi
ad magnitudinem membra conueniunt. ideoque non distincti. ut nob
sed compacti artus sunt quo sint robustiores. Quam cito hominibus
si diu steterint. aut velocius cucurrerint. iugiter ambulauerint. genua
dextant et planta. Iuncta enim et articulata. facilius quam coacta atque
solidata. aut doloris sensum. aut casum offensionis admittunt. Et quod
miraris si vestiti armis timent. quandoquidem dentibus suis tanquam
naturalibus spiculis semper armati sunt et Promoscide sua. quicquid
in soluerint frangunt pede quicquid compresserint. velut quodam lapsu
ruine ingentis exanimant. Inuoluunt promoscide nemora ad sui escam
et quasi quidam altissimi dracones. serpentinis quos ceperint spiras
flagellant. plerumque eas in orbem colligunt. cum de terra cibum eligant
aut potus hauriant. Documento itaque nobis sunt. quod nihil superfluum
sit creatum. et tamen hec tante molis bestia subiecta nobis imperij
seruit humanis.

H Tenim quoniam de hominis creatura dicturi sumus. comedam
tionem eius. prestruere et prelibare debemus. Videbatur nihil
elefantis creata habere robustius. nihil tam terribile vel procerum nihil
tam ferum quam leones. vel tigrides sunt et hec seruiunt homini. et naturam
suam humana institutione deponunt. obliuiscunt quod nata sunt.
induunt quod iubent. Quid multa et Docent ut paruuli. seruiunt ut
infirmi. oberantur ut timidi. corriguntur ut subditi. mores nostros
transeunt quoniam motus proprios perdidit. Mirabilis igitur natura
in maximis. Mirabilis enim in excelsis dominus. mirabilis etiam
in minimis. Sicut enim non minus plana camporum quam montium
alta miramur nec plus altitudinem ceteri stupemus quam vitis. aut oleae
breuis fecunditatem. ita non amplius miror elephantum. quia proce
rus est quam murem qui terribilis elephanto est. Nature igitur hec potentia
est ut terribilia alijs. alijs meticulosa sint. Est enim donata prerogatiua
quedam singulis creaturis. ut quibusdam priuilegijs proprijs fulciantur
formidabilis tauris. elephante murem timet. Leo rex quidem
ferarum exiguo scorpionis aculeo exagitat. et veneno serpentis occidi
tur. Eximia leonis pulchritudo. comantes ceruice excutit toros. vel
sublato pectore attollit ora. Sed quis non miretur tam breui scorpionis

aculeo. ut incorpoream putes ingentium corporum exire mortem. **N**ec hoc quisquam reprehendat. quod creator serpentis creaturis suis alia
 quam animantium. vel herbarum genera venenata miscuerit. **N**ata sunt
 enim hec ad corruptionem nostram. non ad deformationem. **N**amque
 ignavis. aut infirmis. aut impijs. plerumque offensionem. atque terrori
 sunt. alijs vsui. **I**ta sunt hec. ut pedagogi paruulis. **A**mari videntur
 acerbi et molesti formidabiles verberare libertatem lasciuendi negant
 necessitatem discipline exigunt pueriles animos ne luxu defluant. ter
 rore constringunt. ideoque horum austeritatem frugi euadunt. sobrijs con
 tinentes. laudi magis quam ludo dediti. **V**ides quid terribilia illa fla
 gella proficiant? **S**ic et serpentes. flagella sunt eorum. quibus infirma
 animi etas. et quedam puerilis mentis virtus ceterum fortioribus no
 cere non possunt. **D**enique confidenti in domino dictum est. **S**uper
 aspidem et basiliscum ambulabis et. c. l. et. d. **P**aulum momordit
 vipera. **E**t putabant eum quasi peccatorem. vix de naufragio
 seruatum veneno esse moriturum. sed postea quam inuolabilis perman
 sit excussa in ignem vipera. plus apud intuentes venerationis inue
 nit. **S**ed et ipse dominus ad omnes ait. **Q**ui crediderit et baptisatus
 fuerit saluus erit. qui vero non crediderit condemnabitur. **S**igna
 autem credentium hec dixit fore ut serpentis mulceant manu venena. his
 atque omne etiam mortiferum si biberint nocere non possint. **T**ua
 tibi magis incredulitas. o homo quam venena metuenda serpentium
 sunt. **T**ime igitur illa. ut saltem dum formidantur illa. ad fidem pro
 care te possint. **Q**uod si deum non times. vel vtricia perfidie venena
 formides. **N**unc quomodo et elephantos vides tibi subditos et leones
 esse subiectos nosce templum o homo quod non ut ferunt apollinis pithij
 sed salomonis sancti est qui ait. nisi scias te formosam in mulieribus
 quam multo ante moyses inde ut heronimo scripserit. **A**ttende
 tibi o homo. **A**ttende tibi ait lex. et propheta ait. **N**isi scias te. **C**ui hoc
 dicitur et formosa inquit in mulieribus. **Q**ue est pulchra in mulieribus
 nisi anima. que in utroque sexu prestantior possidet pulchritudinis et et
 merito decora est. que non terrena sed celestia non corruptibilia sed in
 corrupta desiderat. in quibus decus perire non soleat. **C**orporalia
 enim omnia processu etatis. aut egritudinis inequalitate marcescunt.
Hinc atterere dicit moyses in qua tu totus es. in qua melior tui portio est

Deniq; interpretatus est dominus quis sis tu istud dicens, Attendite
vobis a falsis prophetis. Isti enim animam debilitant. mentem subvertunt
Non igitur caro tu es. Quid enim est caro sine anime gubernaculo
mentis vigore? Caro hodie sumit cras reponit. caro temporalis
anima diuturna. Caro amittit est anima que se induit quodam corpo-
ris indumento. Non igitur tu vestimentum es. sed qui vestimento
uteris. Ideo tibi dicitur ut expolians veterem hominem. cum actibus
suis novum induas. qui non in corporis qualitate. sed in spiritu
mentis et agnitione renouatur. Non in qua caro es tu. Neg; enim
carni dicitur. Templum enim sanctum dei est. quod estis vos et alibi
Templum dei vos estis. et habitat spiritus sanctus in vobis. Sed
renouatis dicit et fidelibus in quibus permanet spiritus dei. In car-
nalibus autem non permanet. quia scriptum est. Non permanebit
spiritus meus in istis. quia carnes sunt. Sed prius ipsius creationis
nostrae seriem consideremus.

Faciamus inquit hominem ad imaginem et similitudinem
nostram. Quis hoc dicit? Nonne deus. qui te fecit? Quid est
deus? Caro an spiritus? Non caro utique sed spiritus? Cuius similis caro
esse non potest. quia ipse incorporeus et invisibilis est. Caro autem
comprehenditur et videtur. Cui dicit? Non sibi utique quia non dicit fa-
ciam sed faciamus. Non angelis quia ministri sunt. serui autem cum
domino. et opera cum auctore non possunt operationis habere con-
sortium. sed dicit filio etiam si iudei nolint etiam si arriani repugnent
Sed iudei conticebant et arriani cum suis paribus commutescant.
qui dum unum a consortio diuine operationis excludunt. plures in-
serunt et prerogatiuam quam filio negat seruulis donant. Sed esto
ut ad miraculo seruulorum ad operandum deus vobis indiguisset
videatur. Si operatio communis est cum angelis deo. nunquid deo et
angelis imago communis est? Nunquid angelis diceret. faciamus
hominem ad nostram imaginem et similitudinem? Sed quid sit
imago dei audi dicentem Qui eripuit nos inquit de potestate tene-
brarum et transtulit in regnum filii caritatis sue. in quo habemus
redemptionem remissionem peccatorum. qui est imago dei invisibilis
et primogenitus vniuersae creature? Ipse est imago dei patris. qui
semper est et erat in principio. Denique imago est qui dicit. Philipe. q

videt me videt et patrem. Et quomodo tu cum imaginem viuam patris viuentis videas dicis ostende nobis patrem? Non credis quod ego in patre et pater in me est? Imago dei virtus est non infirmitas. Imago dei sapientia est, Imago dei iusticia est. Sed sapientia diuina et sempiterna iusticia. Imago dei est solus ille qui dixit ego et pater unum sumus. Ita habens similitudinem patris ut diuinitatis et plenitudinis habeat unitatem. Vbi dicit faciamus quomodo iniquitas. Cum iterum dicat ad similitudinem nostram ubi est dissimilitudo, Sic in euangelio ubi dicit ego et pater utique non una persona est. ubi autem ait unum sumus. nulla est discrepantia diuinitatis aut operis. Non igitur in utroque una persona sed una substantia est. Et bene addidit sumus quia semper esse diuinum est ut coeternum credas quem putas non esse dissimilem. Eternus est enim de quo dicit moyses Qui est misit me. Pulchre etiam illud premisit ego et pater Nam si patrem premisset tu minorem filium iudicares. Sed premisit filium quem non conuenit credi patri superiorem. adiunxit patrem. ut aduertas deum patrem et filium eius ordinis preiudicio non teneri. Attende inquit tibi soli. Aliud enim sumus nos. alia sunt nostra. alia que circa nos sunt. Nos sumus hoc est anima et mens nostra sunt corporis membra et sensus eius circa nos serui sunt. pecunia est et vite istius apparatus. Tibi igitur attende et teipsum scito hoc est non quales lacertos habeas. non quantam corporis fortitudinem. non quantas possessiones quantam potentiam sed qualem animam ac mentem unde omnia consilia proficiscuntur ad quam operum tuorum fructus refertur. Illa est plena sapientie plena pietatis atque iusticie quoniam omnis virtus a deo est. cui dicit deus. Ecce ego hierusalem pinxi muros tuos. Illa anima a deo pingitur que habet in se virtutum gratiam renitentem splendoremque pietatis. Illa anima bene picta est in qua elucet diuine operationis effigies. Illa anima bene picta est in qua est splendor glorie et paterne imago substantie. Secundum hanc imaginem que refulget pictura preciosa est. secundum hanc imaginem adam ante peccatum. sed ubi lapsus est deposuit imaginem celestis sumpsit imaginem terrestris. Sed fugiamus hanc imaginem que intrare ciuitatem dei non potest. quia scriptum est. Domine in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges. Et non intrat indigna

1142
imago et que intravit excludit. Quia non intrabis inquit in eam
omne comune et qui facit execratione et mendacium s; ille intrabit
in eam cuius in fronte agni nomen scriptum est. ¶ Anima igitur
nostra ad imaginem dei est. In hac totus es homo. quia sine hac nihil
es. sed es terra et in terram resoluertis. Denique ut scias quia sine
anima caro nihil est. Nolite inquit timere eos. qui possunt corpus
occidere. animam autem non possunt. Quid igitur in carne presumis
qui nihil amittis si carnem amiseris? Sed illud time. ne anime tue
defrauderis auxilio. Quam enim dabis hanc commutationem pro anima
sua. in qua non exigua sui portio. sed totius humane vniuersitatis
substantia est.

Nec est per quam ceteris ferarum auiumque dominaris animam
habes. Nec est ad imaginem dei corpus autem ad speciem bestiarum.
In hac primum diuine mutationis insigne. in illo cum feris ac beluis
vile consortium. Sed tractemus limatius quid sit ad imaginem
dei. Caro nunquid ad imaginem dei est? Ergo terra in deo est quia
caro terra est. Ergo corporeus deus? Ergo infirmus. ut caro passio-
nibusque subiectus? Et forte caput tibi videat ad similitudinem dei
quia eminent. aut oculi. quia intuent. vel aures. quia audiunt. Si
altitudinem spectes. num proceri videmur. quia paululum vertice
eminemus a terris? Sed id non pudet. eo nos similes dei dici quia
serpentibus ceterisque reptantibus. aut quia dammulis. atque ouibus.
aut lupis celsiores sumus? Et quanto in ea parte. cameli nobis atque
elefanti proceriores sunt? Obtutus est quidem prestans. spectare elemen-
ta mundi cognoscere. que nullus annunciet. sed tuus deprehendat
aspectus. Verum hoc ipsum quantum est quod videmus. ut eo ad si-
militudinem dei nos esse dicamus. quia omnia videt spectat omnia
latentes deprehendit affectus. scrutatur cordis occulta? Non pudet
hoc dicere. cum ipse me totum videre non possim? Quod ante pedes
est video. quod a tergo est. videre non possim? Cervicem meam ne
scio. non noui occipitum. renes meos videre non possim. Similiter
quantum est quod audiuius cum id quod paululum distet videre et au-
dire non possim? Si interiecti parietes sint impeditur aspectus impe-
ditur auditus. Deinde corpus nostrum. vno in loco heret angusto in-
cludit spacio. Omnes fere latiores sunt homine. omnes etiam velociores

Non ergo caro potest esse ad imaginem dei. Sed anima nostra que libera est. diffusis cogitationibus. atq; consilijs. huc atq; illuc vaga est que considerando spectat omnia. Ecce nunc sumus in italia et cogitamus quod ad orientales vel ad occidentales partes spectare videantur. et cum illis versari videmus. qui in persidea sunt constituti. et illos videmus qui degunt in affrica liquos cognitos nobis ea terra susceperit. sequimur ut proficiscentes inheremus peregrinantibus copulamur absentibus alioquin separatos. defunctos quoque alloquium resuscitamus. eosque ut viuentes complectimur et tenemus et vite officia. his usumque deferimus. **E**a igitur est ad imaginem dei. que non corporeo estimatur sed mentis vigore. que absentes videt. transmarina visu obit. percurrit aspectu. scrutatur abdita huc at huc uno momento sensus suos per totius orbis fines et mundi secreta circumfert. que deo iungitur christo adheret. descendit in infernum. atque ascendit. libera versatur in celo. Denique audi dicentem. Nostra autem conuersatio in celis est. Non est ergo ad imaginem dei. in qua deus semper est. Sed audi quod ad imaginem dei. Dicit enim apostolus. Nos itaque omnes reuelata facie. gloriam dei specularantes. ad eandem imaginem reformamur. a gloria in gloriam sicut ad deum spiritu. Quia igitur cognouimus animam esse ad imaginem dei. Nunc consideremus utrum de anima potuerit dici. Faciamus hominem ad imaginem. Sed audi et istud. quod anima nomine hominis nuncupatur. Scriptum est enim in genesi. Filij autem ioseph. qui facti sunt illi in egipto. anime noue. Omnes ergo anime que intrauerunt cum iacob in egiptum. lxxv. **E**t multo amplius anima. vel homo latine. vel grece antropos dicitur. alterum ab humanitate. alterum ab intuendi habens viuacitatem. que magis anime quam corpori. conuenire non dubium est. Cui rei etiam illud iure conuenit dictum in threnis hieremie. Bonus est dominus sustentibus eum. anime que querit eum. De hominibus dixit. et animam adiudicandam putauit. Melius enim querit ista. si sola sit. abducens se a corporis ceno. et a cupiditate carnali. Ipsa est ad imaginem dei conformis domini hiesu. Quod autem conformes filij dei sancti sunt. Sic enim legitur dicente paulo. Scimus quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. his qui secundum propositum vocati sunt sancti. quos presciuit et predestinauit. conformes fieri imaginis filij sui. ut sit ipse

primogenitus in multis fratribus. Quos autem predestinauit. hos
et vocauit. Quos autem vocauit. hos et iustificauit.

Qtrum igitur secundum corpus. an secundum animam. iustificatio
tibi conferri videatur queso respondeas. Sed dubitare non potes
cum iusticia unde iustificatio deriuata est. mentis tue utique non cor-
poris sit. Pictus es ergo o homo et pictus a domino deo tuo. Nabis
bonum artificem et pictorem. Noli bonam delere picturam. non fucos
sed veritate fulgentem. non cera expressa sed gratia. Deles picturam
mulier. Si vultum tuum materiali candore oblinias. si acquisito
rubore perfundas. Illa pictura vicia non decoris est. illa picta frau-
dis non simplicitatis est. illa pictura temporalis est. aut pluuia aut
sudore tergitur. illa picta vallit et decipit. ut neque illi placeas cui pla-
cere desideras. qui intelligis non tuum. sed alienum esse quod placeas
et tuo displiceas auctori. qui videt opus suum esse delerum. **D**ic
mibi. si supra artificem aliquem inducas alterum qui opus illius
superioris nouis operibus obducatur. nonne indignatur ille quod opus
adulteratum esse cognouerit. **N**oli tollere picturam dei. et picturam
meretricis assumere. quia scriptum est. Tollam ergo membra cristi et
faciam membra meretricis. **A**bsit. quod si quis adulterat opus dei
graue crimen admittit. Graue est enim crimen. ut putes quod melius te
homo quam deus pingat. Graue est ut dicat de te deus. Non agnosco colores
meos non agnosco imaginem meam. non agnosco vultum meum. quem ipse for-
maui reicio ego quod meum non est. **I**llum quere qui te pinxit cum illo ha-
beto consortium. ab illo sume gratiam cui mercedem dedisti. **Q**uid
respondebis. **Q**uod si graue est. adulterare opus dei. quid de illis
dicemus qui interficiunt opus dei. qui humanum sanguinem fundunt.
qui vitam quam deus donauit extorquent. qui dicunt tollamus iustum.
quoniam inutilis est nobis. **V**nde bene lectum est hodie. **V**ulpe
foueam habent. et volucres celi nidos. ubi requiescant. filius autem
hominis non habet ubi caput suum reclinet. **V**ulpis ergo se abscon-
dit in fouea. auis se intuet in nido. homo non abscondit in fouea. sed de-
cipit. **F**ouea vero os hominis est. fouea alta. pectus est hominis. ubi
sunt noxia et fraudulenta consilia. male cogitationes. **T**u ambulat
et alius tibi foueam parat. **I**n medio laqueorum ambulat. quos
absconderunt tibi in via inimici tui. **O**mnia ergo circumspecte. ut

effugias sicut dammula de retibus et sicut avis de laqueo, Dammula
 retia aspectus viuacitate reclinat. avis euitat laqueos. si ad superiora
 se conferat. et terrena supuolat, **I**n superioribus enim nemo tendit
 retia. laqueum nullus abscondit, **I**deo cuius conuersatio in supernis
 est. huius non solet in predam venire captura. **S**ed quid miraris si
 homo decipit ab homine. quando filius hominis. ubi requiesceret.
 non habebat? **E**t ille quidem. talem hominem fecit. **I**n quo caput
 suum reclinaret. sed posteaque in pectore nostro. non requies
 mi cepit esse. sed fouea. postquam alter alteri necere cepit insidias quem
 inuare deberet. caput suum cristus auertit a nobis. sed postea tam
 illud maluit morti offerre pro nobis, **N**oli igitur esse fraudulentus. cru-
 delis. immitis. ut in te cristus caput suum redinet, **D**enique cum fecit
 set piscium beluas. cum fecisset ferarum genera. et bestiarum non re-
 quieuit. requieuit autem prius quam hominem suam ad imaginem fecit. **I**n
 quo requiescat. audi dicentem. **S**upra quem requiescam. nisi super
 humilem et quietum et trementem sermones meos? **E**sto ergo hu-
 milis et quietus. ut in tuo deus requiescat affectu, **Q**ui non requi-
 euit in bestiis. multo magis non requiescit in pectore bestiali. **S**unt
 enim animi bestiales. sunt fere forma hominum indute. de quibus
 dicit dominus **A**tendite vobis a falsis prophetis. qui veniunt ad vos
 in vestitu ouium. intus sunt autem lupi rapaces, **I**n his ergo non
 requieuit deus. sed requieuit in moribus humanis. quo fecit deus
 ad imaginem suam et similitudinem. quando fecit virum. qui non
 debet velare caput suum. quoniam imago et gloria est dei. **H**uius
 viri anime dicit. **E**cce ego hierusalem pinxi muros tuos. **N**on dixit
 pinxi ventrem tuum. non dicit pinxi inferiora tua. sed dicit pinxi
 muros tuos. valida se asserens homini murorum dedisse presidia. ut
 si per uigil speculator in portis sit obsidionis. possit pullare piculum
Dicit itaque. **N**on tibi voluptates dedi. non illecebras cupiditatum
 non incentiua luxurie. non alieni decoris concupiscentiam. sed dedi
 tibi fundamenta muralia. dedi tibi turrium excelsa fastigia. in quibus
 constitutus expugnari ab hoste. non metuas. non ingruentium le-
 gionum terribilia licet temptata formides, **D**enique habes in **E**liza
 qua iusti anima dicit vel ecclesia. **E**go ciuitas munita. ego ciuitas
 obsessa. munita per cristum. obsessa per diabolum. **S**ed non debet

obsidionem vereri. cui christus adiutor est. **M**unus enim gratia spirituali
et secularibus periculis obsidet. **V**nde et in canticis habes dictum
Ego murus et vbera mea turris. **M**urus est ecclesia. turres eius sunt
sacerdotes. quibus habundat. et de natalibus verbum. et de mora:
libus disciplina. **C**ognosce ergo te decora anima. quia imago es dei
Cognosce te homo. quia gloria es dei. **A**udi quomodo propheta dicit
Mirabilis facta est cognitio tua ex me. hoc est in meo opere. tua mi:
rabilius est facta maiestas. in consilio hominis tua sapientia predicanda
dum me intueor quem tu in ipsis cogitationibus occultis et internis af:
fectibus deprehendis. scientie tue agnosco misteria. **C**ognosce te ergo
o homo quantus sis. et attende tibi. nequando laqueis implicatus
dyaboli fias preda venantis. ne forte in fauces illius tetri leonis in:
curras. qui rugit et circuit. querens quem deuoret. **A**ttende tibi. ut
consideres quod in te intret. quod ex te exeat. **N**on de cibo dico. quia ab:
sorbet et egerit. sed de cogitatione dico de sermone assero. **N**on intret
in te alieni thori concupiscentia. non irrepat in tuam mentem. non
rapiat oculis transeuntis femine pulchritudinem. animus non in:
cludat. non sermo eius temptamentorum machinas neccat. non in:
dolo prodat. non maledico proximum aspergat opprobrio. **V**enatorem te
fecit deus non expugnatorem. qui dixit. **E**cce ego mitto venatorum
multos. venatores non criminis sed absolutionis. venatores non cul:
pe utique sed gratie. **D**iscator christi est cui dicit. **A**mmo cras hominem
capiens viuificas. **S**ic mitte retia tua. sic mitte oculos tuos. sic mitte
sermones tuos. ut nullum opprimas sed alleues fluctuantem **A**ttende
inquit tibi. **S**ic sta ne cadas. sic curre. ut ad brauium peruenias. sic
certato ut sepe decernas. quia legitimo debet corona certamini **D**ilig:
es. hostem diligenter explora. ne tibi nocturnus irrepat athleta ma:
nibus aduersario propior esto quam vultu ne oculus feriat tuum. liber
obtus? sit argutus incessus. ut irruentem effundas. cedentem occupet
vulnus vigilanti aspectu exeat forti congressu repellas. **Q**ui si fuerit
vulneratus attende tibi. curre ad medicum quere remedium penite:
tie. **A**ttende tibi quia carnem habes que cito labit **V**eniat tibi bonus
animarum medicus sermo diuinus. aspergat tibi oracula domini tanquam
medicamenta salubria **A**ttende tibi ne fiat verbum absconditum in
corde tuo iniquum. **S**erpit enim sicut venenum. quod et contagia infert

letalia **A**ttende tibi ne obliuiscaris deum. qui te fecit. ne nomen eius
 in uanum accipias. **A**ttende tibi. lex dicit. ne cum manducaueris et satia-
 tus fueris. et domos edificaueris. et habitare ceperis. et peccoribus
 tuis repletus fueris et auro et argento habundaueris. et omnibus que
 cum tibi fuerint in multitudine exaltes te corde. et obliuiscaris deum
 tuum. **Q**uid enim habes homo quod non accepisti? **N**onne hec omnia
 sicut umbra pretereunt. **N**onne domus tua hec puluis est et ruina? **N**onne
 hec omnia fabula? **N**onne seculi thesaurus? **V**anitas est? **N**onne
 tu cinis es? **R**espice in sepulchra hominum. et uide quid ex te
 nisi cinis et ossa remanebunt. hoc est ex corpore tuo. **R**espice inquam
 et dic mihi. quis tibi diues. quis pauper sit. **D**iscerne inopes ac potentes.
Nudi omnes nascuntur. nudi moriuntur. **N**ulla discretio inter cadaue-
 ra mortuorum. nisi forte quod grauius ferent corpora diuitem distenta
 luxurie. **Q**uem audisti pauperem cruditate defunctum? **P**rodest illi
 inopia sua. exercet corpus non opprimit. nec tamen audiuit iustum
 derelictum. nec semen eius querens panem. quonia qui bene operantur
 in terra sua abundant alimentis. **A**ttende ergo tibi diues. quia et
 tu carnem portas sicut pauper. **A**ttende tibi pauper. quia anima
 tua preciosa est. et si caro mortalis diuina anima. et si tibi deest pec-
 cunia non deest gratia. et si non est domus ampla. non diffusa pos-
 sessio. celum patet terra libera est. **O**mnibus incommune elementa do-
 nata sunt. patent eque diuitem et pauperibus ornamenta mundi.
Nunquid pulchriora preciosissimarum domorum aurata laquearia.
 quam celi facies stellis in signata fulgentibus? **N**unquid latiora diuitem
 rura quam spacia terrarum? **V**nde ad eos qui domum ad domum.
 et villam ad villam iungunt dictum est. **N**unquid soli habitabitis
 super terram? **M**aiorem domum tu habes pauper. in qua clamas
 et exaudiris. **I**srahel inquit propheta. quam magna est domus dei et
 ingens locus possessionis eius. magnus et non habet finem altus et
 immensus. **D**omus dei diuitem communis est et pauperi. **D**ifficile est
 tamen diuitem intrare regnum dei. **S**ed forte doleas. quod nullum tibi
 auratorum lichnorum lumen refulgeat. **S**ed multo tibi illustrius
 lumine circumfuso luna resplendet. **D**e hieme forsitan queris. quia
 nulla tibi propocusta anhelantibus ignibus vaporent. **S**ed habet
 solis calorem. qui tibi orbem terrarum temperet. et hiberno te defendat

a frigore. **A**n illos beatos putas. qui seruorum sequentiū stipant
cateruis? **S**ed qui alienos pedes requirunt. suis vti nesciunt. **D**eni-
q; a paucis procedunt a pluribus portant. nisi forte illud miraris
q; habundant auro argento pecunia. **Q**uantis habundant vides
quantis egeant non vides. **S**ed eburneis lectis accumbere preciosū
putas. et nō consideras preciosiorem esse terram. que pauperi thoroꝝ
graminum sternit. in quibus dulcis requies suavis est somnus. que
ille aurea compositus sponda. tota peruigil nocte querit. et nō capit
Quanto te ille beatiorem iudicat vigilans quiescentem. **A**llud pre-
tereo qđ multo est prestantius quoniā iust? vir. qui hic egerit illic
habundabit. qui autem hic laborem tollerauerit. illic consolationē
habebit. et qui hic bona rēperit. illic mercedem non habebit. **P**aup-
tas enim mercedem suam reseruat. census absorbit. **A**ttende ergo
tibi pauper. attende diues quia in paupertate et diuicijs tempta-
menta sunt. **I**deo quidam sapiens dicit. **D**iuicias et paupertatē
ne dezeris mihi. et qua ratione petierit. hoc dicit. **S**atis est enī homi-
ni habere qđ sibi sufficit. quia diuitie vt epulis ventrem. ita animū
curis sollicitudinib; q; distendunt. ideoq; petit sibi constitui que op-
sunt et sufficientia. **N**e repletus inquit mendax fiam et dicam. quis
me videt aut factus pauper furtum faciam et iurem in nomine dñi
Fugenda igit et cauenda sunt temptamenta mundi. ne pauper de-
speret ne opulens insoleat. **S**criptum est enim. **C**um expuleris gen-
tes et ceperis vti terris eorum ne dicas. **V**irtus mea et manus mea
hanc mihi possessionem parauit. **S**ic est qui opes suas merito ascri-
bit suo. et ideo quasi pbatus pprium non agnoscit errorem sed lōgo
trahit fure peccatum. **N**am si credat q; accessio pecunie aut fortuitu
euentus aut turpis astutie sit. non habet locum insolentia. in quib;
aut nulla laus. et inanis labor. aut cupiditas inuerecunda sit mo-
dum nesciens ponere voluptati. **S**ed iam etiam de ipso aliqua dice-
da sunt corpore hominis. qđ prestantius ceteris decore et gratia eē qđ
abnuat. **N**am etsi vna atq; eadem omnium terrenorum corporum
videat esse substantia. firmitudo. et pceritatis quibusdam maior in
bestijs. forma tamen humani corporis est venustior. status erectus et
cellus. vt neq; enormis pceritas sit. neq; vilis et abiecta paucillita-
cū ipsa habitudo corporis suavis et grata. vt neq; beluina vastita-

horroni sit. nec gracilitas tenuis i firmitati. Ac p̄mū omniū cognosca-
 mus humani corporis fabricā instar esse mundi. Siquidem vt celū
 eminent aeri. turris mari. que velut quedam membra sunt mundi.
 ita etiam caput. supra reliquos artus nostri corporis cernimus emi-
 nere. prestantissimumq; esse omnium. tanq; inter elementa celū tāq;
 arcem inter reliqua orbis menia. in arce autem hac regalem q̄ndā
 habitare sapientiam secundum p̄pheticum dictum. Quia oculi sapi-
 entis in capite eius sunt. hanc esse tutiorem. et ex illa omnibus mem-
 bris vigorem prudentiamq; deferri. Quid enim rubor et validitas
 lacertorū p̄ficiat. quid velocitas pedum. nisi capitis velut p̄ncipi-
 sui. imperialis quedam potestas adminiculet. Ex hoc enim aut de-
 stituunt vniuersa. aut omnia fulciunt. Quid agat fortitudo. nisi
 oculo duce ducat in prelium. quid fuga si desit obtutus. Carcerem
 totum corpus tenebroso horrens situ nisi oculorū illuminet aspectu
 Qd̄ ergo sol et luna in celo. hec sunt oculi in homine. Sol et luna
 duo mundi lumina. oculi autem quedam in carne sidera fulgent de-
 super. et inferiora claro illustant lumine. nec patiunt noctis q̄bdā
 nos tenebris implicari speculatores quidam nostri die ac nocte excu-
 bant. Nam ex sopore membris citius ceteris excitant. et vigilantes
 circumspiciunt omnia. Viciniores enim sunt cerebro. vnde omnis
 manat vsus vigendi. Neq; enim p̄ppere huc quisq; descendisse me-
 credat. q̄ relicto viditice oculos predicem. cum alienum non sit sum-
 mam rem in parte laudare. Oculos enim ceterum ē esse capitis por-
 tionem. Caput itaq; oculis explorat omnia. auribus occulta rimatur
 cognoscit abscondita. audit quid alijs agat in terris. Ipse autē ver-
 tex capitis. qm̄ suavis et gratus. quā speciosa cesaries. q̄ reuerenda
 in senibus q̄ veneranda in sacerdotib;. quā terribilis in bellatorib;
 q̄ decora in adolescentibus q̄ compta in mulieribus. qm̄ dulcis in
 pueris. Alium sexum crinita non decet alium tonsa non decet. Ex
 arboribus licet que humani capitis sit gratia estimare. In capite ar-
 boris omnis est fructus. ibi omnis est pulchritudo. illius coma nos
 aut a pluuijs regit aut a sole defendit. Tolle arbori comam. tota ar-
 bor ingrata est. Quanto igit maior humani capitis ornatus est q̄
 cerebrum nostrum. hoc est secerem originemq; nostrum sensuū capill-
 capitis munit et vestit. ne a frigore vexet. aut estu. Illic enim fons

uniuersorū est. et ideo ubi iniuria nocet ibi gratia preminet, **Q**uid sine capite est homo. cum totus in capite sit. Cum caput videris hominem agnoscis. si caput desit. nulla agnitio esse poterit. iacet trūc? ignobilis sine honore sine nomine. **S**ola ere fusa principum capita. et ducti vultum de ere. vel de marmore ab hominibus adorant. **N**on immerito igitur huic consulto cetera membra famulant. et circumferunt illud seruili gestamine sicut nume atque in sublimi locatum vehunt. **V**nde censoria potestate. quo vult dirigit quorundam obsequium seruulorum. et precepta singulis obeunda decernit. **V**idea? imperatori suo singula gratuito stipendio militare. **A**lia portant alia pascunt. alia defendunt. vel ministerium suum exhibent. parēt ut principi ancillant ut domino. **I**nde velut quedam precedit tessera. quam debeant pedes obire regionem. que milicie munia mandis consummandis operibus exequant. quā venter abstinendi vel edē di formam imposita teneat discipline. **H**uic frons libera nudis apta timponibus. que mentis habitum speciem sui producat. nunc letanunc tristior. nunc directa ad seueritatem. nunc ad lenitatem remissior. que signis forensibus internam exprimat voluntatem. **I**mago que dam animi loquit in vultu. fidi vasis. in quā cotidie dñi nomen inscribit et tenet. **E**am gemine sepes superciliorum secunt que oculumunimenta pretendunt. pretefunt gratiam. ut et venustas decorat arrideat et diligentia ptectionis assistat. **S**iquid de capite sordium decidat. aut harene puluis. aut ros nebule. aut tumescentis verticis sudor excipit supercilio. ne tenera offensa acie visiones mollium perturbet oculorum. **A**dherent velut quibusdam montium supercilijs oculi et protegente montis cacumine tutiores sint. et tanquā in summo locati. de quadam scena superiore uniuerſa pſpectent. **N**eq; enim oportebat eos humiles esse. sicut aures. vel os ipsosq; narium interiorēs sinus. **S**pecula enim semper in alto est. ut ad venientium ceteruarum hostilium explorari possit aduentus. ne in prouiso occurrent occiantem. vel urbis populū. vel imperatoris exercitum. **S**ic latronum quoq; cauēt incurſus. sic exploratores in muris. aut in montibus. aut turribus excelsis supercilio sunt locati. ut desuper spectent plana regionum in quibus insidie latronum latere nō possūt. **I**n mari quoq; positus. si quis terre appinquare se conijcit. in ipa

mali fastigia: et celsa aeternarum cornua. voti explorator ascendit
 et adhuc inuisibilem reliquis nauigantibus eminus terram salutat.
 Ac forte dicas. si specula editior necessaria fuit. cur non super summu
 verticem capitis oculi constituti sunt. sicut cancris vel scarabeis in
 summo sunt. quibus licet nullum caput appareat. colla ac dorsa tamen
 cetero corpore celsiora sunt. Sed illis testa valida. nec tam tenuis
 membrana sicut nobis. que facile possit offendi. rubor et ceteris in
 terferendi sentibus. alijs quoque animantibus huiusmodi species. ut
 possint oculos ad ceruicem conferre. ut equi ac boues. ac prope modum
 omnes fere. aut ad alas suas. ut aues. quo tuta quiete potiantur. nob
 autem. et in summa prope modum corporis parte constitui oculos.
 oportuit tanquam in arce et ab omni vel minima offensione defendi. quod
 duo sibi compugnantia videbantur. Nam si in humili essent prope tuta
 men munus impediret. si in vertice paterent ad iniuriam. Itaque ne
 vel usus muneris aliquid detraheret. vel aliquid ad propulsandam ini
 iuriam prospiceret. eo loco oculos constituit. cui supercilia desuper non
 minimum protectionis impartiant. subter male aliquantulum eleua
 te. haud exiguum munitionis adiungant. interiori partem septiat
 nares. et exteriori quoque frontes. malarum que sibi exuberent. et
 licet ossium compage connexa et equata confinia circumvallare vi
 deantur. Inter hec medij sunt oculorum orbis et tuta ad cauendum. et
 ad intuemum liberi et decori ad gratiam. ut pote in christalli specie re
 fulgentes. in quorum medio pupille sunt. que videndi munus ope
 rantur. Hec nequa incidentis iniurie offensionem ledant. pilis hinc
 inde consertis. velut quodam vallo per circuitum muniuntur. Unde
 tutum auxilium postulans. propheta ait. Custodi me domine ut pu
 pillam oculi. ut protectionis diuine fieret ei tam sollicita et tuta custo
 dia quam pupillam oculi. tutissimo quodam namque vallo munire sig
 natus est. simul quia innocentia et integritas leui sorde aspersa vio
 latur. et gratie sue munus admittit. Et ideo prospiciendum. nequis eam
 puluis erroris oblinet. aut vlla vexet festuca peccati. quia scriptum est
 Eice primum trabem de oculo tuo. et tunc videbis ut educas vestu
 cam de oculo fratris tui. Itaque propter oculos ferunt medendi periti
 cerebrum hominis in capite locatum. alios autem nostri corporis
 sensus propter cerebrum finitimo quodam esse domicilio constitutos

Incium enim neruorum. et omnium sensuum voluntarie comotionis cerebrum est. atque inde omnes eorum que diximus causa manat in: itium autem arceriaz insiti caloris. qui animant et tepescunt vitalia cor esse plerique arbitrantur sensum autem singulorum velut organum nervi sunt qui velut corde et fides quedam de cerebro oriuntur. et per partes corporis in singula queque officia deriuantur. ideoque mollius est ceteris cerebrum. quia omnes suscipit sensus. unde omnes nervi querunt uniuersa. que vel oculis viderit vel auris audierit. vel odor inoleuerit. vel lingua in crepuerit. vel os saporis acceperit. Quos enim molle ad compassionem aptius. quam autem durum ex aliquo rigore neruorum ad agendum efficacius. Prestantissimum quoque audiendi munus est. et visui super gratia. Ideo aures extantiores. ut et ornatus decorem preferant. et excipiant omne illud. quicquid de vertice sordium humoris ve defluxerit. simul ut in earum sinibus vox repercussa sine offensione interiores ingrediat amfractus. Nam nisi ita esset. quis non ad omnem fortis sonum vocis attonitus redderet. cum in ipsa subsidia frequenter in primo ictus clamore nos obsurdescere sentiamus. Tum velut quedam propugnacula videas pretendere aduersus frigoris asperitatem. calorisque flagrantiam. ut neque frigus penetraret ductus patentes. neque munus adurat estus. Sinuatio autem interiorum aurium modulandi quendam numerum prestat et disciplinam. Siquidem per amfractus aurium quidam ritmus efficitur. et modulis quibusdam ingressu sonus vocis exprimitur. Tenaces preterea sermonis accepti ipsi amfractus esse aurium. usus ipse nos docet. Siquidem velut in concavis montium vel in recessu rupium vel in amfractu fluminum vox audit dulcior. et responsa suauia. referens echo resultat. Ipse quoque fordes aurium non inutiles. que ligant vocem. ut tenatior eius in nobis et memoria sit et gratia. De naribus autem quid loquar. que inuio et pro foro foramine antrum quodam recipiendis odoribus prestant. ut non perfundorie odor transeat. sed diutius inhereat naribus. et earum ductu cerebrum et sensus depascat. Ideoque diutius odor flagrat acceptus quam sermo resonat aut visus apparet. Plerumque quod momento breui fueris odoratus. toto die spirat in naribus. Per eas quoque purgamenta capitis defluunt. et sine fraude atque offensione aliqua corporis deriuantur. **E**t etiam mediocris sensus in tactu atque in eo

voluptas gratissima. sincerumque iudicium. Plerumque enim tactu probamus que oculis probare non possumus. ¶ Postremum quoque officium est. oris aut lingue. quod tamen omnibus vires ministrat. Nam neque oculi videndi vigorem haberent. nisi virtutem substantie corporalis acceperint. que cibo deferret et potu. neque aures audiendi. aut nares odorandi. aut manus tangendi. nisi omne corpus confortetur alimentis. Deficimus enim viribus nisi eas cibi competenter assiduitate repararemus. Denique confecti fame. nullis oblectant sensuum voluptatibus. sed quasi exortes eorum delinamenta non sentiunt. Quid ergo describam. dentium vallum. quo cibus conficitur. et plene vocis fit expressio. Que sine dentibus alimonia delectaret. Denique cui maturos plerumque cornimus hoc ipso citius senescere. quod amissis dentibus nullam possint cibi virtutem validioris assumere. Ideo muta infantia. quia non habet adhuc organum vocis. ¶ Lingue quoque non solum in loquendo. sed etiam edendo munus preciosissimum est. Ea enim velut plectrum loquentis. et quedam edentis est manus. que defluentem cibum dentibus suggerit et ministrat. Vox quoque aeris quodam remigio vehit. et per inane portat. eademque vis. que aerem verberat. nunc commouet. nunc demulcet audientis affectum. iratum mitigat. fractum erigit. solat dolentem. Sit tibi nobis canorum commune cum auibus. Sed apud quem. quo sono vocis utatur. Quod est rationale. non potest cum omnibus animantibus esse irrationabilibus scilicet commune. Nam et ipsi sensus. communes nobis sunt cum animantibus ceteris. sed tamen non eadem his ceteri animantes industria utuntur. Erigit bucula ad celum oculos. sed quid expectet ignorat. Erigunt fere. erigunt aues. omnibus est liber aspectus. sed soli inest homini. eorum que aspiciat affectus interpretes. Spectat oculis ortus obitusque signorum videt ornamentum celi. miratur stellarum orbis. fulgoresque diuersos intelligit signorum quando vespurgat quando lucifer. cur ille vespertinus. hic matutinus irradiet. quos motus orizon habeat. quos luna defectus. quemadmodum sol suos norit occasus. circuitus quoque cursus sui sollempnitate custodiat. Audiunt quoque animantes ceteri. sed quis preter hominem audiendo agnoscit. Secreta solus homo sapientie ex omnibus generibus que in terris sunt. auditu et meditatione. et prudentia colligit. qui

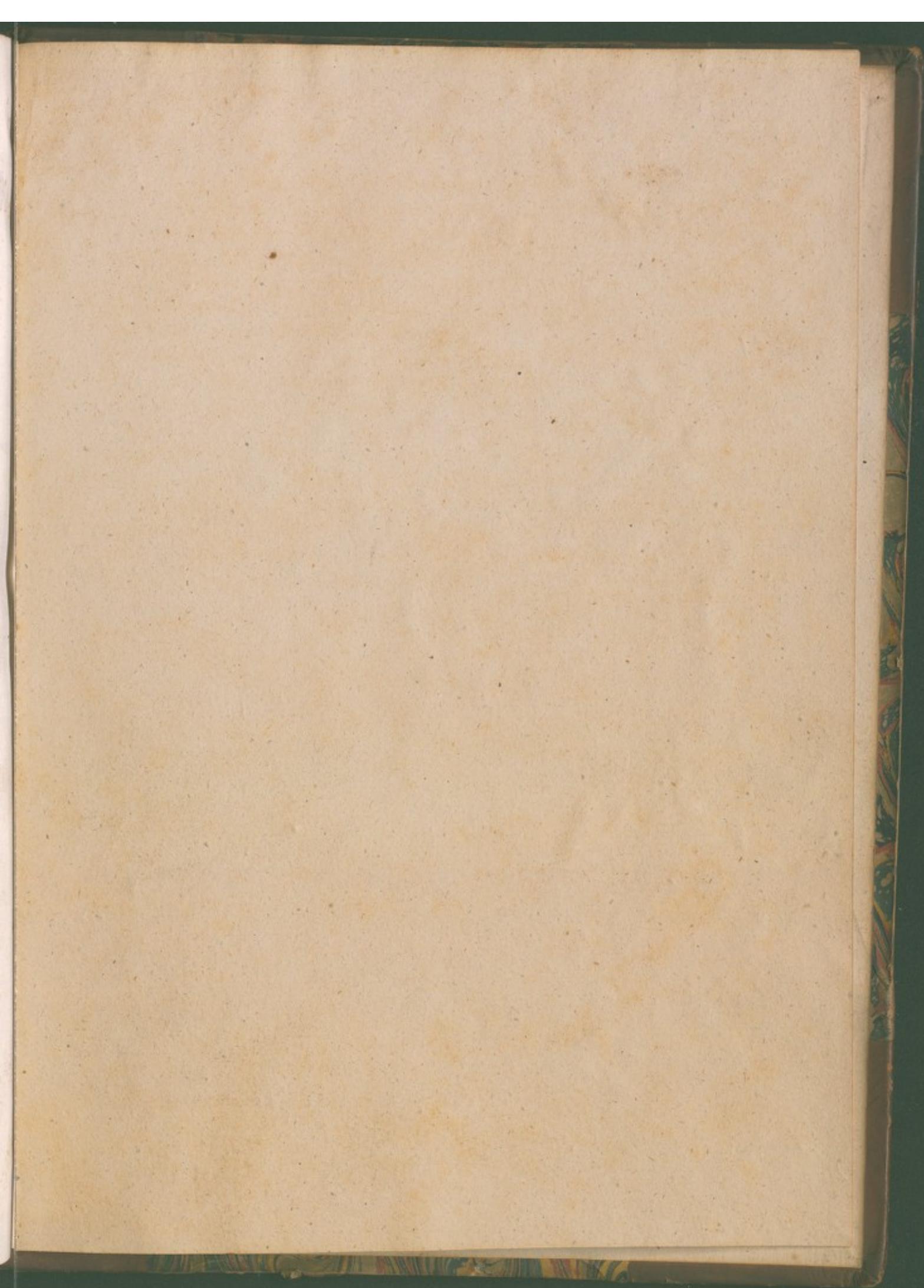
potest dicere. Audiam quid loquat in me dominus deus. Hoc est
preciosissimum quod homo diuine vocis fit organum. et corporalibus
labijs celeste exprimit oraculum. sicut illud est. **Clama**, Quid clama
bo et omnis caro fenum. **A**cepit quod diceret. et clamauit **S**ibi habeat
prudentiam suam. qui radio celi spacia terrarumq; describunt. sibi
habeant intellectum suum. de quo dicit dominus. **E**t intellectum
prudentium reprobabo. **N**eg; numeros rationes. modos et modolgy
musice sapientie constituam loco. sed eam sapientiam definitio. de qua
dicit propheta **I**ncerta et occulta sapientie tue manifestasti mihi. **Q**uid
autem loquar de osculo oris. quod pietatis. et caritatis pignus est
Osculant se et columbe, **S**ed quid ad humani osculi venustatem. quae
amicicie insigne humanitatisq; prefulget. in quo plene caritatis fidel
premittit affectus unde et dominus velut prodigij genus in prodito
re condemnans ait, **I**uda oscula filium hominis tradis et **H**oc est. ca
ritatis insigne. conuertis ad signum prodicionis et infidelitatis. in
iudicium pacis hoc pignore vertis ad officium crudelitatis et **B**estiali
igit oris obsequio inferentem potius necem quam caritatis federa ferē
tem diuine vocis arguit oraculo. **I**llud quoq; precipuum. quod soli
homines. ore exprimimus. que corde sentimus. **I**tag cogitationes
tacite mentis oris sermone signant. **Q**uid est ergo os hominis. nisi
quoddam sermonis aditum. fons disputationis. aula verborum prop
tuarium voluntatis et **A**bsoluimus velut quandam humanis cor
poris regiam. in qua sit. licet quedam quantitas portiois forma
tamen vniuersitatis est. **S**equit guttur per quod totius corporis vital
commercium et spiritus huius comeatus infundit. succedunt brachia
et validi lacertorum thori. valide ad operandum manus. et proce
rioribus digitis abiles ad tenendum. **H**inc est aptior vsus operadi
hinc scribendi elegantia. et ille calamus scribe velociter scribentis. qui
diuine vocis exprimunt oracula. **M**anus est que cibum oris ministrat
manus est que preclaris enitet factis. que conciliatrix diuine gratie.
sacris inferitur altaribus. per quam offerimus et sumimus sacramē
ta celestia manus est que operat pariter et dispensat diuina misteria.
cuius vocabulo non dedignatus est dei filius se declarari dicente **D**avid
Dextera domini fecit virtutem. dextera domini exaltauit me. **M**an
est que fecit omnia sicut dixit deus **N**onne manus mea fecit hec omnia

Manus est totius corporis pugnaculum capitis defensatrix, Que
 cum sit loco inferior totum verticem comit. et honesto venustat ornatu
 Quis digne explicet pectoris cratem. ventrisque molliciem & **A**lter
 enim viscera molliora non possent foueri. et intestinorum sinus du
 ris haud dubie ossibus lederent. ¶ **Q**uid tam salutare. quam ut pul
 mo cordi finitimo limite iungeret. ut cum exarserit cor ira et indigna
 tione pulmonis sanguine atque humore citius temperet. ideo mollior
 pulmo est. quia madet semper simul ut rigorem indignationis emol
 liat **H**ec ideo scrutatim percurramus. ut tanquam indocti obuia perstrin
 gere non tanquam medici. plenius scrutari videamur. et persequi que
 nature latibulis abscondita sunt. **L**ien quoque cum iecore habet ui
 ciniam fructuosam qui dum assumit quo ipse pascatur abstergit quod
 quid sordium deprehenderit. ut per fibras iecoris minutiores ciborum
 possint tenues atque subtiles reliquie transire qui vertant in sanguinem
 viribus perficiant. et non cum fimo et sordibus egerant. ¶ **I**ntestino
 rum vero circumplexi orbis et sine aliquo licet nodo. sibi tamen in
 uicem nexi. quid aliud nisi diuinam prospicientiam creatoris ostendunt
 ut non cito esca pertranseat. et statim a stomacho decurrat & **Q**uod
 si fieret. iugis fames. et continua vorandi libido hominibus gignere
 tur. **E**xinanitis enim visceribus et exhaustis. dum momentaria ef
 fusione vacuant. necesse erat in explebilem atque in satiabilem cibi et
 potus generari cupiditatem. quam sine dubio mors matura sequeretur
Ideoque prouide conficit primum esca in utero superiore. deinde in ieco
 re coquit. eiusque vapore digestus transfudit. succus eius in reliqua
 partes corporis eaque substantia arte aluntur humani. quam iuuenes
 accipiunt ad incrementum. senes ad perseverandum reliquum autem
 ultra superfluum per intestina deducit. et per illud ex transuerso osti
 um deriuat **T**emque etiam in genesi. **A**rcham noe ad fabricam huma
 ni corporis accipit. de qua dixit deus. **F**ac tibi archam ex lignis quodra
 tis nidus facies in archam. et bituminabis eam intus et foris bitu
 mine. **E**t facias sic archam. **E**t infra ostium vero facias ex transuer
 so inferiora autem arche bicamerata. et tricamerata facies **H**oc vero
 significat dominus quod ostium ex posteriori sit parte. per quod egerantur
 ciborum superflua. **D**ecore enim creator noster ductus reliquiarum
 a vultu hominis auertit. ne dum alium purgare aspectum inquam

Simul considera . q̄ ea que pudoris plena sunt . eo loco constituta
sunt vbi operta vestibus elucere non possunt. Venarum pulsus vel
infirmittatis internuncijs est salutis . Eadem tamen cum toto diffu
se sint corpore . neq; nude atq; intecte sunt . et ita leuibz operiuntur
visceribus . vt explorandi copia sit . et celeritas sentiendi . q̄ndo nulla
est viscerum crassitudo que pulsus possit obducere ¶ Ossa quoq;
omnia tenui operta sunt viscera et reuincta neruis . precipue tamen
capitis leui tecta sunt corio Vnde quo possint aliquos ad vsu im
bres et frigora habere munimen capillis densioribz vestiunt . Quid
de genitalibz loquar . que venis e regione ceruicis per renes lumbos
q; deductis suscipiunt genitale seminum . ad munus et ad gratiam
pcreandi ¶ Quid de officio pedum . qui totum corpus . sine vlla su
stinent oneris iniuria ¶ Flexibile genu . q̄ pre ceteris domini mitiga
tur offensa . ira mulcet gratia puocatur Hoc enim patris summi
erga filium donum est . vt in nomine hiesu omne genu flectatur .
celestium terrestrium . et inferorum . et omnis lingua confiteatur .
quia dominus hiesus est in gloria dei patris. Duo eni sunt que pre
ceteris deum mulcent . humilitas et fides . Spes itaq; exprimit hu
militatis affectum et seculi seruitutis obsequium . Fides equat filiu
patri atq; vtriusq; eandem gloriam confitetur ¶ Recte autem non
plures . sed duo sunt homini pedes . Quaterni enim pedes feris
ac beluis sunt bini auibus . Et ideo vnus quasi de volatilibz est
homo . qui alta visu petat . et quodam remigio volitet sublimium co
gitationum Et ideo de eo dictum e . Renouabit sicut aquile iuuen
tus tua . eo q; ppor sit celestibus et sublimior aquilis . qui possit dice
re . Nostra autem conuersatio in celis est . Sed iam finis sermoni
nostro sit . Quoniam completus est sextus dies . et mundani operis
summa conclusa est . perfecto videlicet homine . in quo principatus
est animantium vniuersorum summa quedam vniuersitatis est . et
omnis humane gratia creature . Certe deferamus silentium . quonia
requieuit deus ab omnibus operibus mundi . requieuit autem in
recessu hominis . Requieuit in eius mente atq; pposito . Fecerat eni
hominem rationis capacem . imitatore sui virtutum emulatore
cupidou celestium gratiarum . In his requiescat deus . qui ait . Sup
que reqescat n̄ sup humilem et quietum et trementem verba mea .

Gratias ergo deo nostro • qui huiusmodi opus fecit • in quò
 requiesceret, Fecit celum • non lego q̄ requieuerit. Fecit terrā
 non lego q̄ requieuerit Fecit solē lunā et stellas nec lego q̄ requeuerit
 Sed lego q̄ hominem fecit • et tunc requeuit habens cui peccata dimit-
 teret • aut forte tunc future dominice passionis precessit misterium •
 quo reuelatum est • quia requiesceret cristus in homine • quia requiē
 sibi predestinabat in corpore • pro hominis redemptione • secundum
 q̄ ipse dixit. Ego dormiui et requieui • et exsurrexi • quoniam dominus
 suscepit me. Ipse enim requieuit • qui fecit. Cui est honor • gloria • per-
 petuitas. Et nunc et semper et in oīa secula seculorum • Amen .

Beati Ambrosij Episcopi mediolanensis opusculum quod hexame-
ron uocatur ; iucunde explicat . Per Johannem Schubler imperi-
alis urbis Aug . ciuem qm̄ diligenter impressum . Anno salutifere
incarnationis hiesu saluatoris . Millemoquadringentesimo septua-
gesimo secundo . Circaer pous mayas xi . *MM*

ABRHOSSI
HEXAMERON
1472

